

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ:
ІСТОРІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ,
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

[Електронний ресурс]

*Матеріали VI Міжнародної наукової конференції
аспірантів та докторантів з державного управління*

22 травня 2015 року

Одеса – 2015

УДК 351(477)
Д 36
ББК 67.9(4Укр)301

Рекомендовано до друку Науково-експертною радою
Одеського регіонального інституту державного управління
НАДУ при Президентові України.
Протокол № 192/5-4 від 14 травня 2015 року

Д 36 *Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи [Електронний ресурс] : матеріали VI Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з державного управління, 22 трав. 2015 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – 310 с.*

ББК 67.9(4Укр)301

Матеріали публікуються в авторській редакції

© ОРІДУ НАДУ
при Президентові України, 2015.

**ПРИВІТАННЯ
УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Шановні учасники та гості конференції!

Сердечно вітаю вас з відкриттям VI Міжнародної наукової конференції аспірантів та докторантів «Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи», присвяченої 20-річчю з дня заснування ОРІДУ НАДУ при Президентові України.

Ми розбудовуємо Україну як правову, демократичну, європейську державу в надзвичайно складних умовах європейської інтеграції, змін у громадянському суспільстві, глобалізаційних викликів і загроз. Формування незалежної, демократичної, правової держави є тривалим процесом, що органічно пов'язаний зі змінами в усіх сферах життя суспільства. Зокрема процеси національного будівництва та суспільної трансформації зумовлюють необхідність вироблення ефективного механізму державного регулювання суспільних відносин та впровадження здобутків науки державного управління в життя українського суспільства.

Впевнений, що аспіранти і докторанти, формуючи новий погляд на сучасний процес державотворення, сприятимуть збагаченню нашої української науки новими вагомими здобутками, посилюватимуть інтеграцію науки і практики, взаємно збагачуючи вітчизняний досвід концептуальними підходами щодо підвищення ефективності системи публічного управління. Це стане дієвим поштовхом для втілення нових, цікавих ідей для оптимізації нашої спільної діяльності, надасть можливість виробити конкретні пропозиції та рекомендації, які матимуть практичне впровадження на шляху реформування системи публічного управління.

Бажаю всім успіху у дискусіях, міцного здоров'я, життєвого благополуччя, нових ідей та їх реалізації!

*Іжа Микола Михайлович,
професор, доктор політичних наук,
Заслужений працівник освіти України,
директор Одеського регіонального інституту
державного управління НАДУ
при Президентові України*

Шановні учасники та гості конференції!

Щиро вітаємо всіх з початком роботи VI Міжнародної наукової конференції аспірантів та докторантів «Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи»!

Європейська модель державного управління, до якої прагне наша країна, є наслідком еволюціонування держав, постійних наукових пошуків та експериментів, а також узгодження запропонованих нововведень з представниками громадянського суспільства. Тому для запровадження такої моделі в Україні необхідно об'єднати зусилля науковців та практиків у напрямку реформування системи публічного управління таким чином, аби вона була адекватна об'єктивним потребам суспільства.

Це зумовлює постановку непростих, але надзвичайно цікавих та амбітних завдань перед учасниками конференції з урахуванням прикладного, технологічного спрямування визначених пріоритетів та завдань державної політики, їх наповнення не тільки новими теоретичними положеннями, а й сучасною практикою державотворення. Сподіваємося, що в процесі конструктивної дискусії всі її учасники отримають гарну нагоду для фахового обміну науковими думками, що в цілому сприятиме подальшому наближенню системи публічного управління України та її інститутів до світових стандартів, побудові європейської моделі державного управління на засадах незалежності та демократичності.

Бажаємо всім учасникам Міжнародної конференції плідної та конструктивної роботи, вагомих напрацювань, натхнення і наснаги в науково-дослідній і практичній діяльності!

Людмила Приходченко,
Голова оргкомітету конференції,
професор, доктор наук з державного управління,
завідувач кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України

MD-2078, mun. Chişinău, str. Ialoveni 100
tel. 022723830; tel/fax. 022284871
e-mail: asp@asp.gov.md; www.asp.gov.md

21.05.2015 nr. 16-04/193
la nr. _____ din _____

Уважаемые коллеги!

Ректорат и научно-педагогическое сообщество Академии публичного управления, поздравляет вас с началом работы VI Международной интернет конференции для аспирантов и докторантов: «Государственное управление в Украине: проблемы государственного строительства, вызовы и перспективы» и выражает уверенность в том, что усилия, прилагаемые молодыми учёными Одесского регионального института государственного управления, Национальной академии государственного управления при Президенте Украины служат развитию административных наук, улучшению качества подготовки государственных служащих, повышению функциональности государственных учреждений и органов местного самоуправления Украины.

Обмен мнениями, научные дискуссии и изучение практического опыта были и остаются действенным инструментом в развитии науки и практики.

Желаем участникам конференции плодотворной работы и внедрения в жизнь научных разработок и предложений.

С самыми наилучшими пожеланиями,

Первый проректор

Андрей ГРОЗА

СЕКЦІЯ №1

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Система пенсійного забезпечення може бути організована або як система трансфертів, або як система накопичень, які здійснюються індивідами протягом їх трудової діяльності. Тобто в основу пенсійної системи може бути закладений або розподільчий, або накопичувальний принципи. Для визначення переваг чи недоліків цих принципів необхідний специфічний інструментарій. Основою аналізу пенсійних систем служить модель перекриття поколінь, в якій аналізується міжчасова алокація ресурсів.

Перехід до нової системи відтворення привів до зміни у віковій структурі: намітилася тенденція до збільшення частки старшого покоління і зниження чисельності економічно активного населення. Для існуючої пенсійної системи характерно те, що вона залежить від економічної кон'юнктури. У період спадів надходження до пенсійної системи знижуються, що призводить до дефіциту. Це фактори зумовили проведення реформи системи пенсійного забезпечення та переходу до накопичувального принципу.

Крім того, велику роль відіграє такий фактор як межа державного втручання в пенсійну систему. З одного боку, індивід взмозі оцінити ймовірність продовження роботи до певного віку і побудувати свою споживчу поведінку з урахуванням цієї оцінки і втручання держави не потрібно. З іншого боку, держава пом'якшує проблеми морального ризику і несприятливого відбору, а також забезпечення мінімально- достатнього рівня життя в старості. Також не можна ігнорувати соціальну функцію пенсійної системи яка полягає в забезпеченні мінімально достатнього рівня життя в старості. Проте існування державних обов'язкових програм пенсійного забезпечення можна розглядати як прояв патерналізму, здатного спотворювати вплив на економіку.

Для теоретичного аналізу принципів функціонування пенсійних систем найбільше значення мають роботи, присвячені аналізу динамічної поведінки відкритих систем і аллокації ресурсів. Аллокація - в економічній теорії під цим терміном мається на увазі система розподілу недостатніх ресурсів, в залежності від поставлених цілей. Інше значення терміна - розподіл потужностей компаній та їхніх товарів в ринковому просторі. Виробник веде цінову політику таким чином, щоб прибуток його був максимальним. І при цьому, запити споживача, як за ціною, так і за якістю продукції, повною мірою задовольнялися. У загальному сенсі, під аллокацією розуміють неординарні способи досягнення поставлених цілей. Для даного дослідження найбільше значення має модель перекриття поколінь, розроблена М. Алле, П. Самуельсоном і П. Даймондом. Серед дослідників проблем соціального забезпечення відзначимо також роботи Ф. Стігліца, О. Бланшара і С. Фішера [1].

Пенсійне забезпечення має діяти як за принципами соціальної справедливості, так і за страховими принципами: всі громадяни мають право на пенсійне забезпечення, проте громадяни, які сплачують більші внески або працюють довше за інших, мають право й повинні отримувати більш високу пенсію. Необхідно констатувати, що українська пенсійна система на сьогодні практично не відповідає вказаним принципам, є фінансово нестабільною, не забезпечує розмір пенсій відповідно до трудового внеску більшості громадян і, водночас, створює умови для пільгового (здебільшого несправедливого) пенсійного забезпечення значної чисельності пенсіонерів.

Зараз в Україні з'явився шанс змінити не окремі напрямки соціальної політики, а всю ідеологію і філософію соціальної політики. Є Коаліційна угода, в якій чітко прописані основні напрями реформування соціальної сфери. Є програма діяльності уряду, і є народні депутати, які поставили підписи під цим. Незважаючи на те, що переговори у Верховній Раді України йдуть важко, проте певний результат уже є - перший крок у реформуванні системи соціального захисту зробили. Під час прийняття державного бюджету України на 2015 рік були прийняті перші комплексні рішення з реформування системи пенсійного

забезпечення. Була чітко зафіксована і виконана програма і уряду, і коаліційної угоди про необхідність усунення диспропорції великих пенсій і несправедливості, коли є дві різні пенсійні системи: одна - для простої людини, інша - для чиновників. Сьогодні поріг для призначення пенсій для чиновників істотно зменшений, і фактично при нарахуванні пенсії для прокурора, судді, народного депутата чи міністра буде приблизно така ж формула, як для інших громадян. Перший крок - скасування великих пенсій для чиновників, наступний крок - повна відмова від двох принципів нарахування пенсій.

Передбачається запровадити єдиний принцип нарахування пенсій для всіх категорій громадян. Однак, якщо держава захоче виділити якусь професію, то у нього буде така можливість, як у всіх країнах світу, - через систему недержавного пенсійного страхування.

Література

1. Михалкина Е.В., Писанка С.А. Принципы, механизмы и эффекты современной системы пенсионного обеспечения // TERRA ECONOMICUS. – 2013. -Том 11. - № 3. - Часть 2. – С. 54-63.

Гончарук Дмитро Володимирович,
*аспірант кафедри управління національним
господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України*

ІСТОРИЯ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ «COLLECTIVE ACTION CLAUSE» В КРАЇНАХ ЄС ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Українська економіка на даному етапі розвитку характеризується кризовим станом, що є наслідком, як і негативного впливу від бойових дій, що погіршують фінансове становище держави та погіршують інвестиційну привабливість, так і від прорахунків у державному управлінні економікою.

Одним із негативних явищ, що супроводжує державний фінансовий сектор протягом останнього десятиліття є постійне зростання державного боргу країни та орієнтація уряду на підвищення ролі боргових інструментів у залученні коштів для виконання своїх функцій. В умовах постійної політичної, економічної, а тепер і військової нестабільності перед урядом постійно існує можливість настання моменту неможливості не тільки повертати основні суми боргу по державним борговим цінним паперам, але і неможливість обслуговування власних боргів. В такій ситуації постає проблема необхідності реструктуризації суверенних боргових зобов'язань держави.

Необхідно враховувати, що Україна, підписавши угоду про асоціацію з країнами Європейського Союзу, утвердила свої наміри інтегруватись у європейське співтовариство. Одним із основних положень угоди є гармонізація національного законодавства з нормативними актами ЄС а також приведення системи державного управління до європейських стандартів. Тож логічним є дослідження кращих практик Європейського Союзу та впровадження їх в Україні.

Однією із таких практик є впровадження стандартизованої моделі «Collective Action Clause» при випуску державних боргових цінних паперів, що впроваджується в країнах ЄС з 2013 року.

Загалом «Collective Action Clause» (далі – САС) - «положення про колективні дії» - означає можливість реструктурувати заборгованість втілену у державних боргових цінних паперів, кваліфікованою більшістю голосів кредиторів, навіть при незгоді з цим міноритарної частини кредиторів[1, с.48].

Історія розвитку даної моделі є складовою історії розвитку механізмів подолання криз суверенних боргів. Так початок швидкого розвитку механізмів подолання криз невиконання, ми можемо відслідкувати з кінця 80-х – початку 90-х років ХХ століття. В той час основними інструментами залучення державою боргових коштів були позики у великих комерційних банках. Після низки гучних дефолтів, міжнародна економічна спільнота розпочала пошук ефективних механізмів подолання суверенних дефолтів. Основним таким механізмом на початку 90-х років став «план Брейді», названий на честь його автора Ніколаса Брейді – голови казначейства США. Цей план передбачав випуск довгострокових облігацій з метою реструктуризації суверенних боргів. Завдяки таким діям міжнародний ринок державних облігацій значно активізувався, але постали певні проблеми у випадках неспроможності держав погашати свої борги за цінними паперами – так звані «проблеми колективних дій»[2, с. 3].

Ці проблеми полягали в тому, що більшість суверенних облігацій випускались керуючись так званим законом «*pari passu*», тобто, це означає, що кожен кредитор, незважаючи на вид боргових цінних паперів, має право на однакове ставлення до себе. Тобто виникала ситуація, коли держава була на межі дефолту і потрібно було проводити реструктуризацію боргових зобов'язань, деякі міноритарні кредитори блокували рішення по реструктуризації, так як країна-дебітор, повинна була проводити переговори з кожним кредитором окремо. Така ситуація сталась в період дефолту в Аргентині, коли міноритарні кредитори блокували реструктуризацію аргентинських облігацій випущених керуючись «Нью-Йоркським законом»[3, с.4].

Для того, щоб позбутися подібних проблем група країн G10, розпочала процес розробки стандартизованого механізму по реструктуризації суверенного боргу (SDRM). Одним із складових такого механізму було впровадження моделі САС при випуску державних боргових цінних паперів, що дозволяло приймати необхідні рішення кваліфікованою більшістю голосів кредиторів.

Загалом розрізняють два основних типи моделі САС. Перший тип – випадок модифікації (modification clause) – що дозволяє визначеному проценту кредиторів приймати рішення по реструктуризації, які є обов'язковими для всієї групи кредиторів. Другий тип – випадок прориву (acceleration clause) – полягає в тому, що за прийняття рішення про повну виплату боргу без реструктуризації повинен проголосувати певний відсоток кредиторів. Обидва типи моделі обмежують обструкціоністські дії кредиторів та допомагають швидше знайти компроміс по реструктуризації боргу[4, с. 53].

Фінансова криза 2007-2009 років, спричинила дефолтні стани у деяких країнах Європейського Союзу, зокрема у Греції та Кіпрі. 28 листопада 2010 року міністри фінансів країн Європейського Союзу оголосили про впровадження низки заходів, які мали на меті забезпечити фінансову стабільність в Єврозоні. Одним із таких заходів було обов'язкове включення стандартизованої моделі САС при випуску державних боргових цінних паперів усіх країн Єврозони. Таке зобов'язання є обов'язковим для будь-якого виду цінних паперів з періодом обігу більше 1 року, для будь-якої країни-члена Єврозони, починаючи з 1 січня 2013 року.

Стандартизована модель прийнята в Європейському Союзі розглядає 2 основних типи модифікацій: модифікації основних умов випуску (reserved matter) та модифікація не основних умов випуску (non-reserved matter). Також розрізняється процес реструктуризації боргових цінних паперів однієї серії та декількох серій. В залежності від цих факторів розрізняються і умови по кількості кредиторів необхідної для прийняття тих чи інших рішень[5].

Більшість українських облігацій зовнішньої державної позики випускаються з включенням моделі САС, так як регулюються англійським

законодавством, але в основному лише в межах кожної із серій облігацій. Тобто можливість реструктурувати державний борг пакетно може викликати великий спротив з боку окремих кредиторів. Тож на нашу думку в Україні на законодавчому рівні потрібно впровадити модель САС для боргових цінних паперів будь-яких типів. Це дозволить стабілізувати фінансову систему та знизити вірогідність дефолтів, як приватних компаній так і держави, а також органів місцевого самоврядування. З огляду на необхідність гармонізації практики державного регулювання ринком державних цінних паперів в Україні з практиками Європейського Союзу, логічним є впровадження стандартизованої моделі САС прийнятої в країнах Єврозони.

Список використаної літератури:

1. Weinschelbaum Federico and Wynne Jose, Renegotiation, Collective Action Clauses and Sovereign Debt Markets, No 75, Working Papers, Universidad de San Andres, Departamento de Economia - 2004[Електронний ресурс] – Режим доступу: https://faculty.fuqua.duke.edu/~josew/Jose_archivos/Collective_Action.pdf

2. Marco Committeri and Francesco Spadafora, You Never Give Me Your Money? Sovereign Debt Crises, Collective Action Problems, and IMF Lending – IMF, 2013[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1320.pdf>

3. Michael Bradley and Mitu Gulati, Collective Action Clauses for the Eurozone, Review of Finance (2013) pp. 1–58[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3082&context=faculty_scholarship

4. Mark C. Weidemaier & Mitu Gulati, A People’s History of Collective Action Clauses, 54 Virginia Journal of International Law 1-95 (2014) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5387&context=faculty_scholarship

5. EFC Sub-Committee, Explanatory Note on EU Sovereign Debt Markets Collective Action Clause [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://europa.eu/efc/sub_committee/pdf/explanatory_note_draft_on_the_model_cac_-_26_july.pdf

Валентина Володимирівна Карлова,

*доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри філософії, теорії та історії
державного управління НАДУ
при Президентові України*

ДУХОВНО-ЦІННІСНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА ЯК ЧИННИК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Основою існування і розвитку будь-якого суспільства, національної спільноти, держави виступає відповідна система цінностей як своєрідний моральний орієнтир загальносуспільного поступу, завдяки якій і навколо якої організується життя всього соціуму.

Слід зазначити, що духовні цінності є продуктом духовного виробництва, а, отже, належать до феноменів свідомості й виявляються у формі провідних, значущих орієнтирів: ідеалів, норм, символів, образів, почуттів тощо, що зумовлюють духовний розвиток індивіда, суспільства в цілому. На думку українського дослідника М.Боришевського, систему духовних цінностей особистості, суспільства утворюють ряд підсистем, а саме: 1) моральні цінності; 2) громадянські цінності; 3) світоглядні цінності; 4) екологічні цінності; 5) естетичні цінності; 6) інтелектуальні цінності; 7) валеологічні цінності [1, с. 24-25]. Відомий американський вчений Т.Парсонс зазначає, що цінності – це найвищі принципи, які виробляє будь-яка соціальна система для збереження своєї єдності й цілісності, забезпечення саморегуляції і консенсусу як в різних підсистемах, так і в системі в цілому [2, с. 137]. Цінності виступають соціально-нормативними регуляторами суспільного і громадського життя людей і саме через вони виконують ідеологічні функції, стаючи складовою частиною суспільних ідеологій.

Важливу роль у розвитку суспільства виконують базові цінності – система моральних, демократичних, політичних, національних, соціальних, громадянських цінностей, погоджена і схвалена у процесі

загальнонаціонального діалогу, які підтримуються переважною більшістю, зокрема ті, що виступають у формі ідеалів, ідей, ціннісних настанов, орієнтацій. Базові духовні цінності формують загальнонаціональний (суспільний) ідеал, національну ідею, загально визнану ідеологію державотворення. На основі базових цінностей формується і реалізується державна політика, приймаються закони, управлінські рішення.

Виходячи з зазначеного, чітко визначена, відносно стійка базова система цінностей, яка поділяється і усвідомлюється переважною більшістю громадян, відкриває широкі перспективи для успішних перетворень в країні, стає провідним критерієм її стабільного розвитку. Переконливим прикладом у цьому плані є розвиток США, країн Європейського Союзу та інших високорозвинених держав.

Історичний досвід переконує, що жодна країна у світі (зокрема можна згадати післявоєнні Німеччину, Японію) не виходила з важких політичних, соціально-економічних криз винятково одними економічними засобами, без кардинального оновлення духовної, ціннісної системи суспільства. Адже різкі зміни в економічному, суспільно-політичному, духовному житті суспільства зумовлюють докорінну зміну системи життєвих цінностей і пріоритетів, в процесі яких виникає перегляд суспільних уявлень про те, що є першорядним (цінним, значущим), що – другорядним, а що взагалі втрачає свою значущість і сенс. Нові умови життя диктують необхідність нової системи цінностей, оскільки попередня гальмує процес суспільного розвитку.

Зміна ціннісних пріоритетів особливо гостро дає про себе знати нині в Україні, коли цінності та ідеологічні засади радянського суспільства втратили свою значущість, а нова система цінностей незалежної України поки що чітко не визначена. Сьогодні в Україні відсутній консенсус відносно базових цінностей, орієнтирів його розвитку, що породжує високу конфліктність та соціальну напруженість. Різні прошарки населення, особливо в регіональному вимірі, керуються досить відмінними, а іноді суперечливими ціннісними настановами, що свідчить про існуючий розкол суспільної свідомості за

ціннісно-орієнтаційною ознакою і ставить під загрозу єдність суспільства і майбутнє незалежної Української держави. Відмінні духовно-ціннісні орієнтації окремих груп населення обумовлюються, в першу чергу, історичним минулим, оскільки різні частини української території протягом тривалого часу перебували під впливом інших держав, які проводили різну політику щодо українства і саме цим пояснюються існуючі й сьогодні відмінності у рівнях національного самоусвідомлення українців різних регіонів держави. Але і в незалежній державі поки що відсутня цілеспрямована державна політика щодо формування ціннісної основи загальносуспільного поступу. В Україні й досі не сформувалася повноцінна політична нація зі своїми базовими національними цінностями, чітко окресленими національними інтересами, щодо яких склався б консенсус як серед української еліти, так і переважної частини її громадян, що позначається на процесах сучасного державотворення.

Сьогодні стає цілком очевидним, що труднощі і прорахунки в здійсненні соціально-економічних, політичних перетворень значною мірою зумовлюються тим, що для успішного проведення реформ українському суспільству не вистачає сформованої системи відповідних світоглядно-ціннісних орієнтирів, зрілої національної самосвідомості – того основного духовно-творчого ресурсу, завдяки якому є можливим утвердження української державності.

У цих умовах актуалізувалася проблема пошуку інтегруючих цінностей, які б сприяли консолідації полікультурного, поліетнічного, поліконфесійного, соціально неоднорідного сучасного українського суспільства і утворювали основу національної єдності, бо саме від того, яким цінностям, нормам та орієнтаціям воно надасть перевагу, у якому напрямі трансформуватиметься його свідомість, буде залежати подальший розвиток нашої держави.

Виходячи з вищезазначеного, важливою державно-управлінською проблемою є визначення системи базових цінностей, яка б поділялася і підтримувалася громадянами України та виступала орієнтиром нації на шляху державотворення. Нова духовно-ціннісна система українського суспільства повинна відображати цінності, інтереси й ідеали всіх соціальних груп

суспільства та виступати результатом їх реальної взаємодії, не змінюватися в залежності від приходу до влади тієї чи іншої політичної сили, має стати життєвим орієнтиром українського народу, сучасним світоглядом, що сприятиме національній інтеграції, об'єднанню країни, стабільному розвитку держави.

Досягнення консенсусу щодо загальнонаціональної системи базових духовних цінностей суспільства має здійснюватися шляхом гармонійної та активної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, різних політичних сил, наукових установ, залучення засобів масової інформації з обов'язковим урахуванням усіх важливих пропозицій, за допомогою проведення широкого суспільного діалогу, наукових, експертно-аналітичних консультацій і дискусій із залученням максимальної кількості людей. Проведення заходів (консультацій, обговорень, громадських слухань), спрямованих на з'ясування вагомості й значущості тих чи інших цінностей для української політичної нації, досягнення консенсусу в цьому питанні на загальнонаціональному рівні, сприятиме формуванню ціннісної єдності суспільства, об'єданого духовного простору української нації. У національній самосвідомості українського народу мають утверджуватися, насамперед, такі цінності, як: незалежна Українська держава; патріотизм; свобода, справедливість і солідарність; добробут; забезпечення прав людини; гідність; збереження української культурної спадщини та культур національних меншин; авторитет сумлінної чесної праці; соціальна безпека; толерантність. Всі зазначені цінності вкорінені в українській історичній традиції, і є співзвучними очікуванням переважної більшості людей, які живуть в Україні, незалежно від їх національності, віросповідання, соціальної й політичної приналежності.

За результатами цієї роботи має бути підготовлений проект “Базові цінності – основа української загальнонаціональної ідентичності”, реалізація якого повинна здійснюватися засобами державної, і в першу чергу, гуманітарної політики, активними суб'єктами якої мають виступати органи

державної влади, громадські, релігійні організації, національно-культурні товариства тощо.

Для формування системи загальнонаціональних цінностей потрібен певний час. Необхідна велика пропагандистська і просвітницька робота з впровадження у масову свідомість нових ціннісних орієнтацій незалежної України в площині переорієнтації і перерегуляції процесу ескалації конфлікту цінностей до цивілізованого діалогу і конструктивної взаємодії. Визначення і погодження базових цінностей допоможе сформулювати національні інтереси, ідеологію державотворення, зрозумілу і підтримувану більшістю українського суспільства. Якщо у свідомості кожного громадянина ці спільні духовні цінності постануть як чітко визначені орієнтири розвитку нації і держави, якщо кожен громадянин буде переконаний, що влада реалізує державну політику відповідно до стратегічних цілей суспільного розвитку, можна сподіватися на підтримку і участь всіх і кожного у розбудові спільного майбутнього.

Список використаних джерел

1. Боришевський М. Духовні цінності як детермінанта громадянського виховання особистості / М. Боришевський // Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. / за ред. О. В. Сухомлинської. – К. : АПН України, 1997. – С. 21–25.

2. Парсонс Т. Общетеоретические проблемы социологии / Т. Парсонс // Социология сегодня. – М. : [б. и.], 1965. – 273 с.

РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Освіта – одна з найважливіших елементів сучасного суспільства. Від античних часів і до сьогодні освіта була одним із основних факторів забезпеченості, успіху, високого статусу. І з кожним століттям вимоги до освіти змінювались. З кожним століттям збільшувався той інформаційний контент, який мав би відповідати сучасним викликам і потребам. Велике розмаїття та легкість доступу до інформації через інформаційні комунікаційні канали в порівнянні з радянським часом поставило завдання перед українською державою вивести систему загальної середньої освіти (ЗСО) на новий рівень, який би базувався на сучасних європейських стандартах освіти. Для цього варто було би означити той шлях, яким пройшла система ЗСО в Україні з часів отримання незалежності і по наш час.

Так, Л. Пироженко, вказує на два рівні змін які відбувалися під час реформування ЗСО. Перший рівень, базується на впливі зовнішніх чинників, таких як, зміни в суспільстві, що породжують соціальне замовлення на певний тип особистості, і відповідно, формується той тип освіти, який потрібен державі\суспільству у певних умовах розвитку. Другий рівень внутрішні чинники, що створюють та формують зміни у системі ЗСО. Вони відображають внутрішнє протиріччя такого розвитку. При цьому зміна соціального замовлення зумовлює постійне коригування змісту в напрямі його розширення: нові компоненти змісту вступають у протиріччя з уже існуючими [4, с. 35–36].

Серед сучасних вітчизняних науковців та дослідників питанню реформування і розвитку ЗСО можна зазначити Л. Березівську, С. Бондар, І.

Зверева, О. Корсакову, В. Краєвського, І. Лернер, В. Ледньова, Т. Лукіну, Ю. Мальованого, Л. Пироженко, С. Трубачеву.

Історична парадигма розвитку системи ЗСО в Україні протягом незалежності простежується в працях Т. Литньої, О. Савченко та О. Сухомлинської.

Загалом виділяють 7 етапів реорганізації вимог до організації ЗСО у межах існування єдиної радянської держави, і до періоду формування освітньої системи незалежної України:

- 1) 1930–1940-і рр. – етап орієнтації на репродукцію знань учнів;
- 2) 1950-і рр. – етап політехнізації змісту освіти;
- 3) 1960-і рр. – етап орієнтації змісту освіти на розвиток особистості;
- 4) 1970-і рр. – етап запровадження діяльнісного підходу до змісту освіти;
- 5) 1980-і рр. – етап переходу до культурологічної концепції змісту освіти;
- 6) 1990-і рр. – етап формулювання і впровадження ідеї гуманізації змісту освіти;
- 7) 2000- рр. – етап запровадження компетентнісної парадигми змісту освіти [3].

З отриманням незалежності в Україні починається новий етап організації ЗСО. Від початку 1990 року під час падіння Радянського Союзу набуває актуальності формулювання і впровадження ідеї гуманізації освіти. Відокремлення колишніх республік СРСР дає поштовх для формування нових засад розвитку ЗСО. Першочергового значення набули такі засади реформування ЗСО, як її деідеологізація, спрямованість на насичення освіти, перш за все національним компонентом, гуманітаризація. Українські дослідники та вчені С. Гончаренко і Ю. Мальований стали авторами першої в незалежній Україні «Концепції гуманітаризації загальної середньої освіти» (1994). Вони визначають гуманізацію як відображення в освітньому процесі гуманістичних тенденцій у розвитку сучасного суспільства, коли людська особистість визнається найвищою цінністю [1, с. 5]. На думку авторів цієї концепції, гуманітаризація передбачала в корні нові пріоритети у формуванні

ЗСО. Вони базувались на вихованні почуття національної приналежності, що є важливою складовою духовності та просякненні змісту гуманітарно-суспільної освіти ідеями неоднозначності, альтернативності [1].

Ідея «Концепції гуманітаризації загальної середньої освіти», орієнтованої на національний компонент, розпочинає період побудови власної національно-орієнтованої концепції ЗСО. Однак, як підкреслює О. Савченко, цілісного, глибокого реформування змісту освіти в ці роки не відбулося. На практиці він змінювався повільно, вибірково і частково [5, с. 4]. У 1996–1999 рр. у роботі над удосконаленням змісту освіти почала створюватись тенденція до державної стандартизації ЗСО. Для розробки стандартів були залучені вчені АПН і НАН України. Основним завданням проведеної стандартизації у сфері ЗСО було зменшення навчального навантаження, яке так і не було вирішено.

Наукові доробки й напрацювання українських вчених в другій половині 90-х рр. ХХ ст., заклали основу для прийняття в 1999 році Закону України «Про загальну середню освіту». На перше місце було поставлено інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток дитини, як особистості та громадянина. Теоретичне осмислення нових цілей освіти і, зокрема, змісту здійснено в Концепції 12-річної середньої загальноосвітньої школи (2000)[2].

Початок 2000 рр. характеризується у реформуванні ЗСО, як етап упровадження парадигми, яка базується на компетентнісному підході. В цей час підходи до ЗСО вже спрямовані не лише на знання та навички, а відтепер оперують такими поняттями, як «компетентність», «розвиток», «творчість». Ці поняття досить активно використовуються в західних країнах.

Компетентнісний підхід у навчанні потребує переорієнтації ЗСО, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно, для всіх учнів, на суб'єктивні надбання кожного учня. Крім розробки компетентнісної парадигми ЗСО, на сучасному етапі розвитку ЗСО формується тенденція до впровадження профільного навчання у старшій школі, яке планово розпочалося у зв'язку із затвердженням Концепції профільного навчання від 25 вересня 2003 р. У ній зазначається, що організація такого навчання створюватиме сприятливі умови

для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності [3].

Отже, ЗСО України реформується з залученням певного загальноєвропейського досвіду, який базується на адаптації учнів до конкурентних умов сучасного інформаційного суспільства. Однак слід підкреслити наявність суперечливості. У 2010 р. Верховною Радою України внесено зміни до Закону «Про загальну середню освіту», якими встановлено 11-річний термін навчання для здобуття ЗСО, дозволено дистанційне навчання, створення спеціальних класів для навчання дітей з особливими потребами. Для збереження мережі сільських шкіл від закриття, до Закону «Про загальну середню освіту» внесено норму, яка набере чинності на початку 2011 р., щодо існування класів наповненістю не менше, ніж три учні (порівняно з попередньою нормою — щонайменше п'ять чоловік у класі).

Сьогодні акценти почали зміщуватися в сторону ідеї компетентнісної освітньої парадигми. Ця парадигма досить успішно працює в західних країнах, однак спроби реалізувати її на теренах України зазнають системних невдач через надмірну централізованість управління ЗСО. В її основі лежать не знання, а можливості, що їх можуть реалізувати учні в процесі навчання. Водночас, сучасний підхід розвивається на основі доробок попередніх років, закордонного та вітчизняного досвіду і потребує їх урахування у подальших дослідженнях.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Гуманітаризація загальної середньої освіти / С. У. Гончаренко, Ю. І. Мальований // Початкова школа. [Текст] – 1995. – № 3. – С. 4–10; № 4. – С. 9–13.
2. Концепція 12-річної загальноосвітньої школи // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. [Текст] – 2000. – № 21. – С. 10–31.
3. Литньова Т. Періодизація історії розвитку змісту загальної середньої освіти (30-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.) / Тамара Литньова // Історико-

педагогічний альманах. [Електронний ресурс]. — 2010. - № 2 – режим доступу : <http://ipa.udpu.org.ua/issue/view/812>.

4. Пироженко Л. Чого навчати у школі: зміст освіти у вітчизняній педагогіці / Лідія Пироженко // Директор школи. Україна. [Текст] – 2006. – № 8. – С. 35–44.

5. Савченко О. Зміст шкільної освіти на рубежі століть / Олександра Савченко // Шлях освіти. [Текст] – 2000. – № 3. – С. 2–6.

Ковінчук Ольга Леонтіївна

*Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування*

ВПЛИВ АРХЕТИПІВ ТЕРИТОРІЇ НА ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

У зв'язку з декларованим європейським вибором України, серед науковців та практиків зростає інтерес до застосування кластерного підходу як інструменту реалізації державної політики розвитку територій. Інтерес до кластерів в Україні зумовлений соціально-економічним ефектом, що дає їх функціонування у багатьох країнах світу для прискорення розвитку національної економіки та окремих територій, а також увагою, що приділяється процесам кластеризації у європейських країнах. [3].

Впровадження ж у діяльність і використання державними і місцевими органами публічної влади кластерного підходу покликане сприяти максимізації конкурентних переваг регіонів та територій і, відповідно, їх комплексному розвитку. Але, що б не говорили про модну тему кластеризації, варто відмітити, що науковці знову і знову повертаються до відомої суперечки: чи дієве це явище для нашої країни і чи прийнятне для користування таким підходом для всебічного розвитку територій.

Тож дослідження кластерного підходу до розвитку територій не бачиться можливим без вивчення впливу на його використання архетипної складової територій, що, поки що, залишилося поза достатньою увагою вчених.

Серед науковців і практиків, сьогодні, існує чітке розуміння, що будь-яка територія (сільське поселення, місто, невелика місцевість, регіон, країна, макрорегіон) може бути репрезентована як цілеспрямований, детально структурований образ.

Тобто, будь-яка територія має свій формат. Таких форматів завжди кілька, і ми можемо говорити про місто, території, поселення в багатьох ракурсах. Проте наведена нижче трьохрівнева смислова система присутня на будь-якій території [1]. Перший рівень - система традиційного повсякденного життєзабезпечення, яка визначає матеріальні потоки, матеріальні відносини і матеріальна спадщина території. Це будівлі, споруди, люди, які працюють, ЖКГ, потоки, пов'язані з харчуванням та іншим матеріально-технічним постачанням. Другий рівень пов'язаний з розвитком соціокультурної діяльності. На цьому рівні є певні стратегії, сценарії розвитку, що можуть бути як особистісними, так і пов'язаними з окремими спільнотами і з їх стратами. Третій рівень, від якого ми не можемо нікуди дітися, це екзистенційні смисли або ж архетипи, пов'язані з даною територією. Ті чи інші люди, спільноти пов'язують своє майбутнє, своє життя, свої сенси з певною територією і можуть в деякій мірі описати ці смисли. Якщо повернутися до заходів з розвитку окремих територій, то подібні якості архетипових образів роблять їх особливо привабливими в якості основи для позиціонування в очах цільових аудиторій, оскільки забезпечують послідовність і несуперечливість, що зазвичай, зрештою транслюється позиції бренду території.

Дефініцію "архетипи територій" визначено В. Глебою як історичне ядро міста, що має чітко виражені функціонально-стилістичні особливості [2]. Погоджуємося з підходом дослідника до визначення дефініції та її суті, але разом з тим вважаємо, що вказаний термін є більше придатним до визначення архетипу міських територій і не враховує сільські та селищні території, а також території, населення яких об'єднане спільною діяльністю тощо, тоді як доцільно було б його розуміти як історичне ядро території, що має чітко виражені функціонально-стилістичні особливості. Разом з тим підтримуємо думку вказаного дослідника стосовно необхідності урахування історично-обумовлених критеріїв розподілу території за функціональним призначенням, що має свій архетип за наявними потенціалами та проблемами.

На розвиток архетипів впливають природні умови географічного положення, території, міграційні процеси, елементи інших культур, тобто територія де проходить життєдіяльність людей носить доленосний характер у формуванні стійких архетипів.

При використанні кластерного підходу до розвитку територій, варто звернути увагу на такі їх архетипічні особливості:

1) Індивідуалістський та колективний територіальний архетипи (в залежності від регіональних особливостей українців сходу (більш чуттєві - екстравертні) і заходу (більш спокійні – інтровертні) [5] та стилів ведення господарської діяльності).

2) Гетеротопно-просторову складову території (місця розташування на одній географічній території, що має кілька синхронних функціональних просторів фізичного світу і тимчасового відліку співіснування місць розташування речей [4].)

3) Архетип особистості, яка приймає рішення. Він включає в себе свідоме та цілеспрямоване використання наданих повноважень щодо прийняття рішення шляхом узагальнення чи кардинальної зміни смислів і змістів інформаційних потоків у сторону посилення наявних потенціалів території з метою досягнення вищого ступеню розвитку, або ж, навпаки, його гальмування (в залежності від особистісних мотивів чи корпоративних мотивів організації, що її представляє особа, залучена до прийняття рішення).

4) Базовий архетип інноваційного розвитку – амортизацію, тобто подолання вимирання старих штучних об'єктів (матеріальних або ідеальних), в якості архетипу території. Він, зазвичай, проявляється через діяльність науково-дослідних установ та організацій, що покликані сприяти постійній модернізації та втіленню інновацій.

5) В залежності від існуючих історій втілення інновацій на території, від рівня консервативності населення та його готовності до прийняття нових форм управлінської та виробничо-господарської діяльності – територіальний архетип адаптивності.

б) Враховуючи різне географічне положення окремих територій, їх близькість до міждержавних кордонів, уміння співпрацювати населення із зарубіжними сусідами з прикордонних поселень, наявності спільних рис щодо виробничої діяльності тощо, варто виокремлювати архетип транскордонності територій, особливо при формуванні чи виокремленні транскордонного кластера.

7) Потенціал території. Досвід діяльності кластерних структур у світі свідчить, що досить часто саме архетип потенціалу території є основою для виокремлення уже сформованого кластера (коли зв'язки та спільна діяльність між учасниками кластера налагоджені) чи прийняття рішення про створення нового кластера (учасники мають багато спільного, проте не володіють достатньою інформацією один про одного). Прикладами такого можуть бути аграрний кластер, туристичний тощо.

Таким чином, архетипічність у використанні кластерного підходу дає стійке відчуття "правильності" діяльності в цілому, його відповідність деякій внутрішній реальності. Більш того, кластери, в основі ідеї яких лежать притаманні території архетипи, асоціюється з особливим пізнаваним станом, що притаманний людині. Це зможе призвести до становлення архетипу кластера, що включатиме в себе оформлення системи зв'язків підприємств кластеру, постачальників та споживачів, а також власного сегмента послуг кластеру (його інфраструктури).

Отже, використання кластерного підходу у реалізації державної політики розвитку територій на сьогодні бачиться можливим в Україні, з огляду на позитивний світовий досвід такої організації виробництва, проте із врахуванням архетипів території (чітко виражених функціонально-стилістичних особливостей), де здійснюватиметься їх діяльність. Такий підхід до кластеризації, зрештою, повинен призвести до формування архетипів кластерів та утвердження цієї форми конкурентної взаємодії в процесі виробництва/надання послуг у свідомості українців.

Список використаних джерел:

1. Геокультурные факторы развития российских городов [Электрон. ресурс]. / Liberal Mission Foundation - Фонд "Либеральная Миссия" – Режим доступа : <http://www.liberal.ru/articles/6675> - название с экрана.
2. Глеба В. Ю. Просторово-адміністративна організація міста Києва та архетипи територій / В. Ю. Глеба // Публічне управління: теорія та практика. – Х., 2010. – № 3-4. – С. 26-32.
3. Папковська О.Е. Формування кластерної політики в регіонах України / О.Е. Папковська // Економіка. Управління [Текст]: праці Одеського політехнічного університету. – 2011. – Вип. 1(35). - с. 239-243.
4. Фуко М. Другие пространства / М. Фуко // Интеллектуалы и власть : избранные политические статьи, выступления и интервью : ч. 3. — М. : Праксис, 2006. — С. 191—204.
5. Хитрич А. Архетипи української культури. / А. Хитрич. // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://anculture.blogspot.com/2013/03/blog-post_7598.html - назва з екрану.

Лесик Олена Василівна,
*аспірант кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

DIGITAL-ERA GOVERNANCE - НОВІТНЯ МОДЕЛЬ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Новітні виклики, з якими стикається суспільство ХХІ століття, спричинили значні зміни в світовій управлінській думці. Стрімкі глобалізаційні процеси, розвиток інформаційних технологій та ряд інших факторів в сукупності постійно зумовлюють необхідність перетворень у всіх сферах життєдіяльності суспільства, а особливо в державному управлінні. В зв'язку з цим, все частіше в світовій управлінській думці з'являються положення про застарілість таких моделей реформування державного управління як New Public Management та Governance [2]. Хоча зазначені моделі не втратили актуальність для пострадянських країн, все більшого поширення набуває Digital-Era Governance, як модель за якою активно здійснюється процес реформування у провідних країнах світу.

Вперше модель Digital-Era governance була теоретично обґрунтована П. Данліві та Х. Маргетс, саме цих британських вчених і вважають основними прибічниками зазначеної моделі. Аналізуючи світові моделі реформування державного управління К.Політт і Г. Букерт, ототожнюють зазначену модель з моделлю New Public Governance [4], яку визначають однією з провідних на сучасному етапі реформування. У вітчизняній науковій думці Digital-Era Governance, так як і New Public Governance є малодослідженими.

Вперше Digital-Era Governance, як модель реформування державного управління була обґрунтована в 2005 році. Паралельно з її появою в світовій управлінській думці почалися дискусії з приводу долі такої популярної моделі, як New Public Management. Так, положення про застарілість останньої С.Голдсміт та В. Еггерс піддали критиці, зазначивши, що NPM є не лише

актуальною моделлю, а й адаптивною до нових викликів. К. Худ та Дж. Петерс стоять на позиції, що NPM у розквіті, хоча і переживає кризу. Звісно NPM не втратила своєї актуальності, однак DEG – модель, яка може допомогти державному управлінню чутливо реагувати на новітні виклики.

Для Digital-Era Governance («упорядкування», «врядування» цифрової (інформаційної) ери) [3] характерно підвищення ефективності та легітимності державного управління шляхом залучення широкого кола соціальних акторів одночасно в процеси вироблення та реалізації політики. Положення зазначеної моделі базуються на «мережевому підході», і більшість з них акцентують увагу на горизонтальних, а не вертикальних важелях управління. Основою координаційних механізмів моделі є наявність широкої мережі зв'язків і партнерство основних зацікавлених сторін процесу управління.

Реформування за моделлю DEG передбачає:

- інтеграцію фрагментарних та розрізнених управлінських структур із застосуванням новітніх технологій;
- максимальне спрощення відносин між органами влади та їх клієнтами;
- використання цифрових технологій для уникнення невиправданих рішень, дублювання повноважень;
- широке впровадження інформаційних технологій для «перетворення» органу влади в його веб-сайт.

Digital-Era Governance, є моделлю за якою постійно здійснюється реформування державного управління в провідних країнах світу (так її елементи впроваджуються в таких країнах, як США, Великобританія, Японія, Австралія, Канада, Нідерланди, Нова Зеландія). За останнє десятиліття в розвитку DEG виділяють два етапи:

- з початку широкого впровадження інформаційних технологій в сферу державного управління до їх розповсюдження;
- з появи можливостей надання адміністративних послуг онлайн та можливостей взаємодії громадян з представниками державноуправлінських структур за допомогою мережі інтернет.

На часі певні елементи DEG є досить актуальними і для України. Так, Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» [1] передбачено ряд завдань, основним серед яких є створення ефективної моделі державного управління, для вирішення якого планується провести такі першочергові реформи, як оновлення влади та антикорупційна реформа, децентралізація та реформа державного управління.

Разом з тим, зазначимо, що пріоритетним напрямом розвитку України є рух до європейської інтеграції. Однак, реалізація зазначеного пріоритету неможлива без досягнення відповідності Копенгагенським критеріям. Як відомо, вступ до ЄС може відбутися лише за умови можливості асоційованої держави взяти на себе обов'язки членства, виконавши низку обов'язкових економічних та політичних умов, першими серед яких є існування стабільних політичних інститутів, що є гарантами демократії та верховенство права, повага до прав людини і меншин та їх захист.

Усвідомивши необхідність реформування вітчизняної моделі державного управління, все нагальнішою стає потреба вибору шляху здійснення реформ. Саме на цьому етапі новітні напрацювання як вітчизняних так і світових науковців повинні бути взяті на озброєння. DEG – одна з найновітніших моделей реформування державного управління, особливості якої було напрацьовано в ході активного реформування, яке відбувалося саме в результаті усвідомлення необхідності реагувати на виклики сучасності. Тому її детальне вивчення, на прикладах реформування в таких країнах як США, Великобританія, Японія, Австралія, Канада, Нідерланди, Нова Зеландія, та визначення можливостей її адаптації до сучасних вітчизняних реалій є актуальним питанням сучасної науки. В подальшому впровадження елементів зазначеної моделі можуть стати одними з ключових векторів реформування вітчизняної моделі державного управління.

Література

1. Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020», затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 № 5/2015
2. Dunleavy P. New Public Management Is Dead—Long Live Digital-Era Governance. *J Public Adm Res Theory* (July 2006) 16 (3): – p . 467-494. Published by Oxford University Press. Точка доступу: <http://jpart.oxfordjournals.org/content/16/3/467>.
3. Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S. and Tinkler, J. *Digital era governance: IT corporations, the state and e-government.*, Oxford University Press, Oxford, - 2006 – 301pp
4. Pollitt C. and Bouckaert G. *Public Management Reform: a comparative analysis – New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State* (3rd edn), United States, Oxford University Press Inc., New York. – 2011. – 367 pp.

Мартиненко Володимир Федорович,

*доктор наук з державного управління,
професор,
Херсонський Національний технічний університет,
професор кафедри державного управління
і місцевого самоврядування.*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЛІБЕРАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Сучасний етап цивілізаційного розвитку характеризується динамічними процесами формування знанневої, цифрової, мережевої економіки[1; 2; 3], у тому числі і в державному управлінні. У науці відсутнє єдине трактування поняття «державне управління»: ми розглядаємо його як вид соціального управління, вид специфічної діяльності держави, що дістає вияв у функціонуванні її органів, які впливають на суспільні відносини з метою її урегулювання відповідно до державних інтересів[4].

Ефективність цивілізаційного розвитку залежить від адекватності змісту, динаміки особливостям господарського розвитку, механізмам державного управління ним. Зусилля державного управління спрямовуються, в основному, для розв'язання проблем минулого. У даному разі ефективність державного управління господарським розвитком залежить від вчасного реагування на різноманітні соціально-економічні, техніко-технологічні, політичні, екологічні та інші зміни. А.Дж. Тойнбі для позначення однієї із визначальних характеристик ритму існування цивілізацій ввів поняття «виклик-відповідь» [5]. «Виклик» вважають зовнішньою спонукою для перетворення внутрішнього творчого імпульсу у постійний рушій. Вважається, що суспільство, відповідаючи на виклик, вирішує виниклу проблему розвитку і сягає вищого та досконалішого стану цивілізації (економіки, екології тощо). Відсутність викликів, занадто сприятливі умови не стимулюють розвитку, спричинюють зворотний рух(занепад)[5]. Тобто, цивілізаційний розвиток здійснюється за формулою: суперечності – проблеми – ризики – виклики – реакція на виклики,

яка зумовлює новий розвиток або занепад. У цьому контексті державне управління господарським розвитком має наздоганяючий характер.

У процесі цивілізаційного руху людство протягом XX-XXI ст.ст. знаходиться на роздоріжжі між ліберальною моделлю представницької держави, поєднаної з орієнтованою на ринок економікою, яка домінувала в політичному та соціальному розвитку на Заході з XIX ст. (американський шлях) і комунізмом радянського ґатунку, який також зазнав поразки в революціях Східної Європи 1989—1991 років і підірвав самі ідеї планування та державного втручання[6]. На основі цих світових процесів соціальний теоретик Френсіс Фукуяма (1989), проголосив, що «ми є свідками кінця історії в такому аспекті: це кінцевий пункт людської ідеологічної еволюції та універсалізації західної ліберальної демократії як кінцевої форми людського уряду» [7]. Це стало наслідком появи глобальної капіталістичної системи, де домінують мультинаціональні корпорації і, як попереджують критики, прообраз майбутнього здавався наперед визначеним.

У XXI ст. економічні та політичні відмінності будуть стрімко зникати, оскільки всі суспільства на різних рівнях, сходяться, по суті, на ліберальній моделі розвитку. Це можна побачити, наприклад, у збільшенні кількості «ринкових держав». Однак «тріумф» лібералізму в його абсолютизованій формі наштовхується на нові явища, ним же і породжених. У XXI ст. виклики лібералізму надходять з різних джерел, але з очевидною перемогою над соціалістичним викликом; їхня спільна тема — визнання важливості відмінностей та різноманіття. Це висвітлює той факт, що все важче укорінити цінності та особистість в абстрактний погляд на індивіда, оскільки він має можливість проявитися в «універсальному» [6].

Абсолютизація лібералізму породила виклики тоталітаризму. Як зазначають автори[6], у Східній Європі та частині країн світу, що розвиваються, відроджується націоналізм, чий популярний заклик, побудований на силі, жорстокості(зазначено нами – В.М.), впевненості та безпеці, часто виявлявся переконливішим, ніж сумнівний лібералізм. Більше того, цей націоналізм

частіше асоціюється з етнічною чистотою та авторитаризмом, ніж з ліберальними ідеалами, такими як самовизначеність та громадянська гордість. Різноманітні форми фундаменталізму, що мають суперечності з ліберальною культурою, також з'явилися на Середньому (Близькому) Сході та у частинах Африки та Азії. Насправді, політичний іслам може превалювати над лібералізмом у більшості країн, що розвиваються, завдяки можливості запропонувати незахідну, навіть антизахідну модель. До того ж там, де успішні ринкові економіки були запроваджені, вони не завжди були засновані на ліберальних цінностях та установках роздратування і нетерпимості до інакомислення. Лібералізм абсолютизує матеріальні цінності та ігнорує духовно-моральні, гуманістичні. Основна ціль ліберальної моделі розвитку – найповніше задоволення матеріальних потреб – виявилась хибною і потребує кардинальної корекції. Крім того, лібералізм в існуючій формі правління суперечить державному управлінню: основна модель найкращого задоволення матеріальних потреб громадян – це ринкове саморегулювання.

У цих умовах по-новому має здійснюватися державне управління господарським розвитком у тому чи іншому суспільстві, у тій чи іншій державі. Від того, якою буде відповідь державного управління на ліберальні виклики, залежить розвиток чи занепад сучасної цивілізації.

Адекватною відповіддю на ліберальні виклики має стати формування відповідного інструментарію управління. Основним інструментом має стати замкнутий управлінський цикл, що має забезпечити перехід від наздоганяючого до превентивного управління, яке має бути спрямоване на гарантування прав і свобод громадянина на основі гуманізму[8], законності. Кожен громадянин має право на щасливе, достойне життя, що має бути гарантовано Конституцією держави. Превентивне державне управління має бути побудоване на основі досконалих правових, соціально-економічних, екологічних, техніко-технологічних і т. ін. механізмах.

Державне управління на основі замкнутого циклу будується на тому факті, що про людину та її життя у суспільстві у тій чи іншій державі, за тих чи

інших умов відомо все, тому процес гарантування прав і свобод громадянина можна прогнозувати, планувати, організовувати, контролювати, оцінювати на макроекономічному рівні. У цьому контексті замкнутий управлінський цикл має забезпечуватися розробкою таких ланок: формування методологічного інструментарію, здійснення аналізу стану гарантування прав і свобод, формування цілей державного управління, прогнозування результатів державного управління, здійснення інвентаризації ресурсів, які є, та встановлення ресурсів, які потрібні для досягнення поставлених цілей, встановлення повноважень та відповідальності суб'єктів гарантування прав і свобод громадянина, формування рушійних сил, гарантування прав і свобод громадянина на основі виявлення об'єктивних і суб'єктивних суперечностей, характеристики проблем, розробка стратегії й тактики досягнення поставлених цілей, формування системи гарантій досягнення стратегії й тактики: духовно-моральних, правових, соціально-економічних, інформаційних, техніко-технологічних, екологічних, національних, геоінформаційних і т. ін. [1;2].

Замкнутий управлінський цикл надає можливість перенести основну управлінську роботу із процесу констатації проблем до процесу їх передбачення та формування превентивних механізмів їх недопущення, адже проблеми легше попередити, ніж неймовірними зусиллями їх ліквідувати.

Список літератури

1. Мартиненко В.Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: Монографія / Мартиненко В.Ф // – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 296 с.

2. Мартиненко В.Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: навч. посібн. / Мартиненко В. Ф. // – К.: НАДУ, 2008. – 300 с.

3. Бажал Ю.М. Знаннева економіка — економіка конкурентоспроможності / Бажал Ю.М. // Знаннева економіка - економіка конкурентоспроможності. Електронний ресурс: режим доступу: ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/.

4. Адміністративне право України: Підручник. [Електронний ресурс]:
Режим доступу: [radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/41-kolomoets/...](http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/41-kolomoets/)

5. Виклик-відповідь. [Електронний ресурс]: Режим доступу:
books.br.com.ua/36250.

6. Ф. М. Кирилюк. Філософія політичної ідеології . [Електронний ресурс]:
Режим доступу: ebooktime.net/book_392_glava...

7. Фукуяма Ф. Доверие. Социальные добродетели и созидание
благополучия. Новая постиндустриальная волна // Антология. — М.:
Асасіетіа, 1999.

8. В. Ярошовець. Гуманістичні виклики сучасній демократії. .
[Електронний ресурс]: Режим доступу: lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/1/14.pdf.

П. І. Надолішній,
*професор кафедри
державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
д. держ. упр., професор*

ВНУТРІШНІ І ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННЮ: СУТНІСТЬ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

У Позачерговому посланні Президента України П. Порошенка до Верховної Ради України від 27 листопада 2014 р. “Про внутрішнє та зовнішнє становище України” надано вичерпну характеристику ситуації, що склалася в країні, наголошено, що «виклики і загрози, які сьогодні постали перед нашою державою, перед Україною, не стояли з часів Другої світової війни та повоєнної розправи з українським національним рухом. І водночас – унікальний шанс, який дуже відповідальний Український народ подарував Українській державі, вперше обравши до українського парламенту проєвропейську конституційну більшість, – таких можливостей не відкривалося перед Україною ще ніколи.... І наше з вами завдання можна передати простою формулою: відвести загрози і використати шанс». [1]

«... Військова загроза; замах на наш суверенітет, на нашу незалежність, на нашу територіальну цілісність; нехтування нормами міжнародного права з боку однієї з найбільших країн світу. Криза глобальної та європейської систем безпеки та спроби ще раз вдатися до історично збанкрутілої політики умиротворення агресора. Відсутність надійних гарантій зовнішньої безпеки, що не дає нам змоги повною мірою розраховувати на існуючі міжнародно-правові інструменти для захисту наших українських національних інтересів. Такими є головні виклики і головні загрози, які стоять перед нашою Україною» [Там само]

Виклики і загрози національному державотворенню завжди постають у двох іпостасях: як зовнішні і як внутрішні. Специфіка сьогоденних зовнішніх загроз полягає в їх органічному переплетінні з внутрішніми. Спроба правлячого режиму Росії поставити Україну на коліна силою зброї, розвернути її рух у свій бік була розрахована на неготовність Українського народу боротися за незалежність, на роз'єднаність суспільства і неспроможність державного апарату виконувати свої конституційні повноваження, у тому числі завдяки розстановці «проросійських» очільників на ключових напрямках державної політики, національної безпеки і оборони насамперед. Анексія Криму нібито підтверджувала обґрунтованість такого розрахунку.

Однак протягом року після спроби повторити кримський сценарій на Сході України і розв'язання неоголошеної, так званої «гібридної», війни проти України керівництву Росії стало ясно, що на цей раз його сподівання не справдилися. Виявилося, що суспільно-політична ситуація, як мала місце в Криму і певною мірою на частині Донецької і Луганської областей, не була типовою для всієї України. Тисячі українських патріотів, причому і російськомовних, «захищати» яких зібралася путінська Росія, в прямому смислі слова ціною свого життя зірвали блиц-кріг, давши можливість опам'ятатися щойно сформованій владі. Не розраховували, певно, кремлівські «стратегі» і на таку, хоча далеко не адекватну підтримку України з боку світової спільноти.

Однак стратегія Росії щодо України не змінилася. Її політика, що заснована на імперській ідеї «Русского мира», на концептуальних тезах більшовицьких лідерів В. Леніна і Л. Троцького («Без советской Украины не может быть советской России»), спрямована на утвердження РФ як держави, що диктує світові свою волю. Відбувається не просто повернення до попередньої тактики руйнації України зсередини, що реалізовувалася впродовж попередніх півтора десятиліття, а на її модернізацію з урахуванням останнього досвіду і поєднання з прихованою збройною агресією. Насамперед йдеться про руйнування економіки України через необхідність витратити людські і матеріальні ресурси на зміцнення збройних сил і кордонів через постійну

загрозу заснування «Новоросії» якщо не з включенням усього Півдня України, то хоча б в адміністративних межах Донецької і Луганської областей.

«Нашого успіху в реформах, до речі, ворог боїться ще більше, ніж нашої перемоги на фронтах. Тому цілять в нас не лише «градами». Не менш потужною зброєю є економічна агресія, мета якої — не просто послабити Україну, а максимально вичавити нас, виснажити Україну — аж до повного знесилення. Сіяти ж на цьому ґрунті зневіру, депресію, розбрат, хаос у головах — то вже завдання сучасних послідовників Геббельса, мобілізованих на інформаційну війну проти України». [1]

Тобто другий напрям – розкол суспільства за політичними і геополітичними орієнтаціями, роздмухування міжнародної і міжконфесійної недовіри, створення передумов для проявів сепаратизму в інших прикордонних регіонах країни, у тому числі через нав'язування ідеї федералізації України, ініціація протестних рухів з боку різних верств населення. Усе це має бути реалізовано насамперед зусиллями тієї частини попередньої «еліти», що прагне знову повернутися до влади завдяки сформуванню недовіри громадян до проукраїнських патріотичних і демократичних сил.

У Посланні наведено достатньо вичерпний перелік і внутрішніх викликів і загроз. Передусім корупція як ключовий внутрішній виклик. «...Некомпетентність і неефективність державного управління, меркантильна, так би мовити, безідейна, корупція – куди сильніший внутрішній союзник нашого зовнішнього ворога, ніж його ідеологічно вмотивована п'ята колона... Найгірші справи в нас у судовій системі. Наші ... «папереднікі» завбачливо окопалася в судах, а саме: нашпигували їх своїми людьми, які тепер перетворюють ці суди в адвокатуру із захисту прав та інтересів одіозних представників колишнього режиму». [Там само]. Додамо – «у своїх руках» «папереднікі» тримали і усе ще продовжують утримувати значну частину системи підготовки юридичних кадрів.

І безумовно, «безробіття, бідність, соціальна несправедливість тепер загрожують не просто зростанням протестних настроїв у суспільстві. Вони можуть і обов'язково будуть використовуватися ворогом для дестабілізації ситуації в країні». [Там само].

Можна погодитися, що «... в цілому штучний поділ України за географічною, етнічною, мовною, конфесійною ознакою, нарешті, подолано, і цей поділ відходить у минуле. Україна ніколи не була такою об'єднаною, як зараз!» [Там само]. Проте саме гальмування реформ, неспроможність органів державної влади хоча і поступово але неухильно долати перешкоди на шляху перетворень, добиватися результатів, які підтверджують, що їх дії відповідають очікуванням громадян, можуть внести суттєві корективи до цієї оцінки. Тут час працює проти України. Логіка розвитку суспільної думки така, що досить швидко вона перестане брати до уваги «папередників», і починає оцінювати діяльність не оновленого апарату як таку, що відображає сутність чинної влади у цілому. Відтак створюється сприятлива ситуація для розгортання протестних рухів з метою зміни влади.

Але тоді постає головне питання: «Зміни на кого?»

Усе таки є підстави сподіватися, що у суспільства уже виробився «іміунітет» щодо відповідних політичних сил, і що воно у своїй більшості не піддасться на провокування «бунту», а завершуватиме Революцію гідності цивілізованими демократичними методами.

Не слід будувати ілюзії і щодо стовідсоткових патріотизму та європейської орієнтації суспільства. Факти свідчать, що серед проросійських найманців, які вбивають захисників України в зоні АТО за 200 доларів, далеко не один з паспорт громадянина України. У різних регіонах раз по раз відбуваються терористичні акти, які були б неможливі без прямої чи опосередкованої участі місцевих мешканців. Корупція поширилася і на сферу матеріального забезпечення фронту, на мобілізаційний процес, набуваючи нерідко особливо потворних і цинічних форм. ... Чимало і тих, хто все ще

підтримує наш рух у бік Митного, а не Європейського союзу, а також ідею другої державної мови, а то й утворення «Новоросії»...

Запобігти ефекту резонансної взаємодії зовнішніх і внутрішніх руйнівних чинників можна насамперед завдяки послідовному і динамічному проведенню реформ. Тому серйозною загрозою залишається некомпетентність багатьох нових політиків і державних менеджерів, особливо з огляду на навики – високий професійний рівень реалізації планів руйнації України. [6].

До найсерйозніших прорахунків після Майдану можна віднести відсутність реального прогресу у здійсненні децентралізації і наведенні порядку в судовій, загалом правоохоронній системі. Йдеться про інституційні зміни, визначені «Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», «Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади» у контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС [3, 2, 4,]. Так, подальше зволікання з децентралізацією чи невдале її проведення стимулюватиме федералістські тенденції, на що і розраховує ворог. Федералізація сама по собі не вирішує питання децентралізації, зате від неї – один крок до ірриденції, відторгнення прикордонних територій, населених національностями, які є титульними у відповідних сусідніх державах.

Нікуди правди діти: розпад радянської системи, як і революція 1917 року, застав Україну «скаліченою духовно, національно, культурно і соціально» [5, с. 406]. Хоча зовні це не впадало у вічі. Впродовж перших двох десятиліть незалежності були допущені майже усі ті помилки, через які визвольні змагання 1917-1920 рр. завершилися черговою «Руїною». [Див.: 5, с. 404-413]. Передвісником усвідомлення українцями значимості своєї державності став Майдан 2004 р. Проте, певно, лише Майдан 2013-2014 рр. засвідчив народження суверенної Української політичної нації, яка спроможна навіть зі зброєю в руках відстоювати свій вибір. [6].

Але окрема нація в сучасних умовах самостійно не в змозі протистояти глобальним викликам. Навіть чинна система міжнародної безпеки виявилася неадекватною нинішньому етапу цивілізаційного розвитку. Тому єдність має

бути у всьому і на усіх рівнях суспільної організації: роз'єднаній нації, яка неспроможна здійснювати необхідні політичні і соціально-економічні перетворення, ніхто не буде допомагати.

Дійсно, у нас вже немає часу на розмови, на блукання політичними манівцями. Об'єднання зусиль усього суспільства на проведення реформ, очищення влади і самоочищення суспільства, формування національної еліти і оновлення статусних еліт, розбудова дієвого механізму публічної влади – це шляхи до збереження і розвитку Української держави як держави Українського народу і для народу, умова виконання Українською нацією її цивілізаційної місії.

Використані джерела

1. *Про* внутрішнє та зовнішнє становище України: Позачергове послання Президента України Петра Порошенка до Верховної Ради України 27 листопада 2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31656.html>

2. *Про* схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80/conv>

3. *Про* Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: указ Президента України №5/2015 від 12 січня 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html?PrintVersion>

4. *Угода* про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820

5. *Нагаєвський, І.* Історія Української держави двадцятого століття / Ісидор Нагаєвський. – К. : Вид-во “Український письменник”, 1993. – 413 с.

6. *Надолішній, П. І.* Теорія і практика демократичного врядування: вітчизняна традиція та уроки історії [Текст] / П. І. Надолішній // Реформування

публічного управління : теорія, практика, міжнародний досвід : Матеріали
Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жов. 2014. – Одеса :
ОРІДУ НАДУ, 2014. – С. 3-5. [Електронний ресурс] – Режим доступу :
<http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/kon1in.pdf> – Назва з екрану

Савенко Ігор Миколайович,

здобувач ЛРІДУ НАДУ

Пак Володимир Юрієвич,

здобувач ЛРІДУ НАДУ

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ

На сьогоднішній день постає питання організації надання високоякісних послуг при перетині кордону. Історично та територіально склалось так, що Україна розташована на межі Європейського Союзу та країн пострадянського простору. Тому основним завданням діючої Державної прикордонної служби України є підвищення ефективності діяльності через взаємоузгодженість функцій та принципів, а також забезпечити систему безпеки особистості, суспільства і держави.

Формування державного кордону СРСР на українському боці завершилося не відразу після Ялтинської конференції у січні 1945 р., а формувалось протягом кількох років. Західна межа післявоєнної Української РСР була прийнята по лінії Керзона як польсько-радянський кордон, з врахуванням поправок на користь Польщі.

Креслення остаточної нової межі радянського кордону відбувалося шляхом довготривалого переговорного процесу. Уряди СРСР та Польщі починаючи ще з 1944 р. і до 1948 р. уклали міждержавні угоди.

Для прикордонних мешканців зміни лінії кордону означали переселення, відселення шляхом перенесення житлових споруд на кількасот метрів від прикордонної зони. Завдяки міждержавній угоді тисячі людей були змушені змінювати місця мешкання, втрачали господарства, роз'єднувались родин.

10 квітня 1948 р. прийняте рішення змішаної комісії СРСР і Польщі з демаркації державного кордону між СРСР та Республікою Польщі спровокувало і змусило понад 9 тисяч осіб було виселитись із займаної

території і особистих будівель. Найгіршим моментом переселення було не тільки втрата помешкань, а й жалюгідно мала компенсація, яка викликала масове обурення.

Ще через два роки Польська Республіка стала ініціатором чергових пропозицій щодо зміни кордону. Остаточні територіальні корективи між СРСР та Польщею увійшли в історію як "обмін ділянками державних територій", а у Польщі - під криптонімом "Акція Н-Т 1951".

Польська Республіка запропонувала поступитися СРСР на засадах взаємного обміну ділянкою державної території гмін Кристинопіль, Белз, Хоробрів та Угнів у Люблінському воєводстві, де були значні поклади кам'яного вугілля і зручне для СРСР залізничне сполучення.

15 лютого 1947 року Москва і Варшава підписали договір про обмін ділянками державних територій. Таким чином, в межах УРСР опинився Кристинопіль (згодом перейменований на Червоноград) і поклади Львівського-Волинського вугільного басейну. Таким чином було встановлено лінію кордону Української РСР і поділ територій [1].

У 1991 році під впливом розпаду Радянського Союзу на державному кордоні склалася оперативна обстановка боротьби за політичну владу у новостворених державах, для можливості забезпечення територіальної цілісності пострадянських держав.

Утвердження ж української державності відбувалося одночасно із розбудовою національного прикордонного відомства, вирішення широкого кола питань забезпечення охорони державного кордону, його договірно-правового оформлення та облаштування.

Особливо стрімкої динаміки після розпаду Радянського Союзу набували процеси безконтрольного переміщення через кордони громадян, товарів і вантажів, зброї, вибухових, наркотичних та отруйних речовин. Активізувалась діяльність злочинних та екстремістських груп. Зростав потік незаконної міграції.

Для того, щоб захистити себе від незаконної діяльності та забезпечити ефективне функціонування державного кордону, керівництво України розпочало роботу з визначення своїх рубежів на міждержавному рівні та створення прикордонного відомства, робота якого ґрунтувалася б на відповідній правовій базі.

Політична, економічна та екологічна ситуація певним чином позначається на темпах розвитку відомства. Виникає крайня необхідність чіткого планування оперативно-службових дій, раціональному використанню бюджетних коштів, прийняттю виважених управлінських рішень та наполегливій роботі усього персоналу ДПСУ. Щоб досягти розвитку та продовжувати реформування в сучасну правоохоронну структуру європейського типу необхідно зберігати поступальний характер, дотримуватись сталості і взаємоузгодженості з сусідніми державами.

Прикордонне відомство України будує свою діяльність на міжнародних принципах і стандартах у сфері охорони кордону. Досягнуте - це праця багатьох тисяч людей, які охороняли й охороняють державний кордон.

Основні законодавчі засади діяльності ДПСУ було викладено в Законі України "Про Державну прикордонну службу України" [2]. Більшість з функцій та принципів діяльності ДПСУ мають нормативне закріплення, що наведено на рис. 2. На прикордонну службу покладено важливу місію – створити взаємодію між держава → кордон → сусідня держава. Взаємоузгодженість функцій і принципів діяльності дасть змогу гармонізувати простір, який вміщує економічну, екологічну, політично-управлінську, етнічну та територіальну складову у відносинах країн-сусідів

Використання державних коштів дало змогу:

забезпечити необхідний рівень керівництва регіональними управліннями та органами Державної прикордонної служби України;

удосконалити взаємодію з центральними органами виконавчої влади, які здійснюють свою діяльність на кордоні, вжити спільних заходів щодо

підтримання належного правопорядку та забезпечення законності на кордоні відповідно до Конституції України і чинного законодавства;

забезпечити організацію ефективного нормативно-правового забезпечення діяльності органів охорони державного кордону в сучасних умовах, подальше удосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності.

забезпечення військовослужбовців та працівників ДПСУ різними видами грошового забезпечення і заробітної плати, матеріального забезпечення та поліпшення соціально-побутових умов несення служби.

удосконалення оперативно-службової діяльності ДПСУ за рахунок матеріально-технічного забезпечення з метою недоторканності державного кордону України та охорони її виключної (морської) економічної зони.

продовження виконання Комплексної програми забезпечення житлом військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої системи, службових осіб митних органів та членів їх сімей;

виконання Державної цільової правоохоронної програми "Облаштування та реконструкція державного кордону" на період до 2015 року;

Виходячи з вищенаведеного виникає гостра необхідність у прогресивних організаційних та практичних заходах, зокрема: гармонізувати законодавче поле діяльності відомства та державного кордону; здійснити остаточний перехід від військової до правоохоронного органу спеціального призначення; створити сучасну інтегровану систему охорони кордону та його безпеки; запровадити інноваційні системи дізнання, кримінального аналізу та управління ризиками; удосконалити діючу чотирирівневу систему управління; забезпечити ритмічність пропускних операцій, особливо на кордоні з ЄС; ввести системне технічне переоснащення відомства; завершити планові заходи з інженерного облаштування кордону як на демаркованих, так і недемаркованих ділянках; сформувати сучасну систему добору та підготовки персоналу у вищих навчальних заклад та регіональних центрах підвищення кваліфікації; забезпечити плановість роботи із запобігання правопорушенням та

профілактики корупції серед персоналу реалізуючи завдання, визначені Президентом України щодо боротьби з корупцією і організованою злочинністю тощо.

Це дасть можливість забезпечити належний рівень прикордонної безпеки, стабільність та контрольованість обстановки на державному кордоні, що в свою чергу забезпечують систему безпеки особистості, суспільства і держави.

Список використаних джерел

1. 1951 рік. Як Польща і УРСР востаннє обмінялися територіями / Українська правда. — Режим доступу : <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/08/20/53053/>

2. [Про Державний бюджет України на 2011 рік](#) [Текст] : закон України № 2857 від 23.12.2010-VI. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2857-17>

Чабанова Катерина Ігорівна,
асистент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету

ТЕРМІН «ДЕВОЛЮЦІЯ» В ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Дієвість та ефективність місцевого самоврядування можлива в результаті реформування органів публічної влади шляхом децентралізації. Згідно зі «Стратегією сталого розвитку 2020» децентралізація влади – є однією з першочергових напрямків реформ.

Децентралізація означає реструктуризацію чи реорганізацію влади таким чином, що інститути управління на центральному, регіональному та місцевому рівнях функціонують згідно з принципом субсидіарності та відповідно до принципів “належного врядування”. [2]

Існують три можливі сценарії у розвитку децентралізації: деконцентрація, делегування і деволюція. За відповідних умов всі ці форми децентралізації можуть відігравати важливу роль у розширенні участі громадян у політичних, економічних та соціальних справах в країнах, що розвиваються. Там де вона працює ефективно, децентралізація допомагає зменшити проблему неможливості прийняття самостійних рішень, яку створює центральна влада плануванням та контролем важливих економічних та соціальних справ.

Деконцентрацію можна визначити як найслабшу форму децентралізації. Вона перерозподіляє владу, фінансові та управлінські повноваження між різними рівнями влади, але територіальні органи залишаються підконтрольними центральній владі.

Делегування - це більш екстенсивна форма децентралізації. Через делегування центральна влада передає повноваження та відповідальність приймати рішення до напів-автономних одиниць, які не є повністю підконтрольними центральній владі, але є підзвітними їй.

Деволюція – є ідеальним типом місцевого самоврядування та найекстенсивнішою формою децентралізації. Її визначають як форму адміністративної децентралізації, коли центральний уряд передає функції і управління до автономних одиниць місцевого самоврядування зі статусом юридичної особи.[4]

Можна виділити наступні ознаки деволюції:

- 1) Демократичне представництво та автономна політична влада
- 2) Чітко визначені територіальні кордони місцевого самоврядування в межах яких здійснюється влада та забезпечується надання послуг
- 3) Наявність в органах місцевого самоврядування статусу юридичної особи (отже вони мають право вступати в договірні відносини, відкривати банківські рахунки і т.п)
- 4) Легітимність. Влада повинна визнаватися більшістю населення законною і справедливою («popular support» + «citizen cooperation»)
- 5) Деволюція – є механізмом в якому між владою та органами місцевого самоврядування встановлені взаємовигідні, координаційні відносини.[1]

Треба мати на увазі, що деволюція за певних обставин може мати ризики і небезпеки. Серед них:

- міжрегіональна нерівність, що розширює розрив бідності та посилює політично дестабілізуючі сили;
- захоплення ресурсів місцевими елітами;
- зловживання владою через слабкі підзвітні механізми. Це може статися ,якщо наглядові функції були скасовані через автономний статус місцевої влади, але альтернативні нові механізми не були створені;
- можливість конфлікту між місцевими та національними інтересами.[3]

Саме тому для успішного впровадження політики децентралізації необхідно провести низку реформ і у інших сферах управління. На все це потрібна сильна політична воля. Державотворці повинні оцінити сильні та

слабкі сторони децентралізації та розробити чіткий план дій, який буде відповідати умовам в країні. Також важливо розуміти, що децентралізація – це учбовий процес не тільки для політичної та адміністративної еліти, але й для громадян. Нові політичні інститути не можуть бути імплантовані у суспільство у якому не розвивається належним чином політична культура та правосвідомість.

Децентралізація у своїй найінтенсивнішій формі деволюції може бути механізмом для створення більш відкритого, відповідального та ефективного місцевого самоврядування. Надаючи реальну можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення, органи місцевого самоврядування стають ефективними, так як відповідають інтересам відповідної територіальної громади і забезпечують умови, коли потреби населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці будуть почуті.

Список використаних джерел

1. Andres Rodriguez – Pose , Nicholas Gill The global trends toward devolution [Electronic resource] // Environment and Planning C: Government and Policy. – 2003. - Vol.21. - Mode of access: https://www.academia.edu/6907793/The_global_trend_towards_devolution_and_its_implications

2. Boeckenfoerde Markus , Dann Philipp, Wiesner Verena//Manual on different forms of decentralization/ Max-Planck Institute for Comparative Public Law// - Heidelberg, - 2007 – 90 p.

3. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. Децентралізація публічної влади: Досвід європейських країн та перспективи для України //Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» - DESPRO.- К. :ТОВ «Софія» - 2012. – 128 с.

4. Litvack. J. What is Decentralization? [Electronic resource]//Decentralization Thematic Team/ World bank/ - Mode of access: http://www.ciesin.org/decentralization/English/General/Different_forms.html

RUSSIAN POLITICAL ATTITUDE TOWARDS ZIONISM AND ISRAEL FROM SOVIET TIMES TO THE PRESENT AGE

Western public perception, if approvingly or not, considers the state of Israel a long term and outspoken ally of the West, especially the United States. The special relationship between Washington and Jerusalem, their common geo-strategic interests in the broader Middle East certainly do confirm this assumption. Especially the generation that grew up during the Cold War era will remember the Soviet alliance with many Arab countries, such as Egypt and Syria, which would reflect back in many Soviet anti-Zionist, if not anti-Semitic publications.

Or, going even further back, the so called anti-cosmopolitan campaign from the last years of Stalins rule serves as an example to many, that not only anti-Zionism, but even anti-Semitism would have served as a propaganda tool to Soviet rulers, in order to manipulate citizens being dissatisfied with the states record in terms of standard of living and police state. Instead of turning against the nomenklatura their anger should be directed against alleged enemies from the outside world and their « fifth column » within the country.

There is certainly a remarkable amount of truth to be found in these allegations, nevertheless they do not constitute the whole picture of Soviet attitudes towards Israel and to Jews in general. Awaiting the 70th anniversary of the Victory Day this short text aims to at least give a superficial overview on the history of Soviet-Jewish and Soviet-Israel relations.

The situation of Jews after the revolution of 1917

Bolsheviks, as the atheists that they were, opposed any kind of religious activities. Nevertheless, the revolution of 1917 promised to bring an end to the tsarist persecution of the countries Jewish population. A persecution that had become especially violent throughout the last years of the empires existence. Stiring up hatred against Jews had been a popular tool when it came to blaming the countries internal problems and instability on one single group, that was said to secretly plan to

overtake the whole world. Revealingly, the « Protocols of the Elders of Zion », the famous falsified text pretending to contain a secret plan of world wide Jewishh conspiracy got published the first time in Russia in 1903. The far right chauvinist organisation of the « Black hundreds » (founded in 1905) would carry out pogroms against Jews and was involved in spreading anti-Jewish conspiracy theories. Therefore it does not come up as a surprise that many Jewish citizens would actively support opposition groups. Among the bolsheviks many Jews were to be found, but also many menshevik activists were of Jewish origin. There even was an exclusively Jewish socialist movement, which was known under the name « Bundism ».

The Stalin years

In order to find an alternative to the Zionist idea, plans came up to create a Jewish autonomous region within the Soviet state. While many Jewish party members spoke in favor of the Crimea peninsula as being the ideal territory for a Soviet Jewish homeland, Stalin decided otherwise and considered Birobidzhan to be the right spot where the project should be put in place. This far eastern oblast was established as Jewish autonomous territory in 1934 and at least at the beginning gave reason to Jewish-Bolshevik activists to enthusiastically endorse the perspective of a „Soviet Zion“. But in the end this enthusiasm would not last long, considering that beginning a new life in this rather unattractive faraway landscape turned out to be a challenge that not many were willing to undertake. Therefore Birobidzhan never achieved a Jewish majority, even though it officially still exists nowadays as a Jewish oblast, with about 2% of its inhabitants actually belonging to Judaism.

The situation started to change in 1939, when the Peoples Commissar of Foreign Affairs, Maxim Litvinov, himself a Jew, had to abandon his position in favor of Vyatcheslav Molotov, because successful negotiations with Nazi-Germany would have been hardly possible otherwise. Also several other Jewish representatives had to step down in the aftermath of the Molotov-Ribbentrop treaty. The situation changed again after Hitlers attack on the Soviet Union, when the „Jewish Anti-Fashist Commitee“ was founded in order to establish closer ties to Jewish organizations in the US, combined with the hope for financial support from overseas. Its most famous

member was most likely the writer Ilya Ehrenburg, but also director Sergey Eisenstein was affiliated with the committee.

The first actions from the Soviet side, after the horrors of war and holocaust, seemed to look encouraging when it came to Jewish interests. In fact, the first relevant power to support the creation of a Jewish homeland in Palestine after World War 2 was not a Western one, but the Soviet Union. In 1947, Andrey Gromyko, first Soviet ambassador to the U.N. made the following statement on the matter of Palestine in front of the UN General Assembly:

„The fact that no Western European State has been able to ensure the defence of the elementary rights of the Jewish people and to safeguard it against the violence of the fascist executioners explains the aspirations of the Jews to establish their own State. It would be unjust not to take this into consideration and to deny the right of the Jewish people to realize this aspiration“
(See: <http://www.mideastweb.org/gromyko1947.htm>)

Consequently the Soviet Union voted for the 1947 UN partition plan of Palestine and would turn out to be the first state to recognize the newly declared state of Israel *de jure* in 1948. After Arab states declared war on Israel, the main source of weapons for Israelis came from Czechoslovakia. This trade increased for a certain while after the communist coup had been carried out in Prague. On the other hand the US remained mostly neutral while Great Britain, which used to hold a mandate over Palestine, had maintained a hostile attitude towards the Jewish insurgents in Palestine during the Israeli war of independence. Therefore it can be said that the Soviet supported arms trade via Czechoslovakia turned out to be crucial for the Israeli side winning the war.

Golda Meir, later to become Prime Minister, arrived in Moscow as the country's first ambassador to the Soviet Union five months after the declaration of Israel as a sovereign state. Tens of thousands of Jewish citizens gathered together and warmly greeted Ms. Meir. This might have contributed to Stalin's paranoia turning on the Soviet Jewish population, because he would suspect them to be either „Jewish nationalists“ or „Cosmopolitans“ and Israeli and/or American spies. Jewish cultural

institutions were shut down and several artists of Jewish origin murdered. The Slansky-trial in Soviet controlled Prague from 1952 carried a clearly anti-Semitic connotation.

After Stalins death

While the campaigns against « cosmopolites » came to an end by Stalins death in 1953, the US-Soviet relations constantly worsened. The Soviet Union would back the national-revolutionary regime of Egypt's Gamal Abdel Nasser and side with it against Israel during the Suez crisis. The 1967 Six Days War brought an end to diplomatic relationships between the two countries and the embassies in Moscow and Tel Aviv were shut down. Especially under the leadership of CP-General Secretary Leonid Brezhnev, many Soviet publications denounced Israel and Zionism as a key threat to world peace, claiming that Zionist organizations would determine the political actions of the US. Soviet Orientalists created the term „Zionology“, which was presented as a serious academic discipline, but in fact served no other goal, but to discredit anything that would be depicted as „Zionist“. Addressing this issue within the country was a difficult enterprise, because official hostility towards any ethnic or religious minority was not allowed; such attitudes were seen as characteristics of class-societies. With the Soviet Union being a country having overcome class divisions, all other forms of discriminations were supposed to have vanished automatically, as suggested by the state doctrine. Despite that, criticism of Anti-Jewish positions did occur within the country. For example, from the side of the leading Soviet historian M. Korostovcev or the popular *Izvestiya* journalist Aleksandr Bovin, who would eventually receive the position of the first Soviet/Russian ambassador to Israel since 1967, after relations between the two countries had been reestablished in 1991. On some other occasions politburo members denounced the spreading of anti-Jewish feelings, including Brezhnev himself in a speech given in 1981, even though adding that Zionism would be equally bad as anti-Semitism. Available reports from internal discussions that took place within the Soviet leadership throughout the Brezhnev-Era suggest, that the Soviet attitude towards Israel was supposed to be one

of containment, which practically means that its right to exist was still to be acknowledged, despite all public propaganda.

A huge amount of Soviet Jews applied for exit visas, in order to get to Israel nevertheless. Most often they would not be given permission to leave, a condition that gave birth to the term „refusnik“. Throughout the Perestrojka era and the collapse of the Soviet Union more than a million Jews decided to take advantage of the newly acquired freedom of travelling and ended up moving to Israel permanently.

While Israel serves a constant subject to heavy criticism in most Western countries public, 61% of Russian citizens describe their attitude towards the Jewish state as « good » or « very good », according to a 2012 Levada-poll. At the same time a majority tended to be neutral while being asked on which side they would take when it comes to the conflict between Israelis and Palestinians. On the other hand the government of Israel has already offered support as a neutral mediator between Ukraine and Russia. While tensions between Russia and the West keep increasing dramatically, the complicated and often highly dramatic history of Russian/Soviet-Jewish/Israeli relations seem to have undergone a relatively respectful and un-ideological shift.

Sources:

Books :

Documents on Israeli-Soviet Relations 1941 – 1953, Portland 2000.

Heiko Haumann, Geschichte der Ostjuden, München 1998.

Antje Kuckenbecker, Zionismus ohne Zion: Birobidzan: Idee und Geschichte eines jüdischen Staates in Sowjet-Fernost, Berlin 2000.

Arno Lustiger, Stalin und die Juden, Berlin 1999.

Ro'i, Yaacov; Morozov, The Soviet Union and the June 1967 Six Day War. Washington 2008.

Online:

Jüdische Allgemeine, April 5, 2014:

<http://www.juedische-allgemeine.de/article/view/id/19083>

U.N. General Assembly statement by Gromyko, 1947:
<http://www.mideastweb.org/gromyko1947.htm>.

The Atlantic, October 26 2014:
<http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/10/vladimir-putins-israelpalestine-dance/381943>.

Forbes, June 28 2012:
<http://www.forbes.com/sites/markadomanis/2012/06/28/the-russian-publics-surprisingly-positive-view-of-israel>.

СЕКЦІЯ №2

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ**

Баглик Віталій Святославович

*здобувач науково-дослідної лабораторії управління
у сфері цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України*

МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Духовне відродження народу України вимагає особливої уваги до світу цінностей молоді як майбутнього країни, гаранту суспільного прогресу. Державна молодіжна політика у демократичному, правовому суспільстві передбачає створення певних умов і гарантій для соціального становлення та розвитку молоді, її інтеграції в усі сфери життєдіяльності, реалізації усіх потенцій і здібностей юнаків та дівчат. Саме з цієї причини майже всі країни світу тяжіють до соціально орієнтованої та правової держави, як найефективнішої форми влаштування життя великих спільнот. За досить короткий історичний період світ зазнав докорінних змін. Вони торкнулися не лише політичних та економічних аспектів в розвитку держав – вони багато в чому змінили закони розвитку суспільства.

Державна молодіжна політика розглядається як один з провідних чинників вирішення стратегічних завдань у сфері забезпечення конкурентоспроможності України, становлення громадянського суспільства, забезпечення гідних умов життя громадян [2]. У свою чергу, державна молодіжна політика розглядає молодь як базовий стратегічний ресурс держави і суспільства та як суб'єкт соціальної і економічної політики. Виходячи з того, що державна молодіжна політика має бути не епізодичним, а постійним процесом, її необхідно й надалі здійснювати за всіма тими основними, стратегічними напрямками, що визначені нормативно-правовими актами попереднього етапу її впровадження в Україні. Однак, враховуючи складне соціально-економічне нинішнє становище країни, в умовах сучасних реалій обмеженості ресурсів

пропонується внести на найближчі роки певні корективи щодо об'єкту здійснення державної молодіжної політики – молоді:

- з одного боку, вся молодь й надалі залишатиметься основною цінністю держави, об'єктом молодіжної політики, стосовно якого державна політика буде реалізовуватися за всіма раніше виробленими принципами, що сприятиме створенню належних умов для надання правових і матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молоді, широкого її залучення до активної громадської, економічної, соціальної діяльності, надання державою кожній молодій людині соціальних послуг з навчання, професійної підготовки, виховання, духовного й фізичного розвитку;

- проте, з іншого боку, держава, суспільство приділятимуть особливу увагу роботі з обдарованою молоддю, яка є головним носієм інноваційного потенціалу розвитку країни і потребує копіткої роботи з метою її виявлення, наступного супроводження до остаточного формування в людському, професійному та громадському плані, вихованню еліти нації, котра за своїми духовними, інтелектуальними, професійними вимірами стане осердям нації, моральним авторитетом, за яким світ впізнаватиме Україну;

- під особливим контролем залишаться також ті молоді люди, які нездатні забезпечити собі гідне життя в нинішній соціально-економічній ситуації (інваліди, хворі, сироти, молоді люди, що повернулися з місць позбавлення волі тощо) [1, с.63].

Одже реалізація державної молодіжної політики здійснюватиметься із врахуванням того, що молодь неоднорідна за своїм соціальним становищем, статусом, місцем проживання, віковим розподілом.

Велику увагу приділено молодіжній участі в суспільно-політичному житті України. За основними програмами, включення молоді у процеси прийняття рішень є основною умовою суспільного розвитку, успішної інтеграції України у світову спільноту. Державна молодіжна політика покликана сприяти самоорганізації та самореалізації молоді, соціальній

інтеграції молодих людей, розвитку їх творчого потенціалу, запровадження ініціатив у різних сферах діяльності, залученню до процесів реформування українського суспільства та економіки, формуванню її відповідальності за сьогодення та майбутнє, включенню молодих людей до участі у процесах прийняття рішень на всіх рівнях державно-громадського управління, прозорості виконавчих процедур та рівних можливостей.

Організація державного управління у сфері молодіжної політики здійснюється через систему державних органів по роботі з молоддю, соціальні служби та молодіжну інфраструктуру. Завдання цієї політики, закріплені законодавством України та нормативно-правовими актами, які регламентують діяльність і обумовлюють функції органів по роботі з молоддю, впливають на їх внутрішню структуру, зумовлюючи її ієрархічний розподіл. Разом з тим органи управління, реалізуючи свої функціональні повноваження у процесі діяльності, здійснюють вплив на молодь, її об'єднання, процеси у молодіжному середовищі. Їх практичні дії пов'язані з прийняттям державних рішень, зі створенням економічних, політичних, організаційних, правових умов здійснення цієї політики на всіх рівнях держави. Молодь, у свою чергу, є не тільки об'єктом впливу, вона бере участь у провадженні молодіжної політики. Що забезпечує з її боку зворотний зв'язок, відгук на здійснювану державними органами політику. Таким чином, відбувається взаємодія різних елементів управління . [3, с.76]

Державна молодіжна політика є динамічною системою, що розвивається. Тому зазначений механізм має забезпечувати своєчасне реагування органів державного управління відповідно до зміни потреб суспільства, завдань політики і стану молоді.

Таким чином, політика держави стосовно молоді будуватиметься не на створенні привілейованих умов для молоді, за рахунок інших соціально-демографічних груп, а на основі соціального партнерства, стимулювання активності молоді в різних сферах, вироблення ефективних механізмів участі держави в процесах соціалізації.

Список використаних джерел

1. Бабинцев В.П. Государственная молодежная политика // Современные проблемы науки и образования. 2009. № 1. С.63-64
2. Карнаух А. Молодіжна політика: проблеми та перспектива /А. Карнаух // Віче. – 2007. – № 18. – С. 47.
3. Орлов В. В. Основні напрямки діяльності органів виконавчої влади як суб'єктів державного управління у сфері державної молодіжної політики в Україні / В. В. Орлов // Економіка та держава. – 2008. – № 3. – С. 75–77.

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Світове господарство все більше споживає енергії. Задоволення цих потреб відбувається в основному за рахунок переробки традиційних видів енергії, запаси яких є обмеженими і з кожним роком вони скорочуються. Тому не випадково, що і на глобальному рівні, і в Україні велика увага приділяється розвитку альтернативних нетрадиційних відновлюваних джерел енергії (НВДЕ).

В Україні питома вага використання альтернативних джерел енергії в загальному обсязі споживання енергії не перевищує 0,7% [4].

І це незважаючи на те, що ще 15 березня 2006 р. Кабінетом Міністрів України була прийнята «Енергетична стратегія України до 2030 року», в якій приділяється значна увага розвитку нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії, як пріоритетного напрямку забезпечення енергетичної незалежності країни та поліпшення екологічної ситуації і, згідно з якою, частка НВДЕ в загальному паливно-енергетичному балансі країни повинна збільшитися до 19% в 2030 [2].

В сучасних умовах в Україні альтернативна енергетика представлена: об'єктами вітроенергетики; об'єктами сонячної енергетики; об'єктами енергетики, що виробляють електроенергію з біогазу; об'єктами енергетики, що виробляють електроенергію з біомаси; об'єктами малої гідроенергетики [3].

Однак не всі представлені напрямки альтернативної енергетики в Україні інтенсивно розвиваються, а деякі перспективні види відновлюваної енергетики взагалі не знайшли застосування в країні.

Тому розглянемо перспективні, але поки що практично не затребувані в Україні напрямки розвитку альтернативної енергетики [1].

1. Біогазові установки.

Потенціал України з виробництва біогазу оцінюється в більш ніж 25 млрд. м³ на рік, а реально виробляється менше 2 млрд. м³. За підрахунками експертів, щоб реалізувати наявний потенціал необхідно встановити на фермах і птахофабриках країни 73 тис. установок з виробництва біогазу на загальну суму понад \$ 1 млрд.

2. «Зелена» нафта (біопаливо із зелених водоростей).

Обладнання для виробництва біодизельного палива з зелених водоростей виробляє українська компанія «Біодизель Дніпро». Устаткування потужністю 3-5 т / день коштує 280 тис. євро, а термін окупності міні-заводу – всього 1,5-2 роки.

3. Сонячні колектори.

Всього 15% сонячної енергії, що надходить на поверхню Землі, необхідно, щоб забезпечити життєдіяльність всього людства, а це 7700 млрд. т у. п. Сонячні колектори за допомогою прямих сонячних променів здатні забезпечити гарячою водою не тільки будинок, але і навіть невеликий готель. При цьому вони скорочують викиди CO₂ в Україні більш ніж на 400 т на рік.

4. Пелети (паливні гранули, вироблені з деревини та іншої сировини).

Нестача котлів, пристосованих для спалювання пелет, робить їх практично незатребуваними на внутрішньому ринку. В результаті 95-97% пелет українського виробництва експортуються в країни ЄС. Це дозволяє вітчизняним виробникам заробляти близько 500 тис. євро / міс., однак ефект для національної економіки був би значно вищим, якби пелети використовувалися в Україні.

5. «Зелена» енергія зі сміття (видобуток біогазу шляхом утилізації сміття).

В Україні вже працюють кілька заводів з переробки сміття в тепло- і електроенергію. Вартість будівництва одного заводу становить близько 200

млн. євро, а окупність – біля 8 років. Прибутковість переробки сміття, за оцінкою експертів, може варіюватися від 17% до 50%, залежно від обсягів і глибини переробки відходів.

6. Енергетичний ліс (сировина для видобутку деревної біомаси, з якої виробляється електроенергія).

Для виробництва рослинної біомаси необхідні так звані швидкооборотні верба, тополя, акація – всього близько 20 видів дерев, чагарників або рослин, які вирощуються на плантаціях і кожні 4-7 років повністю зрізаються, подрібнюються і стають енергетичною сировиною. В Україні поки що планові посадки енергетичних лісів і посіви практично відсутні.

7. SmartGrid (технологія дозволяє ефективно управляти витратами електроенергії в будівлях).

Від моменту генерації енергії до її надходження до кінцевого споживача в Україні втрачається від 30 до 60% електроенергії. Нове будівництво об'єктів високого класу, технології «розумний дім», «зелений будинок» вже освоюються в Україні і передбачають вже на етапі зведення впровадження інтелектуальних систем управління енергомережею.

8. Геотермальна енергія (енергія, що видобувається з надр землі).

Принцип використання тепла надр наступний: під землю закачується вода, де вона нагрівається і подається наверх. Частково використовуються і природні термальні води. Перспективні для розвитку даної технології райони Закарпаття, де на глибині до 6 км температура гірських порід досягає 230 °С і вище, а також Криму (Тарханкутський та Керченський п-ва), де температура гірських порід на глибині 3,5-4 км становить від 160 °С.

9. Енергія хвиль (видобуток енергії з хвиль).

В Україні цей метод одержання енергії поки що не освоєний і практично не використовується. Досить спокійні Чорне та Азовське моря не мають того потенціалу, який є у океанів, проте для локальних потреб на місцевому рівні використання даного виду альтернативної енергії може бути доцільним.

10. Мала гідроенергетика, яка здатна не тільки забезпечити країну додаткової екологічно чистою енергією, але й допомогти вирішити проблему паводків шляхом регулювання скидання зайвої води при необхідності [1].

Слід зазначити, що основною перешкодою розвитку вищенаведених перспективних, але поки що практично не затребуваних в Україні видів альтернативної енергетики в Україні є відсутність дієвої державної підтримки та відповідних механізмів державного регулювання цього напрямку нетрадиційних відновлюваних джерел енергії.

Отже, Україна володіє значними ресурсами альтернативних нетрадиційних відновлюваних джерел енергії, реалізувавши який може стати енергонезалежною державою і підвищити рівень своєї енергетичної безпеки. Однак у сучасних умовах їх широке використання ускладнене через низьку конкурентоспроможність порівняно з традиційними джерелами енергії, недостатній рівень інвестиційної привабливості альтернативної енергетики та відсутність дієвої державної підтримки розвитку цієї сфери національної економіки.

Тому подальший розвиток альтернативних нетрадиційних відновлюваних джерел енергії в Україні потребує створення та законодавчого забезпечення сприятливих умов інвестування та відповідної державної підтримки, розробки та впровадження конкурентоспроможних технологій і зразків обладнання, впровадженні їх у виробництво. Державна підтримка виробництва НВДЕ має полягати у наданні відповідних пільг і стимулюванні приватних інвестицій (в тому числі іноземних), що спрямовуються у розвиток різних секторів альтернативної енергетики. Тільки в цьому випадку розвиток об'єктів вітроенергетики; об'єктів сонячної енергетики; об'єктів енергетики, що виробляють електроенергію з біогазу; об'єктів енергетики, що виробляють електроенергію з біомаси; об'єктів теплової енергії доквілля; об'єктів, що освоюють гідропотенціал малих річок України на економічно доцільному рівні, дозволить істотно збільшити питому вагу альтернативної енергії в загальному

балансі паливно-енергетичних ресурсів і дозволить забезпечити необхідний рівень економічної, екологічної та енергетичної безпеки України.

Список використаних джерел.

1. [Государская](#) И. ТОП-10 «зеленых» решений / И. [Государская](#) // «Инвестгазета». – № 7. – 2010. – (22 февраля).
2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. – № 145-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : [http:// zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua).
3. Закон України «Про альтернативні джерела енергії». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до стор. : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/555-15>.
4. Устименко К. Енергоефективність – передумова зростання національної економіки [Текст] / К. Устименко // Урядовий кур'єр. – 2008. – С. 8. – (10 січ.).

Вострікова Н.В.,

*асистент кафедри державного управління,
документознавства та інформаційної діяльності,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Ефективність функціонування механізму державного управління будь-якими соціально-виробничими процесами значною мірою залежить від його організаційного забезпечення. Державне управління водними ресурсами в Україні за радянських часів було побудовано на принципах авторитарно-командного управління із прийняттям і реалізацією рішень за жорсткою схемою "зверху-вниз" та побудовою відповідних організаційних схем управління в межах адміністративного ділення території країни на області і райони. Із запровадженням в Україні принципів інтегрованого управління та управління за річковими басейнами, які є головними у Водній Рамковій Директиві ЄС, і які взято за основу в державних законодавчо-нормативних актах в Україні щодо розвитку водної сфери, зокрема у Водному кодексі України, законах і урядових постановах, актуальним стає пошук шляхів удосконалення організаційних механізмів державного управління водними ресурсами за європейськими вимогами.

За Водним кодексом України державне управління у країні в галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів здійснюється за басейновим принципом на основі державних, цільових, міждержавних та регіональних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів [1, ст. 13]. Законом передбачено "впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок, застосування

економічної моделі цільового фінансування заходів у басейнах річок, утворення басейнових рад річок, а також підвищення ролі існуючих та утворення нових басейнових управлінь водних ресурсів".

Аналіз організаційних структур управління водними ресурсам в багатьох країнах засвідчив, що найбільш сприятливим для України є досвід таких європейських країн як Франція, Іспанія, Нідерланди [2]. Найбільш вдалою є система державного управління водними ресурсами у Франції, яка має трьохрівневу систему управління, при цьому функції державного управління водами та меліорацією земель на всіх рівнях розділені, питаннями розвитку меліорації земель займаються державні органи з сільського господарства.

Загальні схеми реформування державного управління на національному рівні пропонували В. А. Сташук, А. В. Яцик, М. А. Хвесик, В. А. Голян та інші, всі вони зводяться до пропозицій щодо створення Національної водної ради у якості вищого консультативного державного органу (у Франції – Національний комітет в водних ресурсів). А. В. Яцик називає його Національною координаційною радою з водних проблем [5].

Державне управління водними ресурсами в Україні на даний час покладено на Міністерство екології та природних ресурсів (Мінприроди) України, яке відноситься до головних органів у системі центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ), та окремі ЦОВВ, що йому підпорядковані.

Проте вже на рівні окремих ЦОВВ, управління водними ресурсами розділене за видами вод на управління поверхневими водами, яке здійснює Держводагентство, та управління підземними водами, яке здійснює Держгеонадра. На нашу думку, в управління водними ресурсами має бути покладено принцип "єдності" та "нерозривності" водних ресурсів, тим більше, що поверхневі і підземні води гідравлічно зв'язані між собою в межах річкових басейнів і мають розглядатись спільно.

Тому доцільно за досвідом європейських країн зосередити управління і поверхневими, і підземними водами в одному ЦОВВ. Враховуючи, що більшою кількістю повноважень наділено Держводагентство України, пропонується саме

йому передати всі повноваження, функції і завдання щодо управління підземними водами від Держгеонадра, поєднавши таким чином поверхневі і підземні водні ресурси в єдину систему.

Другим негативним аспектом, на нашу думку, є наявність серед головних завдань та функцій Мінприроди України як головного ЦОВВ, та Держводагентства України як ЦОВВ, який реалізує державну політику у сфері управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, певних завдань у сфері водного господарства і, особливо, меліорації земель.

За запропонованих нами змін в державному управлінні у водному секторі, завдання з розвитку водного господарства в Україні в частині транспортування вод, перерозподілу водних ресурсів, експлуатації крупних каналів багатоцільового використання та міжбасейнового перерозподілу стоку як штучних водних об'єктів і споруд на них доцільно залишити за Держводагентством України.

На другому етапі реформ доцільно розвантажити Держводагентство України від галузево-виробничих завдань і передати їх максимально на рівень басейнових управлінь, місцевих органів самоврядування та приватно-державних структур.

1 – передача повноважень щодо управління підземними водами; 2 – передача повноважень щодо меліорації земель і експлуатації меліоративних систем (зрошення і осушення); 3 – передача повноважень щодо водопостачання і каналізації сільських населених пунктів.

В основу встановлення функцій, повноважень і завдань Держводагентства та створених нових структур, на нашу думку, має бути покладено "водоресурсний" підхід, коли зміст завдань Держводагентства впливає із поведження з водами як з природним ресурсом, забезпечення ними в цілому галузей економіки і населення, а не з водою як товаром при безпосередньому її використанні. Враховуючи викладене, нами пропонується схема удосконалення організаційної структури державного управління в водній сфері

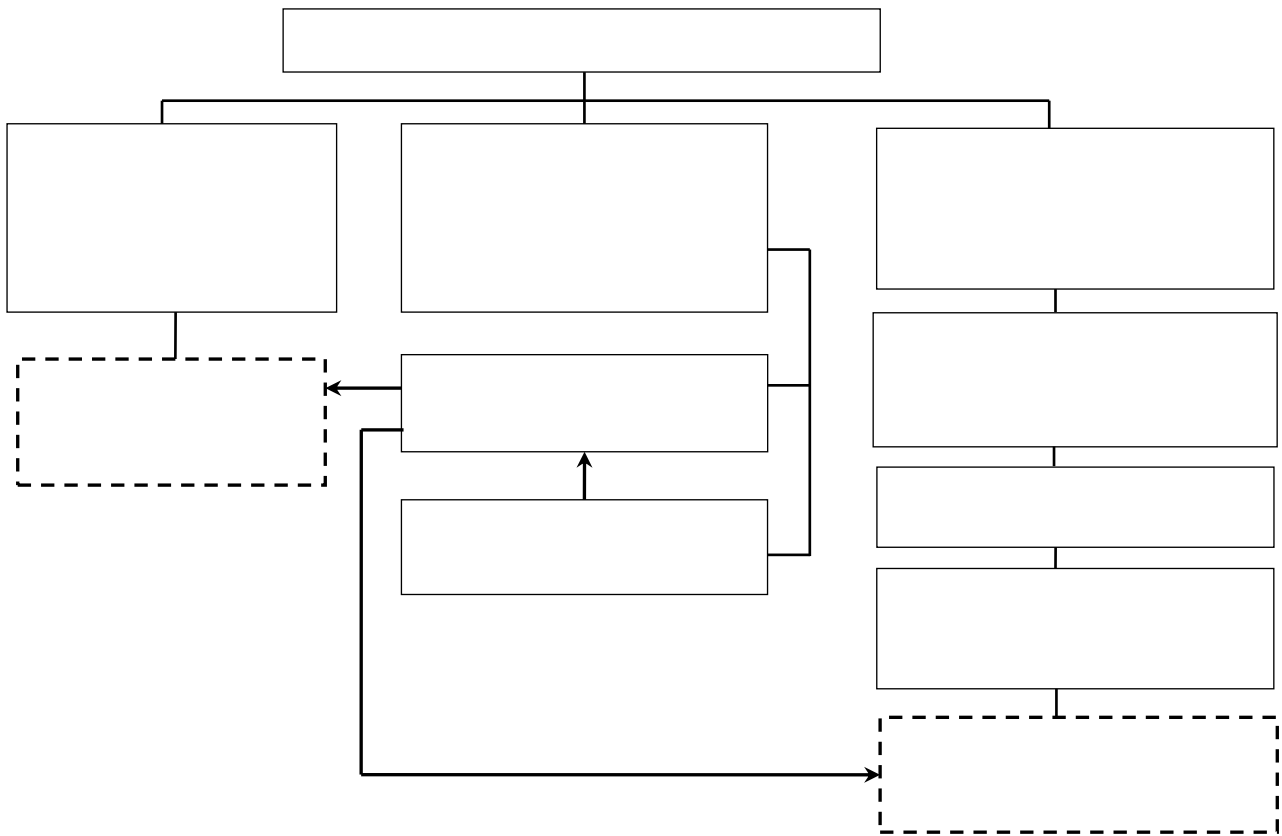

Рисунок 1. – Схема передачі повноважень та вдосконалення організаційної структури державного управління в водній сфері:

на загальнодержавному рівні із передачею частини повноважень Держводагентства створенням новим підрозділам – Державному агентству меліорації земель при Мінагропромі та Сектору водопостачання і каналізації сільських населених пунктів в Мінрегіоні при Відділі водопровідно-каналізаційного господарства Управління інженерних систем Департаменту систем життєзабезпечення та житлової політики (рис. 1).

Отже, реорганізація державного управління водними ресурсами в Україні полягає у концентрації всіх функцій, що відносяться до управління водами як природним ресурсом в одному центральному органі виконавчої влади, та передачі функцій, що стосуються розвитку меліорації земель та водопостачання і каналізування сільських населених пунктів іншим діючим міністерствам при одночасному створенні в їхніх структурах спеціальних підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Водний Кодекс України [Електронний ресурс] : Відомості Верховної Ради України, № 213/95 від 06.06.1995 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>.
2. Интегрированное управление водными ресурсами: от теории к реальной практике. Опыт Центральной Азии. Монография / В. А. Духовный, В. И. Соколов, д-ра Х. Мантритилаке. – Ташкент : НИЦ МКВК, 2008. – 364 с.
3. Басейнове управління водними ресурсами: досвід та пріоритети : монографія / В. І. Павлов, А. С. Сташук. – Рівне : НУВГП, 2013. – 334 с.
4. Хвесик М. А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів: монографія / М. А. Хвесик, В .А. Голян. – К. : Кондор, 2007. – 480 с.
5. Яцик А. В. Водне господарство в Країні / А. В. Яцик, В. М. Хорєв. – К. : Генеза, 2000. – 456 с.

SOLVING PROBLEM OF HUMAN RIGHTS: THE ROLE OF NGOS

The period since 2001 has seen a preoccupation with terrorism that has taken much attention and energy away from other human rights problems.

UN High Commissioner for Human Rights Zeid Ra'ad Al Hussein said the latest human rights monitoring report on the situation in Ukraine, which covers the period between 1 December 2014 and 15 February 2015, paints a picture of “merciless devastation of civilian lives and infrastructure.” Women, children, the elderly and vulnerable groups have been particularly badly affected.

From mid-April 2014 to 28 February 2015, 5,809 people were documented as killed and 14,740 wounded in the east of Ukraine. Of these, 1,012 were killed and 3,793 wounded between 1 December 2014 and 15 February 2015. Given that full reports on casualties, especially near Donetsk airport and in the Debaltseve area, are still pending, the UN Human Rights Office estimates that the total number of people killed in eastern Ukraine by 2 March has almost certainly exceeded 6,000 [6].

“All aspects of people’s lives are being negatively affected, and the situation is increasingly untenable for the local inhabitants, especially in areas controlled by the armed groups. Many have been trapped in conflict zones, forced to shelter in basements, with hardly any drinking water, food, heating, electricity or basic medical supplies,” Zeid said.

Although driven by security concerns, travel restrictions imposed by the Government on 21 January on movement in and out of areas where security operations were taking place have created new difficulties for civilians already living extremely precariously, the report states.

“Yet the assumption that those who remain in territory controlled by armed groups do so by choice is both worrying and misguided. Many people stay because

they fear for their lives if they try to move. Many others stay to protect children, other family members, or their property. And some are forced to stay against their will, or are simply physically unable to leave,” Zeid said.

“All those who remain have a right to protection according to international human rights and international humanitarian law, which must be respected by all relevant authorities. All violations of international humanitarian law and international human rights law must be thoroughly investigated and perpetrators promptly brought to justice.”[6].

The report details distressing examples of the suffering borne by civilians, including credible allegations of arbitrary detention, torture and enforced disappearances, committed mostly by the armed groups but in some instances also by the Ukrainian law enforcement agencies.

The situation in eastern Ukraine is also increasingly impacting on human rights in the rest of the country. There are now one million registered internally displaced people. In many locations, reception centres for them are overwhelmed and under-resourced.

In the Autonomous Republic of Crimea, the status of which is prescribed by UN General Assembly Resolution 68/262, systematic human rights violations continued to take place, affecting mostly Crimean Tatars and those who opposed the March ‘referendum,’ the report states [4].

Success in promoting human rights requires hard-to-achieve success in other areas including building more capable, responsive, efficient, and non-corrupt governments, dealing with failed states, increasing economic productivity (to pay for the protections and services that human rights require), improving the power and status of women, improving education, and managing international tensions and conflicts. Realizing human rights worldwide is a project for centuries, not decades. This is not to say, however, that progress cannot proceed at a faster pace than it currently does.

Still, human rights are more widely accepted than they have ever been. They have become part of the currency of international relations, and most countries

participate in the human rights system. Treaty arrangements help encourage and pressure countries to deal with their human rights problems. The human rights project continues and has not failed.

Nongovernmental organizations such as Human Rights Watch and Doctors without Borders are extremely active at the international level in the areas of human rights, war crimes, and humanitarian aid. Nongovernmental organizations (NGOs) allow for collaborations between local and global efforts for human rights by “translating complex international issues into activities to be undertaken by concerned citizens in their own community” (Durham 2004). The functions of international NGOs include investigating complaints, advocacy with governments and international governmental organizations, and policy making. Local activities include fundraising, lobbying, and general education (Durham 2004) [2].

Although they do not have the authority to implement or enforce international law, NGOs have several advantages over state organizations in the human rights system. Much of their work includes information processing and fact finding, in which NGOs educate people about their human rights and gather information regarding human rights abuses in violating countries (Claude & Weston 1992, Durham 2004). In this process NGOs have the benefit of access to local people and organizations and are often able to get direct and indirect access to critical information about current human rights violations (Durham 2004). Once they gather information, NGOs can design campaigns to educate the international community about these abuses [1].

A key function of NGOs is advocacy—urging support for human rights and attempting to influence governments or international groups with regard to particular human rights violations. Advocacy involves education, persuasion, and the public shaming of violators (Claude & Weston 1992). Representatives of NGOs are seen everywhere in the international human rights system. Many international human rights NGOs attend and often participate in the meetings of UN human rights bodies (Claude & Weston 1992). They provide information about human rights situations through their reports and testimony. They shape the agendas, policies, and treaties of

the UN through participation and lobbying (Korey 1998). Notable examples include NGO involvement in the development of the Universal Declaration of Human Rights and the UN Declaration on Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment (Claude & Weston 1992) [5].

NGOs with affiliates around the world include Amnesty International, Human Rights Watch, the International Commission of Jurists, the International Federation of Human Rights, Minority Group Rights, Doctors without Borders, and Oxfam. Besides these high profile NGOs there are thousands of local and national organizations working on human rights issues.

Experts 74 human rights organizations from all regions of Ukraine took part in the drafting of the report "Human Rights in Ukraine 2014", which provides professional assessment of compliance with the state of human rights in situations of armed conflict, economic crisis and large-scale reform process. All the information in the report every year using European Court, the US Government, the European Commission and other international institutions .

Among the negative aspects of the non-governmental sector experts state:

- The authorities have failed to provide effective assistance to citizens of Ukraine, victims of the illegal annexation of the Crimea and Donbas armed conflict;
- The process of collection and fixation of evidence in crimes against humanity and war crimes law enforcement agencies is extremely slow, jeopardizing the prospect of considering crimes in the International Criminal Court;
- Almost all the reforms in the sphere of human rights - Criminal Justice, Interior, Education and Medical - place without proper public examination and consideration of international experience, which leads to many shortcomings in the Reformation bills;
- State demonstrates inability to effectively use proposed by international and European institutions expertise to solve existing problems in the field of human rights.

The mentioned negative trends caused that only experts Ukrainian Helsinki Human Rights Union for 2014 was sent to the European Court of Human Rights over 90 applications while driving about 110 strategic lawsuits nationally.

At the same time human rights activists note the importance of the adoption of progressive changes to the Penal Code, which contributed to the openness of penal institutions, adoption of the Strategy of Development of the Interior, the creation of the ministries advisory expert groups on reform, support at the national level voluntary activities.

Experts note that the vast majority of human rights violations took place, among other things, lack of serious constraints and control mechanisms of power and lack of legislative protection of fundamental rights and freedoms. So now be taken, including the following:

Draft a new constitution, to ensure public control over law enforcement authorities to reform the criminal justice system, to expand the scope of legal aid.

1. Etinson, A. (ed.), forthcoming 2015. *Human Rights: Moral or Political?*, Oxford: Oxford University Press.

2. Gardiner, S., 2013. "Human Rights in a Hostile Climate," in Holder C, and Reidy, D. (eds.), 2013. *Human Rights: The Hard Questions*, Cambridge: Cambridge University Press: 211–230.

3. Joseph, S., Schultz, J., and Castan, M. (eds.), 2013. *The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials, and Commentary*, 3rd edn., New York: Oxford University Press.

4. Korey, W., 2008. *NGOs and the Universal Declaration of Human Rights*, New York: St. Martin's.

5. Langford, M. et.al. (eds.), 2013. *The Millenium Development Goals and Human Rights*, Cambridge: Cambridge University Press.

6. Report on the human rights situation in Ukraine 1 December 2014 to 15 February 2015 Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights http://www.un.org.ua/images/stories/9thOHCHRreportUkraine_1.pdf

Євдокімов Володимир Анатолійович,

*здобувач Національного університету
цивільного захисту України*

ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Забезпечення соціально-економічної стабільності України значною мірою залежить від надійності та дієвості функціонування інфраструктури постачання електричної енергії. На жаль, вітчизняна електроенергетична галузь наближається до кризового стану, що визначається рядом причин, унеможливити дію яких може аналіз і аргументоване впровадження позитивних закордонних практик державного регулювання цієї галузі.

До 90 рр. ХХ ст. для більшості країн світу характерною була модель «регульована монополія», тобто переважання вертикально-інтегрованої структури. Вони становили базу електроенергетичного комплексу. Модель має такий вигляд: генерація → транспортування → розподілення → збут → споживачі. Тарифи на послуги в електроенергетиці, що пропонували означені вертикально-інтегровані організації, остаточно встановлювалися й контролювалися державними органами. Ця система взаємодії державних та приватних (монопольних) інституцій в досліджуваній галузі економіки виявилася неефективною через подорожчання енергоресурсів, необхідність удосконалення моделі функціонування галузі, уведення нових суб'єктів, генеруючих потужностей, збалансування попиту і пропозиції на відповідному ринку, посилення вимог екологічного законодавства, розвиток антимонопольного законодавства тощо. Тому до радикальних змін у державному регулюванні електроенергетичної галузі вдалися більшість зарубіжних країн. Спільним для них у реалізації структурного реформування електроенергетичного сектора стало підвищення дієвості функціонування електроенергетичних систем. Таке підвищення дозволили забезпечити, з одного

боку, лібералізація ринків електроенергії, поділ природних монополій і виділення серед них конкуруючих організацій, а з другого – надання незалежним виробникам електроенергії права увійти на цей ринок як новим гравцям.

Концепція «конкуренція на оптовому ринку» передбачає, що у сфері генерації електроенергії діють незалежні виробники, які конкурують між собою за для її продажу оптовому покупцю. Пропозиції покупців і продавців потрапляють на біржу електроенергії, ціна на яку уточнюється кожну годину, тому цей ринок є спотовим, окрім якого ще існують форвардний (договірний) і балансуєчий або ринок реального часу. Разом із тим, покупець представлений низкою суб'єктів (локально розподільчо-збутовими компаніями), які монополюють електроенергією споживачів на певній території. Однак доставку електроенергії від виробників до локально розподільчо-збутових компаній здійснюють відповідні транспортно-мережеві організації, які володіють високовольтними мережами. Щодо концепції «конкуренція на оптовому й роздрібному ринках», то вона, зрозуміло, відзначається багато суб'єктністю також на роздрібному ринку. Конкурують виробники електроенергії та енергозабезпечуючі посередницькі компанії, що прагнуть її продавати за контрактами, а не регульованими тарифами. Незважаючи на це, сфера розподілу електроенергії залишається монополюною, тому має місце державне регулювання за діяльністю посередницьких організацій, яке полягає у встановленні плати за користування розподільною мережею та її розвиток. Перестраховання держави в питаннях енергобезпеки можливе за рахунок її вкладень (у вигляді капітальних активів) до підсистем передачі та розподілу.

Прикладом базового впровадження досліджуваної моделі можуть слугувати такі країни, як Данія, Норвегія, Фінляндія та Швеція, які утворюють один з найстабільніших ринків електроенергії у світі (Nord Pool), заснований у 1993 р. Цікаво, що передумовою створення подібного ринку стало вдале створення та функціонування спеціальної консультативної інституції – Nordel. Основним його завданням (починаючи з 1963 р. і закінчуючи 2009 р.) було

надання рекомендацій щодо стимулювання результативної роботи електроенергетичної системи Північного регіону та координація діяльності операторів передачі електроенергії у Норвегії, Швеції, Фінляндії, Данії й Ісландії. Згодом повноваження Nordel були передані загальноєвропейській інституції – Європейській мережі операторів системи передачі електроенергії (European Network of Transmission System Operators for Electricity (ENTSO-E)).

Варто відзначити, що в Європі діє система комітології (комітетів), створена національними урядами країн-учасниць ЄС для того, щоб обмежити політичні амбіції Європейської Комісії. У більшості випадків кожен спеціальний комітет може вирішувати галузеві питання самостійно й асистувати Єврокомісії, наприклад, у питаннях ліцензування виробництва небезпечних хімічних речовин, дозволу на імпорт в ЄС рідкісних рослин. За правилами комітології функціонує Європейська група регуляторів в електроенергетичній і газовій сфері (The European Regulators' Group for Electricity and Gas), створена рішенням Європейської Комісії 11 листопада 2003 р. [1]. Вона (група) є дорадчим органом, який складається з незалежних національних регуляторів 27 країн-учасниць (голів національних агенцій з енергетичного регулювання). Головне завдання зазначеної групи полягає в просуванні лібералізації енергетичних ринків, а також проведенні широких консультацій із споживачами, виробниками, постачальниками та іншими учасниками електроенергетичного ринку. З цією метою Європейська група регуляторів в електроенергетичній і газовій сфері співпрацює з такими організаціями, як Флорентійський форум з електроенергетики.

Аналіз інформації [2, с. 44–47], розміщеної Єврокомісією в контексті співпраці з Флорентійським форумом з електроенергетики, дозволяє стверджувати про зростаючий попит і пропозицію на електроенергію, а також ціни на неї, що в ЄС різняться залежно від сфери, в якій вона використовується – найнижча ціна встановлена для промисловості, а найвища для домогосподарств. До речі, основними споживачами електроенергії у світі є США, Китай, Росія та Індія.

Зважаючи на вищевикладене можемо підкреслити, що для України актуальним є завершення процесу створення умов функціонування прозорого конкурентного ринку електроенергії, перехід до ринку двосторонніх договорів і балансуєчого ринку, який відповідає третьому пакету Енергетичного Співтовариств. Це дозволить забезпечити розв'язання проблеми боргів, перехресного субсидування одних споживачів за рахунок інших, відокремлення видів діяльності з передачі та постачання електричної енергії, а також ефективну роботу державних компаній, що, з одного боку, працюватимуть на ринку електричної енергії, а з другого – будуть учасниками Фонду врегулювання вартісного дисбалансу в аналізованій галузі. Крім того, слід здійснити виділення системного оператора та корпоратизацію НЕК «Укренерго», через що оновлення потребує державноуправлінський інструментарій, який повинен застосовуватися до такого корпоратизованого підприємства. Саме держава в особі регулюючих органів має забезпечити конкуренцію у виробництві, передачі, постачанні електроенергії шляхом розробки моделі ринку, його правил та аргументоване впровадження Директиви 2009/72/ЄС «Про загальні правила внутрішнього ринку електроенергії».

Список використаних джерел:

1. Commission Decision of 11 November 2003 on establishing the European Regulators Group for Electricity and Gas (Text with EEA relevance) [Electronic resource] // Access to European Union law. – Access to: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003D0796>.
2. EU energy, transport and GHG emissions, trends to 2050 [Electronic resource] // Official web-site of European Commission. – Access to: <http://ec.europa.eu/energy/en/publications>.

Зелинська Н.Є.

*магістр державного управління,
начальник управління кадрового
забезпечення та з питань нагород
Донецької обласної державної адміністрації*

РЕАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Однією із слабких ланок у процесі впровадження комплексних реформ у державі є сфера державного управління [1]. Саме тому, протягом 2014-2015 рр., державою прийнято низку важливих рішень, що мають працювати над поліпшенням якості державного управління та підвищенням ефективності державної служби [1,2]. В ході реалізації норм діючого законодавства, на загальнодержавному рівні скорочено на 10% граничну чисельність ЦОВВ, оптимізовано систему центральних органів виконавчої влади шляхом ліквідації восьми контролюючих органів та реорганізації ще 10 контролюючих органів [3,4]. Крім того, суттєво скорочено функції, усунуто дублювання повноважень, які були сконцентровані в різних міністерствах і відомствах. Розпочато роботу пов'язану із проведенням функціонального обстеження ЦОВВ в контексті децентралізації і передачі більшої частини повноважень органам місцевого самоврядування. На місцевому рівні скорочено на 10 % чисельність місцевих державних адміністрацій [5,6].

Гранична чисельність працівників районних державних адміністрацій Донецької області з урахуванням 10% скорочення затверджена розпорядженням голови облдержадміністрації від 30 квітня 2014 року № 438 і складає всього 1801 працівник. Структура Донецької обласної державної адміністрації затверджена розпорядженням голови облдержадміністрації від 30 квітня 2014 року № 437 (із змінами). До структури облдержадміністрації входять: апарат, 12 департаментів, 8 управлінь, 1 служба та державний архів області.

До структури апарату Донецької облдержадміністрації входять 5 управлінь, 5 відділів та 3 сектори: організаційне управління, управління діловодства та контролю, юридичне управління, управління кадрового забезпечення та з питань нагород, управління взаємодії з правоохоронними органами, запобігання та виявлення корупції, відділ роботи із зверненнями громадян, відділ фінансового забезпечення, відділ інформаційно-комп'ютерного забезпечення, відділ адміністрування Державного реєстру виборців, сектор господарського забезпечення, сектор режимно-секретної роботи та сектор забезпечення доступу до публічної інформації.

Аналіз кількісного складу державних службовців апарату облдержадміністрації показав, що передбачена штатним розписом та структурою чисельність державних службовців складає 137 осіб і укомплектована на 56 %, 60 посад або 44% залишаються вакантними. Проведений аналіз освітнього рівня працівників апарату облдержадміністрації свідчить, що всі державні службовці (77 осіб) мають повну вищу освіту, у тому числі 25 державних службовців або (33 %) мають рівень магістра в освітній галузі «Державне управління». Серед державних службовців за статтю: чоловіків – 18, жінок – 59. Серед працюючих віком до 30 років – 17 осіб, від 31 до 35 років – 17 осіб, від 36 до 40 років – 15 осіб, від 41 до 50 років – 14 осіб, від 51 до 55 років – 7 осіб, від 55 до 60 років – 5 осіб, більше 60 років – 2 особи.

Мають стаж державної служби: до 1 року – 1 особа, від 1 до 3 років – 4 особи, від 3 до 5 років – 12 осіб, від 5 до 10 років – 29 осіб, від 10 до 15 років – 8 осіб, від 15 до 25 років – 19 осіб, понад 25 років – 3 особи.

Передбачена штатним розписом чисельність державних службовців структурних підрозділів облдержадміністрації складає 929 осіб і укомплектована на 52%, залишаються вакантними 450 посад державної служби.

Аналіз підбору та розстановки кадрів свідчить, що у період 2014- 2015рр. призначено на вакантні посади державних службовців 31 особа, у тому числі:

* на посади державних службовців в апараті облдержадміністрації – 1 особа;

* на керівні посади в структурних підрозділах облдержадміністрації – 16 осіб або 25 % від загальної чисельності керівних посад в структурних підрозділах;

* на посади голів, заступників голів, керівників апаратів районних державних адміністрацій – 14 осіб або 29 % від загальної чисельності керівних посад в районних державних адміністраціях.

Крім цього, за вищевказаний період за погодженням із облдержадміністрацією на посади керівників територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади призначено 6 осіб.

Реалізація кадрової політики в регіоні проводиться відповідно до вимог Конституції України, Закону України «Про державну службу» та інших нормативно-правових актів з питань державної служби та здійснюється за затвердженими річним та квартальними планами роботи. Проте, на підставі проведених досліджень кількісного та якісного складу місцевих державних адміністрацій регіону можна зазначити на необхідності активізації роботи щодо заміщення вакантних посад державних службовців з переважним використанням кадрового резерву, вжиття заходів щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, проведення заходів для виявлення професійних здібностей молоді і їх залучення до управлінської діяльності, включення таких осіб до кадрового резерву. Досягнення зазначеного є метою та однією із складових реформи державного управління, що є одним із векторів Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020", яка визначає умови становлення та розвитку України в цілому [7].

Аналіз нормативно-правових актів, що набули чинності у 2014-2015 рр. показав, що Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020" є базою побудови прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності.

Література

1. Єдиний веб-портал виконавчої влади України «Урядовий портал». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/> - Загол. з екрану. – Мова англ.]
2. Офіційне інтернет–представництво Президента України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/> - Загол. з екрану. – Мова англ.]
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 р. № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/> - Загол. з екрану. – Мова англ.]
4. Постанова Кабінету Міністрів від 12 вересня 2014 року № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/> - Загол. з екрану. – Мова англ.]
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 березня 2014 року № 65 «Про економію державних коштів та недопущення витрат бюджету» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/> - Загол. з екрану. – Мова англ.]
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2014 року № 91 «Деякі питання діяльності місцевих державних адміністрацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/> - Загол. з екрану. – Мова англ.]
7. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020"». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/> - Загол. з екрану. – Мова англ.]

Калиневич Галина Михайлівна,
здобувач Національного авіаційного університету

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

В умовах обмеженості фінансових ресурсів установ та закладів освіти та зростанні кількості порушень в системі освіти щораз більшої актуальності набуває здійснення ефективного фінансового контролю за раціональним та дієвим використанням бюджетних коштів. Важливу роль при цьому повинна відігравати держава, що зумовлює потребу вдосконалення державного регулювання системи фінансового контролю в народному господарстві і, зокрема, в освітній сфері.

Наявність значних порушень в системі освіти свідчить про низьку ефективність системи фінансового контролю та її неспроможність результативно виконувати свої функції на державному, регіональному та місцевому рівнях. Це є наслідком низки проблем, серед найважливіших з яких можна виділити такі як громіздка та неефективна організаційна структура системи фінансового контролю; недосконале нормативно-правове та методологічне забезпечення діяльності суб'єктів контролю, що не дає можливості для ефективної координації їх дій; відсутність єдиної інформаційної бази контролю, що ускладнює досягнення його загальної мети; неналежна взаємодія між органами державного фінансового контролю, що посилює дублювання і паралелізм в роботі контролюючих органів; недостатня увага профілактичним діям контролю тощо.

Існує також проблема відсутності системності контролю, тобто відповідності попереднього, поточного і наступного контролю, наслідком чого стала розбалансована система органів, що здійснюють державний фінансовий контроль та аудит. Нині фінансовий контроль з боку контролюючих органів носить каральний і виховний характер, але не має превентивного характеру

щодо попередження порушень бюджетної дисципліни та запобігання зловживань у фінансово-бюджетній сфері. Внаслідок такої безсистемності у сфері фінансового контролю в Україні спостерігається розбалансована система контролюючих органів та надмірне перевантаження деяких підконтрольних об'єктів ревізіями та перевітками.

Однією з основних причин несформованості цілісної системи є недосконале законодавство України. Питання фінансового контролю в Україні регулюється великою кількістю нормативних актів, проте досі не прийнято єдиного нормативного акта з фінансового контролю. Усе це призводить до плутанини, дублювання функцій, перекладання відповідальності, збільшення навантаження на об'єкти контролю та інших колізійних питань. Право на здійснення контрольних, контрольно-ревізійних, наглядових, фіскальних і аудиторських функцій щодо бюджетних коштів мають цілий ряд центральних органів державної влади, які функціонують відокремлено один від одного, без формування цілісної системи фінансового контролю [1].

Оскільки чинний нині інститут фінансового контролю не може повною мірою запобігти розбазарюванню бюджетних коштів, зловживанням та маніпуляціям із фінансовими ресурсами в системі освіти, то у напрямі впорядкування раціонального та ефективного використання коштів суб'єктами господарювання в освітній сфері передусім необхідно удосконалити державний фінансовий контроль, що здійснюється як на рівні держави, так і на рівні відповідних регіонів. З цією метою, вважаємо, державне регулювання фінансового контролю в системі освіти повинно здійснюватися за такими напрямами як організаційний, правовий, інформаційний і кадровий.

Організаційний напрям державного регулювання фінансового контролю в системі освіти передбачає вирішення проблеми відсутності чіткого переліку органів, на яких покладено здійснення в Україні державного фінансового контролю в освітній сфері. Адже державні органи влади, наділені повноваженнями у сфері здійснення фінансового контролю, діють

відокремлено один від одного, без застосування ефективних механізмів взаємодії та взаємодопомоги у вирішенні практичних проблем.

В досліджуваній галузі фінансовий контроль, як правило, пов'язують із Державною фінансовою інспекцією України, Міністерством фінансів України, Державною фіскальною службою тощо. Але, незважаючи на те, що чинним законодавством частково регламентовано повноваження та функції цих контролюючих органів, загального нормативно-правового акта, який би визначав завдання того чи іншого виду контролю в системі освіти й моделював систему контролюючих інституцій відповідно до поставлених завдань, наразі немає.

Задля зміни існуючого стану належна організація фінансового контролю в системі освіти повинна передбачати, на наш погляд, формування єдиної інституції, яка би забезпечувала ефективний контроль за раціональним та результативним використанням фінансових ресурсів закладів та установ освіти в державі. Ця інституція могла би формуватися в межах Міністерства освіти і науки як його власна контрольно-ревізійна служба з відповідними підпорядкованими їй структурами в регіонах. Для цього необхідно оптимізувати та скоординувати функції та повноваження головного контрольного органу та підконтрольних йому структурних підрозділів, що буде сприяти формуванню ефективної організаційної структури механізму фінансового контролю в системі освіти та гармонізації дій суб'єктів контролю.

Інформаційне забезпечення фінансового контролю в системі освіти покликане в комплексі з іншими напрямками державного регулювання підвищувати ефективність роботи контролюючих органів. В цьому контексті слід створити єдину інформаційну базу, узгодити і вдосконалити законодавство, забезпечити створення сучасної інформаційно-комунікаційної інфраструктури загалом.

Державне регулювання фінансового контролю в системі освіти повинно вирішувати і проблеми кадрового потенціалу, адже через низький рівень заробітної плати, умови праці та наявність значної кількості відряджень

спостерігається неуккомплектованість контролюючих органів кадрами. Тому необхідність розробки нової кадрової політики, кадрового забезпечення контролюючих органів впливає із змісту тих завдань, які стоять сьогодні перед державою. У цьому напрямі необхідно забезпечити організацію професійної підготовки та перепідготовки кадрів, для чого слід вирішити питання постачання необхідних підручників для навчання персоналу контролюючих органів, покращити фаховий рівень методичної літератури, забезпечити набуття майбутніми працівниками належного практичного досвіду під час навчання, організувати взаємодію між контролюючими органами та закладами освіти щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів тощо.

Отже, з метою вдосконалення фінансового контролю в системі освіти на рівні держави необхідно здійснити ряд заходів, спрямованих на підвищення ефективності контролю в частині виявлення фінансових порушень, вироблення механізмів визначення міри відповідальності і відшкодування заподіяних збитків:

- забезпечити функціонування такої системи фінансового контролю, яка би оперативно, адекватно та професійно реагувала на будь-які зміни в економіці, у правовій сфері та в системі освіти;

- гармонізувати правове поле системи фінансового контролю із внесенням відповідних змін до законодавства стосовно особливостей контролю в системі освіти з акцентуванням уваги на зростанні прозорості діяльності його суб'єктів;

- оптимізувати функції та повноваження кожного контролюючого органу, що сприятиме формуванню ефективної організаційної структури системи фінансового контролю в освітній сфері;

- покращити методичне, інформаційне, кадрове, а також фінансове і матеріально-технічне забезпечення органів фінансового контролю в системі освіти.

Впровадження запропонованих напрямів державного регулювання має на меті сформувати єдиний ефективно діючий механізм фінансового контролю в системі освіти України, підвищити рівень фінансової дисципліни освітніх

закладів та установ завдяки кардинальному посиленню контролю за витрачанням бюджетних коштів, гармонізувати законодавчу базу, покращити рівень методологічного та інформаційного забезпечення контролюючої системи, оптимізувати діяльність контрольних органів та забезпечити їх належним кадровим персоналом. Функціонування такого механізму фінансового контролю в освітній галузі можна буде досягти лише за умови комплексної реалізації зазначених заходів.

Перелік використаної літератури:

1. Півняк Ю.В. Проблеми удосконалення фінансового контролю в Україні / Ю.В. Півняк // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. - №3. – С.27-31
2. Податковий кодекс України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/go/2755-17](http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17).
3. Конституція України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр](http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр)

Ковальська Наталя Михайлівна

*кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет
Доцент кафедри технологічної освіти
та побутового обслуговування*

ДО ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

За часів СРСР монополізм державної власності та централізоване директивне управління не сприяли гнучкості та орієнтації на задоволення різноманітних потреб людей та підприємств, зокрема побутових послуг. Варто зазначити, що побут є одним з основних компонентів способу життя, а побутові послуги можна розглядати як соціально значущі змішані блага з певними властивостями благ суспільного надбання. Саме побутові послуги спрямовані на задоволення повсякденних, життєво важливих потреб людини, які поліпшують побут і якість життя, забезпечують нормальну життєдіяльність, які є невід'ємним атрибутом сучасного способу життя людини. З кінця 90-х спостерігається відродження попиту населення у побутових послугах, а відповідно зростає потреба в кваліфікованих фахівцях, здатних надати ці послуги на якісно новому рівні. Такий фахівець повинен орієнтуватися на здійснення свідомої, цілеспрямованої та суспільно-корисної діяльності з надання побутової послуги, яку можна розглядати як працю, втілену в тій або іншій споживчій вартості, спрямовану на задоволення повсякденних, життєво важливих потреб, забезпечення нормальної життєдіяльності особистості та поліпшення побуту і якості життя людини.

Варто згадати, що суспільство виступає масштабним і складним об'єктом, а державне управління орієнтоване на пізнання громадських потреб й інтересів, їх оцінку та структурування за для встановлення цілей та розробки та прийняття відповідних рішень і діями з метою їх подальшого вирішення. У

такому розумінні для вирішення проблеми забезпечення населення високоякісними побутовими послугами необхідні сучасні та дієві механізми державного управління системою підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг.

Доведено, що будь-який механізм є невід'ємною складовою системи, що регулюється і відповідно має специфічний управлінський зміст функціонування. Відповідно, кожний механізм має функціональне призначення, і кожній функції притаманне існування відповідного механізму його реалізації. Крім того механізм управління може бути сформований тільки в межах загальної системи управління.

Деякі автори вважають, що механізми управління виконують роль своєрідного медіатора між суспільними процесами, що відбуваються об'єктивно, і суб'єктивною практикою людей і слугують знаряддям системи управління щодо впливу на суспільство[3, с.237], «процесами, що протікають у зовнішньому середовищі й безпосередньо в освітній системі, поєднує потреби зовнішнього і можливості внутрішнього середовища, сприяє цілеспрямованій актуалізації ресурсів управління відповідно до пріоритетів суспільного розвитку»[2, с.116.].

На думку В.П. Коваленко контур дії механізму управління охоплює всі основні компоненти системи управління й здійснює корекцію діяльності на основі адекватності результатів цілям [2]. Адже відомо, що основними «вузлами» системи управління є: механізм управління (цілі, функції, принципи, методи), управляюча система статичі (структура управління – органи управління, кадри управління, техніка), управляюча система в динаміці (процеси управління) та удосконалення системи управління (як продовження функціонування і особлива стадія динаміки).

В Енциклопедичному словнику з державного управління механізми управління визначено як «внутрішнє улаштування системи управління, що визначає порядок управлінської діяльності». Їх становлять об'єкти, процеси, явища, які забезпечують процес управління [1,с.424].

Можна погодитись з думкою Радченко О.В., який під механізмом державного управління «розуміє системну сукупність інституцій, структур, послідовних дій, форм, станів і процесів у державі як продукт організованої людської діяльності, що має за мету реалізацію інтересів і потреб людей та вирішення нагальних суспільно-політичних проблем за рахунок державного впливу та регулювання суспільної життєдіяльності на підставі усталених суспільних цінностей, норм і правил; є формою реалізації функцій держави та має в якості суб'єкта органи державного управління» [4, с.40]. Науковець висуває припущення, що у всіх без винятку механізмів є спільні характерні риси, які повинні вкладатися в розуміння механізмів державного управління. Саме тому «механізму як такому мають бути обов'язково притаманними такі ознаки: він є продуктом організованої діяльності; він має мету або функцію; він містить послідовність дій, певний вид руху; він передбачає переважно однобічний вплив з чітко визначеним вектором впливу; він має суб'єкт і об'єкт; він характеризується жорстким взаємозв'язком, усталеністю процесу, правил взаємодії; його функціонування в ідеалі націлене на автоматизм; його побудова носить структурно-функціональний характер; він має ознаки відкритої або закритої системи» [4, с.101]. Крім того, склад механізмів державного управління певною галуззю суспільного розвитку залежить від її особливостей.

Отже, механізм державного управління системою підготовки фахівців сфери соціально-побутових послуг – це засоби, важелі, стимули, методи управлінської діяльності, за допомогою яких суб'єкти управління даною ланкою освіти впливають на процес підготовки фахівців з метою забезпечення ринку праці України конкурентоспроможними працівниками.

Список використаних джерел

1. Енциклопедичний словник з державного управління/ уклад.: Ю.П.Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. - К.: НАДУ, 2010.- 820с

2. Коваленко В.П. Удосконалення механізму державного управління післядипломною освітою в Україні [Текст] : дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Валентина Павлівна Коваленко; Донецький державний університет управління. - Донецьк., 2005.– 216с.

3. Мусієнко І.І. Інноваційний розвиток освітньої системи як основа гарантування національної безпеки України: засади, механізми управління, напрями забезпечення: Монографія. - Х.: ТОВ «Оберіг», 2011. - 368 с.

4. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія / Олександр Радченко – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. – 380 с.

Критенко Олена Олександрівна,
*кандидат наук з державного управління,
Академії митної служби України,
старший викладач кафедри державної служби
та митної справи*

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗА БЮДЖЕТНІ КОШТИ

Сьогодні питання державних закупівель є однією з найбільш гострих проблем, яка сьогодні вийшла далеко за межі суто економічної тематики. Ситуація у цій сфері залишається невизначеною та конфліктною, причому всі учасники процесу державних закупівель відзначають їх неефективність, наявність численних зловживань [1, с. 50].

Оцінка етапів формування системи державних закупівель носить динамічний характер. Постійне вдосконалення системи державних закупівель має стати невід'ємною умовою підвищення її ефективності в цілому. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне на загальнодержавному рівні розробити та поступально реалізувати Концепцію державного регулювання системою закупівель за державні кошти, яка має утримувати низку заходів, механізмів та інструментів щодо вдосконалення функціонування цієї системи. Такий підхід до вирішення наявних проблем у сфері державних закупівель за бюджетні кошти буде сприяти загальному збільшенню ефективності системи державних закупівель.

По-перше, пропонуємо активізувати практику проведення “спільних торгів” впровадження якої буде сприяти напрацюванню практики в розміщенні замовлення для потреб великого числа зацікавлених відомств, що в підсумку повинно підготувати ґрунт для створення уповноваженого на розміщення замовлення державного органу виконавчої влади.

Одним з пріоритетних напрямків у вдосконаленні механізму регулювання державних закупівель, на нашу думку, є перехід до системи розміщення замовлення через спеціально створені уповноважені органи, які матимуть

ексклюзивне право на розміщення замовлень для потреб інших замовників. Тому другим пунктом у Концепції буде визначення уповноважених органів.

По-третє, необхідно запровадити механізм “двох переможців”. Як показало дослідження зарубіжного досвіду така система має високу ефективність. На нашу думку, впровадження зазначеної практики в Україні може стати наступним кроком на шляху вдосконалення механізмів регулювання державних закупівель. Так як дана система передбачає виконання одного державного контракту двома постачальниками, в ході розміщення замовлення державний замовник може вибрати найбільш вигідні умови виконання шляхом зіставлення якісних, технічних показників продукції, що поставляється, робіт, послуг.

Четвертим кроком зазначеної Концепції має бути запровадження принципу двоскладових державного контракту. Збільшення терміну розміщення замовлення є одним з інструментів, що сприяють загостренню конкуренції за право виконання державного контракту. Даний підхід, на нашу думку, може стати стимулом для постачальників продукції (робіт, послуг) для державних потреб і є ефективним інструментом виконання плану розміщення замовлення. Оскільки ефективність постачальника передбачає високу якість товарів, стислі терміни постачання, наявність гарантійних зобов'язань, післядоговірного обслуговування, а також послідовне і методичне виконання всіх умов державного контракту, розміщення додаткових обсягів замовлення у чинного постачальника позитивно позначиться на ефективності закупівельного процесу в цілому.

У якості п'ятого пункту Концепції пропонуємо стимулювання ефективності розміщення державного замовлення. В даний час однією з основних проблем розміщення державного замовлення, на нашу думку, є те що у державного замовника немає стимулу до ефективного використання бюджетних коштів, до економії коштів при розміщенні замовлення. Відсутність такого стимулу закладено в самій системі бюджетування закупівель для державних потреб. Замовник, що розмістив замовлення на найбільш вигідних

умовах і отримав економію в розмірі 20%, не має нормативно-правової основи, яка зумовлює подальше використання зекономлених коштів. Відповідно до бюджетного законодавства дані кошти наприкінці фінансового року спрямовуються до бюджету, а державний замовник має ризик отримати зменшене фінансування в майбутньому році на увазі того, що в поточному році кошти, заявлені державним замовником, не були витрачені в повному розмірі.

При тому доцільно пов'язати матеріальне заохочення і кількість виділених на потреби держзамовника коштів таким чином, щоб це не стало приводом для чиновників закупувати найдешевші товари, роботи і послуги, навмисно збільшуючи початкову ціну контракту, в надії на велике грошове заохочення [2, с. 229].

Шостим пунктом нами запропоновано формування системи “електронного магазину”. В даний час законодавством про розміщення замовлень передбачається застосування мережі Інтернет з метою розміщення замовлень. На нашу думку, рівень розвитку сучасних технологій вимагає нових інструментів та механізмів державного управління та взаємодії з бізнесом, а також ступінь інформатизації органів державної і регіональної влади вже достатній для впровадження нового способу розміщення замовлення. Суть взаємодії полягає в тому, що замовник буде наділений правом розміщення замовлення без будь-яких встановлених процедур в тому випадку, якщо розміщення замовлення здійснюється в електронному магазині. Для того, щоб стати постачальником в електронному магазині, постачальник зобов'язаний пройти акредитацію та конкурсний відбір. Відбір постачальника для електронного магазину повинен здійснюватися уповноваженим державними або місцевими органами влади згідно з процедурою відбору, встановленої Урядом України. На нашу думку, реалізація даного проекту потребує поділу замовлень на державний і регіональний рівні за територіальною ознакою.

На нашу думку, формування й реалізація Концепції державного регулювання системи державних закупівель за бюджетні кошти за визначеними нами напрямами з використанням зазначених вище механізмів й інструментів

може бути здійснено вже сьогодні. Проте існує низка перешкод, від якнайшвидшого усунення яких залежить ефективність запропонованих заходів щодо вдосконалення механізмів регулювання державних закупівель й успіх розвитку нашої країни в цілому.

Перш за все, запропоновані напрями вдосконалення механізмів державного регулювання в системі державних закупівель можливі при належному нормативному правовому забезпеченні. На підтримку кожного запропонованого заходу необхідно вдосконалення діючих або ж створення нових законів й підзаконних актів. У цьому зв'язку необхідно враховувати важливість і цілісність чинної нормативно-правової основи з тим, щоб нові положення законодавства не спотворювали сутність і основну концепцію системи державних закупівель, щоб законодавство забезпечувало основоположні принципи відкритості, рівності, прозорості, конкурентності та ефективності державних закупівель.

Література

1. Галушак М. Державні закупівлі в Україні: теоретичні аспекти та практичні проблеми / М. Галушак // Галицький економічний вісник. – 2011. – №1(30). – С. 43-53 – (Серія: “Економіка та управління національним господарством”).

2. Державні закупівлі: тендери (національні й міжнародні аспекти): [метод. посіб.] / Покрещук О.О. та ін. – К.: Зовнішня торгівля: Автограф, 2003. – 383 с.

Крупник Андрій Семенович,

доцент кафедри ДУ і МСВ ОРІДУ НАДУ при Президентові України

Орлова Алла Іванівна,

заступник директора Одеського суспільного інституту соціальних технологій,

магістр державного управління

СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДЕЙ ПОВАЖНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ - ПЕРЕДУМОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ АКТИВНОМУ ДОВГОЛІТТЮ ЦЬОЇ КАТЕГОРІЇ НАСЕЛЕННЯ

1. Сприяння активному довголіттю – проблема, що є актуальною для всієї світової спільноти. Вона є складовою феномену – демографічної революції. Її суть – перешкоджання прискореному старінню людства. А про прискорення цього процесу свідчать такі дані міжнародної практики.

Сьогодні кожному десятому жителю нашої планети за 60 років і найближчим часом уперше в історії людства кількість людей похилого віку (60 років і старші) на Землі перевищить кількість дітей (до 14 років). Зараз 600 мільйонів людей віком старших за 60, у 2050 році їх буде близько 2 мільярдів.

В Україні – кожний п'ятий житель старше 60. В Одеській області особи у віці 60 років і старші складають 20,3%, (по Україні – 21,4%). Рівень демографічного постаріння міського населення (20,9% осіб віком 60 років і старші) вищий за сільське населення (19,1%) [1, с. 10].

Показник «демографічної старості» серед жителів Одеської області становив 39,5 роки (36,9 – у чоловіків і 41,7 – у жінок). В межах України – 40,5 років (37,7 та 42,9 років відповідно). Населення нашої області дещо молодше у порівнянні з відповідними показниками населення усієї України. А в Одеській області наймолодше населення серед районів та міст обласного значення – у Фрунзівському районі (35,6 роки), найстарше – у м. Одесі (40,9 роки) [1, с. 10].

За другу половину ХХ століття середня тривалість людського життя зросла на 20 років. Прогнозується, що до середини ХХІ століття вона зросте ще на десять. На жаль, у країнах із перехідною економікою тривалість життя нижча, ніж у постіндустріальних розвинених країнах.

Якщо людство старіє, то у чому полягає загроза цього процесу.

Найтривожніші віщування наближення кризи приходять з економічної сфери. Вони ґрунтуються на незаперечному факті: кількість працюючих відносно кількості непрацюючих похилого віку – так званий *індекс економічного навантаження* на населення працездатних віків – зростатиме.

Усі ці міркування і висновки ґрунтуються на низці припущень, з яких центральним є те, що людина пенсійного віку – це непрацююча, непрацездатна людина. Але ж ми чудово знаємо, що значна – а важливо б точно знати, яка саме – частина населення похилого віку після виходу на пенсію продовжує трудитися у виробничій сфері реальної (формальної) економіки. А скільки у неформальній?

Люди похилого віку – не інертна маса зайвих людей, які втратили здатність іти в ногу з часом і необоротно перетворилися на тягар для суспільства. Численні дослідження і практичні приклади підтверджують: люди пенсійного віку цілком здатні удосконалювати свої знання і навички – аж до освоєння нових професій. Продуктивне, активне старіння повинно стати центральною концепцією при розробці підходів до запобігання кризі старіючого суспільства. На цьому наголошує і дослідник даної теми Л. Калинська «Подолання дискримінації людей старшого віку є сьогодні вкрай важливим і необхідним завданням для будь-якого суспільства, зокрема, для України. Врегулювання цієї проблеми потребує зусиль не тільки на державному рівні. Процес врегулювання соціальної проблеми має багатьох суб'єктів, які можуть як «проблематизувати», так і «депроблематизувати» складні соціальні обставини» – [2, с.77]

2. До міжнародних документів, які визначають сприяння активному довголіттю одним із найважливіших пріоритетів розвитку людства, належать:

Віденський Міжнародний план дій з проблем старіння (5-6 серпня 1982 року); Мадридський міжнародний план дій щодо проблем старіння (квітень 2002); Регіональна стратегія реалізації Мадридського міжнародного плану дій з проблем старіння (Берлін, серпень 2002); Угода про Асоціацію з ЄС ст. ст. 420 і 433; Цілі розвитку Тисячоліття (2000).

Державна політика щодо сприяння активному довголіттю має базуватись на виконанні вищезазначених міжнародних нормативних актів та у відповідності до чинного законодавства. Аналіз нормативної бази активного довголіття в Україні показав, що окремі норми присутні десь у десятку нормативно-правових актів. Та й то, вони є пасивними. Національного плану дій з питань старіння в Україні не прийнято – Міжвідомча робоча група з підготовки цього плану у 2014 році провела два засідання (у листопаді і в грудні 2014 року) і більше не збиралася.

За результатами останнього фундаментального дослідження «Населення України: Імперативи демографічного старіння» колектив провідних вчених зробив висновок, що «в Україні законодавча база стосовно осіб літнього віку існує вже тривалий час, проте стратегічні підходи та пріоритети відповідної політики дотепер не сформульовані. Ініціативи держави сконцентровані переважно на параметричних реформах у доволі вузькому сегменті, зокрема, у сфері соціального захисту громадян похилого віку та їх пенсійного забезпечення» [2, с. 276].

3. З метою привернення уваги держави і суспільства до даної актуальної теми Одеський суспільний інститут соціальних технологій ініціював проведення в січні 2015 року робочої наради за участю керівництва Одеської обласної державної адміністрації та усіх зацікавлених осіб.

Під час заходу було запропоновано створити в Одеському регіоні систему сприяння активному довголіттю (Систему САД). Присутнім була презентована Концепція регіональної політики сприяння активному довголіттю активних людей поважного віку, яка визначає мету, завдання, основні напрямки здійснення та забезпечувальні заходи регіональної політики САД.

Концепція розроблена експертами Одеського суспільного інституту соціальних технологій на основі багаторічного досвіду його діяльності. Метою регіональної політики САД активних людей поважного віку (далі – регіональної політики САД) є створення умов для можливості самореалізації, самоорганізації та взаємодопомоги активних людей похилого віку, які здатні допомогти собі та іншим у наповненні життя позитивним змістом, ефективно використання професійного, громадського та духовного потенціалу старшого покоління. Визначено, хто є суб'єктами та об'єктами регіональної політики САД. Обґрунтовані основні напрямки реалізації цієї політики.

По кожному із напрямків регіональна політика САД має формуватися та реалізуватися на базі предметної, організаційної та наукової складових.

4. На основі вивчення нормативно-правової бази та наукових досліджень визначено, які першочергові кроки слід зробити для сприяння активному довголіттю в Україні.

«Політику щодо літніх осіб в Україні, яка наразі спрямована на забезпечення найнеобхідніших їхніх потреб, належить поступово переорієнтовувати на розширення прав та можливостей цих осіб, як того вимагають «принципи активного довголіття». Тож практичні кроки зі вдосконалення і розвитку політики щодо літніх осіб мають бути сконцентровані на таких її напрямках: сприяння зайнятості літніх працівників та подовження трудового періоду; створення умов для поліпшення здоров'я та активного дозвілля; забезпечення соціальної інтеграції літніх осіб» [2, с. 262]

5. Подальша розробка теми передбачає обґрунтування та реальні кроки щодо визнання політики сприяння активному довголіттю пріоритетом державної політики. Певні надії автори тут покладають на процес євроінтеграції України, зокрема, на створення інституцій, які забезпечують впровадження європейських пріоритетів і стандартів. Важливу роль тут мають зіграти заступники міністрів з євроінтеграції, нещодавно введені у штат міністерств.

Список використаних джерел

1. Склад населення Одеської області за статтю та віком на 1 січня 2013 року. Статистичний збірник Головного управління статистики в Одеській області, 2013.
2. «Населення України: Імперативи демографічного старіння», К.: ВД «АДЕФ-Україна», 2014. – 288 с.
3. Климанська Л.: Геронтологічна перспектива соціальної політики випуск 26, 2014. Збірник наукових праць. – с.70-77. Національний університет «Львівська політехніка».

Лахижа М.І.,

*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри державного управління і права
ПНТУ ім. Ю. Кондратюка,*

Черчатий О.І.,

*кандидат наук з державного управління,
Начальник Управління державної служби ГУДСУ
в Полтавській області*

ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В РЕСПУБЛІЦІ БОЛГАРІЯ

Політика регіонального розвитку в Республіці Болгарія є частиною державної соціально-економічної політики, яка спрямована на розвиток ефективної, конкурентоспроможної економіки та повноцінної інтеграції до європейських структур.

Основні напрями й принципи політики регіонального розвитку визначає Рада Міністрів Республіки Болгарія за пропозиціями міністра регіонального розвитку з урахуванням принципів напрямів, цілей та принципів політики Європейського Союзу (збалансований розвиток держави та регіонів, розвиток збалансованої поліцентричної мережі міських центрів, посилення процесів співпраці, просторова інтеграція в рамках ЄС).

Методологія стратегічного планування в Республіці Болгарія була затверджена в квітні 2010 року Радою з адміністративної реформи при Раді Міністрів. «Стратегічне планування» визначено, як цілісний процес прийняття рішення щодо здійснення бачення та стратегічних цілей при найефективнішому використанні фінансових, матеріальних та людських ресурсів [1].

Міністерство регіонального розвитку та благоустрою забезпечує координацію планування стратегій розвитку. Наприклад, у 2011 році ним розроблено методичні рекомендації щодо підготовки Національної стратегії регіонального розвитку Республіки Болгарія (2012-2022), Регіональних планів

розвитку районів 2-го рівня (2014-2020), обласних стратегій розвитку (2014-2020) та обштинних планів розвитку (2014-2020) [2]. Значну методичну роботу проводить Національний центр територіального розвитку [3].

Вже в першій половині 2000-х років було розроблено низку стратегічних документів – Національну стратегію регіонального розвитку на період 2005-2015 років, Регіональні плани розвитку шести районів 2-рівня на 2007-2013 роки, Інструкцію узгодження Національної стратегії регіонального розвитку з Національною комплексною схемою побудови тощо.

Суспільні відносини, пов'язані з плануванням розвитку територій регламентується Законом про регіональний розвиток, який було введено в дію в лютому 2004 року та актуалізовано у 2008 році [4]. Згідно закону державна політика регіонального розвитку здійснюється на національному, регіональному, обласному та обштинному рівнях на основі складної системи стратегічних та програмних документів.

Основним програмним документом є Національний план розвитку, яких ґрунтується на аналізі цілісного розвитку держави, виділяє пріоритети розвитку та напрями й ресурси їх реалізації. Стратегічне планування регіонального розвитку здійснюється на основі Національної стратегії регіонального розвитку та обласних стратегій розвитку.

Програмування регіонального розвитку здійснюється через Національну оперативну програму регіонального розвитку, регіональні та обштинні плани розвитку. Основними етапами стратегічного планування є підготовка, приведення у відповідність з існуючими нормативами, узгодження, затвердження, виконання, оцінювання, актуалізація.

На етапі підготовки особливо важливим є визначення зацікавлених сторін та їх залучення до співпраці. Суттєвими є аналіз та оцінка стану регіону за низкою показників, що мають значення при виробленні регіональної політики (географічне положення, територіальна структура, природні ресурси, демографічні показники, розвиток економіки, соціальні проблеми тощо). На цій базі здійснюється SWOT – аналіз. Виявлення переваг та недоліків регіону

дозволяє виділити групи проблем (економічні, соціальні, демографічні, екологічні тощо), сконцентруватися на вирішенні вузлових проблем та узгодити національні й регіональні пріоритети.

Практичне значення має визначення бачення, цілей та завдань регіонального розвитку. Стратегічні цілі конкретизують бачення, відображаючи як загальні, так і місцеві пріоритети. Специфічні цілі конкретизують стратегічні підходи, вони мають бути конкретними, зрозумілими, вимірюваними, зорієнтовані на конкретні пріоритети, результати та терміни.

При формулюванні пріоритетів тематично чи секторально забезпечується зв'язок основних стратегічних документів.

Значна увага звертається на інформаційне забезпечення регіональних стратегій розвитку з акцентом на актуальності та достовірності інформації.

Література

1. Методологія за стратегічно планування в Република България.- София: Съвет за административната реформа, 2010.- 31 с.

2. Методически указания за разработване на Национална стратегия регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Обласни стратегии за развитие (2014-2020), Общински планове за развитие (2014-2020).- София: МРРБ, 2011.- 165 с.

3. Методически насоки за разработване на Национална концепция за просторно развитие на Република България за периода до 2025 г.- София: Национален център за териториално развитие, 2010.- 53 с.

4. Закон за регионалното развитие/ Електронний ресурс. Спосіб доступу: <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135589285>

Лозовська Катерина Сергіївна,

*головний спеціаліст відділу оперативної
інформації управління з питань внутрішньої
політики Департаменту з питань
внутрішньої та інформаційної політики
Херсонської облдержадміністрації*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Протягом всіх років незалежності України, в умовах загострення суперництва між світовими політичними центрами за посилення свого впливу, однією з найбільш значущих загроз національній безпеці України в інформаційній сфері стало здійснення іноземними державами негативного інформаційно-психологічного впливу через проведення пропагандистських інформаційних акцій, операцій, кампаній. Зокрема, іноземні суб'єкти інформаційних відносин поступово здійснювали потужний та здебільшого негативний інформаційно-психологічний вплив на Україну, шляхом поширення неповної та упередженої інформації.

На часі ситуація в нашій державі загострилась, адже на сході країни зберігається стійка тенденція ведення «неоголошеної» гібридної війни із Російською Федерацією, яка відбувається на двох фронтах – військовому та інформаційному.

Однак на противагу негативному інформаційному впливу іноземних держав важливим є той факт, що Україна, зі свого боку, намагається реалізувати важливі стратегічні кроки, спрямовані на мінімізацію відповідних заходів інших сторін. Важливим наслідком інформаційної експансії стала, серед іншого, активізація іномовної присутності України за кордоном, зокрема, розпочалось мовлення супутникового каналу Національної телекомпанії України «Перший Ukraine» [2] на території європейської і азійської частини РФ (російською і англійською мовами). Крім того, ще у

березні Інтернет-телебачення «Spilno.tv» розпочало перемовини з керівництвом Національної телекомпанії України про можливість виробництва своїм колективом новин про Україну англійською, німецькою та французькою мовами для «Першого Ukraine» [3]. Проте в умовах жорстких інформаційних протистоянь, цих заходів, можливо, виявиться замало.

Крім того, однією із позитивних моментів у протистоянні зарубіжній пропаганді стало створення Міністерства інформаційної політики України, яке наразі очолює Юрій Стець.

Згідно з положенням Мінінформполітики є головний органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення інформаційного суверенітету України, зокрема, з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами, а також забезпечення функціонування державних інформаційних ресурсів [1].

Ключовими складовими основної концепції діяльності Міністерства є:

- налагодження зв'язку з громадськістю через надання інформаційних послуг;
- перемога у війні на окупованих та звільнених українських територіях;
- популяризація відкритої та прозорої влади від імені громадськості;
- захист свободи слова та прав журналістів;
- переформатування владних органів, що регулюють сферу медіа, до європейських стандартів, вимог та рекомендацій.

В сучасних умовах ведення гібридної війни важливою є перемога в інформаційному протистоянні. Одним із кроків у цьому напрямку стало схвалення у 2015 році на січневому засіданні Ради міністрів закордонних справ Європейського Союзу впровадження ініціатив по протистоянню російській військовій пропаганді.

Проте нині на теренах України вкотре довела відсутність узгодженої, послідовної та виваженої державної інформаційної політики в Україні, а також

невідповідність системи державного управління інформаційною сферою сучасним викликам та загрозам.

За результатами вже зроблених кроків та нинішньої ситуації керівництво України повинно зробити відповідні висновки та в найкоротші терміни вжити необхідні заходи спрямовані, як на формування та захист внутрішнього інформаційного простору, так і отримання Україною статусу впливового суб'єкта міжнародного інформаційного простору. Україні звичайно важко на сучасному етапі претендувати на інформаційне домінування у світовому інформаційному просторі. Проте, дієвість інформаційної політики можливо покращити найближчим часом, у випадку якщо держава обере стратегію активного учасника інформаційного ринку. Така політика вимагає здійснення системної, скоординованої та оперативної підготовки і розповсюдження відповідної інформації про Україну та вдосконалення існуючих механізмів для просування його у світовому інформаційному просторі.

Список використаних джерел

1. Офіційний веб-сайт Міністерства інформаційної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mip.gov.ua/content/pro-ministerstvo.html>.

2. Офіційний веб-сайт супутникового каналу Національної телекомпанії України «Перший Ukraine» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://firstua.com/uk/>.

3. У 30 країнах можуть з'явитися українські теленовини англійською. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vidia.org/2014/21574> – Заголовок з екрану.

СТРАТЕГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Імідж кожної держави визначається підтриманням відповідного рівня соціально-економічної безпеки, зокрема регіонів. Підтвердженням цього може служити той рівень уваги до проблем адміністративно-територіальних утворень, який приділяється в ЄС, США, Японії та ін. Щодо України, то вона знаходиться на етапі зміни економічної системи та децентралізації влади через зниження економічного потенціалу регіонів і платоспроможності значної їх частини населення. Такі об'єктивні та суб'єктивні фактори формування ризико-і кризогенності зумовлюють необхідність оновлення інструментарію та вдосконалення практичних заходів державної регіональної політики в умовах ризиків.

На наш погляд, система державного управління регіонального розвитку в ситуаціях ризику має носити стратегічний характер і складатися з елементів, корисних для практичного використання, а саме:

1) моніторингу ризиків та допущення їх в межах соціально-прийняттого рівня;

2) розробки конкретних рекомендацій, орієнтованих на усунення або мінімізацію можливих наслідків ризиків;

3) виявлення та врахування психологічного сприйняття ризикованих рішень і програм, аналіз суспільної думки при підготовці та виборі подібних проектів, системний моніторинг соціально-економічних процесів в регіоні (виробничих і невиробничих). Підкреслимо, що у формуванні цього блоку є певні труднощі: на регіональному рівні склалася ситуація браку інформації про наявні соціально-економічні процеси; це ускладнює державне управління

регіонами та потребує реформування регіональної статистики в напрямку формування відповідних реєстрів, баз даних;

4) підготовку та затвердження правових документів, що допомагають втілити в життя обрану стратегію регіонального розвитку як альтернативу в ризиках;

5) створення спеціальних ситуаційних планів, що дозволяють оптимальним шляхом діяти в критичній ситуації управлінським кадрам, які самі можуть реалізувати непопулярні рішення з ризиком для суспільства, і цей ризик повинен бути мінімальним.

Варто відзначити, що ситуаційні плани – один із варіантів, який дозволяє своєчасно та правильно реагувати в ситуаціях ризику. Ця процедура полягає у виявленні органами державної влади основних факторів зовнішнього середовища керованої та керуючої систем. Означені фактори можуть впливати на результати управлінської діяльності; установлення масштабів можливого впливу на процес реалізації рішень цих факторів; складання нормативно-технологічного автономного плану, який виходить з найбільш імовірного припущення. Якщо відбувається планування регіонального розвитку з урахуванням невизначеності, стихійних лих, військово-політичних конфліктів тощо, то слід установлювати можливі критичні пункти, досягнення яких буде свідчити про несприятливий розвиток подій та необхідність їх коригування. Одночасно визначаються контрольні орієнтири, які вказують на ступінь успішності й обґрунтованості зробленого вибору органами державної влади.

Ситуаційний план повинен закріплювати, «хто» з держуправлінців і «що» має робити в той чи інший момент вияву ризику та яких наслідків варто очікувати. Перевага аналізованого плану полягає в тому, що особи, які реалізують ризиковані державноуправлінські рішення, отримують можливість швидко й ефективно діяти в несприятливих умовах та за несподіваних подій. Через це ситуаційні плани є інструментом зменшення невизначеності та здійснюють позитивний вплив на розвиток суб'єкта й об'єкта регіонального розвитку.

Крім того, важливо, щоб відбувалося впровадження органами влади іншої позитивної відповідальності за ризик між різними рівнями державного управління в контексті регіонального розвитку. Цьому може сприяти створення фондів ризику, які, на жаль, вимагають фінансово-економічної забезпеченості органів державної влади чи відповідної допомоги незалежних інституцій приватного сектора. Указані фінансові, матеріальні та інші ризик-резерви дозволяють у конкретних ситуаціях з більшим ступенем упевненості приймати ризиковані (подекуди непопулярні) державноуправлінські рішення та/або рішення щодо усунення ризиків.

Доповнює та розвиває ідею створення фондів ризику й така форма персоніфікації відповідальності в умовах ризику, як інноваційні банки. Їхня головна функція накопичення даних щодо перспективних напрямків інноваційного розвитку регіону та надання допомоги для реалізації рішень, здебільшого пов'язаних із ризиком, стимулюючи тим самим освоєння нових технологій, упровадження нововведень. Оцінку та відбір оригінальних інноваційних проектів і відповідно ризикованих пропозицій може здійснювати експертна рада, що складається з висококваліфікованих спеціалістів на регіональному рівні. Окрім надання кредитів, інноваційний банк міг би займатися замовленням науково-технічних розробок, укладенням договорів з іншими інституціями щодо фінансування заходів, пов'язаних із використанням цих розробок. Не слід, на жаль, забувати, що згідно із Бюджетним кодексом України органи державної влади регіонального рівня обмежені в реалізації свого права щодо фінансової чи іншої матеріальної підтримки діяльності суб'єктів господарювання [1]. Тому важливо, щоб була розроблена та прийнята стратегія державного управління ризиками регіонального розвитку.

Процес розробки та реалізації цієї стратегії, вважаємо, доречно покласти або на департамент соціально-економічного розвитку регіонів, або на департамент внутрішньої політики, або на вперше створений структурний підрозділ регіональних органів влади – департамент, який би займався виконанням функцій щодо забезпечення регіональної безпеки. При цьому

оцінити стан реалізації запропонованої стратегії регіонального розвитку можливо за рахунок групи показників і відповідно побудови інформаційно-аналітичної системи із гнучкою навігацією в статистичних даних. Така група показників має встановлювати порогові (граничні) значення, при досягненні яких ризик може перероджуватися в загрози. Прикладом зазначених показників може слугувати класифікація, яку свого часу запропонував В. Мазуренко [2], а саме: обсяг ВРП на душу населення, частка інвестицій у ВРП та імпорту продовольства у внутрішньорегіональному споживанні, стан зносу основних фондів промисловості, тривалість життя, рівень безробіття, диференціація доходів, рівень злочинності та ін.

Підсумовуючи, зазначимо, що ця класифікація може бути уточнена в напрямку виокремлення підсистем об'єкта регіонального розвитку, які першими характеризуються ризикогенністю (інфраструктура, система регіональної влади, бюджетозабезпеченість, промисловість, демографія, добробут населення, екологія). Оцінка за зазначеними показниками регіонального розвитку дозволяє, з одного боку, визначити найбільш критичні точки безпеки регіону (-ів), а з другого – тенденції формування ризиків і загроз.

У межах державного регіонального управління варто застосовувати заходи щодо ухилення від загроз, а також їх локалізації, компенсації й передбачення, адже останні події переконують у необхідності постійного контролю всіх ризиків і процесів, що відбуваються в регіонах (у виробництві, аграрній сфері, інвестиційній, податковій тощо). Тому необхідно привести у відповідність до сучасних реалій та вимог організаційно-методичні, правові, мотиваційні, ресурсні та інші інструменти діяльності державних і самоврядних органів у регіонах, у т. ч. проблемних. Зокрема, доречно розробити відповідну стратегію регіонального розвитку, створити фонди розвитку та фонди ризику. Це може послужити додатковим шансом і стимулом для соціально-економічного зростання й розвитку регіонів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Мазуренко В. І. Методологічні підходи до визначення граничних значень індикаторів національної економічної безпеки / В. І. Мазуренко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2005. - № 31–32. - С. 100–105.

Лутчак Василь Федорович,

здобувач ЛРІДУ НАДУ

Грабоиський Олександр Ігорович,

здобувач ЛРІДУ НАДУ

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Державна політика розвитку та підтримки економічного транскордонного співробітництва є ключовою у формуванні механізму функціонування прикордонної співпраці України та сусідніх держав. Проте не менш важливим є існування в державі ефективної регіональної політики у сфері транскордонного співробітництва, в основі формування якої має бути підхід, направлений на посилення ролі регіонів у активізації інтеграційних процесів України та розвитку транскордонного співробітництва, підвищення конкурентоздатності окремих регіонів країни та зміцнення таким чином економічного потенціалу держави.

Так, транскордонне співробітництво в Європі має тривалу історію. Аналіз польського досвіду транскордонного співробітництва в державній регіональній політиці Європи дає підстави стверджувати, що у минулому Польща, як і Україна, стикалася з аналогічними проблемами у розвитку системи транскордонного співробітництва.

Для прикладу, у цих двох державах існують проблеми обмеженого надання прав регіональним органам влади, недостатньої участі громадськості в процесі вироблення транскордонної політики, є недоліки в управлінні проектами в регіонах, дефіцит фінансових ресурсів. Водночас членство Польщі в ЄС є тим чинником, який не дозволяє вивчати польський та український випадки як ідентичні, все ж ці випадки мають багато схожостей. З огляду на це досвід

Польщі розглядається як приклад моделі вирішення, який можна пристосувати до реалій українських регіонів.

Польський досвід можна запозичити в таких сферах: розширення прав органів влади у регіонах, вирішення проблем, що стосуються недосконалості управління проектами і дефіцитом фінансів, розвитку транскордонного співробітництва прикордонних територій у євро регіонах.

Отже, транскордонне співробітництво в Польщі так само як і в інших європейських країнах стало потужним інструментом та чинником регіонального розвитку. Україні було б доцільно використати польський досвід транскордонного співробітництва, оскільки сценарій його розвитку є багато в чому подібний до того, який на сьогодні склався в Україні. Уряд та регіональні власті Польщі так само як й інших європейських держав-учасниць євро регіонів зробили великі кроки назустріч один одному, що в кінцевому результаті й забезпечило створення «Європи-регіонів» [1].

Таким чином, на нашу думку, перейняття позитивного досвіду сусідніх держав, розвиток регіональної співпраці між ними та пошук шляхів покращення регіональної політики розвитку такої співпраці допоможе вирішувати тотожні проблеми, пов'язані, передусім, з наслідками проведення схожих соціально-економічних реформ, недостатньою пристосованістю до роботи у ринковій економіці, напруженою екологічною ситуацією тощо.

Розвиток регіонального транскордонного співробітництва в Україні стає одним з важливих напрямів європейської інтеграції, що здійснюється на регіональному рівні і починає посідати провідне місце у процесі формування регіональної політики. В основі формування державної регіональної політики у сфері транскордонного співробітництва має бути підхід, направлений на посилення ролі регіонів у активізації інтеграційних процесів України та розвитку транскордонного співробітництва, підвищення конкурентноздатності окремих регіонів країни, що в кінцевому підсумку, дасть змогу зміцнити економічний потенціал держави. Основну роль при цьому повинні відігравати

регіональні органи самоврядування і територіальні громади прикордонних адміністративно-територіальних одиниць цих країн.

Очевидно, що важливу роль у розробці та впровадженні цієї політики повинні відігравати органи місцевого самоврядування, перебуваючи у тісному зв'язку із центральними владними органами. Варто зауважити, що вдосконалення відносин "центр - регіони" перебуває у площині інституційного і правового поля та потребує формування і реалізації державної регіональної політики, чіткого розподілу функцій та координування діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Це, у свою чергу, вимагає реформування системи державного управління та місцевого самоврядування, основною метою якого повинно стати створення децентралізованої моделі організації влади, спроможної ефективно впливати на процеси соціально-економічного і культурного розвитку територій в умовах ринкової економіки, забезпечувати надання управлінських послуг населенню на рівні європейських стандартів, зокрема шляхом впровадження у центральних і місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування систем управління якістю адміністративних послуг відповідно до національних або міжнародних (ISO серії 9000) стандартів, здатної до самовдосконалення і саморегуляції.

Слід зазначити, що в Україні на сьогодні існує багато проблем на регіональному рівні, які можуть впливати на повноцінну реалізацію регіональної політики розвитку економічного транскордонного співробітництва. Зокрема, сюди можна віднести:

- фінансово-економічну несамостійність територіальних громад;
- надмірну концентрацію владних повноважень у центральних та місцевих органах виконавчої влади, обмеженість повноважень і ресурсів органів місцевого самоврядування у частині забезпечення діяльності територіальних громад;
- недостатню правову врегульованість механізму економіко-фінансового забезпечення діяльності територіальних громад;

- низький рівень взаємодії органів місцевого самоврядування та контролю за їх діяльністю з боку територіальних громад [2].

Загалом, спираючись на досвід європейських країн, і насамперед центральноєвропейських сусідів України, які пройшли шлях від соціалістичного табору до членства в ЄС, можна стверджувати, що існуючі проблеми регіонального розвитку транскордонного співробітництва неможливо вирішити фрагментарними заходами. Мета державної політики у сфері транскордонного співробітництва, яку виголошено у відповідному законі - "створення сприятливих умов для ефективної та взаємовигідної співпраці суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва України, підвищення соціально-економічного розвитку регіонів України та рівня життя населення", - може бути досягнута лише за умов упровадження цілісної та ефективної політики регіонального розвитку. Вона має передбачати створення дієвих правових, інституційних та фінансових інструментів, що у поєднанні з адміністративною реформою забезпечило б підсилення ролі місцевого самоврядування і децентралізації державного управління [4].

Слід зазначити, що в Україні вже зроблені перші кроки у напрямі формування регіональної політики розвитку економічного транскордонного співробітництва. У прийнятій Концепції державної регіональної політики зазначено, що "стимулювання розвитку транскордонних і міжрегіональних економічних зв'язків на основі виробничої кооперації та інтеграції, створення відповідних промислово-фінансових груп, інших сучасних форм господарювання є одним з стратегічних напрямків регіональної політики держави" і "передбачається розроблення пропозицій щодо законодавчого розширення можливостей місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для розвитку транскордонного та міжрегіонального економічного співробітництва та щодо впорядкування такого співробітництва" [3].

Список використаних джерел

1. Мерчук І. Особливості транскордонного співробітництва в реалізації державної регіональної політики в Європі та Україні на прикладі євро регіону / І. Мерчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: «Буг»: <http://naub.oa.edu.ua/2012/osoblyvosti-transkordonnoho-spivrobotnytstva-v-realizatsiji-derzhavnoji-rehionalnoji-polityky-v-evropi-ta-ukrajini-na-prykladi-jevrorehionu-buh/>

2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року [чинна]: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.06 р. № 1001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF>.

3. Про Концепцію державної регіональної політики [чинний]: Указ Президента України від 25 травня 2001 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>.

4. Студенніков І. Національна нормативно-правова база розвитку транскордонного співробітництва / І. Студенніков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2005/1-2/20050111.html>.

Луценко Тетяна Олексіївна

*здобувач науково-дослідної лабораторії управління
у сфері цивільного захисту Національного
університету цивільного захисту України*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУЧАСНИМ РОЗВИТКОМ ВУЗІВСЬКОЇ НАУКИ

Одним з основних принципів здійснення державного регулювання науково-технічної політики є інтеграція наукової, науково-технічної і освітньої діяльності на основі різних форм участі аспірантів і студентів освітніх установ вищої освіти в наукових дослідженнях і експериментальних розробках.

Вища школа є основним середовищем для формування наукових кадрів вищої кваліфікації і нині більше 60 % із загального числа аспірантів і більше 70 % докторантів проходять підготовку у вищих навчальних закладах України . В той же час, рівень організації і результативності наукової діяльності в нз не повною мірою відповідає сучасним тенденціям розвитку науки і технологій усферах діяльності майбутніх фахівців, спостерігається негативна тенденція "старіння" наукових кадрів вищої школи [1, с.47].

Однією з головних проблем як і раніше залишається низький рівень затребуваності результатів "науки в нз" в промисловості і соціальної сфері, а також впровадження результатів в освітній процес і розвитку дослідницької і дослідно-експериментальної бази в нз.

Останнім часом все частіше на зміну терміну "управління науковими дослідженнями" приходять термін "управління науковими проектами". Обумовлено це, напевно, наступним. У характерних для теперішнього часу умовах вимог, що динамічно змінюються, до результатів наукової діяльності виникає необхідність чітко виділяти результати цієї діяльності, що досягаються до певного моменту часу, аналізувати: якими силами і з якими витратами ці результати були досягнуті. Усе це - властивості проекту як циклу діяльності [4, с.175].

Тому у сфері наукових досліджень проекти все частіше замінюють собою процеси - говорити про "процес наукових досліджень взагалі" зачасту стає безглуздим.

"Науковий проект" може бути визначений як обмежений у часі цілеспрямований процес вироблення, теоретичної систематизації і застосування нового наукового знання зі встановленими вимогами до якості результатів, витраті ресурсів і специфічною організацією.

Управління проектами (УП), як розділ теорії управління соціально економічними системами, має тривалу історію - починаючи з 50-х років минулого століття (метод критичного шляху) і закінчуючи сучасними механізмами і технологіями управління проектами.

На сьогодні виділяють чотири великі розділи управління проектами:

- календарно-мережеве планування і управління, що використовує методи теорії графів для побудови і оптимізації мережевого графіку проекту
- методологію управління проектами, що відбиває сучасну термінологію і успішний досвід реалізації проектів ;
- механізми управління проектами - методи (процедури) ухвалення управлінських рішень, що ґрунтуються на розробці і аналізі математичних моделей організаційного управління проектами; основним апаратом моделювання механізмів управління являється теорія ігор ;
- методи і засоби автоматизації управління проектами Проблеми організації наукових досліджень у ВНЗ на наш погляд;
- необхідно структурувати по наступних основних напрямках: - управління науковими дослідженнями і розробками, - управління науковою діяльністю у ВНЗ і - оцінка наукової діяльності.

Проблема управління науковими дослідженнями і розробками є однією з основних в процесі управління науковою діяльністю, і різні підходи до її рішення розглядаються в численних робітниках вітчизняних і зарубіжних учених. Головною метою досліджень в цій предметній області є підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень в науково-технічній сфері [3, с.10].

Таким чином, в загальному вигляді управління науковими дослідженнями і розробками можна розглядати як процес створення усіх необхідних умов для виявлення потенційно ефективних потреб, організації ефективного їх виконання і передачі отриманих результатів споживачам (замовникам) для подальшого використання .

Державне регулювання науковою, науково-технічною і інноваційною політикою в системі освіти здійснюється виходячи з таких основних принципів:

— єдність наукового і освітнього процесів і їх направленість на економічний, соціальний і духовний розвиток суспільства;

— оптимальне поєднання державного регулювання і саморегулювання;

— концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках досліджень, проведення повного циклу досліджень і розробок, що закінчуються створенням готової продукції;

- підтримка провідних вчених, наукових колективів, наукових і науково-педагогічних шкіл, здатних забезпечити випереджаючий рівень освіти і наукових досліджень, розвиток науково-технічної творчості молоді;

- різноманіття форм організації, забезпечення конкурсності при формуванні тематичних планів, наукових, науково-технічних і інноваційних програм;

- підтримка підприємницької діяльності в науково-технічній сфері;

- інтеграція науки і освіти в міжнародне співтовариство [2].

Головною метою наукової, науково-технічної і інноваційної політики системи освіти є забезпечення підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів на рівні світових кваліфікаційних вимог, ефективне використання її освітнього, науково-технічного і інноваційного потенціалу для розвитку економіки і рішення соціальних завдань країни.

Особливостями завдань науково-дослідної діяльності вищих навчальних закладів є:

- якнайповніше залучення науково-педагогічних працівників до виконання наукових досліджень, сприяючих розвитку наук, техніки і технологій;
- використання отриманих результатів в освітньому процесі;
- підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації;
- підвищення наукової кваліфікації професорсько-викладацьких кадрів;
- практичне ознайомлення студентів з постановкою і дозволом наукових і технічних проблем і залучення найбільш здатних з них до виконання наукових досліджень.

Одним з основних завдань вищого навчального закладу є організація і проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень і інших науково-технічних, дослідно-конструкторських робіт, у тому числі з проблем освіти .

Список використаних джерел

1. Кобець А.С. Державна політика інтеграції освіти і науки України в системі інноваційної економіки : засади, механізми управління, напрями забезпечення [монографія] / А.С. Кобець. – Донецьк : ТОВ „Юго-Восток”, 2012. – 472 с.
2. Марцин В. Вища школа України на шляху трансформації у європейський освітній простір / В. Марцин // Вища школа. – 2007. – № 27–35.
3. Міщенко В. Особливості функціонування вищої школи України в ринкових умовах: вища школа між минулим і майбутнім / В. Міщенко, С. Науменко // Вища школа. – 2001. – № 1. – С. 6–17.
4. Ядранська О.В. Визначення структури та масштабів державного сектору науки/ О. В. Ядранська // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2007. – № 1. – С. 173-177.

Мазій Н.Г.,

*к.е.н., доцент кафедри економіки
підприємств та маркетингу ВПК УАД*

Войтик Олександра Євгенівна,

здобувач ЛРІДУ НАДУ

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На думку Дж. Андерсона, державну політику можна визначити як “цілеспрямований курс дій, що виконується суб’єктом чи їх групою, що займаються проблемою чи питанням”, а також має базуватись на законодавчій базі та бути авторитетною. Тобто він зазначає, що політичні рішення часто приймаються групою суб’єктів у рамках влади, а не окремим суб’єктом. Це визначення висвітлює зв’язок між дією уряду та сприйняттям, реальним чи ні, існування проблеми чи питання, що вимагають дій [3].

Цікавою особливістю державної політики, на якій акцентують увагу Б. Гогвуд і Л. Ган, є те, що її цілі можуть визначатися ретроспективно, з метою раціоналізації урядом своїх попередніх дій [1, с. 38].. Тобто цілі державної політики зазвичай ідентифікуються на початковій стадії процесу її вироблення, однак із часом можуть змінюватися і в деяких випадках визначатися лише ретроспективно.

Узагальнюючи підходи до визначення державної політики західними вченими, варто розглянути трактування цього поняття, наведені Е. Янг і Л. Куїнн: державна політика – це дії, що їх реалізує владний орган, який має законодавчі, політичні та фінансові повноваження це робити; державна політика – це реакція держави на реальні життєві потреби чи проблеми, тобто така політика намагається реагувати на конкретні потреби або проблеми суспільства чи суспільних груп, наприклад, громадян, недержавних організацій чи органів влади; державна політика зорієнтована на досягнення мети, тобто

намагається досягти кількох визначених цілей у спробі розв'язати або розглянути певні проблеми чи потреби в конкретному суспільстві; · державна політика – це курс дій, тобто не одне певне рішення, дія чи реакція, а ретельно розроблений підхід або стратегія; · державна політика – це рішення щось робити або рішення нічого не робити, що означає: визначена політика може привести до дій у спробі розв'язати проблему або ж базуватися на переконанні, що проблему буде розв'язано в рамках поточної політики, тобто не привести до жодних дій; державна політика здійснюється одним або групою акторів, тобто політику може реалізовувати один представник влади чи владний орган або багато гравців; державна політика передбачає обґрунтування дій, тобто, як правило, містить пояснення логіки, на якій вона ґрунтується; державна політика – це рішення, що вже ухвалене, а не намір чи обіцянка [2, с. 5–6].

Отже, проведений аналіз дефініцій «державна політика» різних науковців наводить на бачення державної політики, як цілеспрямованої діяльності уряду шляхом запровадження стратегічних цілей і дій на державному та регіональному рівнях для задоволення суспільних потреб.

Регіональну політику сприяння розвитку малого підприємництва необхідно розглядати як один із найбільш пріоритетних напрямів діяльності місцевих органів влади щодо забезпечення динамічного соціально-економічного розвитку територій. Важливість урахування регіональних особливостей при виробленні політики підтримки підприємництва пов'язана з тим, що воно переважно зорієнтоване на місцеві ринки. Під регіональною політикою розвитку підприємництва слід розуміти, з одного боку, чітко опрацьовану в законодавчому аспекті практичну діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в усіх регіонах країни, спрямовану на створення необхідного комплексу умов розвитку підприємства, а з іншого – соціально-економічні заходи, здійснювані на базі загальнодержавної політики, закріпленої у законодавстві самими регіонами для досягнення тих чи інших регіональних і місцевих цілей і завдань.

Аналіз державної і регіональної політики розвитку малого підприємництва в Україні ігнорує сучасну потребу в запровадженні етики ведення бізнесу. Оскільки важливою умовою становлення цивілізованого малого підприємництва в Україні повинно бути як формування демократичного соціально-культурного середовища в суспільстві, так і оволодіння вітчизняними підприємцями засадами культури підприємницької діяльності, цінностями правової культури. При цьому зазначене середовище підприємництва в українському суспільстві має ґрунтуватися не лише на загальнолюдських духовних цінностях, а й на досвіді, менталітеті, особливих рисах українського народу пострадянської доби.

Під час формування державної політики розвитку малого підприємництва в Україні, особливо на законодавчому рівні, не завжди брали до уваги соціальний клімат у суспільстві, економічні, політичні, екологічні, демографічні та інші чинники. В сучасних умовах соціально-економічного розвитку країни необхідністю виступає налагодження фінансового забезпечення для запровадження проголошених норми у законодавчих актах, що сприяють розвитку малого підприємництва. Це зумовить підвищення якості виготовлення продукції та надання послуг суб'єктами малого підприємництва, збільшення бюджетних надходжень, піднесення соціально-економічного статусу сучасного підприємця.

Оскільки немає двох регіонів з однаковою динамікою складових функціонування малого підприємництва, то і визначити оптимальні порівняння реалізації стратегій регіонального розвитку важко. Унікальність державної політики розвитку малого підприємництва якраз і включає в себе поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів суспільства.

Що ж стосується аналізу стану розвитку малого підприємництва, то він свідчить, що головними причинами гальмування цього сектору економіки є:

- неоднозначність і суперечливість чинної нормативно-правової бази розвитку підприємництва;

- нестабільність та важкий тягар оподаткування, регуляторний тиск, що примушує суб`єкти підприємницької діяльності відійти в “тіньову” економіку;

- високі відсотки за кредитами комерційних банків та відсутність державної фінансової підтримки стримує розвиток низькоприбуткових, але необхідних соціальних проектів;

- нерозвинена інфраструктура підтримки підприємництва (відсутність або недостатня кількість: лізингових компаній, бізнес-інкубаторів, небанківських кредитних установ, бірж, технопарків тощо);

- відсутність дієвої державної підтримки малого підприємництва;

- недостатній розвиток малого підприємництва в сфері виробництва (найбільша кількість підприємств припадає на сфери торгівлі та надання послуг);

- недостатня фінансово-кредитна підтримка, відсутність дієвого механізму фінансово-кредитної підтримки підприємництва;

- низький рівень активності суб`єктів господарювання щодо реалізації засад державної регуляторної політики;

- низька активність та рівень професіоналізму громадських об`єднань підприємців;

- нестача кваліфікованих кадрів у малому підприємстві, які можуть професійно займатись бізнес – плануванням, прогнозуванням та управлінням фінансовими ресурсами;

- застарілі технології (недостатній інноваційно-технічний рівень);

Темпи розвитку малого підприємництва в Україні є недостатніми для забезпечення виконання всього комплексу притаманних йому функцій в економічній системі держави. Темпи зростання кількості малих підприємств упродовж останніх років мали тенденцію до зниження. Аналіз регіональних аспектів малого підприємництва дозволяє дійти висновку, що сьогодні головними чинниками розвитку є відповідні нормативно-правове поле та інституційно-інфраструктурна база в регіонах. Подальший розвиток малого

підприємництва потребує формування і здійснення відповідної ефективної, гнучкої державної та регіональної політики.

Отже, за своїм ресурсним потенціалом Львівська область має всі передумови для подальшого розвитку малих підприємств, а саме економічні ресурси: значний комплекс туристичних об'єктів та рекреаційних зон із запасами цілющих мінеральних вод, будівельні матеріали, система оптово-роздрібних ринків тощо; трудові ресурси: кваліфіковані кадри, потужна система закладів вищої та професійної освіти тощо.

Перелік використаних джерел:

1. Гогвуд Б. Аналіз політики для реального світу / Б. Гогвуд, Л. Ган; пер. А. Олійник. – К.: Основи, 2004. – 396 с.

2. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн; пер. з англ. С. Соколик; наук. ред. пер. О. Кілієвич. – К.: К.І.С., 2003. – 120 с.

3. Jenkins William I.. Policy Analysis: A political and Organizational Perspective – London: Martin Robertson , 1978

Матвейчук Людмила Олександрівна,

*к.е.н., докторант Національної академії державного управління
при Президентові України,
кафедра управління національним господарством
та економічної політики*

ЕЛЕКТРОННЕ ОПОДАТКУВАННЯ - ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОПОДАТКУВАННЯМ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В процесі формування інформаційного суспільства України здійснюється розвиток інформаційної економіки країни, поруч з тим електронного урядування і електронного оподаткування, що підтверджує взаємозв'язок цих складових суспільства.

З розвитком інформаційних технологій взаємовідносини між податковими органами і платниками податків переходять в електронну площину. Запровадження Податкового кодексу у 2011 році створило законні підґрунтя переходу на електронний документообіг у податковій сфері.

Державно-управлінська площина податкової сфери в період розвитку інформаційного суспільства країни поки що розроблена значно менше ніж електронне урядування, тільки окремі питання досліджували вітчизняні науковці Долгий О.А., Крушельницька Т.А., Личук О.М, Кас'яненко Л.В. Що стосується проблематики розробки механізмів державного управління оподаткуванням з використанням досягнень інформаційно-комунікаційних технологій, то ця тема на сьогодні залишається на периферії досліджень науковців з державного управління.

В Україні відбуваються трансформаційні процеси державного управління оподаткуванням під впливом розвитку інформаційного суспільства, і як наслідок породження нових механізмів державного управління податковою сферою. Саме ці механізми реалізуються через розвиток електронного

оподаткування, яке взаємопов'язано з електронним урядуванням та є складовою інформаційного суспільства країни.

Електронне оподаткування досліджували вчені науково-дослідницького інституту національного університету ДПС України: Долгий О. А., Мельник П.В., Новицький А.М., Тарангул Л.Л., Ріппа С.П. Заслужує особливої уваги колективна монографія «Електронне оподаткування: сутність та перспективи застосування», де вперше розглядаються: процеси розвитку електронного оподаткування в Україні, формування економічних відносин в інформаційному суспільстві; теоретичні площини правового регулювання електронного оподаткування. У науковій праці вченими проаналізовано вітчизняний і зарубіжний досвід становлення та розвитку електронного оподаткування, організаційно-правове забезпечення, досліджується стан та шляхи протидії правопорушенням у мережі Інтернет [2].

Провідним науковцем, який досліджує правові аспекти електронного оподаткування вважаємо Новицького А.М. У авторській монографії «Правове регулювання інституалізації інформаційного суспільства в Україні» вчений вперше дає визначення: «електронне оподаткування – це нормативно-врегульована, динамічна, економічно обґрунтована й доцільна синтезована система автоматизованого встановлення податкового зобов'язання, визначення податкової бази, обліку платників податків, підготовки і подачі електронної звітності та інших складових адміністрування податків з метою його упорядкування та вдосконалення, створення умов для подальшого перспективного розвитку інформаційних відносин у сфері оподаткування» [5, с.251].

Новицький А.М. розглядає два основні напрями розвитку електронного оподаткування, а саме:

- оподаткування підприємницької діяльності у мережі інтернет з метою отримання прибутку, з використанням новітніх технологій, використання електронних грошей, нематеріальних активів;
- система інформації подання податкової звітності.

До загальної системи електронного оподаткування вчений відносить: податкову звітність, повну автоматизацію визначення податкового зобов'язання, автоматизація адміністрування, протидія е-економічним деліктам, інші податкові відносини [5, с.250].

На нашу думку електронне оподаткування слід розглядати біль ширше: включаючи автоматизацію внутрішніх функції державної податкової служби (далі – ДПС) та зовнішніх: робота з платниками, міжвідомчі та міждержавні зв'язки.

Відповідно до запропонованих складових електронного оподаткування слід додати, що окремі питання даного напрямку досліджували: Тарангул Л.Л. [1], Клімушин П.С. [3], Коваль В.Ф. [4], Тофан І.М. [7].

Аналіз праць українських вчених свідчить, що даний напрям досліджено частково. Враховуючи те, що розвиток інформаційного суспільства в Україні продукує системні зміни в державному податковому менеджменті пропонуємо електронне оподаткування розглядати ширше і дослідити його як складну систему, де процеси пов'язані з оподаткуванням автоматизовані або підлягають автоматизації.

До загальної системи електронного оподаткування слід віднести:

- електронну інформаційну взаємодію державних податкових органів і платників податків з використанням електронного документообігу та цифрового підпису;
 - електронну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності;
 - електронну ідентифікацію платників;
 - електронні податкові сервіси;
 - автоматизацію процесів адміністрування податків і зборів (електронне відшкодування ПДВ);
 - електронну звітність;
 - електронний аудит;
 - електронну комерцію;
 - дистанційну освіту фахівців ДПС;

- електронну систему звернень громадян;
- автоматизацію управлінських процесів органів ДПС;
- міжнародне співробітництво з питань оподаткування;
- автоматизовану інформаційну взаємодію електронних інформаційних систем державних органів;
- інформаційно-аналітичну систему ДПС;
- єдину інформаційно-комунікаційну платформу органів державної влади.

Водночас необхідно розширити спектр дослідження учасників процесу електронного оподаткування: державні органи, бізнес та громадяни. Також, враховуючи актуальність питання глобалізації національної економіки в міжнародний простір до спектру учасників взаємодії з фіскальними органами країни слід додати міжнародні організації, держані податкові служби зарубіжних країн.

На нашу думку «електронне оподаткування» - це форма організації державного управління оподаткуванням, за якої відбувається автоматизація внутрішніх функцій, а зовнішня взаємодія державних податкових органів з учасниками інформаційного суспільства: громадянами, бізнесом, державними органами та міжнародна співпраця з питань оподаткування здійснюється за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет.

Слід зазначити, що залучення інформаційно-комунікаційних технологій у сферу державного управління оподаткуванням спонукає активізувати наукові дослідження з метою підвищення ефективності діяльності відомства. Підтвердженням актуальності розвитку даного напрямку є визначення побудови інформаційного простору між податковими органами країни і суспільством: громадянами, громадськими асоціаціями і бізнесовими структурами – пріоритетним напрямом розвитку ДФС України [6].

Список використаних джерел

1. Інтелектуальні технології моделювання в інформаційно-аналітичній системі державної податкової служби : монографія / В.П. Дюрядін, Т.М. Єгорова, Ю.В. Крамаревич, Н.Л. Ковтунович, В.С. Кузнецов, А.В. Матвійчук, М.С. Онуфрик, Р.С. Пиляєв, О.В. Солдатенко, Л.Л. Тарангул / За заг. ред. Л.Л. Тарангул. – К.: Алерта, 2010. – 358 с.
2. Електронне оподаткування : сутність та перспективи застосування П.М.Мельник, А.М. Новицький, О.А. Долгий, С.П. Ріппа та ін.; за заг. ред. П.В. Мельника. – Ірпінь: НУ ДПС України, 2010. – 332 с.
3. Клімушин П.С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві : [монографія] / П. С.Клімушин, А.С. Серенок. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. – 312 с.
4. Коваль В. Ф. Основні напрями модернізації взаємодії структурних підрозділів ДПС в інформаційній сфері / В. Ф Коваль, В.І. Теремецький // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. № 2 (10), – С. 142- 157.
5. Новицький А.М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні : монографія / А.М. Новицький. – Ірпінь: НУ ДПС України, 2011. – 444 с.
6. Стратегічний план розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013-2018 роки. [Електронний ресурс]: Законодавство України. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/102795.html>.
7. Тофан І.М. Особливості застосування електронної звітності в оподаткуванні / І.М. Тофан // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України., 2013. – №1. – С.222-229.

КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Одним із шляхів вирішення проблем ефективності механізму державного управління є використання комунікаційних процесів. Сучасна практика показує, що комунікації сприймаються зазвичай як допоміжна діяльність, застосовуються відособлено, а не в комплексі з іншими елементами менеджменту, подекуди завдання окремих комунікаційних інструментів суперечать іншим. Це, в свою чергу, призводить до зниження сприйняття комунікацій, а також ускладнення їх інтеграції в систему державного управління, і, як наслідок, до неефективної діяльності.

Існує пряма залежність між добре налагодженим комунікаційним процесом та якістю державного управління. Саме комунікаційний процес забезпечує обмін інформацією з метою вирішення конкретних проблем.

У науковій літературі виділяють наступні цілі комунікацій: забезпечення ефективного обміну інформацією між суб'єктами і об'єктами управління, удосконалення міжособистісних відносин під час обміну інформацією, створення інформаційних каналів для обміну інформацією між окремими особами, групами, регулювання і раціоналізація інформаційних потоків тощо.

Відмінною рисою змін, що в останні роки відбуваються в багатьох країнах у галузі державного управління є зміна ролі владних структур у суспільстві і їхнього взаємозв'язку з громадянами. Дана модель державного управління характеризується встановленням партнерських відносин між державою і суспільством.

Державне управління не може існувати без комунікації, як форми взаємодії різноманітних суб'єктів і об'єктів управління, оскільки демократичний режим потребує погодження позицій у постійному діалозі між

владою і громадськістю. Комунікації інформують населення і владні структури та інститути громадянського суспільства, дозволяють видавати накази, ухвалювати законодавчі акти, переконувати людей.

Особливо актуальні проблеми комунікації на рівні місцевих органів влади, тому що саме на місцях має забезпечуватися конституційне право громадян на інформацію. Саме тут відбувається налагодження контактів влади з цільовими аудиторіями населення, узгодження надання публічних послуг з потребами громадян, здійснення контролю якості цих послуг та оперативне реагування на зміни в інформаційному просторі. При цьому, виділяють наступні форми розповсюдження інформації про діяльність органів державного управління: 1) випуск і поширення інформаційних бюлетенів, прес-релізів, оглядів, фото-відеоматеріалів, інформаційних збірників, експрес-інформації; 2) проведення прес-конференцій, брифінгів, політичних діалогів, телевізійних дебатів, “круглих столів“, прес-клубів, інтерв’ю з керівниками органів державної влади; 3) підготовка і проведення теле- і радіопередач; забезпечення публікацій (виступів) у ЗМІ керівників або інших відповідальних працівників органів державної влади; 4) створення архівів інформації про діяльність органів державного управління; 5) розміщення WEB-сторінок в мережі Інтернет про орган влади та його діяльність; 6) інші форми поширення офіційної інформації, що не суперечать чинному законодавству [2].

На думку Литвиненко В.В. [1], комунікаційна система призначена для управління процесами передавання інформації, зокрема між різними комунікативними системами. Принцип функціонування комунікаційної системи автор зобразив у вигляді моделі (рис. 1) та зазначив, що комунікативні системи є складниками комунікаційної системи. Механізм взаємодії між двома комунікативними системами відбувається за схемою: інформація з першої комунікативної системи (від відправника) через різні види соціальних комунікацій (технології передавання інформації) потрапляє до другої комунікативної системи (до одержувача). Отже, в межах комунікаційної

системи здійснюється управління процесами передавання інформації через різні види соціальних комунікацій між різними комунікативними системами.

Рис.1. Модель функціонування комунікаційної системи [2]

Сьогодні розвиток суспільства відбувається за рахунок розширення системи соціальних комунікацій. Державне управління як соціально-комунікативний процес потребує ґрунтовного наукового аналізу різноспрямованих соціальних комунікацій у своїй системі. Складовими комунікативної діяльності державного управління, що отримали певний аналіз у наукових працях, є такі соціально-комунікативні дії, як зв'язки з громадськістю, взаємодія держави й громадськості та інформаційно-комунікативне забезпечення органів державного управління [4].

Комунікативний процес як цілісна система розглядається в контексті виконання наступних функцій: 1) інформаційна функція, яка розширяє інформаційну базу, забезпечує необхідною для професійної діяльності інформацією, сприяє обміну інформацією заради досягнення певної цілі; 2) контактовстановлююча, чи функція звернення, що допомагає формувати у контрагентів ціннісні орієнтації і установки, переконує їх у правомірності застосування тих чи інших стратегій взаємодії, зумовленої чіткою соціальною орієнтацією, що потребує досконалого знання цільової аудиторії; 3) інтегративна функція, яка виступає як засіб об'єднання контрагентів для комунікативного процесу, генерування ідей, направлених на використання

нових управлінських і інформаційних технологій, інноваційну активність; 4) функція самопрезентації, яка дозволяє самовиразитися і самоутвердитися, продемонструвати свій інтелектуальний потенціал; 5) ритуальна функція, яка формує у цільових аудиторій емоційний настрій, передає почуття, переживання, спонукає до необхідних дій, зберігає ритуальні традиції організації і створює нові; 6) освітянська функція, яка досліджує комунікативні навички цільових аудиторій, сприяє розвитку культури, а також реалізації на практиці нових ідей, розповсюджує досягнення у сфері сучасної комунікації [3].

Отже, комунікаційна взаємодія держави та громадянського суспільства покращиться при використанні інформаційних і комунікаційних технологій, що, в свою чергу, сприятиме створенню інформаційно-відкритого суспільства. Основною вимогою при цьому повинна стати ідентифікація учасників взаємодії. Комунікаційний процес у системі державного управління необхідно постійно розвивати та вдосконалювати. Основним елементом у цьому процесі, безперечно, є зв'язок влади та громадськості. Для того, щоб державне управління здійснювалось ефективно, важливо розуміти фундаментальні засади становлення та розвитку інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Литвиненко В. В. Комунікативна та комунікаційна система – диференціація понять / В. В. Литвиненко. // Актуальні питання масової комунікації : науковий журнал / голов. ред. В. В. Різун ; Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. – 2013. – №14. – С. 30–32.

2. Мазур В. Г. Комунікації як механізм взаємодії державних органів влади та громадськості на регіональному рівні [Електронний ресурс] / В. Г. Мазур // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.du.nauka.com.ua/?op=1&z=313&p=1>.

3. Осипенко Л. О. Моделювання інформаційно-комунікативного процесу складних соціальних систем [Електронний ресурс] / Л. О. Осипенко //

Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2014. – Режим доступу до ресурсу:
http://www.zgia.zp.ua/gazeta/znpgvzdia_2014_57_161.pdf.

4. Плохих В. І. Соціально-комунікативна проблематика у дослідженнях державно-управлінських відносин / В. І. Плохих, К. О. Тригуб // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Державне управління. - 2010. - Т. 125, Вип. 112. - С. 38-41. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdu_2010_125_112_10.pdf.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Участь громадян в управлінні державними справами є однією з вимог формування громадянського суспільства в Україні. Забезпечення громадської участі у процесі стратегічного управління розвитку територій – запорука його дієвості. На сьогодні у всіх областях, окремих містах, районах та сільських радах розроблені стратегії чи стратегічні плани розвитку. Проте, як свідчить практика, залучення громадськості до їх написання та обговорення напрацьованих стратегій часто відбувається формально, “на папері”, відсутній конструктивний діалог з громадою, наявність якого і є критерієм ефективності здійснення процесів стратегічного планування в системі державного управління.

Сьогодні вимагає від органів державної влади та місцевого самоврядування не лише донесення до громадськості інформації про свою діяльність, а забезпечення діалогу, активної позиції у реалізації державної політики на місцях.

Суттєву увагу проблемам співпраці органів державної влади з громадськістю у своїх працях приділяють наступні українські дослідники: Е.Афонін, Л. Гонюкова, Р. Войнович, А. Колодій, С. Конончук, М. Лагунова, В.Рубцов, В. Тертичка, А. Ткачук та інші.

З набуттям Україною незалежності і переходом від командно-адміністративних до демократичних принципів державного управління виникла необхідність формування стратегічних основ державного управління на кардинально інших засадах, а саме: самостійності, демократизму, пріоритетності власних державних інтересів.

На думку сучасних науковців, поняття стратегії в контексті державного управління означає вироблення певного плану дій держави на довготривалу

перспективу, спрямованого на досягнення визначених суспільством політичних, соціальних та економічних цілей на основі наявних внутрішніх та зовнішніх ресурсів. В. Соловійов визначає “стратегію” як генеральний напрям руху, генеральний шлях, генеральну лінію поетапного досягнення мети, тобто загальний, ведучий напрям руху для поетапного досягнення будь-яких цілей [1].

Згідно з положеннями Конституції України, такі загальні цілі Української держави, зміст і спрямованість її діяльності, визначаються правами і свободами людини та їх гарантіями, відповідальністю держави за свою діяльність перед людиною [2]. Тобто, стратегія загальнодержавного розвитку, так само, як і стратегії розвитку окремих складових держави, включаючи суспільний розвиток, розвиток економіки, виробництва, соціального забезпечення населення, охорони здоров’я, культури тощо, повинна будуватися враховуючи пріоритети інтересів людини у взаємовідносинах держави і громадянина.

Основні проблеми реалізації громадської участі в стратегічному управлінні полягають, з одного боку, у небажанні влади забезпечувати участь громади у творенні державної політики та перебувати під її контролем – через побоювання виявити свою некомпетентність і нести за це відповідальність, з іншого – у пасивності громадян, відсутності бажання активно долучатися до суспільно-політичного життя [3].

Донедавна інформаційно-комунікативна функція державної політики зводилася органами державної влади лише до інформування громадськості. На сьогодні ми говоримо про необхідність діалогу з громадою, тобто вміння влади почути думку громади і врахувати її під час реалізації державної політики, так званий зворотній зв’язок. Суспільство має прийти до усвідомлення важливості громадського обговорення суспільних проблем, дати можливість громадянам відчувати себе не пасивним, а активним учасником творення та реалізації державної політики.

Вимога щодо участі громадськості у формуванні та реалізації органами державної влади стратегій розвитку закріплена лише Методичними

рекомендаціями щодо формування регіональних стратегій розвитку та має рекомендаційне спрямування [4].

У методології стратегічного планування загалом дослідники виділяють 8 етапів: ініціатива, створення організаційних структур, аналіз (SWOT-аналіз), визначення місії, цілей, завдань, планування, бюджет, реалізація плану, моніторинг, оцінювання, коригування. Участь громади важлива на усіх цих етапах. Особливо важливою є громадська участь при формуванні місії стратегії.

Одним із напрямів забезпечення ефективного діалогу з громадою у процесі стратегічного управління є залучення до цього процесу місцевої еліти. В умовах трансформаційних змін, здійснення системного реформування сфер суспільного життя об'єктивно зростає потреба участі насамперед еліти у широкій поінформованості про цілі та плани дій влади. У даному контексті вимога прозорості об'єктивно спрямована на створення та підтримання стійких механізмів узгодження інтересів, у межах яких влада та еліти можуть домовитися про довготривалу співдружність на основі взаємного врахування інтересів. В цьому контексті важливо наголосити на помилковому підході органів державної влади до визначення кола осіб, яких відносять до еліти, це робиться, як правило, на розсуд керівництва та переважно по партійному принципу.

Проблема пасивності громади перебуває в основному у площині управлінської культури та розвитку інституту місцевого самоврядування на місцях. Це означає насамперед орієнтацію на обізнаність громади зі станом справ, можливість мати та висловлювати власну думку, а отже, постійний розвиток. Ключова роль у цьому процесі відводиться депутатам, які повинні стати посередниками між виборцями та органами державної влади на місцях.

Одним із шляхів активізації участі громадськості у процесах формування стратегій є підвищення ефективності використання органами державного управління інформаційних технологій. Як відомо, рівень комп'ютеризації державних, комерційних структур та громадян у нашій державі значно нижчий, ніж у провідних країнах Європи і США. Інформаційна відкритість органів

державної влади та вищих посадових осіб України полягає у створенні для громадян та юридичних осіб можливості вільно отримувати інформацію про ці органи та їх посадових осіб в обсягах та порядку, визначених законом. Сьогодення ставить перед органами влади вимогу щодо забезпечення кожного населеного пункту безоплатним (соціальним) Інтернетом.

Отже, участь громадськості у процесах стратегічного управління є свідченням їх ефективності та запорукою формування громадянського суспільства. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України стан участі громадськості у здійсненні стратегічного управління не забезпечує її повноти та якості. Шляхами підвищення активності громади стане правове унормування участі громади в управлінні суспільними справами, активізація діяльності неурядових громадських організацій, підвищення правової освіти населення, залучення до процесів стратегічного планування місцевої еліти та депутатського корпусу, впровадження інформаційних технологій на місцях та забезпечення безоплатної можливості доступу громадян до користування мережею Інтернет. Зазначені заходи не потребують значних зусиль, фінансових або наукових витрат. Водночас їх здійснення дасть змогу суттєво покращити стан участі громадськості в реалізації та розвитку стратегічного управління на основі демократичних засад, закріплених Конституцією України.

Список використаних джерел:

1. Соловьев В. С. Стратегический менеджмент [Текст] : учебник / В. С. Соловьев. — Ростов-на-Дону : Феникс ; Новосибирск : Сибирское соглашение, 2002. — 448 с.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — 23 лип. — Ст. 141.
3. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики [Текст] / уклад. : д-р соц. н., проф. Е. А. Афонін, к. і. н., доц. Л. В. Гонюкова, к. н. з держ. упр., доц. Р. В. Войтович. — К. : [б. в.], 2005. — 250 с.

4. Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку

[Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України № 224 від 29.07.2002 р. — Режим доступу :

www.rada.gov.ua

Паянова Ліана Володимирівна,

*аспірантка Донецького державного
університету управління*

ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА-ЄС

У реалізації євроінтеграційних прагнень України все більшої актуальності набуває проблема підвищення ефективності інституційного механізму державного управління.

Для виокремлення та аналізу інституційного механізму визначимо, що механізм державного управління - це механізм як система, призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням [5].

Саме інституційний механізм має принципове значення на шляху євроінтеграційних прагнень України, побудови демократичного державотворення, розбудови громадянських інститутів, оскільки виступає цементуючим і формоутворюючим базисом для становлення демократичної, правової, соціальної держави [2].

Одне з визначень інституційного механізму тлумачить його як методологію впливу не лише на формування інституцій, їх взаємозв'язків, але й забезпечення їх відповідного функціонування і трансформацій.

На думку Ткачової О.К. під інституційними механізмами розуміють сукупність взаємозв'язків між формальними та неформальними інституціями держави, які сприяють поступовому еволюційному розвитку правил і процедур, санкцій і стимулів, стримувань і противаг у процесах і результатах виробництва, розподілу, обміну, споживання благ та забезпечують узгодження

та коригування інтересів різних суспільних груп, координацію сумісної діяльності на шляху досягнення цілей розвитку всієї системи [4].

Отже, наближення України до стандартів ЄС потребує комплексу інституційних, політичних, соціально-економічних та гуманітарних реформ.

Розглянемо інституційні механізми, що забезпечують відкритість і демократичність державного управління. До них відносять інститути, які забезпечують у суспільстві соціальний діалог і дотримання процедур соціального партнерства між професійними спілками й об'єднаннями або федераціями роботодавців. Особливістю цього типу інституційного механізму є те, що його учасники (соціальні партнери) володіють повноваженнями самостійно, на засадах взаємної згоди приймати важливі рішення щодо цілої низки питань у сфері соціальної політики. Органи державного управління, які можуть відігравати різні ролі в такому соціальному діалозі, зобов'язані виконувати офіційні домовленості партнерів і рішення органу з питань соціального партнерства, впроваджуючи заходи з метою їх виконання, в тому числі законодавчого й регуляторного характеру. У деяких випадках угоди у сфері соціального партнерства набувають сили нормативно-правових актів і виконуються в обов'язковому порядку на рівні з рішеннями органів влади [2].

У відносинах Україна-ЄС є також і позитивні зміни стосовно розвитку інституційного механізму. Так, для ефективного виконання Угоди удосконалено координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції, запроваджено системний моніторинг та спільну з ЄС оцінку прогресу у виконанні Угоди, а також узгодженості національних пріоритетів реформ з цілями Угоди про асоціацію.

З метою дієвої координації державної політики у сфері європейської інтеграції та виконання Угоди Кабінет Міністрів України утворив Урядовий офіс з питань європейської інтеграції, запровадив посади заступників міністрів з питань європейської інтеграції, призначення яких здійснюється за результатами відкритого відбору, а також затвердив формат взаємодії органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції.

До компетенції офісу віднесено питання європейської інтеграції, зокрема щодо:

- координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення та здійснення заходів, спрямованих на виконання Угоди, інших міжнародних договорів України з питань європейської інтеграції і домовленостей між Україною та ЄС;

- планування, проведення моніторингу та оцінки ефективності та результативності виконання завдань у сфері європейської інтеграції, у тому числі з виконання Угоди;

- координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, спрямованих на виконання Угоди, інших міжнародних договорів України з питань європейської інтеграції і домовленостей між Україною та ЄС;

- удосконалення системи та механізмів координації діяльності органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції тощо [1].

Із метою забезпечення чесної та вільної конкуренції створено значну інституційну базу із забезпечення реалізації спільної конкурентної політики ЄС. До основних інституцій ЄС належать: Європейський парламент, Європейська рада, Рада ЄС та Суд ЄС, Європейська комісія, національні антимонопольні і конкурентні відомства. Найважливішу роль у виробленні спільної конкурентної політики відіграє Європейська комісія, що наділена трьома основними функціями (законодавча, дозвільна, каральна) [3].

Отже, інститути ЄС значно відрізняються від органів традиційних міжнародних організацій, тобто це - керівний орган, якому притаманні власна легітимність, певна функціональна та процедурна автономія, назва якого чітко передбачена в установчому договорі і який наділений повноваженнями приймати юридично зобов'язальні рішення. Під інституційним механізмом Євросоюзу слід розуміти всю сукупність інститутів, органів та установ, які разом забезпечують реалізацію завдань ЄС і сприяють досягненню поставлених ним цілей.

Таким чином, можна зробити висновок, що інституційний механізм - це методологія впливу на формування інституцій, їх взаємозв'язків, забезпечення їх відповідного функціонування і трансформацій, координації сумісної діяльності на шляху досягнення цілей розвитку всієї системи.

Інституційний механізм має певні спільні риси з організацією влади в Україні. Проте модель організації влади у ЄС передбачає розподіл функцій між його інститутами і виключає концентрацію однієї з гілок влади в рамках одного інституту. Інститути ЄС наділені повноваженнями контролю за діяльністю один одного, що формує своєрідну систему стримувань та противаг.

Список використаних джерел

1. Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Режим доступу: http://supportforukraine.com/mediafiles/files/impl_report_ua.pdf.
2. Приходченко Л.Л. Політичний та інституційний механізми державного управління: узгодження інтересів [Електронний ресурс] / Л.Л. Приходченко // Актуальні проблеми державного управління. - 2010. - №2. - С. 17-25.
3. Решота О. Становлення внутрішнього ринку Європейського Союзу: передумови та особливості / О.Решота // Науковий вісник. Демократичне врядування. – 2012. - Випуск 9.
4. Ткачова О.К. Теоретичні основи інституційних механізмів державного управління митною справою / О.К. Ткачова // Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне наукове фахове видання. -№ 6. -2013.
5. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління / О.Федорчак // Науковий вісник «Демократичне врядування». – Випуск 1. – 2008.

Піроженко Наталія Вікторівна,

*доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
к.держ.упр., доцент*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Серед першочергових заходів Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020" передбачено проведення реформ з децентралізації і держуправління, дерегулювання і розвитку підприємництва, що обумовлено відсутністю наразі в Україні стійкої системи цивілізованих розвинених взаємин бізнесу і влади. Плани антикризових дій та посткризового відновлення економіки, запроваджені в багатьох країнах, передбачають розширення співробітництва між державою, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, що є можливим лише за умови сформованих відносин державно-приватного партнерства. Значне поширення принципів державно-приватного партнерства в світі пов'язане не лише з прагнення держави залучити фінансові ресурси приватного сектору до виконання суспільно значущих завдань соціально-економічного розвитку, а і з необхідністю використання складаних організаційних, управлінських та виробничих технологій.

В сучасних умовах української держави розвиток такого прогресивного механізму співробітництва між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства, як державно-приватне партнерство сприятиме виконанню поставлених завдань [3].

Умови сучасної соціально-політичної та економічної кризи в Україні, різко підвищили ступінь нестабільності ринкового середовища, загострили проблему надійності ринкової взаємодії суб'єктів бізнес-структур як між собою, так і з державою. Сьогодні Міжнародний валютний фонд (МВФ) прогнозує спад української економіки в поточному році на 6,5 відсотки, Світовий банк - на 7,5

відсотків, Європейський банк реконструкції та розвитку - на 9 відсотків [2]. Знецінення гривні, падіння виробництва, скорочення доходів держбюджету веде до припинення державного фінансування ряду довгострокових інвестиційних програм. Ці тенденції детермінують необхідність пошуку конструктивної моделі поведінки держави, що дозволяла б враховувати високий ступінь нестабільності зовнішнього середовища, знижувати витрати і підвищувати ефективність використання бюджетних коштів.

За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на кінець 2014 року на засадах державно-приватного партнерства реалізується 243 проекти (210 договорів концесії, 33 договори про спільну діяльність). [1] Отже, найпоширенішою формою співробітництва між державним та приватним секторами залишається концесія.

Зазначені проекти реалізуються в наступних сферах господарської діяльності:

За даними Департаменту інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства в Україні станом на кінець 2014 року на засадах державно-приватного партнерства реалізується 243 проекти (210 договорів концесії, 33 договори про спільну діяльність). Отже, найпоширенішою формою співробітництва між державним та приватним секторами залишається концесія.

Зазначені проекти реалізуються в наступних сферах господарської діяльності:

- оброблення відходів (116 проектів, що становлять 47,7% від укладених угод);
- збір, очищення та розподілення води (79 проектів, що становлять 32,5% від укладених угод);
- будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури (17 проектів, що становлять 7% від укладених угод);

- виробництво, транспортування і постачання тепла (7 проекти, що становлять 3% від укладених угод);

- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії (5 проектів, що становлять 2,1% від укладених угод);

- пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування (3 проекти, що становлять 1,2% від укладених угод);

- управління нерухомістю (2 проекти, що становлять 0,8% від укладених угод);

- туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт (1 проектів, що становлять 0,4% від укладених угод);

- забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем (1 проект, що становить 0,4% від укладених угод);

- інші (12 проектів, що становлять 4,9% від укладених угод).

Щодо об'єктів державної власності укладено 7 договорів концесії та 15 договорів про спільну діяльність, зокрема:

Міненерговугілля укладено 3 договори концесії терміном на 49 років, а саме:

- управління цілісним майновим комплексом ДП "Свердловантрацит" (до настання обставин непереборної сили виконувався в повному обсязі, з 13.04.2014 початок дії обставин форс-мажору (обставини непереборної сили), що засвідчено Сертифікатом Торгово-промислової палати України);

- управління цілісним майновим комплексом ДП "Ровенькиантрацит" (до настання обставин непереборної сили виконувався в повному обсязі, з 13.04.2014 початок дії обставин форс-мажору (обставини непереборної сили), що засвідчено Сертифікатом Торгово-промислової палати України);

- виробництво електричної та теплової енергії (цілісний майновий комплекс ДП "Теплоелектроцентраль-2 "Есхар").

Це дуже незначні цифри за масштабами України. Для прикладу, у Франції, країні де розвинута інфраструктура, нормальний стан шляхів, заощадлива

енергетика, діють програми соціального захисту тощо, на даний час - більше 20 000 проектів, що майже в 100 разів більше!

На думку українських експертів, основною причиною невеликої кількості проектів в Україні є недосконалість чинного українського законодавства [1], наявність протиріч між Законом про ДПП та іншими спеціальними законами й нормативно-правовими актами, які регулюють порядок укладання договорів в рамках ДПП в різних сферах економіки. Дійсно, Україна поки що не може похвалитися ідеально працюючим інститутом державно-приватного партнерства. У країні не склалася напрацьована практика реалізації ДПП проектів, відсутня єдина державна політика цій галузі, не існує адекватної законодавчої бази, все це підвищує ризики інвесторів і робить такі проекти дуже дорогими і ризикованими.

Наразі не вирішена центральна задача формування інституційної системи, що забезпечує ефективну взаємодію бізнесу, держави і структур громадянського суспільства. Це проявляється в комплексі проблем, що включають:

1. Неефективність діяльності держави як суб'єкта розвитку, що пов'язана як з організацією державної влади та державної служби, так і з фактичною відсутністю працюючих механізмів його діалогу про пріоритети розвитку з представниками бізнесу (особливо малого та середнього) і зі структурами громадянського суспільства.

2. Рентоорієнтована поведінка бізнесу, його орієнтація не на технологічні інновації, а на розподільну активність шляхом зрощування з владою.

3. Диференційоване ставлення представників органів влади до бізнесменів, засноване на персоніфікованій взаємодії та видачі преференцій окремим представникам бізнесу.

4. Високий рівень корупції, яка значною мірою є похідною від трьох вищевказаних проблем.

Таким чином наразі вкрай необхідним є продовження роботи щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення ДПП в наступних напрямках:

введення чіткого розмежування між проектами, які реалізуються в рамках ДПП, та проектами, які реалізуються в інших формах;

покращення регулювання відносин, які виникають у зв'язку із наданням у користування земельних ділянок для здійснення ДПП;

розширення сфери застосування конкурсних процедур для вибору приватних партнерів, що зменшить корупцію при виборі партнерів і укладенні договорів;

введення ефективних механізмів та форм державної підтримки реалізації проекту ДПП;

запровадження додаткових гарантій для приватного інвестора щодо відшкодування збитків, спричинених державними партнерами, щодо врегулювання відносин вразі затвердження тарифів на його товари (роботи, послуги) нижче економічно обґрунтованого рівня, щодо вирішення суперечок між сторонами ДПП, тощо.

Список використаної літератури:

1. Інформація щодо стану здійснення державно-приватного партнерства. Офіційний сайт Департаменту інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fc354c59-cb8f-4660-b7d5-1acdf35f0ab7&title=InformatsiiaSchodoStanuZdiisnenniaDerzhavnoprivatnogoPartnerstva>

2. Как остановить экономический спад на Украине? 01.12.2014, Deutsche Welle. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: Режим доступу:

<http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f42b4e27-a909-430f-b7e3-128d2a3702b1&title=KakOstanovitEkonomicheskiiSpadNaUkraine>

3. Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 14.08.2013 № 739-р // [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14>

МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ

Армія держави є гарантом стабільності не лише системи державного управління, але і суспільства в цілому, тому управління збройними силами значною мірою залежить від вектору напрямку державної політики. Одним з пріоритетних напрямів державної політики України на сучасному етапі її становлення як незалежної держави являється демократизація громадських стосунків. В процесі побудови громадянського суспільства і у зв'язку з наміром України інтегруватися в Євросоюз істотним чином зріс громадський інтерес до військового відомства, його діяльності і регулюючого цю діяльність законодавства.

Серйозні наукові дослідження у сфері оборонної політики України почали проводитися з січня 1997 р., коли була затверджена Державна програма будівництва і розвитку Збройних Сил України (ЗСУ) на період до 2005 р. Результати роботи органів законодавчої і виконавчої влади держави були оформлені у вигляді законодавчих актів, які регулюють як процеси оптимізації структури і чисельності Збройних Сил України, так і процеси удосконалення системи управління військовою сферою [2, с.610]. Проте, незважаючи на прогресивні тенденції, військові реформи проходять повільно. В першу чергу, це обумовлено наступними причинами: орієнтацією державної політики у сфері оборони переважно на локальні перетворення, недостатністю системного бачення усіх процесів військового реформування; відсутністю науково обгрунтованої концептуальної бази реформ і, як наслідок, недостатнім рівнем розробок методів регулювання питань військово-управлінської діяльності (для досягнення нових цілей іноді застосовуються старі командно-адміністративні механізми); мало

ефективним застосуванням "інструментів" менеджменту в управлінні військовою сферою [1].

Ситуація також ускладнюється і тим, що армія - одна з найбільш консервативних сфер життя суспільства, яке традиційно сприймається як жорстко ієрархічна система. Тому її роль в демократичному суспільстві досі однозначно не визначена. Виходячи з політичної суті армії, виділяють наступні її особливості:

1. Армія завжди була і залишається державною організацією, найважливішим знаряддям політичної влади, її будівництво і діяльність є реалізація чітко певних і оформлених політичних рішень.

2. Армія - елемент політичної надбудови суспільства, тому вона є інструментом в руках панівних класів, шарів і груп при проведенні ними своєї політики насильницькими засобами.

3. Армія є об'єктом, за який йде боротьба класів, партій, соціальних груп.

4. Армія завжди знаходилася і знаходиться в центрі політичних процесів внаслідок того, що вона є найбільш мобільною, організованою, дисциплінованою і, найголовніше, "озброєним" інститутом держави.

5. Армія є гарантом стабільності політичного режиму, що сформувався.

6. Армія - один з самих політично інертних інститутів держави. Більшість державних структур ліквідовуються, самораспускаються, йдуть у відставку. Збройні сили, як правило, зазнають незначне реформування в процесі зміни політичних угруповань, що приходять до влади.

Таким чином, підхід до армії держави як політичному інституту розкриває наступні її основні властивості: гарант стабільності, інертність, засіб насильства. Аналіз існуючих наукових розробок у сфері державного управління Збройними Силами України показав, що вони підрозділяються таким чином:

- наукові роботи, в яких розглядаються питання військово-адміністративного права, і спостерігається концентрація на рішенні локальних завдань, пов'язаних з дослідженням окремих напрямів чинного законодавства у сфері оборони;
- роботи по аналізу військової реформи в Україні, які поляризуються таким чином: ті, що носять дескриптивний характер і не завжди представляють обґрунтування конкретних напрямів реформ, і роботи критичного характеру, в яких аргументується нереалістичність реалізації реформ;
- наукові дослідження, в яких розглядається соціальний аспект демократизації шляхом зіставлення напрямів реформ в підсистемах "суспільство - армія", "армія - військовий колектив", "військовий колектив - особа" і які дозволяють побачити закономірності управління збройними силами.

Проте в цих роботах слабе віддзеркалення знаходять "інструменти" теорії менеджменту. Переважаюча частина наявного матеріалу про армію присвячена історичним і технічним аспектам, тому він може розглядатися тільки як допоміжний.

Проте, для організації процесу переходу держави до демократичного суспільства і професійної армії потрібна наукова база, яка є інтеграцією спеціальних знань у військовій сфері і методології менеджменту, враховує узагальнені результати світового досвіду і національні особливості країни.

Система державного управління України у військовій сфері функціонує за принципом механістичної бюрократії, для якої характерна стандартизація процесів і наявність ключової ролі інфраструктур, що знижує міру її адаптації до зовнішнього середовища [3, с.51].

Таким чином, для підвищення ефективності структури державного управління Збройними Силами України потрібна трансформація механістичної структури, для якої характерна централізація цілей і засобів, в організмическую, припускаючу централізацію цілей і децентралізацію

засобів їх досягнення у рамках оперативних завдань. Враховуючи закономірності функціонування системи державного управління військовою сферою, особливості структури і функцій органів управління в системі, інструментарій реформування з метою підвищення ефективності діяльності органів управління, історичних передумов демократизації Збройних Сил України, потрібне формування адекватною цільовому стану суспільства, системи державного управління у військовій сфері на основі методичних підходів теорії менеджменту, а також з урахуванням необхідних напрацювань адаптації сучасних Збройних Сил України до нових вимог системи міжнародної безпеки.

Список використаних джерел

1. Ремарчук В.Н. Межнациональные конфликты и армия: некоторые последствия политического воздействия.- <http://www.mos.ru/~boris/analit.htm>
2. Слуговін В.І. Трансформація військового управління в умовах демократичних реформ:[За матеріалами Всеукраїнської наукової конференції “Проблеми управління регіональним економічним і соціальним розвитком” (м.Рівне, 22-23 травня 2009 р.)] // Вісник державного університету водного господарства та природокористування. - 2009. – Вип. №1(20). – С.607-612.
3. Требін М.П. Армія у політичному просторі демократії // Сучасність. –2011. - №6. –С.49-54.

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна,
*науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з управління у сфері цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СКЛАДОВІ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Економічна безпека – категорія «оптимального співвідношення», яка навіть у розвинутих країнах світу з усталеним політичними режимами характеризується певною відносністю, адже несприятливі дії, їхня можливість та загрози існують повсякчас. Проте особливої актуальності набувають питання економічної безпеки в тих державах, що перебувають у стані трансформаційної кризи, яка полягає в загостренні суперечностей, утворюючих кризові ситуації. Характер, масштаб і тривалість розвитку кризи можуть поставити під загрозу саме існування соціально-економічної системи країни, тому одним з першочергових завдань стає забезпечення її системи безпеки. Ця система не існує сама по собі, а пов'язана із економічною безпекою як окремого громадянина, так і міжнародною економічною безпекою. Зрозуміло, що безпека людини – складова безпеки держави, яка є частиною міжнародної безпеки. У контексті інтеграції можемо зазначити, що держава повинна дбати про забезпечення економічної безпеки громадян, власної та спільної, тобто того тоаритсва, з яким вона інтегрується.

У забезпеченні економічної безпеки мають бути зацікавлені не тільки громадяни як енерго-біологічні системи, а й приватний сектор як суспільно-організаційні системи середнього рівня складності державного управління. Однак інтереси суб'єктів, покликаних забезпечувати економічну безпеку, різняться між собою, а саме:

- за ступенем соціального значення (важливі, другорядні й неважливі);
- за строком дії (коротко-, середньо- і довгострокові);

– за спрямованістю (орієнтовані на виживання, прогресивний розвиток, на певне лідерство, підтримку іміджу тощо).

Зважаючи на вказану класифікацію, до основних економічних інтересів України можуть належати такі:

- 1) забезпечення її економічного суверенітету;
- 2) побудова адекватного механізму державного регулювання економіки;
- 3) поліпшення добробуту населення;
- 4) розвиток міжнародних економічних відносин.

Варто зазначити, що економічний суверенітет держави є головним складником державного суверенітету, в основі якого знаходиться власність і спрямованість держави до впровадження високотехнологічного способу виробництва. Разом із тим, економічний суверенітет стає стимулом (посилом) для стабільності й усталеності економіки, можливості ґрунтовного, а головне регулярного державного контролю за раціональним використанням національних ресурсів, досягнення рівня виробництва й якості продукції, за яких забезпечується конкурентоспроможність, а також для саморозвитку й прогресу, створення сприятливого клімату для інвестицій та інновацій. Власне кажучи, економічний суверенітет – необхідна умова стабільності та самозбереження національної економіки України. Відтак, система економічної безпеки держави може відзначатися порогом чутливості, вразливості, розпаду та станом спокою, що є своєрідними ступенями безпеки системи.

До речі, до об'єктів економічної безпеки держави науковці відносять різні сфери, галузі, сектори. Так, учений О. Мельниченко пропонує перелік складових економічної безпеки для кожного з секторів національної економіки:

- 1) реальний сектор – безпека менеджменту та кадрів; виробнича безпека; екологічна безпека; збутова безпека; зовнішньоторговельна безпека; інвестиційна безпека; інноваційна безпека; приватизаційна безпека; ресурсно-сировинна безпека; техніко-технологічна безпека; техногенна безпека;

2) соціальний сектор – безпека культури; безпека ринку праці; безпека правопорядку; демографічна безпека; політико-правова безпека; продовольча безпека; соціальна безпека;

3) фінансовий сектор – зовнішньоекономічна безпека; інформаційна безпека; макроекономічна безпека; фінансова безпека [1, с. 1231].

Крім того, автор виокремлює такі види економічної безпеки:

– за масштабом: глобальна; територіальна; галузева; локальна;

– за рівнем: світової економіки, галузі, бізнесу, підприємства (суб'єкта господарювання); держави, регіону, населеного пункту; людства, сім'ї, особистості;

– за специфікою загроз: внутрішні, зовнішні; постійні, періодичні, тимчасові; наявні, ймовірні; першочергові, другорядні; катастрофічні, критичні; суттєві, несуттєві [там само].

Ми поділяємо думку О. Мамалуя, Г. Дарнопиха та ін., що об'єктом економічної безпеки є те, що безпосередньо потребує захисту і на що спрямовані дестабілізуючі фактори [2]. Тому проблема економічної безпеки має як власний об'єкт (економічну систему України), так і об'єкти на перетині з іншими можливими сферами (військовою, громадською, екологічною, інформаційною, соціальною, техногенною, криміногенною та ін.). При цьому слід розрізняти загрози та їхні джерела економічної безпеки держави, прикладом перших (загроз) можуть бути акції, події, явища або формалізована сукупність факторів, які місять небезпеку та спрямовані на об'єкт. Джерела загроз представляють собою локалізовані (у часі та просторі) небезпеки, об'єктивного чи суб'єктивного характеру.

Звісно, економічна безпека держави має внутрішню матеріально-речову базу. Вона полягає в достатньому рівні розвитку продуктивних сил, здатному забезпечити істотно важливу частку натуральних і вартісних елементів розширеного відтворення ВВП. Підґрунтя економічної безпеки становлять також внутрішні соціально-політичні процеси, які вимагають достатньо високого рівня суспільної злагоди відносно довгострокових національних

цілей, що дозволяють розробити та прийняти державну стратегію соціального й економічного розвитку.

На жаль, у сфері економічної безпеки України мають місце деструктивні процеси, конфлікти, наслідками яких є унеможливлення появи цивілізованих ринкових відносин, суперечності в управлінні економікою (ринковому та державному), неузгодженість між поставленими цілями економічних реформ і методами їх досягнення, неспроможність і слабкість держави вирішити означені проблеми, відставання правової бази в питаннях урегулювання постійно виникаючих нових економічних відносин тощо. З огляду на це робота за наслідками повинна торкатися підвалин джерел виникнення загроз; системність усієї сукупності загроз потребує комплексного підходу до розв'язання питань забезпечення економічної безпеки держави.

Підсумовуючи, зауважимо, що аналіз економічної безпеки держави в найважливіших сферах (соціальной, а також ресурсного, виробничого та науково-технічного потенціалу) дозволяє стверджувати, що найбільшу небезпеку для України становлять внутрішні загрози, особливе місце серед яких посідає корупція, бюрократія, тіньова економіка, інформаційний вакуум тощо. Для протидії вказаним загрозам за сучасних умов потрібне застосування нових наукових підходів щодо обґрунтування державної стратегії та концепції економічної безпеки держави. Допомогти в їх розробці може дослідження та аргументоване використання зарубіжного досвіду, зокрема напрацювань такої науки, як *economic security of state*, що охоплює три базові елементи – інтереси, загрози й захист.

Список використаних джерел:

3. Мельниченко О. А. Економічна безпека як складова національної безпеки / О. А. Мельниченко // Молодий вчений, 2015. – № 2 (17). – Ч. 6. – С. 1230–1233.

4. Основи економічної теорії : підруч. / О. О. Мамалуй, О. А. Гриценко, Г. Ю. Дарнопих та ін. ; За заг. ред. О. О. Мамалуя. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 480 с.

EUROPEAN ECONOMIC INTEGRATION: ANDORRA AND SAN MARINO

Not all the countries can become a Member State of the EU. And not all of the countries the EU actually would like to see as a part of itself. But this definitely does not mean that there should not be cooperation between them.

As for today only three countries have signed agreements with the EU on establishment of the customs unions between them and the Community. Andorra, San Marino and Turkey are just three unique examples of the countries that while not being a part of the European Union Customs Union can be in the customs unions with the EU and through newly created unions get an access to internal European market.

All three countries-exceptions have many provisions and requirements from the EU side in common regarding the customs unions. But there are some differences in provisions. For example, only customs union between the EU and San Marino allows imports and exports of agricultural products. The other two countries (Turkey and Andorra) still should fulfill some requirements or harmonize some legislation in case of Turkey to be able to “fully” become a part of the customs union.

These three countries have totally different history in the past, different way of national governing and represent different levels of development. So the analysis of the uniqueness of experience of these countries can help to understand why this cooperation is possible, what benefits both parties have, which opportunities it creates, what are the threats that occur, and whether these threats overlap newly created opportunities.

Article 8 of the Treaty on European Union says that the Union “shall develop a special relationship with neighboring countries, aiming to establish an area of prosperity and good neighborliness, founded on the values of the Union and characterized by close and peaceful relations based on cooperation”. And according

to paragraph 2, for these purposes the EU may conclude specific agreements with the countries concerned (1).

Andorra and San Marino are small independent states which established customs unions with the EU. The key areas for these countries are financial services and tourism.

San Marino is one of the smallest countries in the world and it is surrounded by Italy. It is considered to be the oldest surviving republic. The EU and San Marino signed the Co-operation and Customs Union Agreement in 2002. The customs union between the EU and San Marino covers most of the goods, including agricultural products.

The purpose of the establishment of the CU between those two is to promote comprehensive cooperation that will contribute to the social and economic development (2). So both Parties agreed to refrain from introducing new customs duties on trade.

After the entry into force of this Agreement, all the imports from the Republic of San Marino have become free from customs duties. But there are two exceptions – the Kingdom of Spain and the Portuguese Republic. These two countries apply the same customs duties in respect of San Marino, as they do for the rest of the Community (2)

In respect of the third countries provisions are mostly the same:

- Application of CET;
- Adaptation of the common commercial policy of the EUCU;
- Common regulations on veterinary, plant health and quality;
- Common regulations on trade in agricultural products (2).

Nevertheless, San Marino is still allowed any kind of restrictions on imports or exports of goods that are not in line with public morality, public policy or public security, which can harm society, animals or plants etc. the safety of society has always been the main priority for the EU.

The provision regarding taxes is logical – no discrimination should be for similar products of the other Party (using both direct and indirect taxation). And a topic of taxation is very interesting when it is going about San Marino.

San Marino has always been treated as a tax haven. Traditionally large inflows from non-residents were attracted in the country. Maybe it was a good choice of strategy of development for such small country. But after crisis in 2008-2009 it was decided to make banking system of San Marino more transparent. And that's when the problems begin. Such decision led to a huge outflow of money from the country. The situation still keeps being unstable.

The cooperation with the EU should bring mutual benefits. In order to be able to do that, both Parties chose some priority areas on which this cooperation based on the Agreement should focus.

It was chosen to promote the growth and diversification of industrial and services sectors of San Marino. The activities should be focused on enterprises of small and medium sizes in these sectors. Only well developed enterprises of such level can become a strong basis for the whole economy of the country. Tourism is being paid particular attention and exchange of experts on tourism is organized within this CU with additional trainings, and exchanges of information (2).

As expected, special attention in the Agreement was paid also to environmental protection. The matters of air and water pollution, deforestation, greenhouse effect and others are being pressing problem nowadays (2). In order to be able at least to make development of this process of destruction slower, cooperation between all the countries, all the unions is a need. All people should work together.

Andorra is one more tiny country in Europe. The source of its prosperity is in tourism which represents around 80% of country's GDP.

Andorra is also considered to be a country that enjoys its partial tax-haven status. And both countries San Marino and Andorra use euro as their domestic currencies.

The Customs Union between the European Union and Andorra was established in 1990 in the form of an exchange of letters between the European Economic Community and the Principality of Andorra (3).

If this Agreement to compare with the one that was signed twelve years later with San Marino, than most of the provisions look the same.

All the provisions regarding common external tariff in respect of countries that are not members of the Currency Union are the same. Also Andorra should apply common commercial policy.

Of course, there should not be discrimination of manufacturers that represent the other Party in the market of the first one. And also no discrimination should be observed regarding nationals of the other Party since they can move from one country to another within the Customs Union for living, working or starting their business. These are the freedoms that are given for both San Marino and Andorra.

The customs union between the EU and Andorra covers all the industrial goods but there is one feature concerning agricultural goods that is specific and interesting. For San Marino there are no refrains at all for imports and exports of agricultural products. Everything is agreed and they just should fulfill the requirements of the EU that are precisely defined.

In case of Andorra it is agreed upon that there are no customs duties applied on exports of agricultural products from Andorra to the EU, but Andorra has its right to apply different kinds of customs on imports of agricultural products from the EU.

After integration with the EU which resulted in the establishment of the customs union, international policies of Andorra and San Marino lost their independence. These countries are not allowed anymore to take part in decision-making in Brussels. So they should adopt and go in line with the European policy.

If integration with the EU is the main desire for the citizens of these countries and the European Union does not have anything against deeper integration and sees more opportunities than threats in it, then it should be the right choice. Well-organized customs unions between Andorra and San Marino are their first big steps towards this integration. And for the EU it is important and necessary as well, since

only by adaptation of its strategy to continuing changes in the environment the proper actions can be taken.

Bibliography

1. *The Lisbon Treaty 2008-2013*. Available from: <<http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-european-union-and-comments/title-1-common-provisions/6-article-8.html>>. [30 May 2014]
2. Agreement on Cooperation and Customs Union between the European Economic Community and the Republic of San Marino. *L84/43*.
3. Council Decision of 26 November 1990 on the conclusion of the agreement in the form of an exchange of letters between the European Economic Community and the principality of Andorra. *90/680/EEC*.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Актуальність проблеми. Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування є одним з пріоритетних напрямів сучасної державної політики. Сучасне управління державою забезпечується не тільки використанням новітніх управлінських технологій, але й активним запровадженням до діяльності органів влади інформаційно-комунікаційних технологій.

Актуальність теми визначається важливістю використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесах розроблення, прийняття та впровадження рішень місцевими органами виконавчої влади.

Аналіз останніх досліджень.. Вагомий внесок у вивченні й дослідженні використання інформаційно-комунікаційних технологій зробили такі науковці, як В. Габрінець, В. Дрешпак, І. Ібрагімова, А. Костирєв, О. Мех, Г. Почепцов, С. Чукут та ін..

Основний матеріал. Для успішного та результативного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність місцевих органів виконавчої влади необхідна відповідна державна політика, спрямована на створення умов для виробництва, збереження, поширення та комплексного використання всіх видів державних інформаційних ресурсів, вільного доступу до них громадян та організацій всіх форм власності. Наявність розвиненої інформаційної інфраструктури є показником рівня державної інформаційної політики.

В Україні з кожним роком використання Інтернет ресурсів стрімко зростає. Органи влади всіх рівнів і громадськість усвідомлюють, що використання мережі Інтернет – це вчасна передача інформації, оперативне реагування на запити громадян, доступність до інформації. Інтернет значно спрощує і прискорює процес зворотного зв'язку, тобто громадяни можуть звернутися до органу влади за допомогою електронної пошти або безпосередньо.

На сьогоднішній день більшість органів влади, проводячи консультації із громадськістю із соціально значущих питань, усе частіше використовують Інтернет-ресурси, зокрема власні веб-сайти. Діюче законодавство передбачає обов'язковість використання інформаційно-комунікаційних технологій у двох напрямках: оприлюднення інформації про діяльність органів влади; здійснення комунікацій з громадянами.

До переваг використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності місцевих органах виконавчої влади можна віднести:

- для громадян – отримання доступу до інформації, одержування послуги, наданої органами влади через мережу Інтернет;
- для органів влади – отримання доступу до інформації, оперативний збір та обмін нею; систематизування й опрацювання фахової інформації; використання найбільш ефективної технології підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів; покращення відносини з клієнтами й залучення всіх громадян до процесу прийняття рішень.

Офіційні Інтернет-ресурси місцевих органів виконавчої влади – це не тільки механізм інформування населення, забезпечення відкритості управлінського процесу, але й один з базових елементів запровадження електронного урядування, завдяки чому система отримання громадянами адміністративних послуг стає більш доступною та легкою.

Оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом впровадження та використання сучасних

інформаційно-комунікаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються в державі [2].

Важливість застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій не зменшує роль, так званих, традиційних засобів передачі інформації у процесі висвітлення економічних реформ, актуальних подій державного, регіонального і місцевого значення. Це друковані засоби масової інформації, аналогове телебачення, ефірне радіо, яким досі користується широке коло громадян.

Метою впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в діяльність місцевих органів виконавчої влади є підвищення ефективності внутрішньо-управлінської діяльності та створення об'єднаної системи взаємодії місцевих органів влади з громадою у процесі підготовки, затвердження і виконання рішень.

Інформаційно-комунікаційна робота місцевих органів виконавчої влади повинна проводитися постійно та системно для того, щоб продемонструвати свою відкритість, налагодити діалог з громадою, забезпечити зворотній зв'язок, і, найголовніше, залучити громадян до втілення у життя необхідних реформ, заручитися підтримкою суспільства.

Висновок. Активне використання інформаційно-комунікативних технологій у діяльності місцевих органах виконавчої влади, з одного боку, підвищить рівень обізнаності населення про події регіонального значення, знизить рівень недовіри до нововведень, а з іншого – дозволить громадськості висловлювати пропозиції та зауваження, здійснювати моніторинг реформ і, що найголовніше, долучатися до їх реалізації.

Література:

1. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади [Електроний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 04 січ. 2002 р. № 3 // Режим доступу :<http://>

www.kmu.gov.ua. 2. Сендзюк М.А. Інформаційні системи в державному управлінні: / Мирон Ананійович Сендзюк – К.: КНЕУ, 2004. – 339 с. 3. Соснін О.В. Державна інформаційна політика і національні інформаційні ресурси / О.В. Соснін. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2002. – Режим доступу http://www.niss.gov.ua/book /D_p2.htm. 4. Терещенко Д.А. Роль інформаційно-комунікативного забезпечення потреб споживачів у процесі надання управлінських послуг на рівні місцевих органів влади [Електронний ресурс] / Д.А. Терещенко // Державне будівництво. – 2007. - № 1. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-1/doc/2/20.pdf>.

Смолінська Софія Дмитрівна,

к.е.н., доцент

Львівська державна фінансова академія

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Розвиток пореформеного аграрного землекористування потрібно поєднувати з державним регулюванням земельних відносин для впорядкування ринку земель сільськогосподарського призначення, зміцнення дисципліни його учасників, підтримання довіри до його функціонування. При цьому головним завданням такого регулювання є першочергове забезпечення загальнодержавних інтересів і гарантій та безпеки щодо раціонального й ефективного використання земельних ресурсів України.

Державне регулювання можна трактувати як системну, цілеспрямовану, визначену основними завданнями політики земельних відносин діяльність уряду з їх врегулювання за допомогою комплексу правових, економічних, організаційних, контрольних методів і засобів [1]. Таке регулювання передусім не повинно допускати спекуляції землею, попереджувати надмірне подрібнення ділянок, сприяти підвищенню ефективності використання земельних ресурсів.

У всіх країнах із ринковою економікою високий рівень індустріального розвитку сільського господарства досягнутий переважно завдяки активній участі держави у забезпеченні його нормативно-правової та фінансової стабільності. Із світової практики відомо, що держава не повинна стримувати розвиток земельного обігу, незалежно від того, чи це купівля–продаж, чи оренда землі, чи інші операції з нею. Роль держави полягає у наданні інституційної і технічної підтримки функціонуванню земельного ринку в аграрній сфері. Найважливішою функцією держави є правові гарантії або наявність механізму примушування до виконання договірних зобов'язань [2].

Багатоаспектність механізму державного регулювання земельних відносин можна зрозуміти, розглянувши його структурні елементи. Найвагомим

елементом державного регулювання, в першу чергу, є правовий аспект, який передбачає формування нормативно-правових актів з питань земельної політики, складання та видачу правостановлюючих документів на землю, а також притягнення до відповідальності за недотримання приписів, встановлених державою.

Поряд з правовим регулюванням необхідно впливати на розвиток земельних відносин з організаційно-економічної позиції, що держава повинна здійснювати за допомогою таких важелів, як економічно обґрунтоване оподаткування землі сільськогосподарських товаровиробників, пільгове кредитування їх діяльності під заставу земельних угідь, забезпечення прозорого механізму формування ринкової ціни на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, надання субсидій, дотацій селянам у процесі їх виробничої діяльності та формування інфраструктури ринку сільськогосподарських земель.

Важливим елементом регулювання земельних відносин в аграрній сфері також є адміністративно-управлінські дії держави, які виявляються у зборі та обробці інформації про стан земель сільськогосподарського призначення, вилучення непродуктивних земель з обороту, проведенні оцінки земель, реєстрації прав власників на земельні ділянки, впровадженні загальнодержавних і регіональних програм розвитку земельних відносин на селі тощо.

Варто згадати і соціальний, або суспільно-організаційний, аспект державного регулювання земельних відносин, який проявляється у сприянні підприємництву на основі отриманих громадянами земельних ділянок сільськогосподарського призначення, створенні інспекцій державного контролю за охороною та використанням сільськогосподарських угідь, інформаційному забезпеченні селян щодо впорядкування земельних відносин, забезпеченні інтересів селян у сфері реалізації земельної політики.

Крім того, слід наголосити на важливій ролі держави у сфері наукового забезпечення формування ринку землі, що полягає у розробці науково

обґрунтованих рекомендацій щодо ведення землеробства, екологізації господарювання на сільськогосподарських землях і впровадженні наукових розробок у виробництво сільськогосподарської продукції.

На основі аналізу розвитку ринкових земельних відносин у різних країнах світу можна стверджувати, що спільною рисою формування та функціонування ринку землі у них є саме державне регулювання відносин, які виникають між суб'єктами здійснення ринкових операцій із землею. Слід зауважити, що процес формування ринку сільськогосподарських земель в кожній країні є власним і своєрідним, тобто нема загального стандарту, за яким усі без винятку країни побудували б модель використання землі та становлення ринкових земельних відносин. Україна також повинна формувати свою власну модель розвитку ринку землі, зокрема сільськогосподарського призначення, враховуючи особливості розвитку національної економіки. З метою забезпечення сприятливих умов для раціонального використання сільськогосподарських земель в умовах функціонування земельного ринку в державі повинен функціонувати цілий комплекс органів влади та управління, комерційних структур тощо, які б забезпечували ефективне здійснення ринкових операцій із земельними ділянками сільськогосподарського призначення.

Список використаних джерел

1. Гарасим П.М. Ринок земель сільськогосподарського призначення : перспективи розвитку : [монографія] / П.М. Гарасим, О.Д. Гнаткович, С.Д. Смолінська. – Львів, 2008. – 184с.
2. Черевко Г. В. Державне регулювання економіки в АПК [Текст]: навч. посіб. / Г. В. Черевко. – К. : Знання, 2006. – 339 с.

Синявская Наталья Владимировна

*Государственное учреждение «Главное управление
потребительского рынка Мингорисполкома»
начальник юридического отдела
Республика Беларусь*

СОЗДАНИЕ КОММУНАЛЬНОЙ ТОРГОВОЙ СЕТИ КАК МЕХАНИЗМ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.

В Республике Беларусь отмечается заметный рост розничных торговых сетей, вызывающий бурные дискуссии как в бизнес-сообществе, так и среди потребителей.

При этом в г. Минске частные торговые сети занимают около 37% в товарообороте и насчитывают более 20 организаций. В розничном товарообороте г. Минска доля отдельных частных компаний составляет от 2% до 4%. Дальнейшее развитие инфраструктуры с частным капиталом способствует захвату внутреннего потребительского рынка крупными торговыми сетями и поглощению ими менее крупных торговых объектов государственной формы собственности. Крупные торговые сети обладают эффектом масштаба и получают большие возможности ценового давления на поставщиков, что позволяет им закупать товары по более низким ценам и иметь конкурентные ценовые преимущества. Этот фактор особенно очевиден в средних и мелких городах, где товарооборот невелик и местные розничные магазины не могут предложить уровень цен сопоставимый с крупными сетевыми организациями. Во-вторых, централизация управления всей коммерческой деятельностью и наём более квалифицированных специалистов позволяет избежать многих недостатков, характерных для средних и мелких организаций. И, наконец, с увеличением масштаба торгового бизнеса происходит снижение уровня издержек обращения, экономия на издержках по рекламе и стимулированию сбыта. Все эти факторы способствуют повышению

конкурентоспособности крупных торговых сетей и вытеснению мелкого и среднего бизнеса за счет ценовой конкуренции.

Следствием указанных процессов может стать сокращение реализации отечественных товаров, возможность ценового сговора, упразднение магазинов «шаговой» доступности и другие негативные моменты.

Государственная торговля г. Минска представлена 25 магазинами. Данные магазины являются небольшими торговыми объектами «шаговой» доступности, *расположенными в жилой застройке всех административных районов столицы. Естественно, что эффективно конкурировать с крупными сетевыми магазинами эти магазины не в состоянии.* С целью поддержания конкурентоспособности государственной торговли, увеличения объемов продаж отечественных товаров с идеей создания коммунальной торговой сети под единым брендом 17 ноября 2014 года выступил мэр города Минска Андрей Шорец. Коммунальная торговая сеть за счет предоставления низких цен будет способствовать снижению стоимости продукции в крупных сетевых магазинах. Таким образом, будет предложен качественный разнообразный ассортимент по приемлемым ценам. "Это будет как противовес крупным торговым сетям, которые также будут смотреть на эти цены, чтобы не было сговора", - добавил председатель Мингорисполкома. 8 декабря 2014 года идею создания сети поддержал и Президент Республики Беларусь Александр Лукашенко.

Предполагается, что создание государственной торговой сети позволит:

- обеспечить продовольственную безопасность и увеличить долю отечественных товаров в товарообороте г. Минска;

- получить скидки от товаропроизводителей и оптового звена, которые позволят снизить цены на товары до 15% и обеспечит рост товарооборота свыше 30%. Поступления в бюджет за счет увеличения товарооборота возрастут на 76 млрд. бел. рублей в год;

- сократить численность административно-управленческого персонала и получить экономию издержек обращения на 2 процентных пункта, обеспечив рост рентабельности до средней по отрасли;

- повысить оперативность управления организаций и эффективность использования коммунальной собственности, увеличить производительность труда на 1 работника на 30%.

На сегодняшний день предполагается, что коммунальная торговая сеть будет создана на базе более 40 магазинов. На первом этапе коммунальная торговая сеть объединит 25 коммунальных магазинов, которые оформят в едином стиле. Предполагается, что в дальнейшем сеть расширится за счет открытия новых торговых точек. Процесс поставок и эффективную работу с производителями обеспечит единое оптовое звено, на имеющихся складских помещениях планируется открыть цех по производству мясных полуфабрикатов. Это позволит сократить затраты на товароснабжение, рассчитывать на скидки от производителей. За счет чего и планируется снижать цены.

В соответствии этим решением Мингорисполкома №3358 от 29.12.2014 «О реорганизации и передаче имущества» определено создание государственной торговой сети на базе действующего коммунального торгового предприятия УП «Радзивилловский» осуществить в двух направлениях:

1. присоединение четырех коммунальных организаций (юридических лиц) к УП «Радзивилловский» путем реорганизации;
2. передача 19 торговых объектов из хозяйственного ведения одних коммунальных организаций (без прекращения деятельности данных организаций как юридических лиц) в хозяйственное ведение УП «Радзивилловский».

Основными поставщиками реализуемых через государственную торговую сеть будут предприятия-изготовители г. Минска. При закупке больших партий товаров указанные поставщики могут предоставлять максимальную скидку 15% от цены производителя. Объединение государственных магазинов в единую торговую сеть позволит получить преимущества за счет централизации товароснабжения, больших объемов закупок, единой ценовой и кадровой

политики. Кроме того создание государственной торговой сети за счет предполагаемого взаимодействия с предприятиями – изготовителями г. Минска позволит обеспечить гарантированную реализацию производимых ими товаров на потребительском рынке г. Минска.

Список использованных источников:

1. Еремич Н. Государственная торговая сеть объединит десятки столичных магазинов под единым брендом «Радзивилловский» [Электронный ресурс] / Н. Еремич. – Электрон. дан. – Информационный городской портал «Агентство Минск-новости» - Режим доступа: <http://minsknews.by/blog/2015/03/05/gosudarstvennaya-torgovaya-set-obedinit-desyatki-stolichnyih-magazinov-pod-edinyim-brendom-radzivillovskiy/>
2. Платонов В. Н. Организация торговли: учеб. Пособие / В. Н. Платонов. – Минск: БГЭУ, 2002. – 287 с.
3. Лукашенко поддержал идею создания новой торговой сети и наказал ускорить работу с инвесторами [Электронный ресурс] – Электрон. дан. – Белорусское телеграфное агентство «БелТА» - Режим доступа: <http://news.tut.by/society/427022.html>

Соколік Лариса Олексіївна,

*здобувач кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ

Наразі одним із п'яти першочергових антикризових заходів Президент України визначив зменшення соціальних витрат бюджетних організацій та активізацію соціальної відповідальності бізнесу перед суспільством, навколишнім середовищем, громадою, що є більш загальновизнаним як поняття соціальної відповідальності (далі - СВ) [1].

Сутність СВ (йдеться про власників капіталу та уповноважені ними органи, фізичних осіб-роботодавців) полягає, насамперед, у відносинах із персоналом підприємства, організації, установи шляхом дотримання трудових і соціально-економічних прав працівників та врахування їхніх інтересів, встановлення додаткових соціальних пільг та гарантій, зокрема включаючи окремі бонуси і для членів сімей працівників, у формуванні соціально прийнятних цін на продукцію та послуги, що надаються населенню, а не тільки у тому, яку разову благодійну допомогу надано територіальній громаді, соціальній установі чи окремій фізичній особі, що нерідко супроводжується гучним піаром у ЗМІ.

В умовах світової глобалізації, а сьогодні й економічної кризи, конкуренція у бізнес-середовищі загострюється, тому для утримання місця на ринку збуту все більша частка виробників усього світу вимушена шукати шляхи, які забезпечують довготривале лояльне ставлення з боку клієнтів, співробітників, інших зацікавлених сторін суспільства. По суті - це основний двигун для переорієнтування прибутково орієнтованого бізнесу на соціально відповідальний.

Дослідження Світового банку показало, що основним джерелом зростання ВВП у розвинених країнах є людський капітал, на його частку припадає 62,0% приросту ВВП, тоді як виробничі фонди дають 16,0-18,0% приросту, а природні

ресурси - 20,0-22,0%. Тому інвестиції у людський розвиток мають розглядатися вітчизняним бізнесом та державою як важливий чинник економічного піднесення, підвищення конкурентоспроможності підприємств і водночас як засіб гуманізації відносин між працею та капіталом, що в свою чергу сприятиме стабільності суспільства [2].

Масштаби соціальної активності можуть істотно зрости, якщо держава буде її заохочувати та стимулювати шляхом формування сприятливого соціально безпечного середовища для діяльності підприємців. Причому, це середовище утворюється не самою державою, а через посередництво інститутів громадянського суспільства, наприклад, бізнес-асоціацій, ЗМІ, громадських благодійних організацій, наукових установ тощо.

У світі існує декілька моделей СВ, кожна з яких відтворює суспільно-економічний уклад тієї чи іншої країни. У теперішній час СВ в Україні перебуває у стадії розвитку, тому міжнародний досвід слід широко вивчати та впроваджувати з урахуванням національної специфіки. За джерелами регулювання, практикою український варіант СВ є сумішшю британської моделі (добровільне ініціювання) та континентальної схеми (бажання підприємств отримати від держави чіткі законодавчі рамки СВ). В Україні СВ продовжує орієнтуватися на ближче коло стейкхолдерів - держава, власники та персонал. Більш широке коло зацікавлених сторін - місцева громада, постачальники та інші, поки що, так і не є системною ознакою. Сьогодні СВ в Україні - це добровільний внесок приватного сектора у громадський розвиток через благодійність та механізм соціальних інвестицій. У сфері соціальних інвестицій в Україні помітні проблеми, пов'язані з інституціональною недосконалістю: держава формує недостатньо ефективні правові та соціальні інститути, а бізнес-структури вимушені нейтралізувати «помилки» держави, здійснюючи, в окремих випадках, суттєві соціальні інвестиції і тим самим підмінюючи державу у соціальній сфері. Зважаючи на слабкість вітчизняного бізнесу, який не встиг зайняти свою нішу серед зарубіжних країн, подібна лінія розвитку погіршує конкурентоспроможність країни на зовнішніх ринках. З

іншого боку, інституціональна недосконалість виявляється ще і в тому, що бізнес, у свою чергу, не завжди чітко виконує встановлені законом соціальні та податкові зобов'язання. Серед фактичних стимулів розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні перше місце посідає необхідність налагодження відносин із владою, від якої залежить у значній мірі майбутнє бізнесу.

Із міжнародного досвіду очевидно, що соціальна активність національного бізнесу може істотно зрости, якщо держава буде заохочувати цю активність, зокрема, шляхом проведення адекватної податкової політики. Використовуючи міжнародний досвід, доцільно було б створювати спеціальні благодійні фонди, постійний капітал яких формувався б із неоподаткованих спонсорських внесків. Вивільнені від податків прибутки з цього капіталу могли б використовуватися для фінансування комплексних тривалих програм, які розраховані на системну підтримку вирішення вузлових соціально-культурних проблем, включаючи проблему соціальної надмірної нерівності; із використанням системи оподаткування для заохочування етичних методів ведення бізнесу та встановлення мінімального розміру оплати праці або максимальну тривалість робочого часу.

Держава має підтримувати соціальні ініціативи бізнесу матеріально та морально, особливо у тяжкі роки кризи. Від ефективності відносин держави та бізнесу залежить ступінь відповідності корпоративних соціальних інвестицій, як запитам самого бізнесу, так і інтересам розвитку країни. Наприклад, держава має демонструвати прозорість у проголошенні пріоритетних напрямів, до яких бізнес може приєднатися, або не маючи можливості виявити ініціативу, орієнтуючись на національні пріоритети, розділяти з бізнесом ризики, які виникають у зв'язку з новими ініціативами.

Список використаних джерел:

1. Евтушенко В.А. Этапы институционализации социальной ответственности в трансформационной экономике Украины / В.А. Евтушенко //

Инновационная экономика: перспективы развития и совершенствования. Научно-практический журнал Юго-Западного государственного университета (Курск, Россия). – № 1. – 2013. – С. 72-81.

2. Чемерис А.О. Оцінка інституційної ефективності державного управління: управлінський аспект // Ефективність державного управління: Зб. наук. пр. / За заг. ред. А.О. Чемериса. – Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2004. – Вип. 5. – С. 17-31.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ УЗГОДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ В УКРАЇНІ

Сучасна соціально-економічна і політична ситуація в Україні передбачає необхідність узгодження інтересів різних соціальних груп та органів публічної влади цивілізованим, безконфліктним шляхом. Саме це завдання актуалізує необхідність формування механізмів поєднання різних суспільних інтересів з метою запобігання соціально-політичним потрясінням, зниження соціальної напруги та досягнення сприятливого соціального клімату в суспільстві. Світовий досвід показує, що саме в рамках легітимних способів розв'язання соціально-політичних суперечностей та конфліктів може використовуватися соціальне партнерство, яке виступає одним з ефективних засобів узгодження політичних та соціально-економічних інтересів різних соціальних груп і владних структур.

Словосполучення «соціальне партнерство» має 2 складові, це «соціальне», що означає суспільне, тобто те, що відноситься до життя людей і їх відносин у суспільстві та «партнер» (від французького слова партія) – учасник спільної діяльності. Функціонування системи соціального партнерства здійснюється на тристоронній основі співпраці органів публічної влади, підприємців і профспілок, яка спрямована на погодження інтересів і розв'язання суспільно значущих проблем [3]. На сьогодні застосовується досить велика кількість різноманітних форм, методів та механізмів взаємодії між представниками місцевої влади та місцевих неурядових організацій. Взагалі кожна окрема територіальна громада має можливість розробляти власну модель міжсекторальної співпраці з урахуванням специфіки регіону, місцевих проблем та наявних ресурсів. Усе більшого поширення набуває

модель соціального партнерства, що передбачає встановлення конструктивної взаємодії між трьома секторами. Але окремі автори зазначають, що між трьома секторами влади існує й четвертий. Це – засоби масової інформації, які формують певну суспільну думку членів громади про окрему діяльність цих секторів, їх взаємодію на рівні громади.

На теренах України найбільш поширеною та законодавчо врегульованою формою соціального партнерства є біпартизм у формі державно-приватного партнерства. Державно-приватне партнерство є відносно новим механізмом для України, метою впровадження якого є розвиток партнерських відносин держави та бізнесу, що дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові інвестиційні ресурси. За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на кінець 2014 року на засадах державно-приватного партнерства реалізується 243 проекти (210 договорів концесії, 33 договори про спільну діяльність) [4].

Соціальне партнерство як система відносин може виникнути лише в тому випадку, якщо сторони розглядають одна одну як бажаних потенційних або реальних партнерів і готові до співпраці на основі розподілу повноважень та відповідальності. Система соціального партнерства базується на визнанні необхідності спільності позицій учасників діалогу, коли спілкування і діяльність суб'єктів спрямовано на досягнення загальної соціально-значущої мети шляхом кооперації зусиль [1, с. 120].

Для успішного виконання своїх суспільних функцій система соціального партнерства має включати в себе такі елементи, як:

- сукупність постійних і тимчасових дво-, три- і багатосторонніх органів, що формуються представниками найманих працівників та роботодавців, а також публічної влади і здійснюють взаємодію між ними на різних рівнях регулювання соціально-економічних відносин (національному, регіональному, галузевому, рівні підприємств та їхніх підрозділів);

- сукупність різних спільних документів (колективних договорів, угод, рішень, ухвал тощо), які схвалюються цими органами на основі взаємних

консультацій, переговорів між зацікавленими сторонами і приймаються ними до виконання;

– відповідну культуру, традиції, форми взаємодії, співвідношення вказаних органів і порядок, послідовність розробки й виконання, пріоритетність документів, які ними приймаються [2, с. 95].

Отже, концепція партнерства, в якій владні відносини з яскраво вираженим лідерством-пануванням державно-адміністративного апарату, в ієрархічній системі повинні еволюційним шляхом змінитися відносинами співпраці, на наш погляд, є однією з найбільш прийнятних концепцій управління. Необхідно поступово переходити від сприйняття держави як апарату насильства до розуміння держави як партнера суспільства для досягнення сутнісних цілей та інтересів всіх суб'єктів партнерських відносин.

Список використаної літератури:

1. Акуліна О. В. Розвиток соціального партнерства в Україні / О. В. Акуліна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 10. – С. 116 – 122.
2. Кинько Е. Н. Институт социального партнерства в Украине: параметры состояния и проблемы развития / Е. Н. Кинько // Економічний простір. – 2008. – № 14. – С. 92 – 99.
3. Коляденко С. М. Теоретико-концептуальні засади соціального партнерства ВНЗ та державних і недержавних організацій / С. М. Коляденко. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/4344/1/Документ_Microsoft_Word.pdf
4. Інформація щодо стану здійснення державно-приватного партнерства // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>

Ткач Інна Володимирівна
*аспірант заочної форми навчання
без відриву від виробництва
факультету державного
управління
Одеського регіонального
інституту
державного управління
Національної академії державного
управління при Президентові України*

НОРМАТИВНО - ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ В УКРАЇНІ

У процесах державотворення, що відбуваються в Україні на сучасному історичному етапі, особливого значення набувають проблеми формування загальної системи державного управління. Тому особливо важливим є усвідомлення відкритості та прозорості саме як правил, на яких має базуватися діяльність органів державного управління.

Актуальність проблеми недостатнього стану реалізації відкритості і прозорості діяльності органів державного управління зумовлена необхідністю удосконалення існуючої системи державного управління в Україні, а нагальна потреба в її реформуванні пояснюється нестачею відповідних актів нормативно-правового характеру[1].

Проблему відкритості та прозорості влади досліджували такі науковці, як: Е.Афонін, О.Бабінова, І.Василенко, Ю. Габермас, Н.Гудима, Д.Гунін, І. Жаровська, В.Мельниченко, В.Комаровський, С.Телешун.

Розвиток законодавчої та нормативно-правової бази державного управління демонструє певну позитивну динаміку в частині формування відкритості та прозорості у регламентації діяльності органів державної влади України.

Зроблено перші кроки до всебічного втілення прозорості та відкритості публічної влади. У 2001 р. підписано Указ Президента України «Про

підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади» [7], згідно з яким було утворено відповідну робочу групу для розробки законопроектів, спрямованих на створення належних правових засад у забезпеченні гласності і відкритості діяльності органів влади. Зокрема, передбачено розробити заходи та правове забезпечення щодо удосконалення взаємодії органів державної влади із засобами масової інформації та громадськими організаціями з питань гласності і відкритості, формування їх взаємної відповідальності за розв'язання цих завдань, створення умов для вільного доступу громадян до інформації про діяльність і рішення органів державної влади.

У 2002 р. було підписано два важливих для формування транспарентності влади акти - постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» та Указ Президента «Про додаткові заходи із забезпечення відкритості діяльності органів державної влади». Постанова визначає оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади як засіб підвищення ефективності і прозорості діяльності цих органів [6].

Визначено також порядок оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів публічної влади: розміщення і періодичне оновлення міністерствами, іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади інформації на власних веб-сайтах; створення єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України, призначеного інтегрувати веб-сайти органів виконавчої влади та давати доступ до інформаційних ресурсів відповідно до потреб громадян.

Окремі аспекти відкритості публічного управління закріплені законами України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [4], «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та інших [3].

У січні 2010 р. Кабінетом Міністрів України підписано розпорядження «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади

державної комунікативної політики» [5]. В концепції зазначається, що наразі існує необхідність удосконалити механізм регулювання процесу обміну інформацією, тобто впровадити принцип партнерської взаємодії, що передбачає не тільки інформування населення, а й налагодження ефективного зворотного зв'язку, проведення відповідної роз'яснювальної роботи, встановлення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

З метою забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень, створення механізмів реалізації права кожного на доступ до інформації, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації та інформації, що становить суспільний інтерес, 13 січня 2011 року Верховною Радою України прийнято нову редакцію Закону України «Про інформацію» та Закон України «Про доступ до публічної інформації», які набрали чинності 9 травня 2011 року [2]. Це стало подією, яку українська медіа-спільнота, правозахисники та експерти очікували більше десяти років. Адже незалежні дослідження останніх років довели, що незадовільний стан забезпечення права на доступ до інформації значною мірою був обумовлений недосконалим законодавством у цій сфері.

Зокрема було винесено на громадське обговорення розроблений Міністерством юстиції України проект Закону України «Про відкритість і прозорість органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування», але ці спроби не мали успіху.

Відкритість і прозорість в діяльності органів публічної влади є невід'ємними характеристиками здійснення ефективного державного управління та обов'язковими умовами перетворень держави на шляху демократичного розвитку.

Узагальнюючи потрібно зазначити, що українське законодавство цілком відповідає вимогам міжнародних стандартів. В їх основу покладені принципи максимальної відкритості, прозорості та доступності громадськості на отримання інформації, обов'язку оприлюднення інформації, яка має особливе

значення, надання відповіді на запити та звернення у визначені законами терміни.

Водночас перспективи подальших розвідок у даному напрямі потребують більш детального опрацювання правоположень, які б орієнтували органи публічної влади не стільки на процес співпраці з громадськістю, скільки на прикінцевий результат – реальне врахування суспільних інтересів, потреб і настроїв у своїй діяльності.

Список використаних джерел

1. Гудима Н.В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України / автореф. дис. канд. наук держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / Гудима Н.В. // Інститут законодавства Верховної Ради України - Київ, 2008. - 20 с.

2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року N2939-VI // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

3. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11 вересня 2003 № 1160-IV // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>

4. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні» на 2007-2015 роки від 9 січня 2007 року №537-V // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики» від 13 січня 2010 року № 85-р // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1095.5929.0>

6. Тихомирова С.Б. Транспарентність і відкритість діяльності влади та шляхи їх забезпечення в Україні Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/20832/%D2#chapter>

7. Указ Президента України «Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади» від 17 травня 2001 року №325/2001 // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/325/2001>

Філіппова Вікторія Дмитрівна,

*к.е.н., доцент, докторант
кафедри управління освітою
НАДУ при Президентові України*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Педагогічна освіта – багатоаспектний складний об’єкт управління, керована система, що складається з безлічі самостійних, цілісних підоб’єктів керуючого впливу. Ними виступають освітні установи, освітні програми, освітній процес та його результати. Підоб’єктами управління є також наукова діяльність, процес виховання, прийом до вишів і т.п.

Управління педагогічною освітою, як процес у широкому сенсі, включає в себе розробку найважливіших напрямків політики в галузі педагогічної освіти, планування цілей і найважливіших характеристик системи педагогічної освіти, розробку освітніх структур і показників якості освіти, підготовку та реалізацію планів, програм, проектів і пріоритетних напрямів розвитку педагогічної освіти, оцінку і контроль за освітньою політикою, ресурсне забезпечення педагогічної освіти, підготовку та підвищення кваліфікації педагогічного та адміністративного персоналу [1]. Ступінь і межі державного впливу на сферу педагогічної освіти можуть бути визначені на основі аналізу проголошених і реалізованих принципів державної політики в галузі педагогічної освіти, тобто діяльності держави (в особі її органів) щодо забезпечення функціонування та розвитку системи педагогічної освіти.

Принципи державної політики в галузі педагогічної освіти – основи початку державного регулювання цієї сфери. Не можна не помітити, що головним призначенням принципів державної політики є встановлення характеру регулювання освітніх відносин, закріплення особливого режиму реалізації суб’єктивних прав, обов’язків, повноважень конкретних суб’єктів освітньої діяльності та управління освітою.

Слід звернути увагу на те, що на сьогодні вдосконалення процесу державного регулювання є важливим елементом реформування та зміни системи педагогічної освіти, про що свідчить значний досвід проведення цієї роботи. Основними напрямками були і залишаються: зміна організаційної структури, перерозподіл функцій управління між її елементами, розвиток самостійності освітніх установ. Проте удосконалення державного регулювання системи педагогічної освіти неможливе без реалізації принципів її державного регулювання.

Спеціальні принципи державного регулювання педагогічної сфери підкреслюють її особливе значення. Характерно, що принципи відображають і обумовлюють модель організації відносин у тій чи іншій сфері державного регулювання (за умови, що внутрішні закономірності суспільних відносин і правового регулювання адекватно зрозумілі). Принципи забезпечують суб'єктам галузі встановлений законом їх правовий статус. Загальні принципи відповідної галузі є моделлю для наступних законодавчих та інших нормативно-правових актів, які визначають систему принципів різних інститутів цієї галузі. Таким чином, наявність специфічних принципів державного регулювання галузі педагогічної освіти – свідчення самостійності та відокремленості цієї групи суспільних відносин, а виділення принципів державної політики в галузі педагогічної освіти – це основа подальшого розвитку підгалузі, в тому числі шляхом створення необхідної нормативно-правової бази.

Слід зазначити, що специфіка предмета впливу обумовлена змістом освітніх відносин, соціальним значенням галузі педагогічної освіти, і діючі нормативно-правові акти в галузі педагогічної освіти визначають особливості державного регулювання системи педагогічної освіти.

Дійсно, з урахуванням специфіки досліджуваного об'єкта державне регулювання системи педагогічної освіти передбачає певні напрямки діяльності. Слід, проте, уточнити, що держава не тільки дає оцінку освітній політиці – це, скоріше, функція громадська, вона її виробляє. Крім того, поряд з

розробкою освітніх структур (тобто, рівнів освіти, освітніх стандартів і освітніх програм), держава затверджує моделі освітніх структур. В системі педагогічної освіти їх також створюють і моделюють самі академічні спільноти на основі свого практичного досвіду з урахуванням соціально-економічних реалій того чи іншого регіону. Необхідність координації діяльності вишів, насамперед державних, з національною освітньою політикою, вимагає їх підзвітності (це також загальна складова відносин «держава – ВНЗ» у багатьох розвинених країнах). Автономія вишів передбачає їх відповідальність, а значить, підконтрольність перед державою.

У цьому зв'язку, конкретизуючи зміст і цілі регулюючого впливу в системі педагогічної освіти, необхідно доповнити його наступними функціями:

- створення системи безперервної інтегрованої освіти, реалізація концепції багаторівневої підготовки;
- відповідна структурна перебудова вищої школи;
- уніфікація управління педагогічною освітою незалежно від відомчої підпорядкованості вузів; проведення регіональної політики (це необхідний компонент управління в будь-якій розвиненій країні);
- демократизація управління, в тому числі шляхом формування системи державно-громадських органів, поєднання контролю і вузівської автономності; деідеологізація та деполітизація освіти.

Крім того, з метою забезпечення ефективності функціонування системи педагогічної освіти, поряд з обов'язковою державною підтримкою, необхідно зберегти державно-громадський характер управління, розвивати вузівське та студентське самоврядування, відобразити організаційно та нормативно створення регіональних освітніх комплексів.

Отже, вдосконалення державного регулювання є важливим елементом модернізації системи педагогічної освіти. Основними напрямками вдосконалення державного регулювання розвитку системи педагогічної освіти є зміна організаційної структури, перерозподіл функцій управління між її

елементами, розвиток самостійності освітніх установ і раціоналізація ресурсного забезпечення.

Література

1. Луговий В.І. Управління освітою : навч. посіб. для слухачів, аспірантів, докторантів спеціальності «Державне управління» / В.І. Луговий. - К. : Вид-во УАДУ, 1997. – 302 с.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Фінансово-економічний механізм є одним з центральних механізмів реалізації державної політики у сфері підготовки фахівців служби цивільного захисту в Україні. Проблеми фінансування сфери цивільного захисту залишаються на сьогоднішній день не достатньо дослідженими незважаючи на надзвичайну важливість та практичну значимість.

Сутність фінансово-економічного механізму у вітчизняній та зарубіжній літературі науковці розкривають по-різному. Проте, більшість вчених вживає це поняття поряд з іншими економічними категоріями. Тому ми вважаємо за доцільне більш детально та ґрунтовно розкрити це визначення через змістовно-структурний аналіз таких понять як економічний механізм, фінансовий механізм, фінанси, фінансування, управління.

Термін «фінанси» є загальноприйнятим, частіше за все його трактують як систему економічних відносин між державою, юридичними та фізичними особами, а також між окремими державами і міжнародними економічними інститутами й організаціями щодо акумуляції та використання грошових засобів на основі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу [1]. Роль та значення фінансів в економічних відносинах суспільства залежить від місця грошових відносин, проте фінансові взаємозв'язки виражають далеко не всі грошові відносини. Адже фінанси відрізняються від грошей як за змістом, так і за функціями, які виконують.

Під «фінансуванням» у науці розуміють забезпечення фінансовими ресурсами, які необхідні для підприємств, організацій, а також різних економічних програм і видів економічної діяльності, будівництв і об'єктів, що

будуються. Тому на сьогоднішній день це поняття поступово трансформується у «фінансове забезпечення». Саме такою категорією зараз оперують більшість науковців, які вважають, що слово «забезпечення» є необхідним у такому контексті поняття. В українській мові слово «забезпечувати» означає поставляти щось у необхідній або достатній кількості, щось гарантувати, обороняти або захищати, створювати умови для здійснення чого-небудь, когонебудь або що-небудь охороняти від небезпеки тощо [2]. В галузі державного управління «забезпечення» трактується як дія або виконання чого-небудь, що може послугувати гарантією того чи іншого процесу. Коли мова йде про забезпечення управління, то науковці вказують на конкретний якісний аспект, який йому притаманний, при цьому на увазі мають сукупність засобів, умов і дій, які, в свою чергу, гарантують нормальне проходження управлінських процесів [3].

І. Зятковський тлумачить поняття «фінансове забезпечення», як систему джерел і форм фінансування розвитку економічної і соціальної сфер суспільства. Він говорить про те, що воно здійснюється в трьох формах: самофінансування, кредитування, бюджетні асигнування. У свою чергу, самофінансування він визначає як покриття витрат за рахунок власних коштів, яке є визначальною формою фінансового забезпечення, хоча і не основною за питомою вагою. Кредитування, як ефективна форма фінансового забезпечення, що визначає покриття частини витрат за рахунок позичених коштів, яке здійснюється у формах комерційного і банківського кредитів. Ефективність забезпечується встановленням таких принципів кредитування, як поворотність, терміновість, платність, матеріальна забезпеченість. Бюджетні асигнування, як форма фінансового забезпечення за рахунок централізованого фонду грошових коштів держави [4].

Грунтовно та широко були представлені підходи до визначення суті поняття «фінансовий механізм» у роботі І. Колесової. Науковець виділив такі базові підходи, які використовуються для формування та функціонування даного механізму:

– *системний підхід*. Він базується на врахуванні кількості та якості внутрішніх і зовнішніх взаємопов'язаних систем, динаміка їх зміни в часі і просторі, виявленні і використанні інтегральних зв'язків системи, які є результатом внутрішньої взаємодії елементів;

– *процесний підхід*. Основою цього підходу є розробка безперервних та послідовних дій фінансового менеджменту щодо реалізації його базових функцій, орієнтованих на досягнення поставлених цілей підприємства, на основі використання принципів, функцій і методів в межах своїх фінансових ресурсів;

– *комплексний підхід*. Він передбачає використання одночасно кількох підходів, що забезпечують єдиний управляючий цикл для всіх рівнів функціонування фінансового механізму;

– *програмно-цільовий підхід*. Даний підхід передбачає формування впливу управління через розробку і реалізацію цільових програм розвитку підприємства для досягнення оперативних, тактичних і стратегічних цілей його функціонування;

– *критеріальний підхід*. Цей підхід передбачає розробку власних оціночних критеріїв для підприємства, його окремих організацій учасників і їх особливих структурних підрозділів з метою оцінки і стимулювання діяльності, а також системи спільних критеріїв для функціонування фінансового механізму;

– *інтегрований підхід*. Даний підхід включає в себе всі вищеперераховані підходи з метою формування і ефективного функціонування фінансового механізму, що дозволяє синтезувати ці підходи в єдину модель [5].

На нашу думку, до визначення поняття фінансово-економічний механізм управління доцільно застосовувати системний підхід, тому що він дозволяє досліджувати механізм як цілісну множину елементів та підсистем в сукупності відношень і зв'язків між ними.

Джерелами фінансування заходів у сфері цивільного захисту є державний та місцевий бюджет, фонди організацій, резервні фонди, інвестиції, кредити,

кошти благодійних та інших громадських організацій тощо. А. Чубенко зазначає у своїй монографії, що фінансові відносини, пов'язані із забезпеченням системи цивільного захисту грошовими та матеріально-технічними ресурсами, існують виключно у формі правовідносин, завжди мають цілісність, системність та формальну визначеність, пов'язану з тим, що вони регулюють чітко визначені зв'язки, які складають між об'єктом і суб'єктами. Науковець вказує на те, що з одного боку, учасником вказаних правовідносин є суб'єкти, які представляють інтереси держави у сфері державних фінансів, зокрема Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Казначейська служба України, Національний банк України тощо, з іншого – органи, що входять до єдиної державної системи цивільного захисту та безпосередньо беруть участь у мобілізації й використанні фінансових ресурсів бюджетів відповідних органів [6]. В нашому випадку, вищі навчальні заклади Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ВНЗ ДСНС України) мають опосередковане відношення до Єдиної державної системи цивільного захисту України, тому основним джерелом фінансування є державний бюджет ДСНС України. Фінансування в повному обсязі ВНЗ ДСНС України у тому числі осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, у складі МОН України не передбачено чинним законодавством [7].

Отже, фінансово-економічний механізм відіграє дуже важливу роль у функціонуванні такої життєво необхідної служби, як ДСНС України. Було запропоновано визначення поняття фінансово-економічний механізм управління доцільно застосовувати системний підхід. Вважаємо за доцільне більш детально розглянути питання забезпечення фінансування для ВНЗ ДСНС України в повному обсязі.

Список використаних джерел

1. Финансово-кредитный словарь. – Т. 3 : Р – Я / глав. Ред Н. В. Гаретовский – М. : Финансы и статистика, 1988. – 511 с. – С. 338

2. Словник української мови : в 10 т. – К. : Наук. Думка, 1972. – Т. 3. – 630 с. – С.19
3. Державне управління: теорія та практика / за заг. ред. Б. В. Аверянова. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 432 с. – С. 402
4. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств: Монографія. –Тернопіль. Економічна думка. – 2000. - 215 с. - С. 44-150
5. Колесова И. В. Теоретическая концептуализация понятия «финансовый механизм» / Колесова И. В. // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку : Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів, 2007. – № 606. – С. 179-185
6. Чубенко А. Г. Теоретико-правові засади фінансування системи цивільного захисту України. - К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. –. 452 с. – С. 200
7. Садковий В. П. Розвиток державного управління у сфері професійної підготовки кадрів професійної підготовки кадрів цивільного захисту: теорія, практика, механізми : монографія / В. П. Садковий; Нац. ун-т цивіл. захисту України. - Миколаїв : Ємельянова Т.В., 2014. - 342 с. - Бібліогр.: - 343 с. – С. 121

Чернов Сергій Валерійович,

*аспірант кафедри управління проектами
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

На сучасному етапі розвитку держави впровадження проектного менеджменту в органах державної влади і місцевого самоврядування при проведенні адміністративних реформ є найбільш необхідними і ефективними заходами соціально-економічного розвитку регіонів, які відповідають потребам територіальних громад.

При проведенні опитування серед керівників органів виконавчої влади і місцевого самоврядування Одеської і Миколаївської та Херсонської областей визначено, що проектний підхід в державному управлінні застосовується поверхнево, або не застосовується взагалі.

Загальними проблемами при впровадженні державної експертизи інвестиційних проектів є:

- комплексна державна експертиза інвестиційних проектів проводиться не систематично;

- органи виконавчої влади не використовують методологічні інструменти і уніфіковане програмне забезпечення в частині експертизи і управління інвестиційними проектами;

- існує нестача фахівців з управління проектами, державні службовці не навчені методам експертного дослідження, відбору, аналізу та оцінки проектів і моніторингу їх виконання;

Нормативно-правове проведення державної експертизи інвестиційних проектів регламентується Законом України «Про інвестиційну діяльність», згідно якого, обов'язковій державній експертизі підлягають інвестиційні програми, що реалізуються із залученням бюджетних коштів,

коштів державних підприємств, установ та організацій, а також за рахунок кредитів, наданих під державні гарантії.

Державна експертиза інвестиційних програм проводиться у порядку, встановленому Постановами Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року №701, від 18 липня 2012 року № 684, Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13 березня 2013 року №243 «Про порядок і методику проведення експертизи інвестиційних проектів» та інших нормативних документах.

Світова практика визначає, що комплексна державна експертиза проводить аналіз та оцінку ефективності і якості передпроектної документації (техніко-економічних обґрунтувань) та інших обґрунтувань інвестицій, програм, інвестпроектів.

В Росії і країнах СНД в цілому збереглися інститути державної експертизи проектів. Інститути державної експертизи проектів та їх територіальні підрозділи проводять експертизу обґрунтувань інвестицій, техніко-економічних обґрунтувань проектів будівництва, реконструкції, розширення та технічного переозброєння підприємств в системі міністерств, а також експериментальних і типових проектів, що розробляються на замовлення міністерств.

В економічно розвинутих зарубіжних країнах існують інститути державної і недержавної експертизи проектів незалежно від їх функціонального призначення, форм власності та відомчої приналежності.

Система і порядок ведення державної експертизи проектів в Японії, США і Німеччині застосовують територіальний принцип побудови системи державного контролю за якістю проектної продукції та участь державних органів в регулюванні інвестиційної діяльності в цих країнах.

Основними напрямками вирішення проблеми вдосконалення державної експертизи в Україні є:

1. Провести реорганізацію органів державної влади і місцевого самоврядування, що займаються комплексною експертизою державних

інвестиційних проектів і створити державне підприємство «Держінвестекспертиза» з обласними структурними підрозділами;

2. Розробити і затвердити нові пріоритетні Програми та Плани щорічно до 2017 року згідно Розпорядження КМУ від 01.04.2014 р.№333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»;

3. Змінити систему класифікації державних інвестпроектів в відповідності з обсягами фінансування, складністю і суспільною значимістю проектів та іншими критеріями проектів;

4. Складення єдиного Реєстру всіх державних інвестпроектів з інформацією про моніторинг поточного стану діючих інвестпроектів;

5. Розробити методiku інвестпроектів в режимі реорганізації державних підприємств, або підприємств з державною власністю;

6. Розробити положення з моніторингу державних інвестпроектів, державної комплексної інвестиційної експертизи, державних уповноважених організацій - інститутів, акредитованих фахівців з проектного менеджменту, для чого організувати підготовку й атестацію відповідних фахівців;

7. В системі управління проектами розробити методичні і кваліфікаційні вимоги для «Офісу Проектів» для впровадження на різних рівнях органів виконавчої влади і місцевого самоврядування;

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ / [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Постанова КМУ від 9 червня 2013 р. №701 “Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)”. [Електронний ресурс]:-Режимдоступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/683-2012-п>

Яременко Олександр Іванович,

*кандидат наук з державного управління, доцент,
Вінницький державний педагогічний
університет ім. М.Коцюбинського,
завідувач кафедри правознавства*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Багатовекторність і високі темпи сучасного суспільного розвитку передбачають активну управлінську діяльність держави щодо стимуляції позитивних трансформацій соціуму. На сьогодні відбуваються глобальні зміни в системі соціальних відносин, які характеризуються домінуванням інформаційно – інтелектуальної складової над іншими суспільними інститутами, що дає підстави констатувати факт настання нового етапу цивілізаційного розвитку – інформаційного суспільства. Відповідно, актуалізується науковий аналіз окремих аспектів державного управління цими процесами, що дасть можливість як прискорити соціальний прогрес в цій сфері, так і усунути або пом'якшити окремі негативні наслідки розвитку нових суспільних реалій.

Метою даної статті є аналіз правових проблем державного управління процесами становлення та розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Процеси розвитку інформаційного суспільства обумовлюють активну участь органів держави у врегулюванні інформаційної сфери. Як зазначає К. Мей, роль держави під впливом інформаційних і комунікаційних технологій не зменшується, а навпаки, інформаційне суспільство, потребує державного втручання [2, с. 27].

На міжнародному рівні функції держави щодо розвитку інформаційного суспільства були окреслені на першому етапі Всесвітньої зустрічі на вищому рівні представників народів світу в Женеві 10-12 грудня 2003 року. В Декларації принципів « Побудова інформаційного суспільства – глобальне

завдання в новому тисячолітті» було заявлено про спільне прагнення і рішучість побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство. При цьому, органам державного управління належить провідна роль у розробці і здійсненні всеосяжних, перспективних і стійких національних електронних стратегій [4].

Розглядаючи правове регулювання органами державного управління процесів розвитку інформаційного суспільства, слід виходити з того, що нормотворча діяльність цих органів носить підзаконний характер. Тобто на початковому етапі формування базового елементу правового регулювання – мети, як прогнозованої ідеальної конструкції суспільних відносин, яка спочатку створюється в свідомості суб'єкта правотворчості, і яка має бути досягнута в результаті прийняття тих чи інших правових норм, здійснюється законодавчим органом.

Стосовно розвитку інформаційного суспільства така мета сформульована в Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки». В загальних положеннях Закону зазначається, що одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя [5].

В цьому ж Законі визначено роль вищого органу в системі виконавчої влади - Кабінету Міністрів України в процесах розвитку інформаційного суспільства: розробити механізм реалізації завдань щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки; підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до законів України, які впливають із цього Закону.

Аналіз виконавчо – розпорядчої діяльності щодо виконання цього Закону свідчить про те, що вона здійснюється неефективно. Як зазначається в аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень України, уже не перший рік Україна стрімко втрачає позиції у світових рейтингах розвитку інформаційного суспільства. Однією з основних причин такого становища є хронічний дефіцит системної державної політики і будь-якої повноцінної стратегії у цій сфері. Нерозвиненою, а подекуди неадекватною, є також профільна законодавча база. [1, с. 135].

На недоліки правового регулювання інформаційних відносин в Україні вказують і науковці в сфері інформаційного права. Так, В.Г. Пилипчук зазначає, що існує низка організаційних, нормативних, процесуальних проблем, які потребують комплексного опрацювання, зокрема: нормотворча діяльність в інформаційній сфері здійснюється за відсутності загальнодержавної системності, шляхом фрагментарного вирішення наявних проблем в окремих законах та інших правових актах; різні правові акти, що регулюють інформаційні відносини, приймалися без достатньої узгодженості понятійно-категоріального апарату і застосовують ряд термінів, які є недостатньо коректними та неоднозначно сприймаються учасниками інформаційної діяльності тощо [3, с. 5].

Поліпшити ситуацію в цій сфері може виконання Кабінетом Міністрів України рекомендацій парламентських слухань на тему: "Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні", які рекомендують здійснити ряд заходів, зокрема, розробити проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики", спрямований на розвиток інформаційного суспільства; розробити оновлену концепцію державної інформаційної політики України; підготувати загальнодержавну програму розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2016-2020 роки; визначити пріоритетні напрями діяльності органів виконавчої влади з питань становлення і розвитку інформаційного суспільства тощо [6].

Таким чином, правове регулювання органами державного управління процесів розвитку інформаційного суспільства потребує подальшого вдосконалення. Ключову роль в цих процесах повинен відігравати Кабінет Міністрів України. Виходячи із складності інформаційної сфери, як основи інформаційного суспільства, необхідно розробити і подати на розгляд Верховної Ради України проект Інформаційного кодексу України, як базового правового акту для подальшої нормотворчої діяльності всіх ланок державного механізму, в тому числі, органів державного управління.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки». – К. : НІСД, 2014. – 148 с.

2. *Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд / Кристофер Мей / [пер. з англ. М. Войницька] . – К. : К.І.С., 2004. – 220 с.*

3. Пилипчук В.Г. Системні правові проблеми формування інформаційного суспільства / В.Г Пилипчук // Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі : зб. наук. ст. та тез наук. повід. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф, м. Харків, 26 жовтн. 2012 р. / редкол.: С.Г. Серьогіна, В.Г. Пилипчук, І.В. Яковюк. – Х. : НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2012. – 214 с.

4. Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті: Декларація принципів // Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005): підсумкові документи [переклад, упорядкування, укладання Ю.Пероганич] . – К.: ДП «ДВІА» «Зв`язок», 2006. – 131 с.

5. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України від 09.01.07 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

6. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні": Постанова Верховної Ради України від 03.07.2014 р. № 1565-VII // Відомості Верховної Ради України . – 2014. – № 33. – Ст. 1163.

Секція 3

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Atamusov Renata Valeriu,
doctoral student,
Academy of Public Administration,
lecturer, Military Academy
"Alexandru cel Bun" Republic of Moldova,
Nicolae H.

PROSPECTS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF HEALTH IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Health is an essential sector of activities of Central and local public administration, representing a significant proportion of the total expenditure of the General Government, and having a significant impact on a large number of citizens. It is important that public sector bodies to administer funding in such a way that the Government can cover increasing needs in health care, driven by demographic changes and the epidemiological findings, technologies and expensive pharmaceuticals, etc., or the effective management of financial resources continues to have a crucial role in providing adequate health services in terms of quality and quantity.

Governments are faced with a growing demand for health services and an increase in health care costs. Thus, it is estimated that spending on health care accounts for 9% of the gross domestic product globally. In the Republic of Moldova expenses for health care are rising to 4.2% of GDP in 2004 to 4.9% of GDP in 2007, with 5.4% of GDP in 2012. [4]

The health system, both in developed countries and developing ones, have to deal with the following issues: (a) how to increase revenue) in order to cover expenditure for health services; b) how to divide the risks and resources; c) how to organize and provide health services in the most efficient way. This framework is determined by three factors. First, fiscal pressures require, from Governments, the arrangements for the reallocation of resources with greater efficacy. Secondly, private providers, both nonprofit and for-profits, plays an important role in the provision of

health services, a role which, however, was largely neglected by Governments. Thirdly, taking into account the strengths and weaknesses of the sector for the public sector, not for profit and non-profit, the question concerning the options in mechanisms of complementarily in the provision of health services. Most health systems in Western countries have assumed a high degree of responsibility for the health of the citizens and for the provision of health services.

All Member States of the Organization for Economic cooperation and Development (OECD), with the exception of the United States, have opted for the financing from public funds to health systems that provide universal coverage. The same principles of organization of the health system are characteristic and the Republic of Moldova and, therefore, the local health system will have to deal with the same problems. Emerging issues in the field of health care costs, health care quality and access to health services have prompted action from Governments towards the adoption of the reform strategies. These strategies include: financing alternatives, alternative institutional management, public sector reform and cooperation with the private sector.

Partnering with the private sector has advanced a new path of reform, largely due to resource constraints in the public sector. In recent years, there is a trend towards stronger involvement of the private sector in the provision and financing of health services. Such an approach allowed the restructuring of the Organization, operation and administration of health services from the State. These organizational innovations have led to the development of various forms of partnership between the public and private sectors in the provision of health services.

The financing and delivery of health services under the conditions exceeds supply, demand the existence of limited budgets, the existence of bureaucratic mechanisms and instruments, represents a great challenge for public authorities, including in the Republic of Moldova, and requires a fundamentally new approach regarding the role of the public sector in the provision of health services.

In the Republic of Moldova is a situation in which the financial and institutional capacity of the State has been exceeded by the needs of the health

services, and the central or local public administration is subjected to pressures to resolve the myriad of issues facing the health care system. The model that I have followed many Governments consisted in restricting the responsibility of the State, the provision and financing of public health services, exclusively to the financing of these services. Thus, the State, through its traditional function of provider of public services, has created the conditions for partnership with the private sector for profit and non-profit organizations. Public-private partnership has introduced a new paradigm in health services provision with d in the Republic of Moldova and is a means for achieving multiple goals, namely: reducing financial constraints on the Government, neexploatare and use the strengths of the private sector, the provision of health services in the areas of infrastructure, health services, improving efficiency through the involvement of new management structures , improving the quality of public health services, private health services at low cost, cost-cutting in health care. [2]

Analysis of local reports in the field of public-private partnership has enabled the identification and the emphasis on the needs of the public-private partnership in the Republic of Moldova, which categorized are represented by the following: the quality of health services rendered (the situation concerning provision of the population with various kinds of health services is unsatisfactory, and their quality does not meet consumer needs due to mismanagement, obsolete technologies, etc.), tariff policy , wear fixed funds (lack of sufficient budgetary resources to invest in capital repairs of medical-sanitary institutions etc.), corruption.

Public-private partnerships are a tool and a mechanism for health authorities to conclude contracts with the private sector for the provision of health services for patients in the public system. There are two dimensions to improve the functioning of the base's health systems as a result of the implementation of public-private partnership. The first dimension is the one which consists of replacing economic structure and hierarchical management of contractual relations between suppliers and consumers, which will lead to greater price transparency, the quality of health services offered, as well as competition, which consequently will cause an increase in

efficiency. The second dimension is the policy-in the context of social reforms, decentralization of services has to be with the participation of all actors in the development and implementation of services.

The reference point in the analysis of the evolution of the relationship between the public and private health sector is represented by the adoption of legislation on public-private partnerships [1] in 2008.

In 2009 there were 571 of public medical-sanitary institutions with dismissal, ownership of which 511 institutions have provided primary and specialized health care. A critical issue concerns the number of medical personnel from the private sector. [2]

At the beginning of 2012 in the Republic there were 532 private medical-sanitary institutions, who registered 945,4 thousand visits. The 10 public medical-sanitary institutions which have provided humanitarian assistance hospital in 2011, also recorded an increase of 5.0% in the number of patients, with an absolute value of 6 996 patients treated. the structure of health services provided by the private sector- dental services (401,6 thousand visits), diagnostic services (examinations, identified thousands 159,0 9.3 thousand endoscopic investigations and laboratory investigations 17.7 thousand), physiotherapy services (15,8 thousand patients).

A simple analysis of indicators characterizing the private sector infrastructure indicates an increase in its share in the health system. However, changes in indicators that reflect the share of private health services for the consumers of health services d presents a route parallel to those of the infrastructure.

In 2007, the national company for health insurance contracted seven private medical-sanitary institutions for the provision of health services. For the year 2009 were contracted for public health services from 14 private medical-sanitary institutions, amounting to 0.94% of total expenditure on public medical-sanitary institutions. In 2010 there were contract 21 representatives of the private sector for the provision of health services, of which 29% private non-profit institutions. The value of contracted health services had recorded an increase of 1.5 times which made up 1.3% of the total expenditure on public medical-sanitary institutions. In the year

2012 shall be recorded a rise in the number of contracted institutions, so the share of private establishments has increased by 15%.

The data submitted demonstrate an intensification of the collaboration between the private and public sector in the provision of health services. This collaboration between public and private can be called public-private partnership, as it is not a form of cooperation established with the purpose of financing, construction, management and maintenance of infrastructure and services provision via this infrastructure based on dividing the resources, risks, benefits, and is not included in the term prescribed by law. This cooperation is a form of contract in which the public sector provides health services only.

Bibliographic references

1. The law on public-private partnership no. 179-XVI from 10.07.2008. In: Monitorul Oficial of the Republic of Moldova nr. 165-166/605 of 02.09.2008.
2. Report on the financial activity of the National Company of medical insurance and use of funds of compulsory medical assistance in 2009
3. National health insurance company activity in 2012 // <http://cnam.md/>
4. <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

Линдюк Олена Анатоліївна,

*кандидат наук з державного управління,
докторант кафедри державної служби
та кадрової політики,
НАДУ при Президентіві України,*

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення вітчизняна система державної служби не виконує свого основного призначення – не задовольняє потреби суспільства у провадженні демократичних змін, не забезпечує ефективного виконання функцій і завдань держави, не сприяє ефективному суспільному розвитку, не надає якісні державно-управлінські послуги громадянам. Зазначені фактори обумовлюють актуальність дослідження особливостей модернізації системи державної служби, переосмислення її ключових принципів для забезпечення дієвих змін в системі.

Модернізація державної служби не лише передбачає зміну одного стану системи іншим, визнає факт зміни, а є процесом постійних змін, які розглядаються як важливі цінності сучасного суспільства. Такі зміни викликані не лише економічним і політичним розвитком, але ідейно-теоретичною і культурною взаємодією [1], а також процесами глобалізації. На відміну від західної теорії модернізації, яка прагне до універсалізму (трактує модернізацію як лінійний процес, що має ідентичні стадії і етапи в усіх країнах), її слід розглядати як процес внутрішніх змін (організаційної структури, способу функціонування, очікуваних результатів), пошук нової ідентичності, поступальний рух до сучасності.

Зміст модернізації державної служби – оновлення або утворення нових державних інститутів, які створюють умови для перетворення міжлюдських стосунків у сфері суспільних відносин, ґрунтуючись на визнанні принципів демократії, верховенства права і прав людини, соціальної держави, міжнародних норм співіснування країн. Саме реформи, а не революційні

методи перетворень, як слушно зазначає Ден Сяопін, є основним інструментом модернізації.

Незважаючи на те, що законопроект № 2490 "Про державну службу", який закладає основи для модернізації вітчизняної державної служби, прийнятий в першому читанні, значна частина важливих питань проходження державної служби залишилася нерегульованою або недостатньо врегульованою.

Основні напрями модернізації державної служби слід виокремити такі:

- критичне переосмислення та аналіз сформованої практики вітчизняної державної служби для визначення нових світоглядно-ціннісних орієнтирів;
- обґрунтування теоретико-методологічних основ модернізації державної служби;
- широке й сутнісне запозичення зарубіжного досвіду модернізації державної служби для впровадження позитивних практик в Україні;
- розробка і впровадження сучасних технологій управління, які включають стратегічне планування діяльності державних органів влади, моніторинг і оцінку результативності поставлених цілей і задач, регулярне оцінювання професійної діяльності державних службовців;
- автоматизація надання державно-управлінських послуг, зокрема, за принципом "єдиного вікна";
- оптимізація роботи державної служби через розвиток принципів державно-приватного партнерства і соціального діалогу;
- запровадження етизації державної служби, відносин держави й громадянина, інституціональна підтримка етичних стандартів тощо.

Елементом модернізації державної служби як інституту є зміна формату спілкування держави та громадян, забезпечення соціального діалогу. В цьому контексті ключовим завданням модернізації є забезпечення раціональної організації державних інститутів. Раціональне обговорення в суспільстві наявних проблем розвитку і окреслення оптимальних шляхів їх вирішення є важливим напрямом модернізації державної служби. Дискусії щодо пріоритетів

і механізмів модернізації в термінах конкретних реформ необхідні, але модернізація є єдиним засобом для вирішення актуальних проблем державної служби і забезпечення динамічного розвитку країни. Чесність, прозорість і відповідальність дій державних інституцій та державних службовців всіх рівнів влади допоможе забезпечити дієве громадянське суспільство. Науково-експертній спільноті необхідно формувати громадську думку щодо необхідності та напрямів модернізації системи державної служби, у той час як громадянське суспільство має впливати на владу, аби не дозволити девальвувати саму ідею модернізації. Отже, рушійною силою процесу модернізації державної служби має стати саме внутрішній потенціал країни.

У змістовному плані модернізація вітчизняної державної служби вимагає запровадження динамічного процесу змін:

- в інституційній системі державної служби, включаючи такі напрями як запровадження сучасної парадигми державної служби, відповідне формування механізму держави, державного апарату і внутрішніх структур органів влади; розвиток соціально-правового інституту і професіоналізації апарату державної служби на основі використання компетентнісного підходу до його побудови;

- у правовому регулюванні, зокрема в питаннях зміни філософії сутності державної служби, розмежування посад на політичні та адміністративні, прозорості процедури прийняття та просування на державній службі, її стабільності та професійності, оцінки державних службовців при просуванні по службі, оплати праці державних службовців, їх мотивації тощо;

- у системі державного управління: утворення і функціонування Комісії з питань вищого корпусу державної служби; у діяльності спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань державної служби; керівників державної служби, з метою забезпечення інституційної пам'яті апарату державної служби і політичної безсторонності у його діяльності.

У практичному плані модернізація державної служби передбачає, в тому числі, елементи шокового характеру і реалізація реформ у доволі стислі строки

і значною мірою залежить від політичної волі керівництва держави, так і від безпосередніх виконавців – державних службовців, які втілюватимуть ці процеси в життя. Модернізацію не доцільно розглядати як виключно еволюційний процес, який триватиме десятиріччями. Чимало модернізаційних процесів потребують тривалого часу, але це не означає, що з ними слід зволікати. Такі заходи повинні бути системними, комплексними, поєднаними єдиними концептуальними підходами до вирішення проблем модернізації державної служби.

Модернізація державної служби має ґрунтуватися на принципах: демократизації, відкритості, прозорості, меритократизації, інтелектуалізації, орієнтації на клієнта, орієнтації на кінцевий результаті, а також впроваджуватися як послідовний, свідомо-концептуальний, ефективний та якісний процес. Дотримання зазначених принципів сприятиме створенню якісно нових підходів до формування і розвитку державної служби на основі впровадження інноваційних управлінських та інформаційних технологій, підвищення професіоналізму, професійної компетентності та ефективності державного апарату, усунення бюрократичних перепон і надання якісних державно-управлінських послуг.

Список використаних джерел

1. Виноградов А. В. Китайская модель модернизации. Поиски новой идентичности. Издание второе, исправленное и дополненное. / А. В. Виноградов. М. : НОФМО, 2008. – 368 с.

Леся Прудиус

*к.держ.упр., заступник директора –
начальник відділу програмного забезпечення
та інноваційних технологій
Інституту підвищення кваліфікації
керівних кадрів Національної академії державного управління
при Президентові України*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Державна служба є ключовим елементом системи державного управління, від ефективного функціонування якого залежить додержання конституційних прав і свобод громадян, послідовний і сталий розвиток країни [7].

Схвалений у 1993 році і чинний донині Закон України «Про державну службу» регулює суспільні відносини, які охоплюють діяльність держави щодо створення правових, організаційних, економічних та соціальних умов реалізації громадянами України права на державну службу, визначає загальні засади діяльності, а також статус державних службовців, які працюють в державних органах та їх апараті [4].

Серед основних принципів, на яких ґрунтується державна служба, Законом визначено принципи гуманізму і соціальної справедливості; пріоритету прав людини і громадянина. Таким чином, «гуманізація державної служби це система політичних та організаційних заходів щодо впровадження в державну службу всіх рівнів базових принципів, за яких людина є найвищою соціальною цінністю, а забезпечення її прав і свобод визначає зміст і спрямованість діяльності державної служби. У вузькому розумінні гуманізацію державної служби визначають як поширення ідей гуманізму на зміст, форми й методи здійснення державними службовцями своїх професійних обов'язків» [12, с. 93–94].

Це означає, що у центрі нової моделі державного управління, побудованої на принципах гуманізму, має перебувати людина, а основними цінностями

нових суспільних відносин мають стати вільне самовираження кожного члена суспільства, відповідальність та ініціативність з боку органів влади [13].

Організаційно-правовою основою гуманізації державної служби є Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закон України «Про державну службу», інші законодавчі акти, а також принципи та норми міжнародного права, які викладені у міжнародних договорах і угодах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Важливо, що основоположними принципами Конституції України як Основного Закону України є принципи верховенства права, соціальної справедливості, свободи, рівності, гуманізму. Так, Конституцією України визначено, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Відповідно до статті 4 Закону України «Про державну службу» право на державну службу мають громадяни України незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної приналежності, статі, політичних поглядів, релігійних переконань, місця проживання, які одержали відповідну освіту і професійну підготовку та пройшли у встановленому порядку конкурсний відбір, або за іншою процедурою, передбаченою Кабінетом Міністрів України [4].

Серед основних прав державних службовців, визначених статтею 11 Закону, є права щодо користування правами і свободами, які гарантуються громадянам України Конституцією і законами України, а також на участь у розгляді питань і прийнятті в межах своїх повноважень рішень; на повагу особистої гідності, справедливе і шанобливе ставлення до себе з боку керівників, співробітників і громадян; на просування по службі з урахуванням кваліфікації та здібностей; на здорові, безпечні та належні для

високопродуктивної роботи умови праці; на соціальний і правовий захист відповідно до його статусу; на захист своїх законних прав та інтересів у вищестоящих державних органах та у судовому порядку тощо [4].

З метою забезпечення реформування системи державного управління в Україні, створення умов для побудови демократичної, соціальної, правової держави, утвердження і забезпечення прав людини і громадянина, реалізації державної політики щодо модернізації державної служби як чинника гуманізації державного управління, було прийнято цілу низку стратегічних документів. Зокрема, Указами Президента України було схвалено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу [10]; Концепцію адміністративної реформи в Україні [3]; Стратегію реформування системи державної служби в Україні [11]; Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу [7]; Концепцію розвитку законодавства про державну службу в Україні [8]; Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки [9]; постановами Кабінету Міністрів України прийнято Програму розвитку державної служби на 2005-2010 роки [6]; Державну цільову програму розвитку державної служби на період до 2016 року [2].

У 2015 році Нацдержслужбою розроблено проект нової редакції Закону України «Про державну службу», який визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення професійної, політично неупередженої, ефективної, підзвітної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також реалізації громадянами України права рівного доступу до державної служби, що базується на їх особистих якостях та досягненнях (заслугах) [5].

Таким чином, існуючі організаційно-правові засади гуманізації державної служби визначають спрямованість професійної діяльності державних службовців на дотримання конституційних прав і свобод громадян України, як найвищої цінності держави, забезпечення якості адміністративних послуг, створюють умови для адаптації інституту державної служби до

європейських стандартів та подальшого удосконалення державного управління з урахуванням демократичних цінностей і принципів урядування.

Список використаної літератури

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відом. Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про затвердження Державної цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 трав. 2013 р. № 350 // Урядовий кур'єр від 30.05.2013 — № 95
3. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 № 810/98 // Офіційний вісник України від 11.06.1999 — 1999 р.. – № 21. – С. 32.
4. Про державну службу : Закон України від 16 груд. 1993 р. № 3723 // Відомості Верховної Ради України від 28.12.1993 — 1993 р.. – № 52. – С. 490
5. Про державну службу : проект нової редакції Закону України № 2490 від 30.03.2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54571 – Заголовок з екрану.
6. Про затвердження Програми розвитку державної служби на 2005-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 черв. 2004 р. № 746 // Уряд. кур'єр. – 2004. – 24 черв. – С. 12.
7. Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу: Указ Президента України від 5 берез. 2004 р. № 278 // Голос України. – 2004. – 17 берез. – С. 3.
8. Про Концепцію розвитку законодавства про державну службу в Україні : Указ Президента України від 20 лют. 2006 р. № 140 // Урядовий кур'єр від 03.03.2006 — № 43

9. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 -2020 роки : Указ Президента України від 01 лют. 2012 р. № 45/2012 // Офіційний вісник Президента України від 03.02.2012 — 2012. – № 4. – С. 68.

10. Про Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 11 черв. 1998 р. № 615/98 // Урядовий кур'єр від 18.06.1998.

11. Про Стратегію реформування системи державної служби в Україні : Указ Президента України від 14 квіт. 2000 р. № 599 // Урядовий кур'єр від 19.04.2000

12. Гуманізація державної служби. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентіві України : наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова), В.М. Сороко (співголова) та ін. К. : НАДУ, 2011. – Т. 6 : Державна служба / наук.-ред. колегія : С.М. Серьогін (співголова), В.М. Сороко (співголова) та ін. – 2011. – С. 93 – 94

13. Хожило І.І. Гуманізація державного управління в Україні в аспекті стратегії ООН / І.І. Хожило // Аспекти публічного управління. № 2 (2) листопад 2013. — С. 17 -21.

Чижова Світлана Миколаївна,

*старший викладач кафедри державного
управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ
к.держ.упр.*

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

В епоху становлення постіндустріального інформаційного суспільства та глобалізації економіки, політики, соціального життя інститути публічного управління змушені пристосовуватися до змін і шукати нові форми і методи роботи.

Самоврядування розвивається завдяки децентралізації влади в процесі делегування місцевим громадам повноважень з формування органів управління і регулювання життєдіяльності територій. Інтереси муніципальних утворень розглядаються при цьому як рівноправні, а не підлеглі державним інтересам

Децентралізація влади дає можливість узгодити тісніше публічні послуги з місцевими потребами і створити більш відповідальну систему місцевого управління. Ті, хто приймає рішення, бачать їх результат, що дозволяє точніше оцінювати реальні наслідки рішень, сприяє більш ефективному розподілу ресурсів і задоволення суспільних інтересів і кожної людини окремо, завдяки чому громадяни можуть побачити безпосереднє їх вплив на своє життя [1].

Кращі стратегії, програми та плани терплять провал без компетентного виконання. Вони можуть бути реалізовані тільки за умови, якщо виявляться сприйнятими людьми, які братимуть участь у цій реалізації. Якими б чудовими не були регіональні та місцеві програми розвитку, не будучи забезпеченими людськими ресурсами, здатними їх реалізувати і зацікавленими в цій реалізації, вони залишаються тільки папером і можуть представляти тільки дослідний, а не практичний інтерес.

Муніципальне управління як діяльність, здійснюється професійними службовцями, має свою мету - організацію виробництва, розміщення та

розвиток продуктивних сил. Тому істотним етапом ефективного управління на місцевому рівні виявляється організація людських ресурсів: залучення людей до процесу розробки та реалізації стратегій, програм і планів, мотивація, оцінка можливостей, підвищення кваліфікації, розстановка по функціональним позиціям, організація комунікації, оцінка результатів діяльності і т.д. Всі це відноситься до роботи з людськими ресурсами [2].

У період, коли гостро стоять питання підготовки та перепідготовки кваліфікованих працівників органів місцевого самоврядування, пріоритетним є інвестування в всебічний розвиток людини, насамперед у її освітній рівень. Проблема не надумана. Визначення потреб у навчанні ґрунтувалося на оцінці уявлень співробітників місцевих органів влади, представників депутатського корпусу, приватного бізнесу, громадських організацій про ефективність роботи органів місцевого самоврядування в нових умовах.

Децентралізація політичної та адміністративної влади, у поєднанні з реформою державної служби несе в собі широкі наслідки для розвитку людських ресурсів. Однак, ці наслідки недостатньо вивчені.

Ключові моменти в області людських ресурсів, де проблеми виникають в результаті того, яким чином децентралізовані системи управління будуть структуровані, визначають наступне. Організаційні структури, функції і компетенції можуть стати недоречними, конфліктувати один з одним, а також будуть оскаржені. Життєздатність розвитку муніципальних служб і їх комплектація людськими ресурсами можуть опинитися під загрозою через погіршення організаційного планування органів місцевого самоврядування, неоптимального розподілу службовців, відтоку висококваліфікованих слкжбовців у бізнес структури. Умови ефективності роботи муніципальних органів можуть бути знеціненими, якщо вплив децентралізації буде пов'язано з відсутністю достатнього досвіду адміністрування та через слабе контролю з боку громадськості. Крім того, децентралізація може зменшити можливості перерозподілу ресурсів між органами місцевого самоврядування різних рівнів. А, саме ефективність їх діяльності є критичною функцією в умовах

децентралізації як одного із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади.

Сьогодні більшість моделей управління людськими ресурсами в системі місцевого самоврядування відрізняються такими особливостями:

- носять статистичний характер, не розглядають інноваційні процеси в часі;
- не враховують наявність динамічного середовища, що, як правило, не призводить до перегляду динаміки потреб у кадрах;
- не враховують особливостей визначення потреб у перепідготовці людських ресурсів, пов'язаних з існуванням ринку робочої сили.

Питання полягає у визначенні стратегічних напрямків розвитку кадрів та оптимальної кількості ресурсів, які необхідно вкласти в конкретних людей для того, щоб отримати кадри, що володіють певними ефективними якостями. Якщо розглянути конкретний робочий орган, який управляє професійним розвитком людини і вкладає ресурси в своїх співробітників, то ключовим моментом в процесі управління розвитком працівників з'явиться визначення його потреб у цій галузі. По суті, мова йде про виявлення невідповідності між професійними знаннями і навичками (компетенціями), якими повинен володіти працівник даного органу місцевого самоврядування для реалізації його цілей (сьогодні і в майбутньому) і тими знаннями і навичками, якими він володіє в дійсності. Визначення потреб у професійному розвитку окремого співробітника вимагає спільних зусиль кадрових служб (відділу людських ресурсів), самого працівника та його керівника [3].

Вирішення цих проблем частково регулюється законодавством, але орган місцевого самоврядування може встановлювати свої робочі стандарти [4]. Найважливішим напрямком розвитку людських ресурсів органів місцевого самоврядування в контексті ефективного управління сьогодні стає оновлення управлінського апарату, підвищення професійної кваліфікації управлінського персоналу, що сприятиме створенню професійного, стабільного й авторитетного для громадської думки корпусу муніципальних службовців.

Література:

1. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія».– 2012. – 128 с.], [Електронний ресурс] - Урядовий портал.- Режим доступу: [http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pdf](http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pdf) Дата перегляду: 7.05.2015
2. Оболенський О. Ю. Державна служба України : навч. посіб. / О. Ю. Оболенський. - КНЕУ, 2003. - 344 с.
3. Пашко Л. А. Людські ресурси у сфері державного управління: теоретико-методологічні засади оцінювання : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.03 / Пашко Л. А. ; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. - К., 2007. - 36 с.
4. Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/45/2012> Дата перегляду: 7.05.2015

Секція 4

МІСЦЕВЕ САМОВРОЯДУВАННЯ

Базенко Владіслав Анатолійович,
*аспірант кафедри права і законотворчого
процесу Одеського регіонального інституту
державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України*

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ІНСТИТУТУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Сьогодні, незважаючи на наявні потенційно великі можливості, свою соціальну і економічну значущість, фізична культура та спорт в Україні розвинута недостатньо. Труднощі, з якими зіткнулася в своєму розвитку ця сфера, в першу чергу, пов'язані з економічними проблемами розвитку суспільства, а також з недовідністю державної та громадської підтримки, недосконалістю сучасної нормативно-правової, методичної та інформаційної бази, яка б враховувала його реалії, а також внутрішніми організаційними проблемами в самому фізкультурно-спортивному русі, що накопичились за останні роки. Та, як наслідок таких подій – низький рівень залучення населення (13,5 %) до занять фізкультурно-оздоровчої спрямованості; тривалість життя населення України посідає одне з останніх місць в Європі; сьогодні спортом займаються лише приблизно 400 тис. (10 %) дітей віком від 6 до 17 років [6].

Вищевказані проблеми вказують на необхідність пошуку шляхів ефективного розвитку сфери фізичної культури. Про таку необхідність свідчить також проведення реформи державної політики у сфері спорту, яка зазначена у Стратегії розвитку України – 2020. На даному етапі розроблена Концепція реформування сфери фізичного виховання та спорту, головним принципом якої є автономія спорту. Основна мета реформування — приведення нашої системи у відповідність до провідних міжнародних стандартів, побудова нових ефективних взаємовідносин між усіма організаціями, задіяними у спортивній

галузі, посилення ролі інституту місцевого самоврядування у розвитку фізичної культури та спорту.

В цьому аспекті робота над пошуком шляхів посилення ролі інституту місцевого самоврядування у ефективному розвитку фізичної культури та спорту є дуже актуальною.

Про те, що система управління сферою фізичної культури і спорту в Україні потребує серйозних змін, останнім часом активно обговорюється в колі фахівців, на різноманітних нарадах тощо. Окремих робіт, присвячених цій проблематиці, присвячено мало. Проте, приміром, кандидат наук з фізичного виховання і спорту Олійник М.О. у своїй праці «Теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні» констатував: «Існує велика проблема у взаємовідносинах між управліннями, комітетами з питань фізичної культури і спорту та громадськими фізкультурними органами. Стара система управлінських відношень між ними порушена, а нова не дозволяє чітко регулювати їхню діяльність через те, що немає прямого підпорядкування» [5, с.49]. На жаль, ця проблема залишається актуальною і сьогодні.

Якщо взяти до уваги західну модель розвитку фізичної культури і спорту, то, крім незрівняно кращої матеріально-технічної бази, вигідно відрізняється від нашої, передусім, значно меншою кількістю державних установ (із схожими функціями і повноваженнями) та чиновників, що сприяє чіткішій структуризації та ефективнішому управлінню цією сферою. Особливо помітними є ці переваги на місцевому рівні.

За інформацією, Президента Ради депутатів округу Швабія (Німеччина) п. Юрген Райхерт, на їх регіональному рівні немає державних установ, таких, як наші облспортууправління: «У Швабії 1,8 млн. населення. За розвиток спорту в регіоні відповідає Баварська спортивна організація, яка об'єднує клуби, асоціації з різних видів спорту. Вона функціонує за рахунок коштів від держави та членських внесків. Організацією спортивної роботи у Швабії завідує троє людей, які отримують зарплату з бюджету Баварської землі» [4].

Обраний українською державою курс на інтеграцію до ЄС передбачає імплементацію на всіх рівнях управління стандартів європейської демократії, насамперед, це стосується посилення ролі інституту місцевого самоврядування як у політико-адміністративному секторі, так і секторі соціального розвитку.

У багатьох країнах одним із основних мотивів посилення ролі інституту місцевого самоврядування є кращі перспективи місцевого розвитку. Це в повній мірі стосується й України. Перевага сильних органів місцевого самоврядування в більш ефективному управлінні сприяє покращанню місцевих проектів розвитку. В такому випадку, місцеве самоврядування сферою фізичної культури та спорту може усунути інституційні та юридичні перешкоди і заохотить інноваційні форми вирішення місцевих проблем. Заходи з розвитку фізичної культури та спорту за участю громадян дозволяють планувати діяльність у відповідності до специфічних потреб. Регіональний розвиток сьогодні є складовою частиною діяльності місцевих органів влади та територіального устрою в країнах Європейського Союзу. Впровадження децентралізації, створення та зміцнення відповідних інститутів на регіональному рівні переважно є частиною процесу.

Західноєвропейський досвід переконує, що національні мінімальні стандарти можуть бути гарантовані в межах децентралізованої структури адміністрації [2, с.47].

Світовий досвід свідчить, що більшість громадян готові робити свій внесок у місцеві проекти розвитку з фізичної культури та спорту, коли вони можуть брати участь у прийнятті рішень і відчувають, що проект покращує умови та якість надання послуг. Дозволяючи місцевим громадам визначати, як потрібно планувати ту чи іншу програму з розвитку фізичної культури та спорту, органи місцевого самоврядування цим самим зміцнюють їхні почуття власності та відповідальності за проект. Це також створює персональну зацікавленість конкретного громадянина в успішному завершенні програми. Тому громадяни витратять більше часу та ресурсів на досягнення цілей проекту, що, в свою чергу, допоможе досягти кращих результатів, аніж у

випадку, коли рішення про заходи програми приймаються далеким центральним урядом.

Органи місцевого самоврядування можуть зробити розвиток фізичної культури та спорту більш сталим шляхом безпосереднього залучення громадян до реалізації проектів розвитку. Зацікавлені сторони, що є «власниками» проекту розвитку, візьмуть на себе відповідальність за його утримання. Можливість брати участь у плануванні проектів розвитку на ранніх стадіях, в свою чергу, заохочує місцеве населення належним чином контролювати і захищати результати проектів.

Основною метою децентралізації повноважень та відповідальності в країнах Європи є забезпечення регулярних суспільних послуг та впровадження стратегічного місцевого розвитку, що призводить до покращення якості послуг і місцевих стандартів життя. Передача окремих повноважень на місцевий рівень покращить процес прийняття рішень і визначення пріоритетів, кількість, якість та вартість послуг відповідно до уподобань місцевих користувачів послуг.

Перші кроки на шляху до покращання послуг з фізичної культури та спорту пов'язані з розподілом повноважень та сфер відповідальності між різними рівнями управління. Це стає можливим тільки тоді, коли чітко визначені функції та повноваження передаються від одного рівня влади до іншого, особливо від центрального уряду до органів місцевого самоврядування.

Вважаємо, що для успішних реформаторських дій в сфері фізичної культури та спорту децентралізація функцій повинна відбуватися поряд з передачею достатніх фінансових ресурсів та майна для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування якісних та доступних послуг. Коли фінансові ресурси надаються органам місцевого самоврядування, тоді вони можуть генерувати свої власні доходи, встановлюючи та збираючи податки та збори за надані послуги, керуючись при цьому принципами компенсації вартості послуг. Необхідні фонди також створюються шляхом ефективного управління комунальною власністю та вільною частиною бюджету, що

повністю залежить від рішення, прийнятого органом місцевого самоврядування.

Крім цього, цілком очевидно, що нам є що перейняти в моделі розвитку фізичної культури і спорту, зокрема, на місцевому рівні у європейських країн, які багато років перебувають на провідних позиціях у світі на найбільших континентальних і світових спортивних форумах, що підтверджує ефективність їхньої моделі управління цією сферою.

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на розв'язанні проблемних питань управління органами місцевого самоврядування розвитком фізичної культури та спорту в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Корж В.П. Нормативно-правове та організаційно-управлінське забезпечення розвитку фізичної культури і спорту в Україні В.П. Корж, Ю.О. Павленко, М.В.Дутчак, О.К. Артем'єв, В.П.Карленко, В.О. Дрюков // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. - 2006. - №10. - С. 4-12.

2. Леонова А.О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України: [навчю метод.посіб.] / А.О.Леонова, В.П.Давидова, О.О.Новачук. – Кю:ДПА України, , 2007. - 390 с.

3. Мальона С. Б. Організаційно-правові аспекти функціонування фізичної культури і спорту / Світлана Мальона // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2006. – Вип. 10, т. 3. – С. 6-10.

4. Новини та події спорту: інформаційний вісник [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://turnir.ua/news/news-82036-12082009>.

5. Олійник М.О. Теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02 / Олійник М.О. – Київ, 2000. – 18 с.

6. Реформа спортивної сфери 2014: офіційний веб-сайт Міністерства молоді та спорту України [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://www.dsmsu.gov.ua>

7. Шкребтій Ю.М. Напрями реформування системи фізичної культури і спорту в Україні/ Ю.М. Шкребтій // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту : Зб. наук. праць. - К.: Науковий світ, 2004. - № 4. - С.5-11.

Войновський Микола Миколайович,
аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МУНИЦИПАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЯК ЧИННИК ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В процесі реформи системи публічної влади в Україні, що передбачена, зокрема, Стратегією сталого розвитку "Україна-2020" питання організації та здійснення контрольної діяльності органами та посадовими особами місцевого самоврядування мають зайняти особливе місце. Це пов'язано з низкою чинників:

По-перше, із політикою дерегуляції, що характеризується із зменшенням державного регулювання у багатьох сферах, наслідком чого є зменшення державного контролю.

По-друге, з політикою децентралізації, що викликає збільшення функцій та повноважень інституту місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення, у тому числі в питаннях контролю за відповідними сферами.

По-третє, із реформою правоохоронної системи, у тому числі із позбавленням прокуратури функцій загального нагляду.

Питання місцевого значення, які належать до компетенції місцевого самоврядування, стосуються забезпечення безпосередньої життєдіяльності населення. Проте в процесі управлінської діяльності органи місцевого самоврядування повинні не лише приймати рішення, організовувати їх виконання, але й здійснювати контроль за тим, щоб намічені плани та програми реалізовувалися на практиці, щоб матеріальні та фінансові ресурси територіальних громад витрачалися за цільовим призначенням в інтересах місцевого населення. Отже контроль є однією із найважливіших складових муніципального управління, а його ефективність багато в чому визначає

інституційну спроможність місцевого самоврядування на рівні конкретного поселення.

Можна стверджувати, що муніципальний контроль є діяльністю суб'єктів місцевого самоврядування (безпосередньо територіальної громади, представницьких та виконавчих органів, головної посадової особи територіальної громади) уповноважених у відповідності із законодавством України на організацію та проведення перевірок дотримання фізичними та юридичними особами вимог, встановлених рішеннями органів місцевого самоврядування, а також законами України у випадках, коли відповідні види контролю належать до питань місцевого значення. Порядок організації та здійснення муніципального контролю у відповідній сфері встановлюється або актами місцевого самоврядування, або актами органів державної влади.

Таким чином, в процесі муніципального контролю здійснюється перевірка виконання: по-перше, вимог, встановлених актами органів місцевого самоврядування; по-друге, вимог встановлених законодавством України, у випадках, якщо відповідні види контролю належать до відання органів місцевого самоврядування.

В залежності від варіантів закріплення муніципального контролю у законодавстві України, можна виділити чотири групи муніципального контролю. До першої групи належать види контролю, які Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" безпосередньо закріплює як власні повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування, наприклад розгляд проектів планів підприємств і організацій, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, внесення до них зауважень і пропозицій, здійснення контролю за їх виконанням. До другої групи входять види контролю, що делеговані виконавчим органам місцевих рад, наприклад: здійснення відповідно до закону контролю за дотриманням цін і тарифів. До третьої групи входять види контролю, які не мають нормативного закріплення серед питань місцевого значення, а встановлені у галузевому законодавстві. До четвертої групи контрольних повноважень входять види контролю, які не

знайшли закріплення в законодавстві, а відбуваються на підставі самостійного регулювання з боку органів місцевого самоврядування.

При здійсненні контрольних повноважень органи місцевого самоврядування володіють широким набором можливостей. Визначення органів місцевого самоврядування, які уповноважені здійснювати муніципальний контроль, встановлення їх організаційної структури, функцій та порядку їх діяльності, призначення посадових осіб безпосередньо належить до повноважень місцевого самоврядування. Фінансування здійснення даних повноважень відбувається за рахунок місцевого бюджету.

Існує кілька видів органів, які здійснюють муніципальний контроль:

- 1) місцева рада як орган загальної компетенції;
- 2) постійні та тимчасові контрольні комісії ради;
- 3) виконавчий комітет місцевої ради;
- 4) спеціалізовані (галузеві) виконавчі органи місцевого самоврядування;
- 5) сільський, селищний, міський голова.

При цьому законодавство не припускає здійснення муніципального контролю комунальними установами, підприємствами та організаціями. Проте на практиці це досить часто відбувається.

Важливим елементом муніципального контролю є прийняття відповідних актів, що визначають порядок здійснення контролю. Деякі органи місцевого самоврядування прийняли Положення про контроль, частина з них носить універсальний характер, а інша частина регулює окремі види контролю. Крім цього, окремими органами місцевого самоврядування прийняти регламенти проведення перевірок в межах муніципального контролю. Однак наявність подібного нормативно-правового регулювання муніципального контролю є здебільше виключенням, а ніж правилом, що свідчить про недостатню увагу до адміністративних процедур на муніципальному рівні.

На жаль, практика здійснення муніципального контролю поки що стикається з багатьма проблемами й ефективною її поки неможливо назвати. Причини цього полягають в цілій низці чинників:

недостатності повноважень, зокрема складати адміністративні протоколи та здійснювати інші заходи пртягнення до відповідальності;

невистачанням фінансових та матеріальних ресурсів на здійснення контрольних заходів;

брак кваліфікованих кадрів;

відсутність ефективної взаємодії поміж органами муніципального та державного контролю.

Отже, муніципальний контроль – це одна з форм здійснення управлінської діяльності інститутом місцевого самоврядування поряд з іншими формами, такими як планування, регулювання, організація виконання тощо. Необхідно всіляко розвивати потенціал місцевого самоврядування у сфері контролю, що буде сприяти розвитку інституційної спроможності місцевого самоврядування та його самодостатності як у цілому в країні, так й в окремих поселеннях.

СТАН ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ - ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Громадяни України, звертаючись з різних питань до органів публічної влади, у тому числі за отриманням адміністративних послуг, на теперішній час зіштовхуються з багатьма бюрократичними перешкодами, серед яких: довгі черги; збирання купи проміжних документів по різних органах влади або житлово-експлуатаційних установах; відсутність необхідної інформації; непрозорі процедури обслуговування; затягування термінів опрацювання необхідних документів тощо. З метою вирішення аналогічних проблем розвинуті держави світу наприкінці ХХ століття обрали шлях прискорення розвитку інформаційного суспільства, спрямований на підвищення рівня освіти населення, науково-технічного і культурного розвитку за рахунок впровадження інформаційних технологій, розширення можливостей систем інформаційного обміну, створення ефективної системи забезпечення прав громадян на вільне одержання і використання інформації, що є однією з найважливіших умов демократичного розвитку. У грудні 1999 року Європейською Комісією Євросоюзу була запроваджена ініціатива «Електронна Європа» (eEurope), яка разом з іншим світовим досвідом довела ефективність інтенсивного використання інформаційних та телекомунікаційних технологій у діяльності публічних органів.

Швидкий темп розвитку багатьох зарубіжних країн у сфері розбудови інформаційного суспільства забезпечується використанням переваг інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) за підтримки прозорої державної інформаційної політики. Ініціатива Європейського Союзу «Цифровий порядок денний для Європи-2020» визначає роль ІКТ як ключовий фактор у нарощенні

соціального та економічного потенціалу новітніх технологій, насамперед Інтернет-, веб-технологій як важливого інформаційного середовища діяльності суспільства в цілому, підвищення добробуту його громадян і електронізації ведення підприємництва [2]. Завдяки налагодженню дієвої електронної міжвідомчої взаємодії, механізмів миттєвих перевірок та співставлень баз даних засобами електронного зв'язку вдалось значно спростити обслуговування громадян, підвищити його якість, скоротити бюджетні витрати та полегшити роботу персоналу публічних установ.

Відповідно до світових тенденцій розвитку інформаційного суспільства Україна також вживає заходів з побудови системи електронного урядування, одним з ключовим елементів якого є запровадження електронних послуг з використанням можливостей глобальної мережі Інтернет. Задля цього приймаються нормативно-правові акти, розробляються стратегії, цільові регіональні та місцеві програми, утворюються спеціальні державні структури, завданням яких є вироблення відповідної державної політики у цій сфері, сприяння, координація та контроль у розвитку е-урядування (Державний комітет інформатизації, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Державне агентство з питань електронного урядування України). Разом з цим за результатами міжнародної оцінки розвитку електронного урядування «United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want» Україна посіла 87 місце серед 193 країн-членів Об'єднаних Націй [2].

На сьогоднішній день в органах публічної влади України запроваджена велика кількість різноманітних інформаційних систем (у тому числі електронного документообігу), інформаційних ресурсів та баз даних, зокрема: функціонує 726 державних інформаційних ресурсів, з яких 143 електронних реєстрів [2]. На їх розробку та підтримку спрямовуються значні бюджетні кошти. Але розробка цих систем та баз даних, використання яких частіше за все здійснюється на всій території країни, здійснюється за відсутності єдиних принципів доступу до інформації та електронної взаємодії, та залежить від

відомчої спроможності та ініціативи, що призводить до існування багатьох відокремлених одностипних фактично дублюючих одна одну облікових систем від різних розробників, нераціонального витрачання бюджетних коштів, фактичного унеможливлення надання електронних послуг та «електронної нерівності» громадян.

Відповідно до статті 48 Бюджетного кодексу України видатки на виконання завдань Національної програми інформатизації (НПІ), в тому числі проектів інформатизації органів державної влади, повинні здійснюватись Державною казначейською службою України лише після погодження відповідними розпорядниками бюджетних коштів зазначених проектів з Генеральним державним замовником НПІ (Державний комітет інформатизації). Так, наприклад: у 2013 році Генеральним державним замовником НПІ було розглянуто 368 проектів загальною вартістю 385,2 млн. грн. за 57 бюджетними програмами від 45 органів державної влади, з яких віднесено до сфери інформатизації та погоджено 296 проектів загальною вартістю 383 млн. грн., що склало 99% від загального обсягу фінансування погоджених проектів [2]. Тобто майже усі проекти з інформатизації, незважаючи на свою розрізненість та непристосованість до міжвідомчої взаємодії, погоджуються на державному рівні, замість того, щоб за ці гроші виробляти єдині для усіх органів влади інформаційні продукти та передавати їм за належністю для використання. Це унеможлиблює врегулювання питання звернення громадян за отриманням адміністративних послуг через Інтернет, сплати (за необхідністю) відповідного мита on-line та отримання результату послуги в електронному вигляді, хоча все це значно б спростило відповідні процедури, позбавило необхідності збирати чисельні «проміжні» документи та скоротило час громадянам на спілкування з державними органами (особливо це важливо для осіб з обмеженими фізичними можливостями). Крім того, це сприяє неефективній реалізації Регіональних програм інформатизації. Так, наприклад: відповідно до завдань Регіональних програм інформатизації Одеської області з 2001 року для підвищення ефективності роботи органів влади в регіоні – в структурних підрозділах

обласної, районних державних адміністрацій та обласній раді впроваджується система електронного документообігу. Разом з цим рівень використання подібних систем в органах влади Одеської області, сьогодні, можна позначити як «електронна канцелярія», тобто в організаціях здійснюється тільки електронний облік та зберігання документів (навіть без належної внутрішньовідомчої взаємодії та з паперовим документообігом) [1]. Досі не працює за призначенням створений у 2013 році за фінансової підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні електронний портал «Електронний Центр надання адміністративних послуг в Одеській області», призначений для покращення якості обслуговування громадян у цій сфері.

Райдержадміністрації, які згідно Закону України «Про адміністративні послуги) повинні створювати Центри надання адміністративних послуг та забезпечувати їх належне функціонування для створення зручних умов для обслуговування громадян, забезпечені комп'ютерною технікою в середньому на 64%, серед якої 77% є застарілою (яку вироблено понад 5 років тому) та/або не використовується (підлягає списанню) [2].

Основною метою розробки та наповнення Інтернет ресурсів органів публічної влади є забезпечення прозорості діяльності влади для громадськості. Під прозорістю розуміється також і зручність отримання або надання інформації. Виходячи з цього відповідні веб-сайти розробляються з можливістю взаємодії з владою у режимі он-лайн, щоб громадяни просто з дому могли записатись на прийом, спостерігати за чергою на прийомі, відправити свої відгуки, звернення, пропозиції тощо, отримати необхідний документ або консультацію, роздрукувати необхідні бланки та інше. В Україні є багато прикладів такого сервісу, зокрема: у Вінницької, Івано-Франківської, Луцької, Криворізької міських рад. Є цікаві приклади і в Одеській області (Білгород-Дністровська міськрада). Разом з цим з двадцяти трьох міських та селищних рад населених пунктів, що є центрами районів, власні офіційні веб-ресурси мають лише 5 (або 22%). Тобто мешканці 18 міст та селищ практично взагалі не мають можливості доступу до публічної інформації своїх органів

місцевого самоврядування (у тому числі з питань надання адміністративних послуг) без відвідування цих органів. А про мешканців сіл – годі вже й казати. При цьому Регіональна програма інформатизації Одеської області на 2014 - 2016 роки «Електронна Одещина» («e - Одещина», «e - Odesa Region») [3] не передбачає заходів для міських, селищних та сільських рад. Це призводить до нерівності громадян України щодо реалізації їх прав на отримання публічної інформації та якісних адміністративних послуг.

Підсумовуючи вищевикладене можна зазначити, що стан використання Інформаційних технологій у діяльності органів публічної влади є своєрідним індикатором розвитку системи надання адміністративних послуг. Крім цього широкий та вільний доступ громадян до інформації, знань та публічних послуг є умовою для розвитку демократичного суспільства. Тому державна політика у сфері інформатизації на центральному та місцевих рівнях повинна бути системною та сприяти розширенню можливостей отримання інформації та якісних адміністративних послуг для всіх верств населення.

Список використаних джерел

1. Звіт з виконання Регіональної програми інформатизації Одеської області «Інформаційна Одещина» за 2014 рік // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://oda.odessa.gov.ua/files/oda/informatizatsiya-oblasti/zv_t_rp_2014.pdf

2. Проект доповіді про стан інформатизації та інформаційного суспільства в Україні за 2014 рік // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua/content/shchorichna-dopovid-pro-rozvytok-informaciynogo-suspilstva>

3. Регіональна програма інформатизації Одеської області на 2014 - 2016 роки «Електронна Одещина» // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://oda.odessa.gov.ua/ru/nformatizacya-oblast/dokumenti/>

Долгіх Наталія Прокопівна,

*старший викладач кафедри права і законотворчого процесу
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
При Президентові України.*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВА СКЛADOVA РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні і в Україні представники державного управління говорять про необхідність розширення можливостей децентралізації і на регіональному, і на місцевому рівні. Насправді, на етапі переходу до демократичних принципів управління державою особливого значення набуває регіональна проблематика, зокрема, вдосконалення системи МСВ як інституту публічної влади. Ознаками сильних чи слабких позицій регіонів є їх сумарний вплив на публічну політику, доступ до центру рішення та ролі, які групи відіграють на місцевому рівні. Поняття впливу на публічну політику пов'язується з тим, наскільки інституціональне оформлення і повноваження політичної влади залишають місце для артикуляції регіональних інтересів – якщо влада блокує доступ до центрів рішення, то проблема вже у природі самої влади та реальному потенціалі груп. Можливо, саме регіоналізацію унітаризму варто сприймати як відповідь на претензії і задоволення інтересів локальних чи регіональних груп [3].

Отже, в останні роки децентралізація стала воістину глобальним явищем. Причинами децентралізації влади в країнах світу дослідники [1] називають: політичні зміни, які дали місцевим громадам право висловлювати і відстоювати свої інтереси; технологічні зміни та глобальну інтеграцію, що змінили уявлення про межі управління і самоврядування; нарешті, труднощі централізованої системи управління і необхідність участі регіональних і місцевих урядів у політичних та економічних процесах.

Успішність проекту децентралізації влади в нашій країні залежатиме від того, наскільки правильно сформовані канали доступу до центрів політичних рішень, а це, у свою чергу, проявляється у інституціональному факторі організації державної влади. Мова йде про позиції регіональних інтересів і ролі регіонів у співвідношенні з іншими елементами політичної системи. Регіональний аспект демократизації в Україні тісно пов'язаний з наступними важливими складовими державотворення: децентралізацією публічного управління, реформою МСВ, адміністративною та територіально-адміністративною реформою. Зміст цих змін визначатиметься як рівнем усвідомлення суспільством та владою сутності соціально-економічних та політичних процесів, що відбулися і відбуваються у регіонах за останній час, так і обранням моделі, за якою відбуватиметься подальше регулювання регіонального розвитку.

В теорії державного управління розрізняються декілька типів і моделей децентралізації – рис.1.

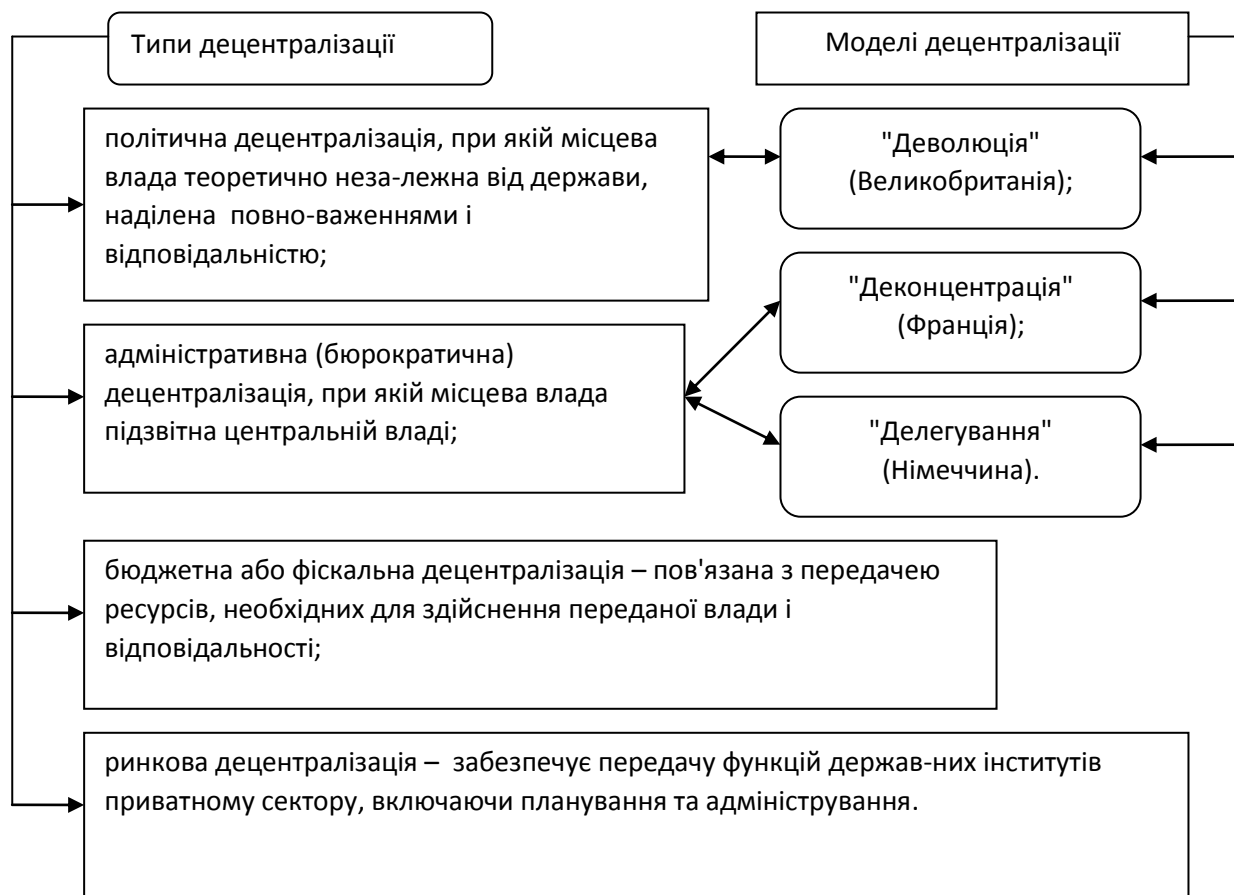

Рис.1. Типи і моделі децентралізації влади

Децентралізація означає передачу як владних повноважень (завдань і засобів), так і контролю за публічними фінансами від центрального (національного) уряду регіональним та місцевим органам самоуправління, які повністю відповідальні за свої обов'язки і підзвітні за виконання своїх функцій. При цьому місцеві й регіональні влади не повинні бути підзвітними центральному уряду, а діяти цілком незалежно від нього, будучи лише суб'єктами державного правового нагляду. Децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав і повноважень адміністративно-територіальних одиниць (областей, автономій, республіки і т. ін.) при одночасному звуженні прав і повноважень національного центру [2].

Таким чином, в строгому розумінні, децентралізація – це існування в місцевому масштабі виборної влади, відмінної від адміністративної влади держави, здійснення у межах закону її власних повноважень і обов'язків, для чого вона має статус самоврядування під контролем держави. Децентралізація значним чином впливає на відносини між центральною владою і МСВ, однак це не означає довільного характеру змін, що повинні відбутися. До речі, межі децентралізації у різних країнах світу залежали від політичної ваги, людських і фінансових ресурсів, що перебували у розпорядженні місцевої влади. Крім того, децентралізація управління не існує поза межами держави, вона проводиться з ініціативи та під контролем центральної влади. Але децентралізація неможлива, якщо місцева влада є не більш ніж виконавцем політики центральної влади. Ці екстремальні позиції обмежують простір МСВ, визначають "діапазон можливостей" [1].

Проте процеси децентралізації влади, реформування системи регіонального управління і модернізації вітчизняного МСВ потребують внесення суттєвих змін до чинного законодавства, і передусім, до Конституції України.

Список використаних джерел

1. Белоусова О. С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління / О. Є. Білоусова // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. — 2014. — Вип. 3. — С. 42—50.

2. Гриневич В. Децентралізація влади як складова політичної реформи в Україні : питання концепції та ідеології / В. Гриневич // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ НАДУ – Одеса, 2014. — Вип. № 1(57). — С. 16—19.

3. Яковлева Л. І. Децентралізація влади як складова реформування публічного управління в Україні / Л. І. Яковлева // Реформування публічного управління : теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. — С. 12.

Катериняк Тетяна Богданівна,

*слухач I курсу факультету державного управління
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Соціальна політика держави увесь час перебуває в епіцентрі уваги суспільства, Труднощі формування і реалізації соціальної політики, її недоліки приховують реальну небезпеку для стабільності соціальних відносин, загрозу граничної майнової поляризації громадян, поширення бідності. Ігноруючи такі негативні процеси, отримаємо посилення таких явищ як розпад сімей, депопуляція населення, що як наслідок завадить економічним реформам і соціальному прогресу.

Соціальна політика держави покликана забезпечити громадянам гарантовані Конституцією України права: на життя, безпечні умови праці, винагороду за працю, захист сім'ї, відпочинок, освіту, житло, охорону здоров'я та медичну допомогу, соціальне забезпечення та сприятливе навколишнє середовище. Відтак очевидно, що визначальним пріоритетом державної економічної (зокрема соціальної) політики має стати забезпечення прав і свобод людини і громадянина, передбачених розділом II Конституції України [3].

На сьогодні наявні певні здобутки у сфері соціальної політики, але проголошені в законодавчих актах орієнтири потребують серйозної роботи для їх реалізації. Існують важливі невирішені проблеми у соціальній сфері, такі як низький рівень зайнятості і масовий характер безробіття; бідність; незадовільний рівень пенсій, посилення диференціації суспільства тощо.

Однією з фундаментальних проблем сьогодення є подолання бідності, яка розглядається світовим співтовариством як ключова у політиці будь-якої держави. Україна належить до країн, в яких рівень бідності високий, при цьому населення працює і зберігає відносно високий соціальний статус, але відбувається значне зменшення доходу більшості населення, На відміну від

країн Західної Європи, наявність роботи в Україні ще не є гарантією мінімального достатку. Адже, як правило, рівень бідності визначається за показником, що свідчить, яку частку доходів громадяни витрачають на продовольчі та житлово-комунальні послуги. Чим вища ця сума по відношенню до зарплати, тим серйозніша проблема бідності в країні.

Проблема бідності в Україні набула офіційного визнання після затвердження Указом Президента України від 15 серпня 2001 р. Стратегії подолання бідності[6], яка встановила значення терміна «бідність», єдиний відносний критерій віднесення різних верств населення до категорії бідних, визначила основні напрями та етапи подолання бідності на період до 2010 року.

За час реалізації зазначеної Стратегії прийнято Комплексну програму забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності[4], щороку затверджувалися плани заходів, спрямовані на подолання бідності, розроблялися та виконувалися відповідні регіональні програми. У Державній цільовій соціальній програмі подолання та запобігання бідності на період до 2015 р.[5] зазначається, що за кожним напрямом відбулися позитивні зрушення. Зокрема, забезпечено виконання завдань, а також досягнуто основну мету – стабілізація рівня життя і усунення найгостріших проявів бідності.

Для вирішення проблеми бідності, перш за все, повинна бути цілеспрямована державна політика, яка б базувалась на економічних та фінансових можливостях держави та максимальній ефективності їх використання.

Як правило гострою проблемою реалізації соціальної політики, яка і визначає межі її реалізації, є проблема фінансування соціальних витрат. Однак, можемо констатувати, що перехід до ринкової системи господарювання не супроводжувався в Україні диверсифікацією системи фінансування соціальної сфери. Головним джерелом витрат був та залишається державний бюджет.

На шляху вирішення проблем у сфері соціальної політики дуже важливим є збільшити значення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розв'язанні проблем соціальної політики. Це зумовлено тим,

що надання соціальних послуг має здійснюватися на максимально наближеному до населення територіальному рівні, на якому повинні бути належні організаційні, матеріальні та фінансові засоби, що забезпечують їх обсяг і якість відповідно до загальнодержавних стандартів. Саме на регіональному та місцевому рівнях повинна вирішуватись більшість соціальних проблем.

Надання соціальних послуг населенню на регіональному рівні повинно бути максимально децентралізоване. Централізований підхід до визначення потреби в соціальних послугах і формування мережі соціальних служб, закладів та установ зумовлює орієнтацію якості та обсягу таких послуг переважно на фінансові можливості бюджету, а не на потреби населення і не передбачає залучення отримувачів послуг та їх представників до планування і контролю за якістю наданих послуг [1].

Недивлячись на те, що економічне зростання останніх років створило реальні передумови для зміцнення соціальної складової державного розвитку, якість життя населення в Україні не відповідає не лише стандартам цивілізованого світу, а й власне українській економічній динаміці [2].

Реформування управлінських підходів у сфері соціального розвитку стосується не лише центральних, а й значно більшою мірою місцевих органів виконавчої влади. Основна проблема у цьому аспекті полягає в оптимальному поєднанні місцевих і загальнодержавних інтересів та в реалізації цілеспрямованої соціальної політики на місцях в умовах обмеженості ресурсів.

При цьому саме на рівні громад досягається більша ефективність прийняття управлінських рішень, результативність соціальної політики, а також можливість залучення громадян не лише до процесу споживання послуг, але і у їх виробництві.

Отже, можна сказати про те, що Україна, яка має відмінну від інших держав соціально-економічну і політичну ситуацію, не повинна сліпо копіювати досвід ані інших країн перехідної економіки, ані тим більш економічно розвинених країн, з їх системою соціального захисту та соціальної

політики в цілому, що склалася протягом кількох десятиліть. Наші уряд і Верховна Рада мають своє власне уявлення і про соціальні пріоритети, і про засоби досягнення їх. Проте не можна нехтувати накопиченим у світі досвідом вирішення соціальних проблем, треба його повсякчас аналізувати й використовувати для власних потреб.

В умовах євроінтеграції України найголовнішим пріоритетом визначено соціальну спрямованість економіки, в якій однією з найважливіших сфер діяльності є надання соціальних послуг у сфері соціального обслуговування. І це справедливо, адже соціальні послуги спрямовано на розв'язання або профілактику проблем вразливих верств населення. Держава з метою реалізації конституційного права громадян на соціальний захист має забезпечити відповідну якість надання соціальних послуг. [2]

Список використаних джерел

1. Дереза В.В. Соціальна і гуманітарна політика: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – 178 с.
2. Жук В. Шляхи посилення ролі місцевих органів влади у підвищенні якості життя населення України та її регіонів: В. Жук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/November/1.htm>
3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради — 1996 — №30- ст.141.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2001 р. №1712 «Про затвердження Комплексної програми забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1712-2001-%D0%BF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. №1057 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1057-2011-%D0%BF>
6. Стратегія подолання бідності // Урядовий кур'єр -2001- №149

РОЗВИТОК МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ НОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

На виконання ініціатив з проведення децентралізації публічної влади в Україні Верховною радою України були затверджені закони «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 № 1508-VII та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 № 157-VIII.

Крім того, питання децентралізації публічних фінансових ресурсів знайшли відображення у змінах до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин, ухвалених Законом від 28.12.2014 № 79-VIII.

Розпочинається конституційна реформа, яка покликана сформувати ефективну модель управління державою на вищому рівні. В реформованій управлінській політичній та адміністративній системі територіальним громадам відводиться роль базових елементів, а центральні органи влади анонсують свою підтримку в перетворенні цих громад на дієздатні та спроможні.

Розпочатий процес реформування публічної влади на принципах децентралізації шляхом передачі частки повноважень від органів державної влади органам місцевого самоуправління є життєво необхідним, особливо в умовах складної суспільно-політичної ситуації що склалася в Україні.

Разом із тим, на порядку денному актуальним залишається питання впровадження ефективних механізмів демократії участі на місцевому рівні, які нададуть територіальним громадам реальні інструменти впливу на прийняття важливих для громади рішень. Адже, далеко не всі органи місцевого самоврядування, отримавши додаткові повноваження, у своїй діяльності будуть керуватись інтересами громади, тому на законодавчому рівні необхідно закріпити інструменти участі громади у виробленні місцевої політики.

Сьогодні більшість територіальних громад України фактично не беруть участі у процесі розробки рішень та управлінні майном, яке знаходиться у власності цих громад. Серед причин такого стану речей можна відзначити наступні:

- відсутність чіткого закріплення на законодавчому рівні таких механізмів участі, як місцева ініціатива та громадські слухання;

- наявність патерналістських очікувань у значній кількості громадян та їхня не готовність приймати участь у вирішенні важливих для громади питань¹;

- недостатня інформованість місцевих громад про надані законодавством інструменти участі у вирішенні питань місцевого значення, такі як органи самоорганізації населення (ОСН) та інші.

Розвитку місцевої демократії сприятимуть наступні кроки:

1. Сприяння затвердженню Статутів територіальних громад

Згідно зі ст. 19 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування, представницький орган місцевого самоврядування на основі Конституції України та в межах цього Закону може приймати статут територіальної громади села, селища.

В Статутах територіальної громади закріплені права громади на винесення та реалізація місцевої ініціативи, проведення громадських слухань, проведення громадської експертизи. Хоча сьогодні Статут територіальної громади частіше виконує функцію інструмента комунікації влада-громада та зрідка – контролю громади за відповідністю рішень органів місцевого самоврядування інтересам громади.

¹За результатами загальнонаціонального опитування міського населення України щодо проблем міського населення України, реформ децентралізації та місцевого самоврядування, лише 39% громадян готові взяти участь в управлінні своїм містом. Опитування було проведене в листопаді 2014 року на замовлення АМУ Фондом “Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва” у співпраці з фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс». Див.: http://auc.org.ua/sites/default/files/mon18_1.pdf

Сьогодні в Одеській області менше 10% територіальних громад мають свої Статути. Але при цьому аналіз вже прийнятих текстів Статутів виявив, що в більшості документів не закріплені права на проведення місцевих ініціатив, та громадських слухань. Окремі Статути містять великі блоки описового характеру, які розкривають історичну специфіку регіону, однак не містять механізмів забезпечення місцевої демократії та права участі територіальної громади у прийнятті рішень.

Окремі міські та районні ради Одеської області недостатньою мірою розуміють, що собою являє Статут територіальної громади і не бачать необхідності в його ухваленні. Пересічні громадяни, які проживають в сільській місцевості, взагалі не володіють інформацією щодо існування такого механізму участі у виробленні рішень органів місцевого самоврядування. Отже, ухвалення Статутів територіальних громад може стати важливим елементом розвитку демократії участі в Україні.

2. Сприяння створенню органів самоорганізації населення

Важливим елементом реформованої системи, який забезпечить участь громадськості у прийнятті рішень, може стати створений в межах населеного пункту, який підлягає об'єднанню, орган самоорганізації населення. Використання такого механізму дозволить територіальним громадам на законних засадах зберегти свою самобутність, соціально-культурну ідентифікацію в рамках тих меж, в яких вони існували до об'єднання. Отже, громада на законних засадах отримає делеговані повноваження для вирішення питань місцевого значення.

Таким чином, в процесі реформи місцевого самоврядування та проведення децентралізації вкрай необхідним є закріплення на законодавчому рівні механізмів та інструментів участі громад у вирішенні проблем місцевого значення. Відповідно, органи державної та регіональної влади повинні сприяти ухваленню Статутів територіальних громад, які мають містити чіткі та реалістичні процедури проведення місцевих ініціатив та громадських слухань.

Для розвитку ОСНів, які можуть стати важливим елементом нової реформованої структури влади та сприяння місцевої демократії, необхідним є прийняття Верховною Радою України законопроектів «Про органи самоорганізації населення» (№ 2466 від 24.03.2015) та «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання» (№ 2467 від 24.03.2015).

3. Створення мережі громадського супроводу реформ

Козлова Людмила Василівна,

*к.н. держ.упр.,
докторант Інституту проблем державного управління та місцевого
самоврядування Національної академії державного управління при
Президентові України*

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ В КРАЇНАХ ЄС

Зважаючи на впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, поглиблення відносин з рядом країн ЄС, реформуванням системи державної влади та відносин, набуває актуальності дослідження особливостей залучення громадського сектору до управління на місцевому рівні, оскільки саме цей сектор економіки має потенціал до кращого визначення найбільш гострих соціальних проблем, які існують на місцевому рівні і водночас запропонувати кращі шляхи і механізми їх вирішення, ніж це можуть зробити органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування [1].

На перший план постає необхідність в удосконаленні діяльності органів місцевого самоврядування, наділення їх реальними ресурсами, без чого неможливе практичне запровадження принципу субсидіарності. Це в свою чергу, потребує впорядкування відносин та управлінської взаємодії не лише між органами виконавчої влади, а й з іншими суб'єктами державного управління та вироблення і реалізації державної політики – громадським та приватним секторами.

Слід підкреслити, що основні частини Угоди про асоціацію присвячені ключовим реформам, економічному відновленню та зростанню, а також урядуванню та секторальній співпраці у сферах енергетики, транспорту, охорони довкілля, промисловості, соціального розвитку і соціального захисту, рівності прав, захисту споживачів, освіти, молоді та культури [1]. Ці питання особливо актуально постають не лише в Україні, вони є предметом постійних обговорень і в країнах ЄС.

Управління проектами – а тим більше проектами соціального спрямування, в країнах Європейського Союзу набуває все більшої актуальності, про що свідчить політика провідних інституцій ЄС. Подібні проекти із залученням громадських організацій вже впроваджені в таких країнах як Польща, Чехія, Словаччина та ін. Розвиток соціальної інфраструктури на місцевому рівні є важливою складовою управління органів місцевого самоврядування, однієї із їх визначальних функцій та цілей. Таким чином, в країнах ЄС на сучасному етапі виникла необхідність в запровадженні програм та проектів, які стосуються створення економічного простору для соціальних інновацій [2].

Прикладом такого проекту є CRESSI (Creating Economic Space for Social Innovation), який розрахований на чотири роки і буде фінансуватися з фонду Сьомої рамкової програми Європейського Союзу, яка була ініційована у лютому 2014 року [2].

CRESSI як проект зі створення економічного простору для соціальних інновацій покликаний вивчати економічні засади таких інновацій з наголосом на тому, як політика і практика можуть сприяти підвищенню рівня життя найбільш уразливих верств населення [3].

Загалом проект досліджує питання та управлінську структуру, яка переймається проблемами найбільш уразливих та незахищених громадян, а також яким чином громадськість може залучатися до подібних проектів та сприяти вирішенню зазначеної проблеми. Цей проект також вивчає заходи, які необхідно вжити для впровадження соціальних інновацій, яким чином останні зможуть вирішувати економічні, соціальні та інші дисбаланси, які виникають у соціумі.

Проект спирається на три взаємопов'язані теорії з метою вироблення всезагальної та концептуальної основи для розвитку соціальних інновацій [2]:

- Модель соціальної мережі Беккерта;
- Підхід можливостей Сена;

- Аналіз інституційної та діяльнісної структури органів публічної влади Манна.

Основні висновки проекту будуть сконцентровані на: запровадженні та розробці відповідної економічної теорії та визначенні підґрунтя для запровадження соціальних інновацій в країнах ЄС; взаємозв'язку соціальних інновацій з розвитком технологічних інновацій; вивченні соціальних інновацій екосистем; визначенні засад для розвитку соціальних інновацій та діяльності органів влади та місцевого самоврядування для стимулювання їх розвитку; визначенні кращих практик в реалізації соціальних інновацій тощо [2].

Планується, що отримані концептуальні засади та елементи нової теорії будуть перевірені шляхом суворого відбору емпіричних даних, які запроваджуються у ряді країн ЄС і які зобов'язані надавати необхідні інформаційні джерела Європейській Комісії з метою побудови сталого економічного розвитку, спрямованого на скорочення соціальної нерівності та соціально-економічної маргіналізації в суспільстві [3].

Зазначений проект складається з 10 робочих пакетів документів, які мають бути отримані по закінченні цього процесу (Економічні, інституційні та соціальні інновації: теорія та практика в контексті подолання соціальних дисбалансів; Підхід CRESSI для соціальних інновацій: уроки для Європи 2020 та ін..) [3].

Таким чином, необхідно вивчати досвід формування соціального середовища для створення соціальних інновацій в країнах ЄС та визначити можливість його адаптації в Україні. З активізацією волонтерських та громадських рухів в різних регіонах України надалі проблеми з подолання соціальних дисбалансів поставатимуть достатньо актуально. Дуже важливо залучати якомога більше жителів територіальних громад до вирішення їх же власних соціальних проблем. Подібні проекти покликані надати можливість та базу для уникнення маргіналізації суспільства, його розшарування тощо.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом / [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/ru/publish/article?art_id=246581344
2. European Commission. Community Research and Development Information Service / [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://cordis.europa.eu/project/rcn/111238_en.html
3. European Social Innovation Research / [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://siresearch.eu/social-innovation/project/cressi-creating-economic-space-social-innovation>

Маляєва Таїсія Сергіївна

*аспірант кафедри регіональної політики
та публічного адміністрування
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

ЗАКОНОДАВЧЕ ПІДГРУНТТЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Динаміка змін, що відбуваються сьогодні у всіх сферах суспільної діяльності, вимагає соціально-економічних перетворень. А саме, по перше- з орієнтацією на принципи інноваційного розвитку; по-друге- ефективне використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу та запровадження економіки знань і розвиток інформаційного суспільства. Зазначене обумовлює необхідність підвищення ролі держави в регулюванні процесів інноваційного розвитку та зміцненні його ресурсного та інфраструктурного забезпечення. Особливе місце в цій системі посідає інститут місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування, у свою чергу, мають широке коло повноважень для розвитку місцевої громади в різних сферах, зокрема й інноваційної діяльності.

Насамперед, слід зазначити, що на сьогоднішній день погляд науковців відрізняється від законодавчо визначених дефініцій до трактування таких понять, як «інновації», «інноваційна діяльність», «інноваційний цикл». Це можна пояснити тим, що серед науковців і законотворців існує диференціація на трактування самої сутності інновацій. Різні вчені трактують поняття «інновація» по-різному – залежно від об'єкта та предмета свого дослідження. Наприклад, Б. Твісс визначає інновацію як процес, який полягає у «здобуванні нового», сягає від «зародження ідеї до її комерційної реалізації» [2]. Б. Санто описує інновацію як суспільно-техніко- економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів призводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій [3]. І. Шумпетер трактує інновацію

як нову комбінацію виробничих чинників [4]. А що стосовно нормативно-правових актів то вони свідчать, що зміст цих категорій розкривається недостатньо, а в науковій літературі йдуть дискусії про те, чи «інновація» є результатом, чи процесом.

Також слідє відзначити, що родові поняття «діяльність» і «процес» розрізняються. Діяльність включає в себе мету, засоби, результат і сам процес, який у свою чергу визначається як сукупність послідовних дій для досягнення певного результату. Проте щодо інноваційної діяльності ці відмінності, як правило, не є суттєвими.

Закон України «Про інноваційну діяльність» [1] вживає поняття «інновація» у значенні новостворених (застосованих) і (або) вдосконалених конкурентоздатних технології, продукції або послуг, а також організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру.

Також Закон України «Про інноваційну діяльність» [1] визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, установлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом. Верховна Рада України визначає єдину державну політику у сфері інноваційної діяльності, створює законодавчу базу та визначає стратегічні пріоритетні напрямки інноваційної діяльності.

Обласні і районні ради відповідно до своєї компетенції: – затверджують середньострокові пріоритетні напрямки інноваційної діяльності регіонального рівня та регіональні інноваційні програми, що кредитуються з бюджету обласних і районних рад; – визначають кошти бюджету обласних і районних рад для фінансової підтримки регіональних інноваційних програм і делегують повноваження обласним і районним державним адміністраціям фінансування регіональних інноваційних програм через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) у межах виділених у цих

бюджетах коштів; – контролюють фінансування регіональних інноваційних програм за кошти бюджету обласних і районних рад.

Представницькі органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради – відповідно до своєї компетенції: – затверджують місцеві інноваційні програми; – у межах коштів бюджету розвитку визначають кошти місцевих бюджетів для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм; – створюють комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм за кошти місцевих бюджетів, затверджують їх статuti чи положення про них, підпорядковують їх своїм виконавчим органам; – доручають своїм виконавчим органам фінансування місцевих інноваційних програм за рахунок коштів місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) або через комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи; – затверджують порядок формування і використання коштів комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; – контролюють фінансування місцевих інноваційних програм за кошти місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) та контролюють діяльність комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ.

Виконавчі органи місцевого самоврядування, відповідно до своєї компетенції: – розробляють проекти місцевих інноваційних програм і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам; – уживають заходів щодо виконання місцевих інноваційних програм; – залучають підприємства, установи й організації, розташовані на підпорядкованій їм території, за їх згодою до розв'язання проблем інноваційного розвитку населених пунктів; – доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) або комунальним інноваційним фінансово-кредитним установам проведення конкурсного відбору інноваційних проектів місцевих інноваційних програм і здійснення фінансової підтримки цих проектів у межах коштів, передбачених у відповідному місцевому бюджеті; – готують і подають відповідним місцевим радам пропозиції щодо створення комунальних

спеціалізованих інноваційних фінансово-кредитних установ для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм; – подають пропозиції спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності щодо включення інноваційних проектів за місцевими програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи [1].

Державний контроль у сфері інноваційної діяльності здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності, органами місцевого самоврядування у межах їх повноважень

Отже, можливо відзначити що, процес становлення місцевого самоврядування в Україні поряд з іншими демократичними перетвореннями на сьогодні, безумовно, не є завершеним, він продовжує розвиватися. Так, органи місцевого самоврядування активно беруть участь в інноваційних процесах, розмежовуючи повноваження у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, №36, (із змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. – М.: Экономика, 1989. – 271 с.
3. Фатхутдинов Р. А. Інноваційний менеджмент: підручник для вузів. М.: ЗАТ «Бізнес-школа «>Интел-Синтез», 1998.
4. Яковлев А. С., А. У. Плеханов. Научно-технический прогресс та інновації у сучасній економіці: учеб. посібник. Чебоксар: Вид-во Чуваш, ун-ту, 2003.

Мануїлова Катерина Віталіївна,

*кандидат історичних наук, докторант кафедри
державного управління та місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЄВРОПЕЙСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ : ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Україна прагне до європейської інтеграції, тому надзвичайно важливим є ознайомлення з кращими прикладами успішної реалізації засад децентралізації в практиці країн Європейського Союзу. Для наближення України до європейських стандартів президентом України П. Порошенко у вересні 2014 р. була проголошена політична програма «Стратегія 2020» ключовими напрямками якої є реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади. Реформу з децентралізації заплановано провадити в декілька етапів.

Децентралізація влади передбачає запровадження трьохрівневої системи адміністративно-територіального устрою України, згідно з якою держава поділяється на область, район, громаду із дієвим місцевим самоврядуванням. Вищезначена система притаманна територіальному устрою Італійській Республіці. В Італії базовою ланкою територіального устрою є комуни (громади). Зараз в Італії існує понад 8 000 комун, у кожній із яких функціонують мер та виборна рада чисельністю від 15 до 80 осіб. Комуни об'єднані у 103 провінційні райони. Кожна провінція обирає власну раду та президента, діяльність яких контролюється префектом, призначеним національним урядом. Італійські провінції об'єднані в регіони (області), які обирають раду та президента. П'ять регіонів мають спеціальний статус (це ті області, що межують з іншими країнами) – вони наділені законодавчими повноваженнями [1, с. 64]. Трьохрівнева система адміністративно-територіального поділу дозволила Італійській республіці зберегти широку автономію місцевим органам влади.

Наступним етапом децентралізації являється передача функцій виконавчої влади від місцевих адміністрацій виконавчим органам рад відповідного рівня. Так, у Великобританії законом визначено компетенцію органів місцевого самоврядування згідно з рівнем адміністративно-територіального поділу. Зокрема, ради графств займаються питаннями транспортного розвитку, дорожнього руху, охорони порядку (поліції), освіти, соціального обслуговування та пожежної безпеки. До компетенції рад округів віднесено охорона здоров'я, місцеве планування, житлове будівництво. Ради парафій або загальні збори виборців вирішують всі ті питання, які не входять до компетенції вищих органів. Відповідальність за стан справ у галузі освіти, охорони здоров'я та охорони порядку ділиться між центральними і місцевими органами влади [2].

Важливим для України є врахування досвіду в галузі розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності та наділення територіальним громадам максимально широких повноважень. Як один з успішних варіантів реалізації означених засад децентралізації варто розглянути повноваження місцевого самоврядування Німеччини. Зокрема місцеве самоврядування відноситься до компетенції суб'єкта федерації. Кожна федеральна земля має право вирішувати питання на власний розсуд, причому федеральний центр не праві втручатись у питання організації місцевого самоврядування. В всіх федеральних землях місцеве самоврядування здійснюється на рівні окремих громад, поселень і на рівні муніципальних районів. У великих містах встановлено самостійне управління. На місцевому рівні самоврядування гарантує громадянам право самостійно приймати рішення щодо питань певної територіальної одиниці. Центральні органи зобов'язані допомагати нижчестоящим адміністративним утворенням (землям, районам і громадам), однак вони не мають права втручатись в їхні внутрішні справи. У німецьких громадах є власні та делеговані зверху (у тому числі обов'язкові та добровільні) повноваження. До власних повноважень належить: водопостачання громадянам, забезпечення електроенергією, теплом і

газом; відповідальність за стан каналізації, очищення стічних вод, вивіз сміття; планування території; будівництво й утримання місцевих доріг, освітніх і лікувальних закладів, спортивних споруд, будинків престарілих, парків, кладовищ; пожежна охорона; оновлення та утримання місцевого транспорту; розвиток комунального господарства. До делегованих повноважень належать відповідальність за загальну безпеку; питання громадянства (паспортна справа), прописку; запис актів цивільного стану; промисли; будівництво; дорожній рух, реєстрація транспорту та збір податків з нього; проведення виборів; соціальна сфера; робота з молоддю; статистика; охорона пам'яток; лісове та рибне господарство; культура землеробства. Існує чітке розмежування повноважень між громадою, районом, землею. Так, робота з пенсіонерами – це обов'язок району, а робота з вчителями і поліцейськими - обов'язок землі [4]. Німецьке місцеве самоврядування на думку експертів найкращою в світі.

Ще одним напрямком децентралізації публічної влади в Україні являється розробка програми реформ у галузі забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування необхідними фінансовими ресурсами, в тому числі через їх участь в загальнодержавних податках. Показовим, на наш погляд, приклад Швейцарії, де законодавчо дозволено органам місцевого самоврядування самостійно стягувати з платників власні податки. Доходи з муніципальних утворень формуються в основному за рахунок прибуткового податку, який складає 65% бюджету. Зазначений податок встановлюється, як у муніципалітетах, так і ландстингах (районах). До державного бюджету податок стягується тільки в тому випадку, коли річний дохід громадянина перевищує 300000 крон. Приблизно 15% доходів муніципальних утворень складають державні трансферти. Окрім цього, уряд Швейцарії надає загальні дотації, спрямовані на фінансове вирівнювання різних регіонів. Крім загальних дотацій муніципальних утворень надаються цільові дотації. У місцевих органів влади є право звертатись до Міністерства фінансів для надання екстреної допомоги [3]. Отже, швейцарська система фінансового вирівнювання вдало вирішує державну підтримку місцевого самоврядування.

Наступним кроком у напрямку децентралізації публічної влади в Україні є ліквідація державних адміністрацій і створення державних представництв з контрольно-наглядовими та координаційними, а не виконавчими функціями. Оскільки, адміністративний контроль обмежує можливість державних агентів безпосередньо приймати остаточні рішення з питань контролю, зобов'язує їх звертатись у відповідний судовий орган з приводу скасування або призупинення дії актів місцевого самоврядування. Зокрема, у Франції подібні справи розглядаються судами адміністративної юстиції, т.зв. адміністративними трибуналами. Крім того, своєрідність системи адміністративного контролю полягає й в тому, що центральній владі або його місцевим агентам дано право стверджувати окремі акти місцевого самоврядування і санкціонувати його деякі дії. Так, у Великобританії затвердженням вищестоящими органами влади підлягає акт муніципалітету про місцеві податки. У Франції, поряд з адміністративним контролем, як і раніше зберігається і адміністративний нагляд органів виконавчої влади [5, с.13].

Аналіз досвіду місцевого самоврядування в країнах ЄС дозволяє окреслити деякі підходи щодо децентралізації публічної влади:

для успішного запровадження трьохрівневої системи територіального устрою України, варто скоротити райони та територіальні громади.

Законодавчо закріпити за органами місцевого самоврядування на рівні області повноваження щодо транспортного розвитку, дорожнього руху, охорони порядку, освіти, соціального обслуговування та пожежної безпеки. До компетенції району: охорону здоров'я, місцеве планування, житлове будівництво. До повноважень територіальної громади, всі питання відносно життєдіяльності громади. Органам центральної влади залишити функції контрольно-координаційні.

Література

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи УкраїниГ – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
2. Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии. Местное самоуправление. [Электронный ресурс] . <http://www.gmu-countries.ru/europa/uk/uk-localgov.html> Режим доступа: 7.05.2015
3. Королівство Швеція Местное самоуправление [Электронный ресурс] <http://www.gmu-countries.ru/europa/swed/sweden-localgov.html> Режим доступа: 7.05.2015
4. Федеративная Республика Германии. Местное самоуправление [Электронный ресурс] <http://www.gmu-countries.ru/europa/germany/germ-localgov.html> Режим доступа: 7.05.2015
5. Чихладзе, Л. Т. Административная децентрализация в контексте местного самоуправления зарубежных государств//Вестник МУ им. СЮ Витте. – Серия 2. – С. 8–15.

Митрофанов Олексій Анатолійович

*аспірант кафедри державного управління і
місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИДІВ МІЖСЕКТОРНОГО ПАРТНЕРСТВА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

На сьогоднішній день в розвинених країнах міжсекторне партнерство стає одним з дієвих способів суспільного розвитку. Але в науковому та законодавчому обігу існує зараз декілька варіацій міжсекторного партнерства (державно-приватне партнерство, публічно-приватне партнерство, соціальне партнерство, міжсекторне соціальне партнерство, міжсекторна взаємодія, соціальний діалог) і певна розбіжність у трактуванні цих форм і видів партнерства.

Саме тому систематизація підходів до визначення сутності феномену міжсекторного партнерства, аналіз передумов формування, основних характеристик і механізмів міжсекторного партнерства є на сьогодні актуальним для наукового обґрунтування державно-управлінської практики. А в умовах децентралізації публічної влади та її часткового роздержавлення, дефіциту ресурсів набуває особливої актуальності і тема застосування міжсекторного партнерства для вирішення соціальних проблем на місцевому рівні.

Питанням міжсекторного партнерства займалися такі українські та зарубіжні вчені, як Атаманчук Г.В., Безугла Я.І., Бурдьє П., Бобровська О.Ю., Гаєвська Л.А., Гоц В.Я., Доскаленко К.С., Дріжчана С.В., Заславська Т.І., Крупник А.С., Лазор Л.І., Мацюк А.Р., Ньюман К., Парсонс Т., Піроженко Н.В., Ротань В.Г., Рубцов В.П., Смоліков В.В., Сорокін П., Спенсер Г., Ткачук А.Ф., Хананашвили Н.Л., Чанишева Г.І., Якимець В.Н., Ярошенко О.М. та інші.

А які ж основні різновиди партнерства реалізуються на практиці? Огляд існуючої літератури по даній темі представляє різні варіації типології міжсекторного партнерства залежно від обраних критеріїв. Найбільш ємним і

точним нам уявляється визначення А. Добровольської, за яким: «міжсекторне партнерство (партнерство міжсекторної взаємодії) – це організована, узгоджена, взаємовигідна, рівноправна, предметна взаємодія трьох суспільних секторів (державного, громадського і бізнес-сектору)» [2, с. 57].

Етимологія слів «міжсекторна взаємодія» передбачає взаємодію між секторами. Йдеться про умовно розділені на три сектори основних суб'єктів суспільних відносин. Це органи публічної влади та різноманітні владні установи (перший сектор), підприємства, комерційні організації та інші підприємницькі й бізнес-структури (другий сектор) та інститути громадянського суспільства (ІГС), до яких належать громадські об'єднання, професійні, творчі спілки, органи самоорганізації населення, ЗМІ та інші некомерційні утворення (третій сектор).

Міжсекторне партнерство розглядається в рамках моделей взаємодії різних акторів. Так, залежно від форм організації, власності, ресурсів, повноважень та компетенцій суб'єктів взаємодії, виділяють *чотири форми* партнерства комерційного, некомерційного та владного секторів: три двосторонні і одна багатостороння. Тож, міжсекторне партнерство може реалізовуватись в таких комбінаціях: бізнес і держава; бізнес та ІГС; держава та ІГС; бізнес, держава та ІГС.

Серед інструментів міжсекторного партнерства, які можуть бути використані переважно на муніципальному рівні, найбільш поширеними є:

- дорадчі органи (громадські палати, координаційні, консультативні, громадські ради);
- соціальне замовлення із винесенням на відкритий конкурс проектів недержавних організацій, спрямованих на вирішення пріоритетних місцевих проблем у соціальній сфері;
- муніципальний соціальний грант у вигляді фінансової підтримки проектів недержавної організації;
- цільова підтримка діяльності недержавної організації на критеріальній основі;

- договори про співпрацю між недержавними організаціями та структурними підрозділами місцевої влади;
- спільне проведення (влада, бізнес, недержавна організація) суспільно значущих акцій та заходів;
- ярмарки недержавних організацій (презентація проектів НДО, їх конкурсне фінансування підприємцями);
- система об'єднання жителів за місцем проживання в громадські організації та органи самоорганізації населення (ОСН), розвиток громадянських ініціатив на базі територіального громадського самоврядування;
- ресурсні центри для громадських об'єднань та ОСНів;
- створення та діяльність асоціацій, спілок та інших об'єднань громадян, що представляють інтереси співтовариства недержавних організацій;
- громадські слухання, публічні звіти посадових осіб органів публічної влади;
- проведення конференцій, круглих столів, семінарів та інших навчальних і комунікативних заходів з вирішення окремих проблем місцевого співтовариства за участю представників різних секторів;
- інформаційна підтримка засобами масової інформації громадських ініціатив та висвітлення взаємодії недержавних організацій із владою та бізнесом;
- створення та діяльність фондів розвитку місцевих громад, які сприяють, у тому числі, міжсекторному партнерству;
- структурні підрозділи органів місцевого самоврядування, що відповідають за здійснення взаємодії;
- центр добровільної праці (організуючий і координуючий роботу волонтерів) та ін.

Основними принципами міжсекторного партнерства на муніципальному рівні є: принцип розвитку мережевої комунікації, соціальної відповідальності та довіри між учасниками міжсекторного партнерства; принцип безперервного підвищення продуктивності системи за рахунок

зростання професійного рівня учасників; принцип конструктивного врахування інтересів партнерів і місцевої громади; принцип диверсифікації механізмів партнерства через апробування необхідної різноманітності механізмів, технологій, підходів, способів, процедур і прийомів взаємодії, необхідних для довгострокового партнерства; принцип ресурсного синергізму; принцип усвідомленої взаємозалежності і взаємодоповнюваності акторів [1, с. 29].

Умовами ефективного функціонування системи міжсекторного партнерства на муніципальному рівні є, насамперед, фактори, що залежать від характеру комунікативного середовища територіальної громади більше, ніж від політики держави. До таких факторів належать: довіра між учасниками; інформаційне забезпечення взаємодії; наявність механізмів соціальної відповідальності учасників взаємодії і наявність між ними неформальних горизонтальних зв'язків [3].

Маємо відмітити, що подальший розвиток міжсекторної співпраці між органами публічної влади та іншими суб'єктами впливу на життя територіальних громад стає зараз особливо актуальним – в умовах децентралізації публічної влади і передачі на місцевий рівень значної частини повноважень в управлінні територіями.

Мотиваційним підґрунтям для цього є певна конкуренція між територіальними громадами, що вирішують укрупнитись для вирішення проблеми нестачі ресурсів і налагодження соціальної взаємодопомоги.

Список використаних джерел

1. Абрам'юк І. Врегулювання механізмів участі громадян в управлінні громадою / І. Абрам'юк, А. Ткачук. – К.: Легальний статус, 2011. – 64 с.

2. Добровольська А.А. Перешкоди та перспективи впровадження політики міжсекторного партнерства в Дніпропетровській області // Актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування: матеріали наук.-практ. конф. за результатами стажування слухачів спеціальності «Державне управління» / за заг. ред. Є.І. Бородіна. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011.

3. Межсекторное социальное партнерство: объединение ресурсов бизнеса, власти и общества на территории МО (Местное самоуправление – новые технологии развития) Е.А. Бондарчук, В.Н. Якимец.

РОЗШИРЕННЯ РОЛІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОГО РЕСУРСУ ТЕРИТОРІЙ

У більшості країн-членів Європейського Союзу прогресує явище децентралізації державної влади. Ці процеси повинні привести до ефективного управління місцевими фінансовими ресурсами.

Механізм децентралізації дозволяє розробити політику регіонального розвитку, яка більшою мірою відображає потреби територій і включає органи місцевого самоврядування в процеси демократичного управління.

Фінансова (фіскальна) децентралізація означає забезпечення органів місцевого самоврядування необхідними фінансовими ресурсами і передачею контролю над адмініструванням дохідних джерел.

Одним із основних напрямів розширення ролі органів місцевого самоврядування в створенні фінансової бази територіальних громад державно-приватне партнерство, яке “зводиться до передачі державним партнером (на місцевому рівні – органи місцевого самоврядування) приватному партнеру тих чи інших функцій із управління комунальними майновими об’єктами в певній сфері забезпечення життєдіяльності територіальної громади на чітко встановлених умовах на основі ефективного розподілу ресурсів, вигод, відповідальності та ризиків” [2].

Державно-приватне партнерство набуло поширення у світі протягом останніх 30 років. Досвід показав, що його внесок, у тому числі й в муніципальній сфері, полягає в підвищенні ефективності обслуговування населення, зокрема, в таких галузях, як водопостачання та утилізація твердих відходів.

Форми державно-приватного партнерства в договірній формі залежать від виду послуг та власника активів (місцева влада або приватний партнер), хто несе ризик і терміну дії договору.

Виокремлюють: оренда, концесія, спільні підприємства, угода про розподіл функцій [1, с. 51].

Органи місцевого самоврядування можуть використовувати надлишки їх чистого операційного прибутку для фінансування інвестиційних проектів, спрямованих на реалізацію проектів розвитку, на платній та/або безоплатній основі для користувача. Це означає, що витрати будуть профінансовані відповідно до згенерованого річного профіциту.

Експерти Світового Банку визначають чистий операційний прибуток як суму поточних доходів, що залишилися після виплати заробітної плати, експлуатаційних витрат і на обслуговування боргу, та можуть бути використані для фінансування капітальних видатків [3, с. 153].

Тобто інвестиційні проекти будуть реалізовані в темпі експлуатації наявного профіциту на відміну від методу, у якому позикові кошти виділяються, а потім погашаються з доходів, що генеруються проектом.

Такий вид фінансування характерний короткострокових проектів, які не підпадають від законодавчо визначене поле фінансування проектів розвитку для середньо- та довгострокових стратегічних інвестицій. Відповідно помітно розширює можливості органів місцевого самоврядування для розвитку території.

Органи місцевого самоврядування також можуть отримати доступ місцевого кредиту і ринків капіталу. Це обґрунтовується тим, що довгостроковий характер інфраструктурних проектів виправдовує довгострокове фінансування.

Альтернативи позикового фінансування включають в себе широкий спектр варіантів, від запозичення з державних банків до випуску боргових зобов'язань на міжнародних ринках капіталу, залежно від обставин у місцевому самоврядуванні.

Використання позикового фінансування має також інші позитивні аспекти. Це дисциплінує органи місцевого самоврядування, змушуючи їх визначити основні інвестиційні пріоритети та блокувати непершочергове фінансування. Крім того, здатність своєчасно профінансувати комплекс об'єктів економить чималі гроші, а в деяких випадках більше, ніж вартість самого кредиту.

Свою роль у використанні зовнішніх ресурсів грають і гарантії.

Є два типи гарантій:

1. Урядовий рівень може надати гарантії для фінансової підтримки місцевого самоврядування, що робить запозичення дешевше.

2. Органи місцевого самоврядування також можуть вимагати, щоб незалежні організації, такі як комунальні підприємства, видали муніципальну гарантію для підтримки угоди. Таким чином, муніципалітет економить готівку з бюджету. Хоча існують ризики, що позичальник буде не в змозі сплатити борг і органи місцевого самоврядування будуть змушені погасити кредит.

Декілька загальних умов для отримання та ефективного використання зовнішніх коштів органами місцевого самоврядування:

- чітка програма капіталовкладень з визначеними та оціненими проектами розвитку згідно з цілями стратегічного розвитку території;

- демонстрація того, що зовнішні кошти використовуються для фінансування цільових проектів, які стійкими протягом тривалого терміну, і є достатній бюджет для експлуатації та технічного обслуговування;

- своєчасна і якісна фінансова звітність, ясний і збалансований бюджет, операційний профіцит.

Підготовка місцевого плану залучення капіталу, як правило, включає в себе три етапи роботи органів місцевого самоврядування:

- ідентифікація та визначення пріоритетності потреб інфраструктури та обсягу необхідних капітальних витрат;

- оцінка зовнішніх ресурсів, необхідних для реалізації місцевих пріоритетів, які можливо залучити в межах чинного законодавства;

- визначення кращої комбінації ресурсів, у тому числі й фінансових.

У результаті може бути затверджений та опублікований документ, який інформує зацікавлені сторони (громадян, підприємств, потенційних інвесторів).

Державні регіональні фонди розвитку відіграють важливу роль у зміцненні потенціалу органів місцевого самоврядування з підготовки та реалізації інвестиційних проєктів.

Центральні органи влади створили фонди як спосіб запропонувати територіальним громадам кошти на безоплатній та безповоротній основі, а також шляхом надання довгострокового кредиту за процентними ставками, нижчими за ті, що пропонуються на внутрішньому ринку.

У той же час, вони часто надають технічну допомогу в розробці проєкту, підготовці кадрів для його реалізації та обслуговування

Фонди розвитку включають фінансові механізми, що поєднують власний капітал із грантами від урядів інших держав, кредитів та коштів донорів.

Переважно розвинені країни світу надають кошти органами місцевого самоврядування для фінансування проєктів інфраструктури. Останнім часом деякі фонди отримали доступ до боргових ринків і випустили облігації, щоб збільшити власну фінансову базу для надання допомоги на місцевий рівень.

Більша частина проєктів регіонального розвитку реалізується за рахунок коштів фондів за умови співфінансування з місцевих бюджетів.

Більше 60 країн організували та впровадили в державну управлінську практику муніципальні фонди розвитку (Municipal development funds або MDFs), проте як правило, за підтримки міжнародних організацій.

Можна навести такі приклади MDFs у країнах різних : Грузія (Municipal Development Fund) [5]; Болівія (Servicio Nacional de Desarrollo Urbano); Колумбія (Findeter); Чехія (Municipal Finance Co.); Марокко (Fonds d'Équipement Communal); Непал (Town Development Fund); Панама (Fondo de Desarrollo Municipal; Сенегал (Fund of Local Communities) [4] та інші.

Проте все більшої популярності набуває випуск муніципальних облігацій.

Вони широко використовуються в Північній Америці як інструмент забезпечення інвестицій місцевого самоврядування. Але меншою мірою популярні в Європі, особливо у Франції та Німеччині, де місцева влада має великі можливості щодо запозичення коштів із спеціалізованих банків, таких як Dexia. Ураховуючи відсутність в Україні таких фінансових установ – випуск облігацій може стати ефективним способом фінансового забезпечення місцевого розвитку.

Муніципальна облігація – це боргове зобов'язання, що видається місцевим органом влади та підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного паперу з виплатою певного доходу згідно з графіком платежів і головний в кінці терміну [3, с. 155].

Таким чином, зв'язок працює як кредит: емітент позичальник – тримач кредитор – купон інтерес. Мета – аналогічна банківському кредиту. Емітент (орган місцевого самоврядування) продає облігації для широкої публіки (часто інвестиційному банку) і використовує доходи від продажу для фінансування інвестиційних проектів.

Найбільш поширений спосіб випуску облігацій через андеррайтинг. Суть полягає в тому, що один або більше банків купують весь випуск облігацій в емітента і перепродають їх інвесторам. Органи публічної влади, як правило, відпускають облігації з аукціонів, у яких беруть участь громадськість і банки.

Є кілька типів муніципальних облігацій, зокрема загальні муніципальні облігації, дохідні та структуровані облігації.

Положення про місцеві запозичення, як правило, зосереджені на чотирьох правилах:

- використання кредитних коштів (кредит повинен обслуговувати довгострокові інвестиційні проекти, а не поточні витрати);
- межа боргу (борг та його обслуговування повинно бути обмежене певним відсотком від виручки);
- джерела фінансування (комбінація ресурсів має бути оптимальною).

Усе інше залешить від національних особливостей країн.

Отже, розширення ролі органів місцевого самоврядування у формуванні фінансової бази територій лежить у всіх площинах децентралізації влади. Це залежить не тільки від переданого їм у межах бюджетних трансформацій джерел наповнення місцевих бюджетів, а від якості та повноти заходів щодо управління фінансовим потенціалом територіальної громади.

Ураховуючи динамічний розвиток у сферах державного управління та місцевого самоврядування вичерпного переліку заходів щодо підсилення ролі останніх у фінансових процесах існувати не може. Він постійно розширюється, доповнюється новими механізмами, інструментами та методами.

Систематичний та безперервний пошук органами місцевого самоврядування альтернативних джерел фінансування проектів розвитку – є фундаментом усіх процесів, які укріплюють їх роль в реалізації державної політики регіонального розвитку. Тим самим посилюється їх вплив на загальнодержавні тенденції покращення соціально-економічного становища.

Список використаних літературних джерел

1. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку: навч. посіб. – К.: Центр громадської експертизи, Проект “Місцевий економічний розвиток міст України”, 2013. – 176 с.

2. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 лип. 2010 р. № 2404–VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Municipal Finances / C.Farvacque-Vitkovic and M.Kopanyi, Editors. The World Bank, Washington: Library of Congress, 2014. – 399 p.

4. Peterson G.E. Using municipal development funds to build municipal credit markets : siteresources.worldbank.org/INTMF/.../77p.pdf.

5. Report of the Municipal Development Fund, Ist, IInd quarters, 2013: www.mdf.org.ge.

Ровинська Катерина Ігорівна

*к.держ.упр., доцент
ОРІДУ НАДУ при Президентові України
доцент кафедри права і законотворчого процесу*

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОБУДОВИ ТРАНСПАРЕНТНИХ ВІДНОСИН МІЖ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДОЮ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Нарешті настав той час, коли об'єднання територіальних громад увійшло до активної фази формування та реальних дій, що спонукає до вирішення наступних відповідальних питань, а саме побудови ефективних та міцних відносин громади із органами управління та самоуправління.

Представницьку форму влади народ здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. До відповідних органів повинні обиратись найбільш досвідчені, порядні, професійні й знані представники від громад, які готові витратити власний час, знання і вміння на користь тих, хто їх обрав - виборців. У наш час особлива роль відводиться органам місцевого самоврядування, які уповноважуються людьми вирішувати питання місцевого значення. Як відомо, у статті 38 Конституції України гарантується право громадян брати участь в управлінні державними справами, будучи обраними до органів місцевого самоврядування.

Виборці, обираючи своїх представників до вказаних органів, повинні мати можливість доступу до інформації про діяльність своїх обранців. Це потрібно для того, аби бачити, наскільки у своїй діяльності останні керуються інтересами тих, хто їх «привів» у владу, і чи не зловживають вони останньою у власних меркантильних цілях. Знаючи про те, що, будучи в місцевій раді чи її виконавчих органах, той чи інший «слуга» народу зробив корисного для тих, хто його обрав, виборець може зробити усвідомлений вибір на наступних виборах. Оскільки, якщо виходити із загальновідомого вислову «народ має ту владу, на яку заслуговує» (якщо осучаснити - «народ має ту владу, яку

обирає»), то на кожному, хто має право голосу, лежить моральна відповідальність за обранців у владі.

За результатами дослідження професора Е. А. Афоніна та О. В. Суший, під «транспарентністю» розуміється базова властивість політичної влади, яка забезпечує розвиток демократії, громадянського суспільства шляхом відкритості дій різних гілок влади, процедури прийняття політичних рішень та активізації суспільного контролю над діяльністю органів державної влади та управління. Запровадження транспарентності влади сприяє вирішенню проблем відповідальності та ефективності державного управління. Слід зазначити, що транспарентність є багатозначним функціональним поняттям, а саме - це необхідна властивість, умова відповідальності та ефективності державної влади, це і форма взаємодії держави та громадян, яка забезпечує участь громадян у суспільно-політичному житті, спосіб досягнення суспільної злагоди та громадянського консенсусу, ефективний спосіб забезпечення прав громадян, це і інструмент, який забезпечує двосторонній політичний зв'язок між державою та громадянським суспільством «на вході» - соціальне замовлення та «на виході» - зворотній зв'язок і контроль, також це інструмент політичної соціалізації, фактор національної і інформаційної безпеки, крім того, також є маніпулятивною технологією. За сферами поширення транспарентність можна визначити - у державному управлінні та виконавчій владі, у економіці, правоохоронній діяльності, громадянському суспільстві. Компонентами транспарентності є нормативний - законодавче закріплення прозорості та відкритості владних інституцій, інституціональний - наявність організаційних структур - форм, механізмів, процедур як влади так і громадянського суспільства (двох рівнів - внутрішній - між самими органами влади і зовнішній - між владою і громадянами) та особистісний - прозорість і відкритість діяльності посадових осіб, що передбачає відповідний рівень політичної культури, етики і професіоналізму [1, с.14].

Серед функцій транспарентності слід визначити просвітницьку, забезпечення політичної участі громадян, громадянський контроль щодо

прийняття і реалізації політичних рішень, вільноконкурентну діяльність лідерів та еліт за владу, створення безпечного політичного середовища для опозиційної діяльності, виявлення та профілактика порушень прав людей, захист громадян від нав'язування зверху рішень, та, зокрема, розвиток демократичної громадянськості, становлення інституту демократичної громадянськості [1, с. 22].

Узагальнюючи характеристику транспарентності, слід зазначити, що прозорість влади є ознакою зрозумілості, переконливості дій влади громадськості та подальшої відповідної зворотної підтримки, без чого неможливий свідомий та результативний вплив громадськості. Отже, прозорість відображає зрозумілість та обґрунтованість діяльності влади.

Відкритість на відміну від прозорості є функціональною характеристикою державної влади та виявляє - ступінь безпосередньої участі громадян, активність суспільного контролю громадян над діяльністю органів державного управління, ступінь реального впливу громадян на зміст публічно-управлінської діяльності. Відкритість влади означає її готовність та вміння поділитися цією владою з народом через залучення їх до процесу прийняття управлінських рішень, здійснення влади.

Транспарентність (прозорість) - це обізнаність діями влади, а відкритість - це реальна можливість вплинути на її зміст.

Отже, транспарентність як соціальний феномен характеризує вплив інформації та медіа на механізми соціальної організації, стан поінформованості (наявність повного, достатнього та достовірного знання) щодо того чи іншого виду діяльності (її об'єктів чи результатів), як право громадян на доступ до інформації.

Головною умовою забезпечення транспарентності влади, на нашу думку, є доступ до інформації. Він може бути безпосереднім і опосередкованим. Безпосередніми формами доступу до інформації про діяльність органів влади є: надісланий громадянином інформаційний запит в орган влади для надання інформації, відвідування відкритих робочих засідань органів влади, доступ до

відкритих архівів офіційної інформації органів влади, робота громадських приймалень.

Опосередкований доступ громадян до інформації про діяльність органів влади реалізується в таких формах: поширення інформації в ЗМІ, випуск спеціалізованих брошур і збірників, розміщення інформації на стендах офіційної інформації в службових приміщеннях певного органу влади, розміщення інформації у мережі Інтернет.

Перша форма передусім передбачає роботу з чинним законодавством у частині інформування громадян про поточну діяльність органу державної влади чи місцевого самоврядування, визначення характеру інформації, обов'язкової до оприлюднення. Друга форма доступу до інформації визначається інформаційними повідомленнями, буклетами, медіа-планами, тематичними інформаційними плакатами, проведенням громадських слухань, відкритими експертними обговореннями тощо. Таким чином, основне завдання сьогодення формування у свідомості державних службовців стійкого переконання щодо їхньої відповідальності за інформування громадськості про діяльність органу влади.

Виконавчі органи державної влади та місцевого самоврядування проводять консультації з громадськістю з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку міст, селищ та життєвих інтересів їхніх мешканців, формування й реалізації державної політики, підготовки й прийняття проектів нормативно-правових актів, оцінки діяльності цих органів.

Консультації з громадськістю проводяться у формі публічного обговорення (безпосередня форма) та вивчення думки (опосередкована форма) мешканців.

Публічне громадське обговорення передбачає організацію й проведення:

а) конференцій, семінарів, форумів, громадських слухань, «круглих столів», громадських приймалень, зборів, зустрічей з громадськістю, під час яких громадяни можуть заслуховувати посадових осіб виконавчих органів міської

ради, порушувати питання та вносити пропозиції з проблематики, що належить до компетенції цих органів;

б) теле- або радіодебатів, дискусій, діалогів, інтерв'ю та інших передач теле- та радіомовлення, інтернет-конференцій, телефонних «гарячих ліній», інтерактивного спілкування в інших сучасних формах.

Зараз активну підтримку розвитку транспарентності виказує Кабінет Міністрів України, який удосконалив нормативно-правові акти з питань залучення громадян до участі в управлінні державними справами. Підставою для розроблення цієї постанови стали численні звернення як представників громадськості, громадських рад, так і органів виконавчої влади щодо необхідності врегулювання суттєвих проблемних питань, що виникали під час формування та діяльності громадських рад протягом 2010 – 2015 років, необхідності удосконалення процедури проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю та сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Крім того, розроблення відповідного нормативно-правового акту передбачено планом дій з впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2014 – 2015 роках [2]. Саме такі дії влади підтверджують прагнення побудови демократичної держави не «на папері», а у «реальності».

Список використаних джерел:

1. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України: конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів: Уклад. Е.А.Афонін, О.В.Сушій. - К.: Вид-во НАДУ, 2010. - 48 с.

2. Про ініціативу «Партнерство Відкритий уряд» [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.ogp.gov.ua/>

Савенкова Світлана Володимирівна,

*ст. викладач кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ОСНОВНІ ЗДОБУТКИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Відповідно до Указу Президента України «Про Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування» від 28.10.2002 р. № 952 [4] та постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування» від 18.01.2003 р. № 64 [5] та «Про внесення змін до постанови Кабінету міністрів України від 18 січня 2003 року № 64» від 15 вересня 2010 року р. №899 [3], з 2003 року в Україні проводиться щорічний Конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування, функції дирекції якого виконує Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні [2].

Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування є інструментом маркетингу відносин, оскільки дає змогу владі і громадськості спільно вирішувати місцеві проблеми, надаючи державну підтримку найбільш активним та компетентним представникам місцевого самоврядування.

Для конкурсного відбору всі проекти розподіляються за такими категоріями:

- I категорія (проекти органів місцевого самоврядування сіл, селищ);
- II категорія (проекти органів місцевого самоврядування міст, районів, районів в містах з населенням до 50 тис. жителів);
- III категорія (проекти органів місцевого самоврядування міст, районів, районів в містах з населенням від 50 тис. до 100 тис. жителів);

- IV категорія (проекти органів місцевого самоврядування міст, районів, районів в містах з населенням понад 100 тис. жителів);

- V категорія (проекти органів місцевого самоврядування міст з населенням понад 1 млн. жителів, областей, АРК);

- VI категорія (міжмуніципальні проекти) [1].

На рис. 1 представлено динаміку кількості учасників і переможців конкурсу.

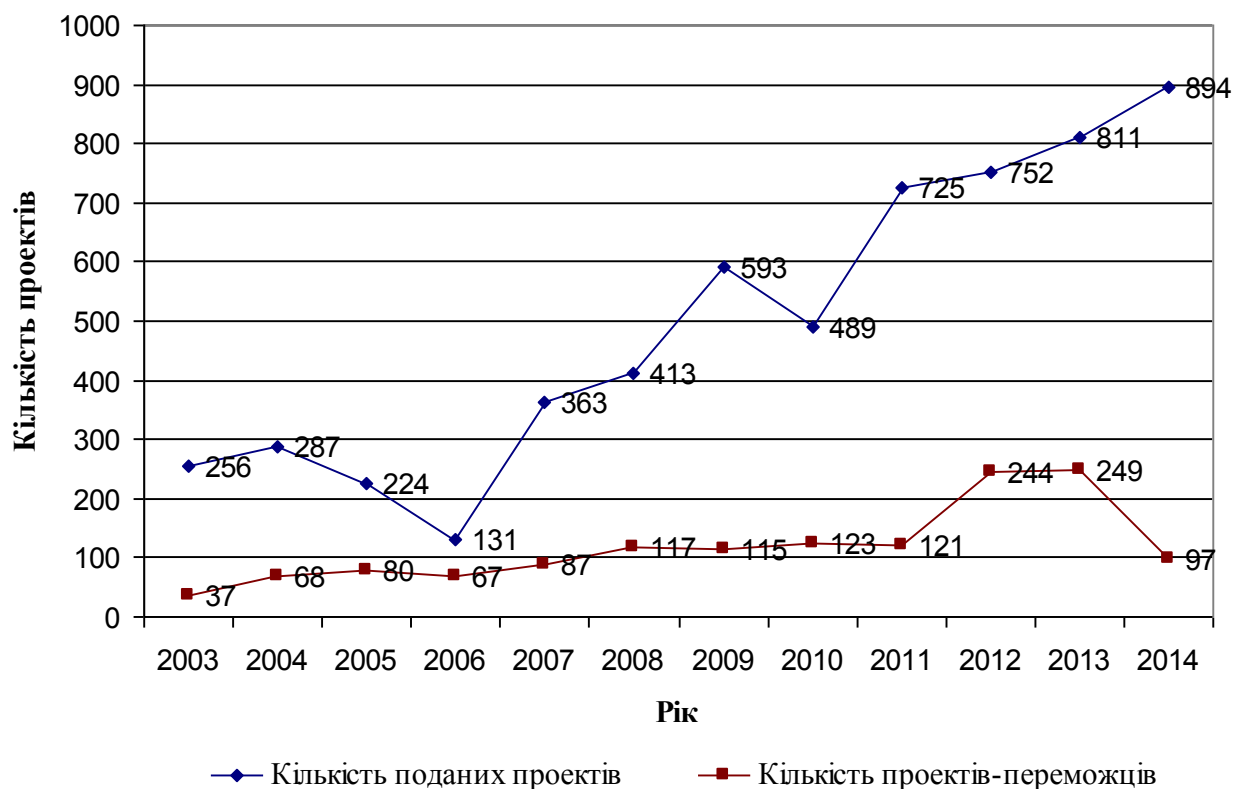

Рис. 1. Динаміка кількості учасників та переможців Всеукраїнського конкурсу [1]

За 12 років проведення Конкурсу участь у ньому взяли більше чотирьох тисяч органів місцевого самоврядування, які розробили 5938 проектів та програм, 1405 з яких стали переможцями та отримали дольове державне фінансування. Механізм і правила функціонування Конкурсу сформовані таким чином, що фінансова підтримка держави є чітким мотиваційним фактором для органів місцевого самоврядування [1].

Починаючи з 2011 року під час проведення Конкурсу активізувалась партнерська співпраця органів місцевого самоврядування з бізнес-структурами та організаціями третього сектору. Про це свідчить аналіз фінансових запитів за проектами, які надійшли на конкурсний відбір. Якщо у попередні роки питома частка співфінансування з боку учасників Конкурсу становила, як правило, 20 %, і лише поодинокі проекти демонстрували готовність співфінансувати заходи проекту у обсязі до 40-50 %, то на конкурсному відборі 2011 року зафіксована тенденція істотного збільшення задекларованих обсягів власного фінансування – як за рахунок коштів місцевих бюджетів різних ланок, так і через залучення фінансових та матеріальних ресурсів інших організацій-партнерів [2].

Найактивнішими учасниками конкурсного відбору 2013 року стали органи місцевого самоврядування Дніпропетровської, Запорізької, Донецької, Миколаївської, Луганської, Волинської, Полтавської, Рівненської областей та Автономної Республіки Крим. У 2014 році – органи місцевого самоврядування Дніпропетровської, Луганської, Запорізької, Вінницької, Волинської, Донецької, Львівської, Полтавської та Хмельницької областей.

Участь у конкурсі забезпечує місцевим радам системний підхід до вирішення проблем громад, підвищення рівня самоорганізації та соціальної активності громад, відкриває нові можливості для розвитку своїх населених пунктів.

За роки існування конкурс став справді інтелектуальним надбанням органів місцевого самоврядування, масштабною та важливою подією, адже саме конкурс сконцентрував навколо себе муніципальну еліту майбутнього, став однією із форм державної підтримки місцевого та регіонального розвитку.

Список використаних джерел

1. Ворона П. В. Досвід проектної діяльності органів місцевого самоврядування Полтавської області в рамках Всеукраїнського конкурсу проектів і програм розвитку місцевого самоврядування за період 2011-2014 рр. / П. В. Ворона, Н. А. Костіна // Актуальні проблеми державного управління :

ХарПІДУ. – 2014. - №2(46) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2014-2/doc/3/01.pdf>.

2. Кращі практики муніципального розвитку на прикладі переможців Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.municipal.gov.ua/upload/usr/files/Kniga_FOND_All.pdf

3. Про внесення змін до постанови Кабінету міністрів України від 18 січня 2003 року №64 : постанова Кабінету Міністрів України від 15 верес. 2010 р. №899. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini--doc34294.html>

4. Про Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування : указ Президента України від 28 жовт. 2002 р. № 952/2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U952_02.html

5. Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування : постанова Кабінету Міністрів України від 18 січн. 2003 р. № 64 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/64-2003-п>

Стасишин Михайло Олександрович
*аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ

За даними муніципального соціологічного дослідження, проведеного Міжнародним республіканським інститутом Канади у березні 2015 року в Україні, в ході якого було опитано більше 17 тисяч респондентів в 22 регіональних центрах [7], дуже важливою участь громадськості у процесі прийняття рішень місцевою владою вважають 29,4 % мешканців, і ще 34,3 % вважають цю участь досить важливою.

Проблемам залучення громадян до процесів розробки, прийняття та реалізації рішень органами публічної влади присвячено чимало робіт, які акцентують свою увагу на двох ключових аспектах: визначенні понять та ефективності інструментів реалізації.

Залучення громадськості є тим типом взаємодії, що забезпечує двобічну комунікацію і передбачає активну участь громадян та їх об'єднань у формуванні публічної політики, її реалізації та оцінці [4, с. 98]. Залучення громадськості означає активну участь громадян та їх об'єднань за їх ініціативою у формуванні публічної політики, а також в її реалізації та оцінці. Саме цей тип взаємодії є принципово двостороннім, відкриває шлях до реального партнерства [1, с. 23].

Залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні сприяє поліпшенню інформованості та збільшує відповідальність, надає можливість висловити свою думку тим, на кого в першу чергу і спрямована діяльність органу місцевого самоврядування [3]. Активна участь громадян, їх об'єднань та організацій за їх ініціативою у формуванні публічної політики, в її

реалізації та оцінці є дво- або багатосторонньою взаємодією. Ця взаємодія відкриває шлях до реального партнерства.

Залучення громадськості до врядування забезпечує представлення і відстоювання інтересів громади під час прийняття та реалізації рішень органами влади. Ідея участі громадськості ґрунтується на праві людей брати участь у прийнятті рішень, які впливають на добробут їх громад [6, с. 24] та забезпечує прозорість дій органів місцевого самоврядування, їх реальну підзвітність виборцям.

Участь громадськості у прийнятті та реалізації управлінських рішень на муніципальному рівні: сприяє прозорості рішень, прийнятих органами місцевого самоврядування, та забезпечує їх відповідність потребам мешканців територіальної громади; встановлює пріоритети політики органів місцевого самоврядування; робить більш суспільно обґрунтованим вкладання коштів місцевого бюджету; забезпечує нові підходи та рішення у складних питаннях розвитку територіальної громади; пропонує депутатам місцевих рад найбільш прийнятні способи забезпечення публічності процесу ухвалення рішень; стимулює координацію та узгодженість дій підрозділів органів місцевого самоврядування щодо задоволення соціальних, зокрема, інформаційних потреб громадян; підвищує ефективність обміну інформацією між громадянами, приватним сектором та об'єднаннями громадян; стимулює залучення волонтерів для вирішення місцевих проблем та підтримки діяльності органів місцевого самоврядування.

Отже, залучення громадян до діяльності системи місцевого самоврядування підвищує рівень взаєморозуміння громади і місцевої влади, сприяє оцінці діяльності органів місцевого самоврядування, зменшує рівень потенційних конфліктів у громаді, допомагає у впровадженні планів розвитку громади та у підсумку робить місцеве управління більш відкритим до громадських потреб, турбот та актуальних питань.

Залучення громадськості можна визначити як безперервний процес взаємодії між громадянами та установами (організаціями), відповідальними за

прийняття і виконання рішень. При цьому створюються умови для формування у громадськості ясного і повного уявлення про механізми та процедури виявлення і вирішення місцевих проблем та врахування соціальних потреб відповідними установами та організаціями. Громадськість отримує доступ до повної інформації про хід та поточний стан процесу розробки і здійснення проектів, планів, програм, про формування політики і т. п. Усі зацікавлені громадяни мають можливість повідомити про свою точку зору, потребах і перевагах, пов'язаних з використанням ресурсів, про альтернативні варіанти вирішення проблем, а також донести до органів влади іншу інформацію, що має відношення до рішень, які приймаються.

Прикладна актуальність тематики громадської участі проявилася в її активній розробці експертами некомерційних організацій (НКО) України, зокрема, Всеукраїнської Асоціації сприяння самоорганізації населення. Експерти Асоціації виділили ряд основних функцій соціального механізму громадської участі як засобу обміну інформацією, виявлення проблем, потреб, вироблення нових ідей, пошуку нових рішень проблем, оцінці альтернатив та їх наслідків, створення умов для вирішення конфліктів в місцевому співтоваристві, пошуку консенсусу.

Залученість, участь громадян в управлінні підвищує рівень довіри до державної політики. В даний час найбільш активно розвиваються сервіси на базі сучасних комунікаційних засобів, що дозволяють громадянам сигналізувати про проблеми, пропонувати рішення, відстежувати їх виконання та усунення недоліків. В Україні діє цілий ряд електронних сервісів звернень громадян. Крім того, починають поширюватися сервіси та портали, що дозволяють запропонувати рішення того чи іншого питання, залучити громадян та експертів до обговорення й оцінки чинного законодавства, розглянутих законопроектів та проектів рішень.

Ще однією формою залучення стає підтримка локальних проектів, що припускає розподіл частини бюджету суб'єкта або муніципальних утворень на

цілі, що визначаються за підсумками громадського обговорення та голосування. Мається на увазі, зокрема, механізм соціального замовлення.

Поки ще дуже невелике поширення набули інструменти краудсорсінгу, тобто, залучення різних видів ресурсів від людей. У соціальну сферу краудсорсінг прийшов з науки та інформаційних технологій. Спочатку будь-який бажаючий міг через мережу Інтернет надати потужності свого комп'ютера для здійснення найскладніших розрахунків. Тепер безліч добровольців збирається для вирішення соціально чи економічно значущих завдань, об'єднуючись через мережу. У багатьох країнах діють електронні краудсорсінгові платформи, на які органи влади виносять питання і проблеми, які потребують вирішення, встановлюють терміни, призначають премію за краще рішення і отримують результати.

З початком реалізації проектів з підвищення відкритості державного управління серйозний імпульс розвитку моделей взаємодії з експертним співтовариством набули такі органи як експертні та громадські ради при органах влади [2, с. 15].

До цього блоку варто віднести також інструменти громадського контролю, котрі розглянуті у Проекті Стратегії залучення громадянського суспільства у процес прийняття рішень в Україні [5].

Зазначимо, що громадська участь не може розпочатись сама собою. Потрібні зусилля органів публічної влади щодо залучення громадян до процесу прийняття рішення. Чим більш адекватно обраний рівень громадської участі, його форма, організована взаємодія, тим більший ефект можна отримати від залучення громадськості.

Список використаних джерел

1. Громадськість та місцева влада Донеччини – ефективні механізми взаємодії // ДОО ВГО «Комітет виборців України», 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/gromadskist-ta-mistceva-vlada-efektivni-mekhanizmi-vzaemodiii-na-donechchini>

2. Как обеспечить эффективное участие институтов гражданского общества и учет интересов граждан в управлении государственными и муниципальными услугами. Аналитический документ. – Бишкек, 2012. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://soros.kg/wp-content/uploads/2012/02/analitical_note_ZOT.pdf

3. Концепция разработки механизмов информирования и вовлечения общественности в процесс принятия решений, связанных с окружающей природной средой для города Донецка. – Донецк, 2002. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ecology.donbass.com/pages/publ/first_steps.htm

4. Кохан А. І. Вибір ефективного методу комунікації у процесі прийняття політико-управлінських рішень // Теорія та практика державного управління. – Вип. 2 (37) – 2014. - С. 97 – 103.

5. Проект Стратегії залучення громадянського суспільства у процес прийняття рішень в Україні. Проект. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://upper.org.ua/files/1417171904168/Draft_Strategy_for_promoting_civil_participation_in_decision-making_in_Ukraine_ua.pdf

6. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні [Текст]: посіб. – К.: Ленвіт, 2012 . – 64 с.

7. Ukrainian Municipal Survey March 2-20, 2015 / International Republican Institute / The Government of Canada. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.iri.org/sites/default/files/wysiwyg/2015-05-19_ukraine_national_municipal_survey_march_2-20_2015.pdf

Трещов Мирослав Миколайович

Кандидат економічних наук

Львівський регіональний інститут державного управління

НАДУ при Президентіві України

Доцент кафедри менеджменту організацій

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ БЮДЖЕТНО-ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Децентралізація є складним і багатограним поняттям, що охоплює бюджетно-податкові, соціально-політичні та адміністративні аспекти в рамках взаємозв'язків між центральним урядом та місцевим самоврядуванням. В залежності від цих аспектів виділяють такі види децентралізації – бюджетно-фіскальна, політична, адміністративно-територіальна.

На жаль від моменту здобуття незалежності Україною не було зроблено жодних реальних кроків на шляху до децентралізації, яка відповідає принципам ратифікованої Україною Європейської хартії місцевого самоврядування, яка визначає механізми створення ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади як гарантії підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

З внесенням змін до Бюджетного [1] та Податкового кодексів України [2] розпочато процес бюджетно-фіскальної децентралізації – першого етапу децентралізації влади в Україні. Вітчизняна варіація бюджетно-фіскальної децентралізації спрямована перш за все на:

- забезпечення бюджетної незалежності та фінансової самостійності місцевих бюджетів;
- стимулювання громад до об'єднання та формування спроможних територіальних громад;

- закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів;
- децентралізація видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності;
- надання нових видів трансфертів та посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у відповідних галузях;
- визначення нового механізму бюджетного регулювання та вирівнювання.

Від того наскільки ефективним буде процес бюджетно-фіскальної децентралізації залежить успіх усього процесу децентралізації влади в Україні та, особливо, наступного її етапу – адміністративно-територіальної реформи. З огляду на плани проведення виборів в органи місцевого самоврядування восени поточного року, нагальним є питання якнайшвидшого напрацювання методики оцінювання результатів бюджетно-фіскальної децентралізації в Україні.

Ця методика має бути стандартизованою, максимально простою та ефективною, оскільки одним з головних ризиків проведення децентралізації є брак досвіду місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо самостійного ведення управлінської діяльності у нових умовах.

На нашу думку, при вимірюванні рівня бюджетно-фіскальної децентралізації необхідно використовувати характеристики фінансових потоків між різними рівнями влади, аналіз фінансової самодостатності місцевих бюджетів і ефективності видаткових повноважень. У найпростішому вигляді такий аналіз можна звести до аналізу показників дохідної і видаткової частин місцевих бюджетів та визначення вертикального дисбалансу.

В українській практиці доходи місцевих бюджетів, перш за все, розподіляються на податкові і неподаткові надходження, а також міжбюджетні трансферти (дотації, субвенції, вилучення).

Типове питання, яке задають в контексті децентралізації, наскільки зросла автономія органів місцевого самоврядування у фінансовій площині.

Стосовно видаткової частини місцевих бюджетів зазначимо, що законодавство України передбачає класифікацію видатків за головними розпорядниками (відомча), функціями, економічним змістом та програмами.

Найбільш цікавими з огляду розробки системи показників вимірювання рівня бюджетно-фіскальної децентралізації є функціональна та економічна класифікація видатків. Функціональна розбивка витрат є корисним інструментом для аналізу галузевих аспектів децентралізації. Економічна класифікація розрізняє поточні та капітальні витрати, а отже найкраще показує зміну рівня видатків розвитку. Тобто, наскільки зміни у бюджетній-фіскальній та адміністративно-територіальній структурах дозволяють територіальним громадам вивільнити ресурси для забезпечення фінансування проектів власного розвитку.

Вертикальний дисбаланс – це ступінь, у якій органи місцевого самоврядування покладаються на допомогу від центральних органів влади (з державного бюджету) для фінансування витрат на виконання власних та делегованих повноважень. Рівень такої залежності вимірюється за допомогою міжбюджетних трансфертів у вигляді їх частки в загальному обсязі дохідної частини місцевих бюджетів.

Як результати, нами пропонується до система вимірювання рівня бюджетно-фіскальної децентралізації включити такі показники:

- вертикальний дисбаланс (співвідношення міжбюджетних трансфертів до загального обсягу доходів місцевих бюджетів);
- питома вага доходів місцевого бюджету у ВРП;
- питома вага видатків бюджету громади у ВРП;
- питома вага податкових надходжень в доходах місцевого бюджету;
- рівень фінансування освіти (відношення обсягу освітньої субвенції до загального обсягу видатків на галузь освіти);

- рівень фінансування медицини (відношення обсягу медичної субвенції до загального обсягу видатків на галузь охорони здоров'я);
- рівень забезпечення інших видатків (питома вага трансфертів у всіх видатках місцевого бюджету);
- питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків бюджету;
- питома вага доходів спеціального фонду в місцевому бюджеті;
- питома вага бюджету розвитку в доходах місцевого бюджету.

Для кожного показника є характерна тенденція до “збільшення” чи “зменшення”. Якщо показник демонструє трансфертну залежність місцевого бюджету, то позитивною тенденцією вважається “зменшення”. Якщо ж показник висвітлює рівень забезпечення власними доходами, то оптимальна тенденція – “збільшення”.

Після обрахунку отриманих показників маємо перейти безпосередньо до оцінювання рівня бюджетно-фіскальної децентралізації, принципові моменти якого зводяться до того, що:

- оцінювання результатів здійснюється шляхом порівняння отриманих значень показників до та після реалізації заходів щодо децентралізації влади; - на основі співставлення виявляється тенденція “збільшення” або “зменшення” значення показника;
- виявлена тенденція порівнюється із описаною вище характерною тенденцією для кожного показника;
- якщо фактична тенденція відрізняється від характерної для процесів децентралізації, то заходи вживаються або не в повній мірі, або в невірному напрямку;
- на основі здійсненого аналізу формуються висновки щодо напрямків поглиблення процесів децентралізації на відповідній території або на загальнодержавному рівні (якщо заходи потребують законодавчих змін).

Список використаних літературних джерел

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-viii>.

2. Про внесення змін до Податкового Кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи : Закон України від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ		3
СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ		
<i>Буряченко Олександр Євгенович</i>	ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ ІСТОРІЯ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ «COLLECTIVE ACTION CLAUSE» В КРАЇНАХ ЄС ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	8
<i>Гончарук Дмитро Володимирович</i>	ДУХОВНО-ЦІННІСНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА ЯК ЧИННИК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ	11
<i>Валентина Володимирівна Карлова</i>	РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	16
<i>Книшик Світлана Іванівна</i>	ВПЛИВ АРХЕТИПІВ ТЕРИТОРІЇ НА ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	21
<i>Ковінчук Ольга Леонтіївна</i>	DIGITAL-ERA GOVERNANCE – НОВІТНЯ МОДЕЛЬ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	26
<i>Лесик Олена Василівна</i>		31

<i>Мартиненко Володимир Федорович</i>	ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЛІБЕРАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	35
<i>Надолішній Петро Іванович</i>	ВНУТРІШНІ І ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННЮ: СУТНІСТЬ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК	40
<i>Савенко Ігор Миколайович Пак Володимир Юрієвич Чабанова Катерина Ігорівна</i>	ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ	47
<i>Benjamin Schett</i>	ТЕРМІН «ДЕВОЛЮЦІЯ» В ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ RUSSIAN POLITICAL ATTITUDE TOWARDS ZIONISM AND ISRAEL FROM SOVIET TIMES TO THE PRESENT AGE	52
		55

СЕКЦІЯ 2 МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

<i>Баглик Віталій Святославови</i>	МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	62
<i>Волошин Олексій Леонідович</i>	ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	66
<i>Вострікова Наталія Володимирівна</i>	ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	71

<i>Goriacha Kateryna</i>	SOLVING PROBLEM OF HUMAN RIGHTS: THE ROLE OF NGOS	76
<i>Євдокімов Володимир Анатолійович</i>	ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ	81
<i>Зелинська Наталія Євгенівна</i>	РЕАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНІ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	85
<i>Калиневич Галина Михайлівна</i>	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	89
<i>Ковальська Наталія Михайлівна</i>	ДО ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	94
<i>Критенко Олена Олександрівна</i>	КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗА БЮДЖЕТНІ КОШТИ	98
<i>Крупник Андрій Семенович</i>	СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДЕЙ ПОВАЖНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ – ПЕРЕДУМОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ	102
<i>Орлова Алла Іванівна</i>	АКТИВНОМУ ДОВГОЛІТТЮ ЦІЄЇ КАТЕГОРІЇ НАСЕЛЕННЯ	
<i>Лахижа Микола Іванович Черчатий Олександр Іванович</i>	ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В РЕСПУБЛІЦІ БОЛГАРІЯ	107

<i>Лозовська Катерина Сергіївна</i>	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	110
<i>Лукіша Роман Тарасович</i>	СТРАТЕГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ	113
<i>Лутчак Василь Федорович, Грабоиський Олександр Ігорович</i>	НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	118
<i>Луценко Тетяна Олексіївна</i>	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУЧАСНИМ РОЗВИТКОМ ВУЗІВСЬКОЇ НАУКИ	123
<i>Мазій Наталія Григорівна</i>	РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	127
<i>Матвейчук Людмила Олександрівна</i>	ЕЛЕКТРОННЕ ОПОДАТКУВАННЯ – ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОПОДАТКУВАННЯМ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	132
<i>Михайловська Олена Василівна</i>	КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	137
<i>Мороз Е.В.</i>	УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	142

<i>Паянова Ліана Володимирівна</i>	ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА- ЄС	147
<i>Піроженко Наталія Вікторівна</i>	НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	151
<i>Полторак Степан Тимофійович</i>	МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ	157
<i>Помаза- Пономаренко Аліна Леонідівна</i>	ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СКЛАДОВІ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	161
<i>Tetiana Prykhodchenko</i>	EUROPEAN ECONOMIC INTEGRATION: ANDORRA AND SAN MARINO	166
<i>Птахіна Ольга Миколаївна.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	171
<i>Смолінська Софія Дмитрівна</i>	НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	175
<i>Синявская Наталья Владимировна</i>	СОЗДАНИЕ КОММУНАЛЬНОЙ ТОРГОВОЙ СЕТИ КАК МЕХАНИЗМ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ.	178

<i>Соколік Лариса Олексіївна</i>	ШЛЯХИ СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ	182
<i>СОРОКІНА Наталія Григорівна</i>	СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ УЗГОДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ В УКРАЇНІ	186
<i>Ткач Інна Володимирівна</i>	НОРМАТИВНО - ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ В УКРАЇНІ	189
<i>Філіппова Вікторія Дмитрівна</i>	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	194
<i>Харламова Юлія Євгенівна</i>	ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ	198
<i>Чернов Сергій Валерійович</i>	ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ	203
<i>Яременко Олександр Іванович</i>	ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	206

СЕКЦІЯ 3 ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

<i>Atamusov Renata Valeriu</i>	PROSPECTS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF HEALTH IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA	212
<i>Линдюк Олена Анатоліївна,</i>	ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	217
<i>Леся Прудіус</i>	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	221
<i>Чижова Світлана Миколаївна,</i>	РОЗВИТОК ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	226

СЕКЦІЯ 4 МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

<i>Базенко Владіслав Анатолійович</i>	ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ІНСТИТУТУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ	231
<i>Войновський Микола Миколайович</i>	ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МУНИЦИПАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЯК ЧИННИК ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	237
<i>Гуненкова Оксана Вікторівна</i>	СТАН ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ – ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	241

<i>Долгіх Наталія Проконівна</i>	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВА СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	246
<i>Катериняк Тетяна Богданівна</i>	ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	250
<i>Калашнікова Олександра Євгенівна</i>	РОЗВИТОК МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ НОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	254
<i>Козлова Людмила Василівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ В КРАЇНАХ ЄС	258
<i>Маляєва Таїсія Сергіївна</i>	ЗАКОНОНАВДЧАЄ ПІДГРУНТТЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	262
<i>Мануїлова Катерина Віталіївна</i>	ЄВРОПЕЙСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ : ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	266
<i>Митрофанов Олексій Анатолійович</i>	СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИДІВ МІЖСЕКТОРНОГО ПАРТНЕРСТВА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	271
<i>Мунько Анна Юріївна</i>	РОЗШИРЕННЯ РОЛІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОГО РЕСУРСУ ТЕРИТОРІЙ	276

<i>Ровинська Катерина Ігорівна</i>	АКТУАЛЬНІСТЬ ПОБУДОВИ ТРАНСПАРЕНТНИХ ВІДНОСИН МІЖ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДОЮ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	282
<i>Савенкова Світлана Володимирівна</i>	ОСНОВНІ ЗДОБУТКИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРОБЛЕМАТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ	287
<i>Стасишин Михайло Олександрович</i>	ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ БЮДЖЕТНО-ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	291
<i>Трещов Мирослав Миколайович</i>	ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ БЮДЖЕТНО-ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	296

Наукове видання

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ:
ІСТОРІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ,
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

[Електронний ресурс]

*Матеріали VI Міжнародної наукової конференції
аспірантів та докторантів з державного управління*

22 травня 2015 року

Підписано до друку 26.08.2015.

Формат 60x84/16. Папір друкарський.

Гарнітура «Times». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 13,2.

Зам. № 32/09.

Видавництво

Одеського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління

при Президентіві України

Свідоцтво ДК № 1434

від 17 липня 2003 р.

65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22

тел. (048) 729-76-48, 729-76-49

www.oridu.odessa.ua